

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-
економічною безпекою**

МАТЕРІАЛИ

**ІХ Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
«ОБЛІК, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ
У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»
8-9 травня 2025 року**

м. Дніпро

УДК 657.6.221

Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 8-9 травня 2025 р. – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2025. – 213 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками: «Бухгалтерський облік як інструмент інформаційного забезпечення контролю, аналізу та управління». «Трансформація системи оподаткування підприємств в умовах воєнних викликів: сучасний стан та можливості розвитку». «Інститут аудиту в Україні в умовах воєнного часу: сучасний стан та перспективи адаптації». «Управління фінансово-економічною безпекою підприємств». «Фінансові стратегії забезпечення стійкості підприємств в умовах воєнної нестабільності». «Вплив цифрових технологій на автоматизацію обліку, аудит та електронне подання звітності».

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори. Редакція не завжди поділяє думку та погляди автора. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Оригінал-макет підготовлений кафедрою обліку, оподаткування та фінансово-економічною безпекою на факультеті обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Комп'ютерне верстання: Одношевна О.О.

Зареєстровано в УкрІНТЕІ. Посвідчення № 610 від 6 листопада 2024 року.

© *Автори, 2025*

© *Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, 2025*

© *Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2025*

Програмний комітет конференції:

Голова оргкомітету

ГУБАРИК О.М. – кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.

Члени оргкомітету:

ГАЛИНА ПАВЛОВА – декан факультету обліку і фінансів, доктор економічних наук, професор;

НАТАЛІЯ ВАСИЛЬЄВА – заступник декана факультету обліку і фінансів із наукової роботи, доктор економічних наук, професор;

ЛЕСЯ ВАСИЛЬЄВА – професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, доктор з державного управління, професор.

Координатор заходу:

ОЛЬГА ОДНОШЕВНА – доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою кандидат економічних наук, доцент.

**СЕКЦІЯ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ
ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА
УПРАВЛІННЯ**

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА**

*Олег Бадран, аспірант, Вадим Штефан, аспірант
Науковий керівник: Микола Любимов, доцент кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту,
Полтавський університет економіки і торгівлі*

У сучасних умовах високої конкуренції, швидких технологічних змін та нестабільності ринків, ефективне управління підприємством неможливе без якісного інформаційного забезпечення. Інформація стала стратегічним ресурсом, що забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, планування, контролю та розвитку підприємства. Менеджмент підприємства безпосередньо пов'язаний із постійним прийняттям рішень у сферах виробництва, фінансів, маркетингу, персоналу тощо. Для того щоб ці рішення були ефективними, вони повинні базуватися на достовірній, актуальній та повній інформації. Відсутність або низька якість інформації може призвести до помилок, які мають серйозні економічні наслідки. Ефективне управління інформаційним забезпеченням системи менеджменту є необхідною умовою для досягнення високого рівня керованості, гнучкості та конкурентоспроможності підприємства. Зростаюча складність бізнес-процесів вимагає системного підходу до організації, обробки, зберігання та використання інформації в управлінні.

Для ефективного управління інформаційним забезпеченням системи менеджменту необхідно вирішити низку ключових питань. По-перше, поняття «інформаційне забезпечення» трактується різними авторами по-різному: як процес, як система, як сукупність форм документів нормативної бази та прийнятих рішень, або ж як сукупність рішень, що впроваджуються щодо інформаційних об'єктів тощо [3].

Крім того, управління інформаційним забезпеченням передбачає використання специфічного категоріального апарату, яким необхідно володіти. Основними категоріями в цій сфері є інформаційне поле, інформаційна база, інформаційне забезпечення, інформаційний запит, інформаційна потреба, інформаційний потік. У дослідженнях інформаційного забезпечення системи менеджменту підприємства використовуються різні підходи – від комплексного до аналізу окремих моделей управління інформацією [1, 2].

Управління інформаційним забезпеченням підприємства передбачає комплекс дій, спрямованих на планування, організацію, координацію, контроль та розвиток інформаційної інфраструктури.

1. Планування. Визначення інформаційних потреб користувачів, оцінка можливостей отримання інформації з внутрішніх і зовнішніх джерел, формування вимог до технологій і систем.

2. Організація. Розробка структури інформаційних потоків, розподіл відповідальності між підрозділами, створення єдиної платформи для забезпечення прозорості й доступності даних.

3. Координація. Забезпечення цілісності інформаційного простору, уникнення дублювання, узгодження форматів.

4. Контроль. Моніторинг якості інформації (точність, повнота, відповідність критеріям).

5. Розвиток. Впровадження нових технологій, модернізація програмного забезпечення, автоматизація бізнес-процесів і навчання персоналу.

Попри технологічний прогрес, підприємства стикаються з низкою проблем у сфері управління інформаційним забезпеченням. Однією з них є інформаційне перевантаження, коли надмірна кількість даних ускладнює прийняття рішень. Також актуальною залишається проблема фрагментарності інформаційних систем, тобто відсутність єдиної платформи призводить до дублювання функцій, неповноти даних або втрати актуальності. Низький рівень цифрової грамотності персоналу, а також слабка інтеграція між відділами можуть значно знижувати ефективність використання інформації. Крім того, із розвитком цифрових технологій зростає ризик загроз інформаційній безпеці. Захист конфіденційної інформації, персональних даних, а також запобігання кібератакам стають пріоритетними завданнями менеджменту. Отже, управління інформаційним забезпеченням охоплює комплекс заходів, спрямованих на створення, підтримку та розвиток інформаційної системи підприємства, яка забезпечує менеджерів на всіх рівнях необхідною інформацією для прийняття рішень. До його основних функцій належать: планування інформаційних потреб; організація збору та обробки даних; контроль якості та актуальності інформації; забезпечення доступності й захищеності інформаційних ресурсів; інтеграція сучасних інформаційних технологій в управлінські процеси. Управління інформаційним забезпеченням системи менеджменту підприємства є критично важливою функцією, яка охоплює всі рівні управління й усі сфери діяльності.

Література:

1. Бондар, Д. С., & Пащенко, О. П. (2024). Удосконалення інформаційного забезпечення системи менеджменту підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*, (4(106)), 11–16. [https://doi.org/10.26642/ema-2023-4\(106\)-11-16](https://doi.org/10.26642/ema-2023-4(106)-11-16)

2. Любимов М.О. Формування управлінської звітності підприємств (на прикладі харчової промисловості): автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит(за видами економічної діяльності)» / М.О. Любимов. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 20 с.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКОВИХ КОРИСТУВАЧІВ

*Єлизавета Баран, здобувачка першого рівня вищої освіти,
спеціальність «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: Наталія Рошко, к. е. н., доцент кафедри обліку і фінансів,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»*

Бухгалтерський облік є ключовим інструментом інформаційного забезпечення для широкого кола облікових користувачів. Через систему первинних документів, облікових реєстрів та, особливо, фінансової звітності, він надає важливу інформацію для прийняття економічних рішень, оцінки ефективності діяльності, контролю за ресурсами та прогнозування майбутнього розвитку підприємства. Якість та своєчасність бухгалтерської інформації є критично важливими для задоволення інформаційних потреб різних зацікавлених сторін.

По суті, бухгалтерський облік – це процес виявлення, реєстрації, оцінки, класифікації, узагальнення та передачі фінансової інформації про діяльність підприємства [1]. Його головна мета полягає в наданні корисних даних для прийняття економічних рішень різними зацікавленими сторонами – обліковими користувачами.

Інформація, що формується в системі бухгалтерського обліку, є важливою для різних груп користувачів, кожен з яких має свої специфічні потреби [3]:

- власники (акціонери, засновники) - їм потрібна інформація для оцінки ефективності управління їхніми інвестиціями, прибутковості підприємства, його фінансової стійкості та перспектив розвитку. Вони приймають рішення щодо подальшого інвестування, зміни керівництва, розподілу прибутку тощо.

- інвестори (потенційні власники) - їх цікавить фінансовий стан підприємства, його здатність генерувати прибуток у майбутньому, рівень ризику інвестицій. На основі цієї інформації вони приймають рішення про доцільність вкладення коштів.

- кредитори (банки, постачальники) - їм необхідно оцінити платоспроможність підприємства, його здатність вчасно погашати свої зобов'язання (кредити, позики, оплату за товари та послуги).

- керівництво (адміністрація, менеджмент) - для внутрішнього управління підприємством бухгалтерська інформація є незамінною. Вона використовується для [2]:

- 1) Планування майбутньої діяльності (складання бюджетів, прогнозів).
- 2) Контролю за використанням ресурсів.
- 3) Прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень (ціноутворення, асортиментна політика, інвестиційні рішення).
- 4) Оцінки ефективності роботи окремих підрозділів та менеджерів.

- працівники підприємства - їх цікавить стабільність фінансового стану підприємства, його здатність виплачувати заробітну плату та забезпечувати соціальні гарантії.

- державні органи (податкові інспекції, органи статистики) - вони використовують бухгалтерську інформацію для контролю за дотриманням законодавства, нарахування податків, складання макроекономічної статистики.

- аналітики та консультанти - вони аналізують фінансову звітність для надання рекомендацій інвесторам, кредиторам, керівництву та іншим зацікавленим сторонам.

- контрагенти (покупці, постачальники) для довгострокових партнерських відносин їм важливо оцінити фінансову надійність та стабільність підприємства.

- суспільство інформація про діяльність великих підприємств може бути цікава для оцінки їхнього соціального та екологічного впливу.

Бухгалтерський облік надає інформацію обліковим користувачам через різні інструменти, основними з яких є [1]:

1. Первинні документи є основою для реєстрації господарських операцій та містять детальну інформацію про кожну подію (накладні, акти, платіжні доручення тощо).

2. Регістри бухгалтерського обліку систематизують та узагальнюють інформацію з первинних документів (журнали-ордери, відомості, головна книга).

3. Фінансова звітність є основним інформаційним продуктом бухгалтерського обліку, що надає узагальнену інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за певний період.

Облікові користувачі здійснюють управління підприємством на основі даних бухгалтерського обліку, використовуючи різноманітні інструменти та підходи. В Україні цей процес має свої особливості, зумовлені законодавством, економічною ситуацією та рівнем розвитку бізнес-практик.

Отже можна узагальнити, що облікові користувачі використовують дані бухгалтерського обліку для управління:

- власники та інвестори (оцінка ефективності, прийняття інвестиційних рішень, контроль за керівництвом);
- менеджмент (планування та прогнозування, контроль та аналіз, прийняття оперативних рішень, оцінка ефективності)
- кредитори (оцінка кредитоспроможності, моніторинг фінансового стану)
- державні органи (контроль за дотриманням законодавства).

Особливості використання даних бухгалтерського обліку в управлінні підприємством в Україні:

1. Нормативно-правове регулювання. Бухгалтерський облік в Україні ведеться відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), які можуть відрізнятися від міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Це впливає на склад та формат фінансової звітності, а отже, і на інформацію, доступну для прийняття управлінських рішень.

2. Якість облікових даних. На практиці якість та достовірність облікових даних можуть бути різними, що залежить від рівня кваліфікації облікового персоналу, застосовуваних облікових політик та систем внутрішнього контролю на підприємстві. Недостовірні інформація може призвести до прийняття неефективних управлінських рішень.

3. Розвиток управлінського обліку. Управлінський облік, який є особливо важливим для внутрішнього управління підприємством, розвинений в Україні менше, ніж фінансовий облік. Не всі підприємства впроваджують системи управлінського обліку, що обмежує можливості використання облікової інформації для оперативного управління та прийняття стратегічних рішень.

4. Вплив тіньової економіки та корупції. Ці фактори можуть спотворювати реальну фінансову картину підприємств, що ускладнює аналіз та прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі офіційних облікових даних.

5. Адаптація до міжнародних стандартів. Україна поступово рухається в напрямку гармонізації бухгалтерського обліку з МСФЗ, що розширює можливості для залучення іноземних інвестицій та підвищує прозорість фінансової звітності для міжнародних користувачів.

6. Використання інформаційних технологій. Дедалі більше українських підприємств впроваджують автоматизовані системи бухгалтерського обліку, що підвищує оперативність та якість облікової інформації, а також полегшує її використання для управлінських цілей.

Враховуючи ці особливості, облікові користувачі в Україні повинні критично оцінювати дані бухгалтерського обліку, використовувати додаткові джерела інформації та враховувати специфіку ведення бізнесу в країні при прийнятті управлінських рішень. Розвиток управлінського обліку та підвищення якості облікових даних є важливими напрямками для підвищення ефективності управління підприємствами в Україні.

Література:

1. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська, Ю.О.Щербина. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 132 с.
2. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник.– Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, – Вена.: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. – 102 с.
3. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч.посібник / [Зінченко О.В., Радіонова Н.Й., Хаустова Є.Б. та ін.]; під заг. ред. М. І. Скрипник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2017. – 340 с

ОГЛЯД ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ МСА 230 «АУДИТОРСЬКА ДОКУМЕНТАЦІЯ»

Євгеній Белозьоров, аспірант,
Науковий керівник: Олена Артюх-Пасюта,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту, к.е.н., доцент,
Полтавський університет економіки і торгівлі

Оформлення документів під час аудиторської перевірки та наявність робочих матеріалів аудитора є однією з ключових умов для проведення аудиту.

Відповідно § 6а МСА 230 «Аудиторська документація» аудиторська документація - «записи виконаних аудиторських процедур, відповідних отриманих аудиторських доказів і висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» або «робоча документація» [3, с. 132, 3, с. 87]. Характер і цілі аудиторської документації наведено на рис. 1.

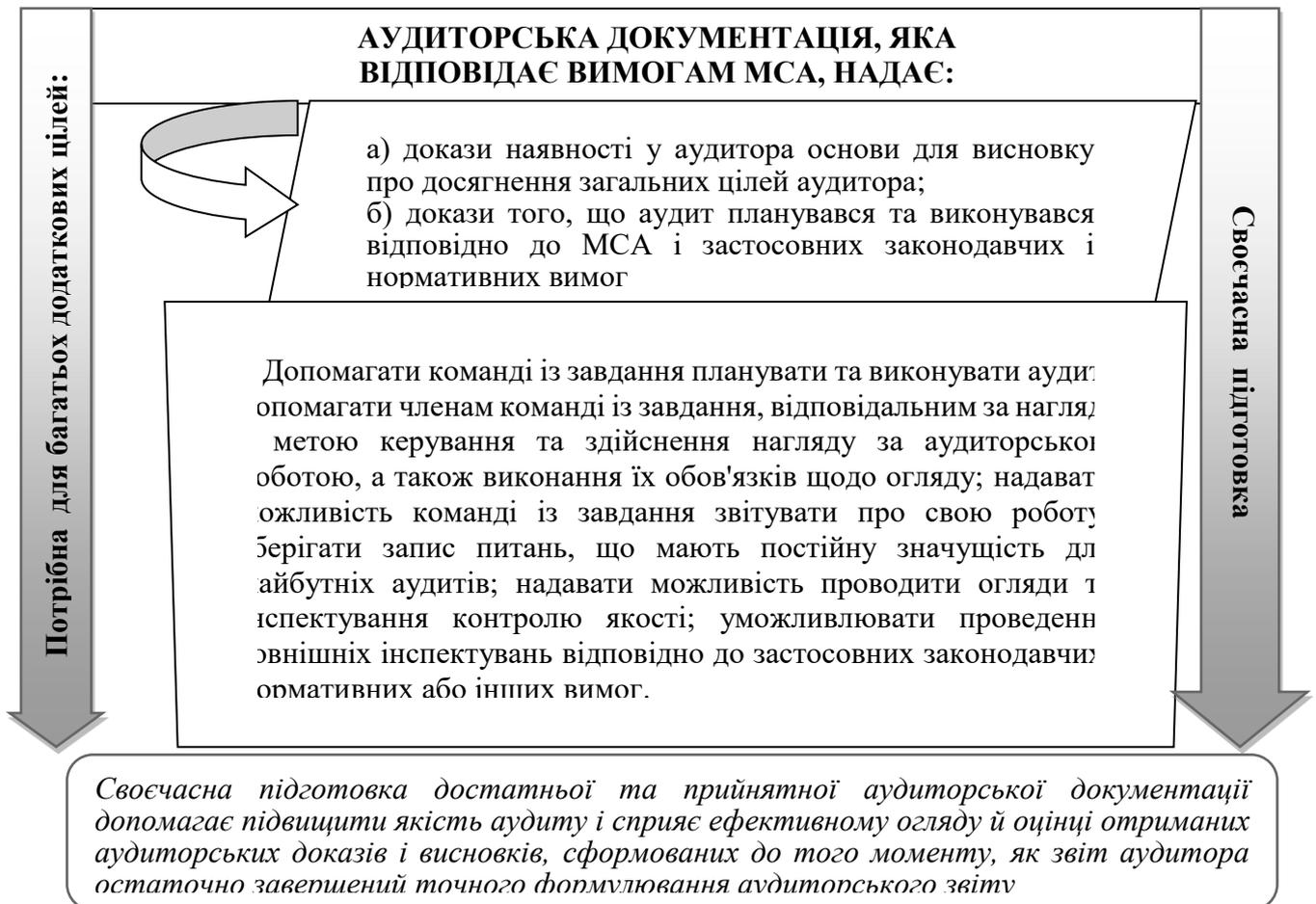

Рисунок 1 - Характер і цілі аудиторської документації

Аудиторська документація може бути записаною на папері чи електронних або інших носіях зберігання інформації. До аудиторської документації слід віднести: програми аудиту; результати аналітичних процедур; письмові коментарі щодо конкретних проблем; резюме значущих питань; листи-підтвердження та листи-запевнення; контрольні переліки; листування (включно з електронною поштою) стосовно значущих питань [2, с.

134; 3, с. 90]. Аудитор може включати витяги чи копії записів суб'єкта господарювання (наприклад, значні та специфічні контракти і угоди як складову аудиторської документації). Проте аудиторська документація не замінює бухгалтерських записів суб'єкта господарювання. Форма, зміст та обсяг аудиторської документації залежить від чинників, які наведено на рис. 2.

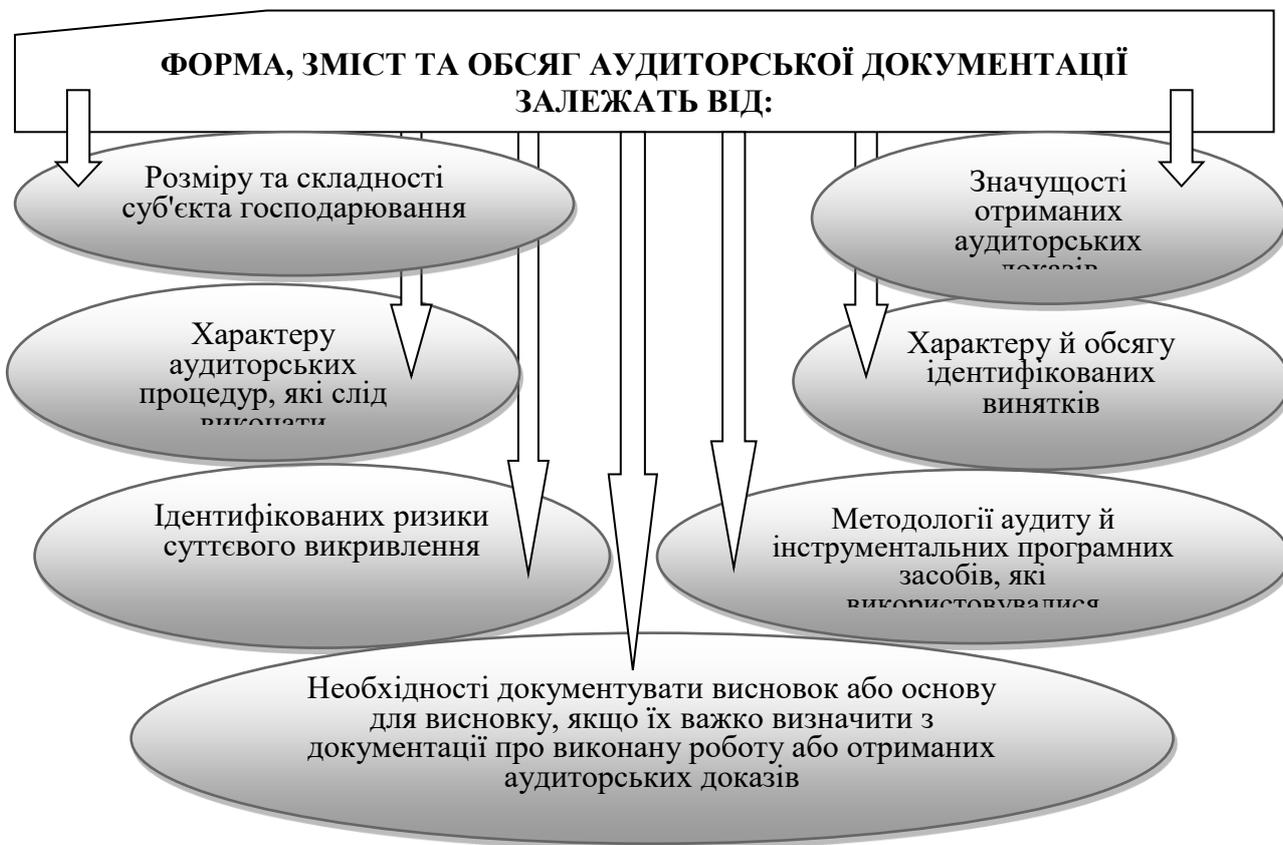

Рисунок 2 - Чинники, від яких залежить форма, зміст та обсяг аудиторської документації відповідно § А3 Матеріалів для застосування та інших пояснювальних матеріалів «Форма, зміст і обсяг аудиторської документації» МСА 230 «Аудиторська документація»

Джерело: складено авторами за [2, с. 134; 3, с. 89]

Аудиторська документація надає докази того, що аудитор дотримується вимог МСА. Проте аудитор не має ані потреби, ані можливості документувати кожне розглянуте питання чи висловлене професійне судження під час аудиту. Крім того, аудитору немає потреби окремо документувати (наприклад, за допомогою контрольного переліку) дотримання вимог стосовно питань, щодо яких відповідність вимогам доводять документи, внесені в аудиторський файл) [2, с. 134; 3, с. 90].

Порядок формування остаточного аудиторського файлу відповідно § А21-А23 Матеріалів для застосування та інших пояснювальних матеріалів «Формування остаточного аудиторського файлу» МСА 230 «Аудиторська документація» представлено на рис. 3.

По закінченні аудиторської перевірки аудиторська документація передає для до архіву аудиторської фірми.

МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні

послуги» (або національні вимоги, які є не менш суворими) вимагає, щоб «фірми встановлювали політики та процедури щодо своєчасного завершення формування аудиторських файлів. Прийнятний період, у межах якого слід завершити формування остаточного аудиторського файлу, становить зазвичай не більш як 60 днів після дати звіту аудитора» [2, с. 138].

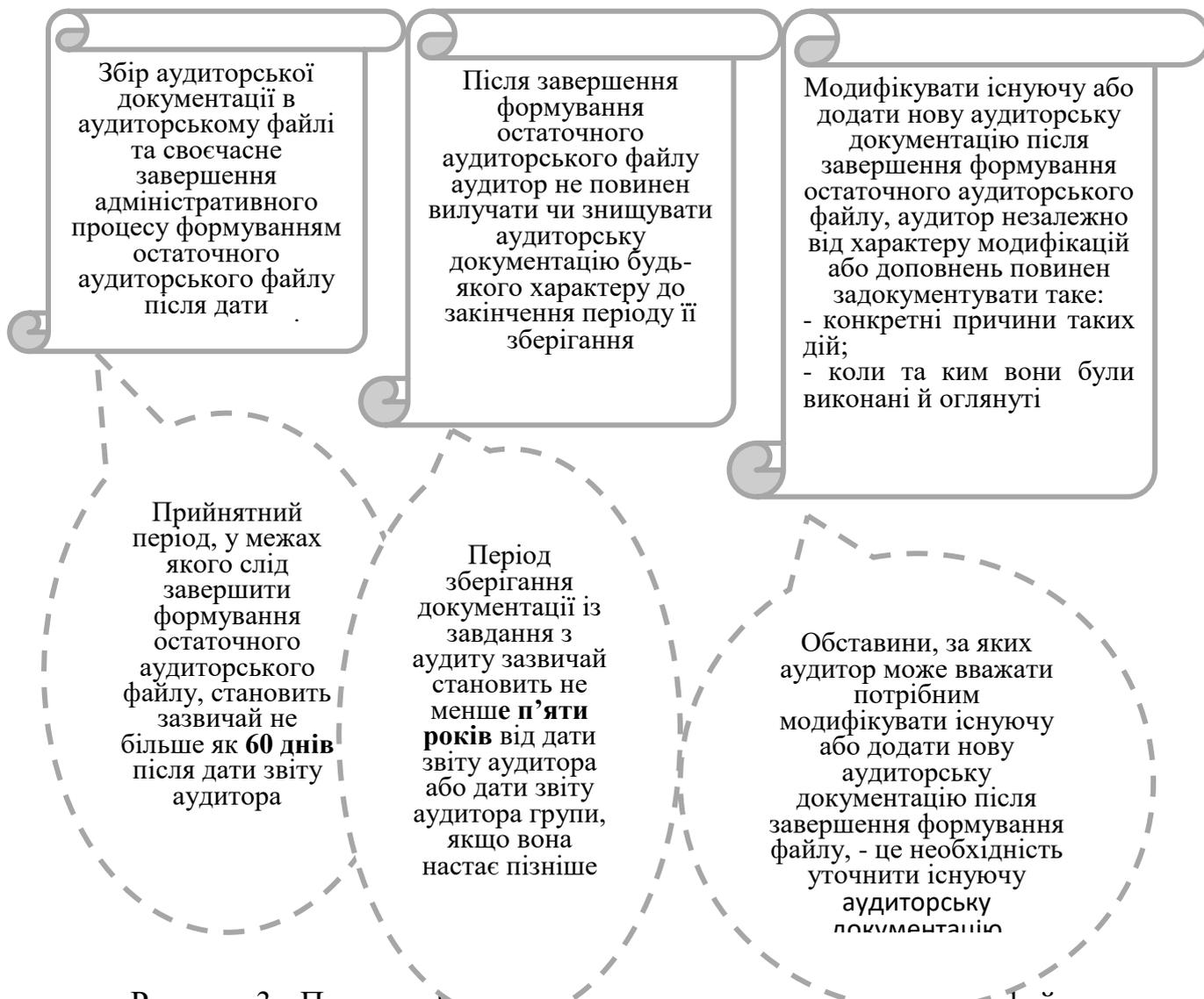

Рисунок 3 - Порядок формування остаточного аудиторського файлу відповідно до МСА 230 «Аудиторська документація»

Джерело: складено авторами за [2, с. 138-139; 3, с. 92]

У ст. 24 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» зазначена аналогічна вимога щодо термінів складання аудиторської документації МСА: «робочі документи аудитора мають бути остаточно сформовані і передані на зберігання не пізніше ніж через 60 днів з дня підписання аудиторського звіту» [1].

Завершення формування остаточного аудиторського файлу після дати звіту аудитора - це «адміністративний процес, не пов'язаний із виконанням нових аудиторських процедур або формуванням нових висновків. Проте можна вносити зміни в аудиторську документацію під час процесу формування остаточного файлу, якщо вони адміністративні за характером, наприклад: ліквідацію або видалення заміненої документації; сортування, упорядкування робочих документів та внесення перехресних посилань; затвердження

контрольних переліків питань щодо завершення, які стосуються процесу формування аудиторського файлу; документування аудиторських доказів, які аудитор отримав, обговорив та узгодив з відповідними членами команди із завдання до дати звіту аудитора» [2, с. 138-139].

МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» (або національні вимоги, які є не менш суворими) вимагає, щоб «фірми встановлювали політики та процедури щодо зберігання документації із завдання. Період зберігання документації із завдання з аудиту зазвичай становить не менш як п'ять років від дати звіту аудитора або дати звіту аудитора групи, якщо вона настає пізніше» [2, с. 139].

У ст. 39 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» зазначено, що «суб'єкт аудиторської діяльності зберігає робочі документи та всі звіти протягом щонайменше семи років з дати завершення виконання завдання з аудиту фінансової звітності та/або іншого обов'язкового завдання або їх створення, якщо виконання завдання з аудиту фінансової звітності та/або іншого обов'язкового завдання не було завершено» [1].

МСА 230 «Аудиторська документація» чинний для аудитів фінансової звітності за періоди, що починаються з 15 грудня 2009 року або пізніше та розглядає конкретну відповідальність аудитора за складання аудиторської документації для аудиту фінансової звітності.

Література:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (редакція від 20.06.2024 р. № 3720-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>. (дата звернення: 08.04.2025).

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2020 р. Частина 1. URL: https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Ukr_IAASB_NB_2020-Part_%D0%86.pdf. (дата звернення: 08.04.2025).

3. Мілька А. І., Плаксієнко В. Я., Артюх-Пасюта О. В., Любимов М. О. Міжнародні стандарти аудиту : підручник. Полтава : ПУЕТ, 2024. 438 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Юлія Білозерцева, здобувачка вищої освіти
магістр, група МгОПз-1-24
Науковий керівник: Сергій Юрченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання питання ефективного управління запасами підприємства набуває особливої актуальності. Запаси є важливою складовою активів підприємства, без яких неможливе забезпечення безперервного виробничого процесу, реалізації продукції та стабільного фінансового становища. Саме тому обліково-аналітичне забезпечення наявності та руху запасів потребує постійного вдосконалення для забезпечення повноти, точності та своєчасності інформації, що використовується в процесі управлінського та фінансового аналізу.

Облікова інформація щодо запасів відіграє ключову роль у формуванні собівартості продукції, визначенні рівня рентабельності та ефективності використання ресурсів. Успішне функціонування підприємства напряму залежить від здатності точно фіксувати рух матеріальних цінностей, попереджати їх надлишки або дефіцит, а також формувати достовірні фінансові звіти, що відповідають вимогам чинного законодавства та стандартів бухгалтерського обліку.

Одним із основних завдань обліково-аналітичної системи є створення умов для оперативного контролю за надходженням, використанням і зберіганням запасів. Застосування автоматизованих систем обліку (наприклад, ERP-рішень) значною мірою сприяє точності фіксації даних, зменшенню помилок, оптимізації логістичних процесів і формуванню якісної аналітики. Крім того, аналітична обробка інформації щодо запасів дозволяє менеджменту приймати обґрунтовані рішення щодо закупівель, управління залишками, зменшення витрат і підвищення загальної ефективності діяльності підприємства. Серед особливостей сучасного обліково-аналітичного забезпечення руху запасів варто виділити: необхідність дотримання національних та міжнародних стандартів фінансової звітності; впровадження інструментів бюджетування та контролю витрат, пов'язаних із запасами; забезпечення прозорості та простежуваності кожного етапу руху матеріальних ресурсів; інтеграцію облікових процесів з іншими функціональними підсистемами підприємства (закупівлі, виробництво, збут, фінанси).

Актуальною проблемою залишається вибір методу оцінки запасів (FIFO, середньозважена собівартість і ін.), оскільки кожен з них по-різному впливає на фінансові результати підприємства. Також важливим є облік знецінення запасів, що вимагає створення резервів під зниження їх вартості. У зв'язку з нестабільною економічною ситуацією підприємства змушені гнучко реагувати на зміни в ринковому середовищі, що зумовлює потребу в актуальній та достовірній аналітичній інформації щодо залишків та обігу ресурсів.

У сучасних реаліях особливої уваги потребує питання обліку запасів в умовах воєнного стану, інфляційних коливань та нестабільних поставок. Підприємства змушені переглядати політику закупівель, формувати страхові запаси та впроваджувати гнучкі підходи до управління ресурсами. Це, у свою чергу, потребує оновлення методик аналітичного обліку, що дозволяють оперативно реагувати на зовнішні виклики та забезпечувати стале функціонування виробничих процесів.

Важливою складовою є внутрішній контроль за рухом запасів, який забезпечується шляхом проведення інвентаризації, аналізу відхилень фактичних залишків від облікових даних та виявлення причин нестач або надлишків. Своєчасне виявлення помилок або зловживань сприяє не лише підвищенню достовірності фінансової звітності, а й запобігає фінансовим втратам підприємства. Застосування сучасних технологій, таких як штрих-кодування, RFID-мітки та автоматизовані системи управління складом (WMS), значно підвищує ефективність контролю.

Крім того, варто зазначити, що розвиток обліково-аналітичного забезпечення запасів має бути безперервним процесом, який враховує як зовнішні зміни (економічні, законодавчі, технологічні), так і внутрішні потреби підприємства. Проведення регулярного моніторингу ефективності облікової системи, підвищення кваліфікації персоналу бухгалтерської служби та впровадження кращих практик з інших підприємств галузі - це кроки, які сприятимуть зростанню конкурентоспроможності, підвищенню рівня фінансової безпеки та досягненню стратегічних цілей компанії.

Таким чином, удосконалення обліково-аналітичного забезпечення запасів є необхідною умовою стабільного розвитку підприємства. Воно забезпечує підвищення ефективності управлінських рішень, зменшення витрат, своєчасне виявлення проблем та ризиків, а також сприяє підвищенню рівня економічної безпеки. Подальші дослідження у цьому напрямку повинні бути зосереджені на інтеграції цифрових технологій, використанні інтелектуального аналізу даних та автоматизації процесів для підвищення загальної ефективності облікової системи підприємства.

Література:

1. Задорожний С.В. Облік і аналіз виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід. Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 120 с.
2. Польова Т.В., Охрей Т.С. Методичні та організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. №3. С. 98-113.
3. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. Економіка та суспільство. 2022. №44. С.213-218. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-44-74.

МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Максим Бондаренко здобувач гр. МгОП-1-24
Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств гнучкості, прозорості та здатності швидко адаптуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. У цьому контексті ефективне управління активами, зокрема основними засобами, набуває особливого значення. Основні засоби – це не лише фізичний капітал, що використовується у процесі створення товарів та послуг, а й важлива складова довгострокової стратегії підприємства, яка забезпечує виробничу спроможність, інноваційність і конкурентоспроможність.

Правильна організація обліку основних засобів дозволяє підприємству забезпечити достовірність фінансової звітності, своєчасне оновлення активів, раціональне використання ресурсів та уникнення фінансових ризиків. Методологія обліку визначає основні принципи, підходи, процедури та інструменти, за допомогою яких здійснюється відображення операцій з основними засобами в обліковій системі. Вона охоплює питання їх оцінки, амортизації, переоцінки, ремонту, вибуття та контролю [1].

З огляду на інтеграцію України у глобальні економічні процеси, актуальності набуває гармонізація національних стандартів обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Усе це вимагає модернізації методології обліку основних засобів, врахування нових технологічних можливостей, вимог автоматизації, а також необхідності прозорості та контролю з боку зацікавлених сторін: інвесторів, партнерів, державних органів тощо.

Основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у виробництві або постачанні товарів і послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, строк корисного використання яких перевищує один рік. Визначення та класифікація основних засобів регулюються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (П(С)БО 7). Класифікація основних засобів за функціональним призначенням, галузевою належністю, ступенем участі у виробничому процесі дозволяє забезпечити ефективну організацію їх обліку та контролю. Зокрема, виділяють виробничі та невиробничі основні засоби, активні та пасивні, рухомі та нерухомі тощо. Методологія обліку основних засобів охоплює наступні аспекти: оцінку, амортизацію, документальне оформлення та автоматизацію обліку. Розглянемо їх більш детально та у розрізі.

Оцінка основних засобів: первісна вартість, переоцінка, справедлива вартість. Застосування справедливої вартості дозволяє відобразити реальну вартість активів у фінансовій звітності, що є актуальним в умовах інфляції та коливань ринку.

Амортизація: вибір методу нарахування амортизації (прямолінійний, зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий) впливає на фінансові результати підприємства. Вибір методу повинен відповідати характеру використання активу та забезпечувати систематичне перенесення його вартості на витрати.

Документальне оформлення: належне оформлення первинних документів (акти приймання-передачі, інвентарні картки, акти списання) є основою достовірного обліку основних засобів. Впровадження електронного документообігу сприяє підвищенню оперативності та точності облікових процесів.

Автоматизація обліку: використання сучасних інформаційних систем (наприклад, BAS, SAP, Oracle) дозволяє автоматизувати процеси обліку, забезпечити інтеграцію з іншими підсистемами підприємства та підвищити ефективність управління основними засобами.

У сучасних умовах господарювання підприємства стикаються з низкою викликів у сфері обліку основних засобів. Так, гармонізація обліку з міжнародними стандартами трактує необхідність узгодження національних стандартів обліку з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) для забезпечення порівнянності фінансової інформації. Інформаційна безпека відображає забезпечення захисту облікових даних в умовах цифровізації та зростання кіберзагроз [2]. Переоцінка активів супроводжує необхідність регулярної переоцінки основних засобів для відображення їх реальної вартості, що вимагає додаткових ресурсів та експертної оцінки.

Для подолання зазначених викликів доцільно:

- впроваджувати сучасні інформаційні технології в облікові процеси;
- підвищувати кваліфікацію персоналу у сфері обліку та фінансів;
- розробляти внутрішні стандарти та політики обліку, що відповідають специфіці діяльності підприємства.

Отже, методологія обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання повинна бути гнучкою, адаптивною та відповідати вимогам часу. Вона повинна забезпечувати достовірне відображення інформації про основні засоби, сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та підвищенню ефективності використання активів підприємства. Впровадження сучасних інформаційних технологій, гармонізація облікових стандартів та підвищення професійного рівня облікового персоналу є ключовими напрямками вдосконалення методології обліку основних засобів.

Література:

1.Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. Економіка та суспільство. 2018. №18. С. 138–143.
URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/138.pdf

2.Колісник О.П., Поліщук М.С. Теоретичні аспекти обліку основних засобів. Економіка та суспільство. 2018. №19. С. 191–196.
URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/191.pdf

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Наталія Голуб к.е.н., доцент
Олена Зарубаєва здобувач
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного*

Облік сприяє прозорості та підзвітності — надаючи достовірну інформацію, він дозволяє контролювати ресурси й будувати довіру між бізнесом, державою та суспільством. *Забезпечення якісного управління фінансами* сприяє стабільному функціонуванню підприємств, розширенню бізнесу, інвестицій і створенню нових робочих місць. Якщо підприємство застосовує *екологічний або соціальний облік*, це дає можливість аналізувати вплив виробництва на довкілля, приймати відповідальні управлінські рішення.

Бухгалтерський облік — це система реєстрації, класифікації, узагальнення та інтерпретації даних про фінансові операції підприємства. Його основна мета — формування повної, достовірної та об'єктивної інформації про діяльність суб'єкта господарювання [3].

Але це не лише технічна функція — це потужний інформаційний інструмент, що забезпечує керівництво, власників, інвесторів, державні органи та інші зацікавлені сторони необхідними даними для прийняття обґрунтованих рішень. Отже, основною функцією бухгалтерського обліку є інформація, яка повинна відповідати діючим нормативним законодавчим документам та узагальнена у відповідні звітні документи на вставлену дату для відповідних користувачів. Розглянемо все більш детально.

Бухгалтерський облік формує дані, які в подальшому підприємство використовують для складання фінансової звітності; у податковому обліку для формування інформації щодо податків, розрахунків податків та зборів а також подачі звітності; для внутрішнього управління підприємством складання внутрішніх звітів, бізнес-планів; для взаємодії з контрагентами, інвесторами, банками для врегулювання питань взаєморозрахунків за попередніми договорами та заключення нових. Відповідно користувачами інформації бухгалтерського обліку є як зовнішні користувачі це державні органи, інвестори, кредитори, постачальники, аналітики, так і внутрішні користувачі, а саме менеджери, власники, працівники [3].

Регулювання бухгалтерського обліку в Україні базується на підставі наступних нормативних документів, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» - поширюється на всі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності, а також на філії та представництва юридичних осіб, утворених відповідно до законодавства іноземної держави. Це основний нормативно-правовий акт, який регулює ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [1].

Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку НП(С)БО - це нормативно-правові акти, які визначають принципи, методи та правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Вони розроблені на основі міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та адаптовані до національного законодавства. НП(С)БО встановлюють єдині вимоги до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності для підприємств, які не зобов'язані застосовувати МСФЗ. Затверджуються Міністерством фінансів України та є обов'язковими для застосування підприємствами, організаціями та установами, крім тих, що ведуть облік за МСФЗ або спеціальними стандартами для державного сектору. Кожне НП(С)БО містить загальні положення, визначення термінів, опис принципів обліку певного об'єкта або процесу, а також вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності [2].

Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) — це стандарти, розроблені Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB) і застосовуються в багатьох країнах світу. Їхня мета – уніфікація підходів до фінансової звітності, що полегшує інвесторам та іншим зацікавленим сторонам оцінку діяльності підприємств незалежно від країни. В Україні використовують для формування інформації певна категорія підприємств визначених законодавством. Згідно з частиною 2 статті 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», обов'язково складати фінансову звітність за МСФЗ мають підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у видобувних галузях, великі підприємства.

Отже, бухгалтерський облік є потужним інструментом інформаційного забезпечення, без якого неможливе ефективне функціонування сучасного підприємства. Його значення виходить за межі простого фіксування операцій — він є основою для аналізу, контролю та стратегічного управління. З розвитком цифрових технологій бухгалтерський облік все більше автоматизується. Використання програмного забезпечення, такого як М.Е.Дос, BAS, забезпечує швидкість обробки даних, зменшення помилок, зручність формування звітності.

Література:

1. Про фінансовий облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996 – XIV Дата оновлення 03.09.2024 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=99614&p=130692406898532>
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 Дата оновлення 03.01.2024 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0391-13>.
3. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.

ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ ПРО КРИПТОАКТИВИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

*Ольга Губарик, к.е.н., доцент,
в.о. зав. кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Стрімкий розвиток та зростаюча популярність криптоактивів стали однією з визначальних рис сучасної цифрової економіки. Їхня децентралізована природа, волатильність та різноманітність форм кидають серйозний виклик традиційним підходам до обліку та фінансової звітності. В умовах відсутності єдиних міжнародних стандартів, компанії, що оперують з криптоактивами, змушені застосовувати існуючі принципи Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що часто призводить до різночитань та непослідовності у відображенні таких операцій [5].

Різноманіття криптоактивів, від платіжних криптовалют до утилітарних токенів та security-токенів, ускладнює застосування єдиної облікової моделі. Кожен вид має свої специфічні характеристики та функціональне призначення, що впливає на їхню економічну сутність та, відповідно, на принципи їхнього визнання, оцінки та подання у фінансовій звітності. Наприклад, криптовалюти, що використовуються як засіб обміну, можуть розглядатися як запаси [2], тоді як security-токени, що надають права на частку в капіталі або майбутніх прибутках, можуть підпадати під визначення фінансових інструментів [1]. Утилітарні токени, що надають право на використання певних послуг або продуктів, можуть обліковуватися як нематеріальні активи [3].

Основні відмінності між цими видами криптоактивів та потенційні стандарти МСФЗ для їхнього обліку наведено у таблиці 1.

Наведені дані у таблиці 1 показують складність застосування єдиного підходу до обліку різних видів криптоактивів у контексті МСФЗ. Як видно з таблиці, класифікація криптоактиву, його основне призначення та економічна сутність є визначальними факторами при виборі потенційно застосовного стандарту обліку. Платіжні криптовалюти, залежно від мети їхнього утримання, можуть обліковуватися як запаси або нематеріальні активи. Security-токени, що представляють права на фінансові інструменти, регулюються МСФЗ 9. Утилітарні токени, які надають право на використання послуг, найчастіше обліковуються як нематеріальні активи, а дохід від їхнього продажу може визнаватися згідно з МСФЗ 15. Крім того, таблиця підкреслює різні регуляторні підходи та властиві кожному виду криптоактивів ризики, що також слід враховувати при визначенні облікової політики. Ця різноманітність та відсутність спеціалізованих стандартів для криптоактивів створюють значні виклики для забезпечення послідовності та порівнянності фінансової звітності компаній, що оперують з ними.

Відсутність чітких вказівок у МСФЗ щодо обліку криптоактивів породжує значні проблеми у практичному застосуванні.

Питання визнання моменту первісного обліку, вибору моделі подальшої оцінки (за собівартістю чи за справедливою вартістю), а також визнання доходів

та витрат, пов'язаних з операціями з криптоактивами, залишаються дискусійними.

Таблиця 1

Застосування МСФЗ до різних видів криптоактивів

Характеристика	Платіжні криптовалюти (Bitcoin, Litecoin)	Security-токени (Токенізовані акції, облигації)	Утилітарні токени (Токени доступу, паливні токени)
Основне призначення	Засіб обміну, зберігання вартості	Представлення права власності на фінансові активи	Надання права на використання продуктів/послуг
Регулювання	Зазвичай менше регулювання, ніж традиційні фінансові інструменти	Підпадають під регулювання цінних паперів у багатьох юрисдикціях	Зазвичай менше регулювання, залежить від функціональності
Економічна сутність	Може розглядатися як товар (запаси) або нематеріальний актив	Представляють фінансовий інструмент	Представляють право на отримання товарів/послуг (нематеріальний актив)
Потенційні стандарти МСФЗ	МСБО 2 "Запаси" (для утримання з метою продажу), МСБО 38 "Нематеріальні активи"	МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" (залежно від класифікації)	МСБО 38 "Нематеріальні активи", МСФЗ 15 "Дохід від договорів з клієнтами" (у контексті отримання права)
Оцінка	За меншою з собівартості та чистої вартості реалізації (як запаси), собівартість або переоцінена вартість (як нематеріальні активи)	За амортизованою собівартістю, справедливою вартістю через інший сукупний дохід або через прибуток або збиток (за МСФЗ 9)	Собівартість, може бути модель переоцінки за наявності активного ринку; дохід визнається за МСФЗ 15
Основні ризики	Волатильність цін, ризики безпеки, регуляторна невизначеність	Ринковий ризик, кредитний ризик, регуляторний ризик	Технологічний ризик, ризик невиконання зобов'язань емітентом

Волатильність ринку криптоактивів ускладнює визначення справедливої вартості, особливо за відсутності активного ринку. Крім того, особливості зберігання та передачі криптоактивів, пов'язані з використанням технології блокчейн та криптографічних ключів, створюють додаткові труднощі для забезпечення контролю та підтвердження права власності.

Вплив криптоактивів на фінансовий стан та результати діяльності компаній може бути значним. Інвестиції в криптоактиви можуть призвести як

до значних прибутків, так і до суттєвих збитків через їхню високу волатильність. Операції з криптоактивами можуть також впливати на грошові потоки та структуру активів і пасивів компанії. Неадекватне відображення цих операцій у фінансовій звітності може ввести в оману користувачів та ускладнити прийняття обґрунтованих економічних рішень.

Для аудиторів перевірка операцій з криптоактивами становить особливий виклик. Відсутність усталених облікових практик, складність технології блокчейн, а також ризики, пов'язані з кібербезпекою та відмиванням коштів, підвищують рівень аудиторського ризику. Аудиторам необхідно володіти спеціальними знаннями та навичками для розуміння особливостей криптоактивів, оцінки систем внутрішнього контролю, пов'язаних з їхнім обігом, та отримання достатніх і належних аудиторських доказів щодо їхнього існування, права власності, оцінки та розкриття інформації.

Отже, у світлі зростаючої значущості криптоактивів у світовій економіці, розробка єдиних міжнародних стандартів обліку є нагальною потребою. Це сприятиме підвищенню прозорості та порівнянності фінансової звітності компаній, що оперують з криптоактивами, зменшить інформаційну асиметрію між емітентами та користувачами звітності, а також полегшить роботу аудиторів. Міжнародна рада з бухгалтерських стандартів (IASB) активно досліджує питання обліку криптоактивів, і очікується, що в майбутньому будуть розроблені відповідні роз'яснення або нові стандарти [4]. Проте до цього часу компаніям слід проявляти обережність та застосовувати професійне судження при відображенні операцій з криптоактивами, керуючись загальними принципами МСФЗ та наявними рекомендаціями.

Література:

1. IFRS Foundation. (2014). *Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 "Фінансові інструменти"*. Retrieved from. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>
2. IFRS Foundation. (2019). *Holdings of Cryptocurrencies—June 2019*. Retrieved from. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/agenda-decisions/2019/holdings-of-cryptocurrencies-june-2019.pdf>
3. Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. (2018). *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 "Нематеріальні активи"*. Retrieved from. URL: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias38>
4. Nobanee, H., & Alhajri, M. (2021). Accounting for Cryptocurrencies under IFRS: Challenges and Opportunities. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(11), 553. URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/11/553> \
5. White, E. C. (2023). Accounting for Cryptocurrency: A Review of Current Guidance and Future Directions. *Journal of Accounting and Finance*, 23(2), 1-15.

ОРГАНІЗАЦІЙНО - МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ

*Людмила Декет, здобувачка МгОПз-24
Науковий керівник: Ольга Чернецька к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Заробітна плата є основною формою матеріального стимулювання працівників та важливою складовою витрат підприємства. Організаційно-методичні аспекти нарахування заробітної плати є ключовими для забезпечення ефективної роботи підприємства та дотримання законодавства. Правильна організація процесу нарахування заробітної плати сприяє підвищенню мотивації працівників, оптимізації витрат та забезпеченню фінансової стабільності підприємства. Ефективна організація та методика нарахування заробітної плати забезпечують справедливу оплату праці, дотримання законодавства та оптимізацію витрат підприємства.

До організаційних аспектів нарахування заробітної плати працівникам належать:

- нарахування заробітної плати - підприємство повинно визначити форми та системи оплати праці (погодинна, відрядна, змішана), встановити тарифні ставки, оклади, премії та інші виплати;

- укладання трудових договорів - у трудових договорах фіксуються умови оплати праці, графік роботи, обов'язки працівника та інші важливі аспекти;

- ведення обліку робочого часу - необхідно забезпечити точний облік відпрацьованого часу, надурочних годин, відпусток та лікарняних;

- організація документообігу - важливо налагодити ефективний документообіг, включаючи оформлення табелів обліку робочого часу, наказів про прийом на роботу, звільнення, надання відпусток тощо.

До методичних аспектів нарахування заробітної плати працівникам належать:

- розробка та впровадження системи оплати праці - розрахунок заробітної плати здійснюється на основі обліку відпрацьованого часу або виконаних обсягів робіт, з урахуванням надбавок, доплат, премій та інших виплат;

- утримання із заробітної плати - заробітна плата підлягає обов'язковим утриманням, таким як податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, аліменти та інші утримання, передбачені законодавством;

- відображення в бухгалтерському обліку - нарахована заробітна плата та утримання відображаються на відповідних бухгалтерських рахунках, що забезпечує точність фінансової звітності;

- складання звітності - підприємство зобов'язане подавати звітність до податкових органів та фондів соціального страхування щодо нарахованої заробітної плати та сплачених внесків.

Підприємства можуть застосовувати різні системи оплати праці залежно від характеру діяльності та кваліфікації працівників. Основними системами є погодинна (тарифна), коли заробітна плата залежить від кількості відпрацьованих годин; відрядна, при якій оплата базується на обсязі виробленої

продукції або наданих послуг; змішана, що включає елементи обох підходів, застосовується для мотивації персоналу та підвищення продуктивності. Кожна система вимагає специфічного підходу до обліку й документального супроводу: ведення табелів, розрахункових листків, нарядів, актів виконаних робіт.

У методиці нарахування зарплати враховується також форма зайнятості, зокрема, повна або неповна зайнятість; сумісництво; цивільно-правові договори. Форми зайнятості визначають специфіку організації праці, методику нарахування заробітної плати та облікове оформлення взаємовідносин між працівником і роботодавцем. Повна зайнятість є базовою формою трудових відносин із чітко регламентованим розрахунком заробітної плати. Неповна зайнятість дозволяє гнучко планувати робочий час, зберігаючи соціальні гарантії, але потребує точного обліку відпрацьованих годин. Сумісництво забезпечує додатковий дохід, однак вимагає окремого договору та бухгалтерського супроводу. Цивільно-правові договори дозволяють залучати працівників до тимчасових робіт без формування штатних посад, але не забезпечують трудових прав. Кожна форма має свою методику розрахунку оплати, специфіку оподаткування та облікову документацію. Розуміння особливостей кожної форми є необхідним для правильного оформлення документів, уникнення правових ризиків та ефективного управління витратами на оплату праці.

Важливою частиною організації нарахування зарплати є внутрішній контроль, що включає перевірку достовірності обліку робочого часу; контроль за правильністю розрахунків; аудит виплат відповідно до трудових договорів та колективних угод. Регулярний внутрішній аудит допомагає виявити порушення, запобігти помилкам та уникнути санкцій з боку Державної податкової служби та Держпраці. Крім того, внутрішній контроль сприяє підвищенню прозорості та довіри працівників до системи оплати праці. Він дозволяє своєчасно виявляти відхилення у розрахунках премій, надбавок і відпускних. Особливу увагу слід приділяти правильності застосування податкових ставок і нарахувань ЄСВ. Внутрішні перевірки мають бути систематичними, з обов'язковою фіксацією результатів у відповідних актах. Це створює умови для безперервного вдосконалення облікової політики підприємства. Ефективна система контролю знижує ризики фінансових втрат і підвищує загальний рівень фінансової дисципліни.

Отже, організаційно-методичні аспекти нарахування заробітної плати є ключовим елементом системи управління персоналом та фінансового обліку підприємства. Вони забезпечують своєчасну і справедливу оплату праці, дотримання законодавчих вимог та ефективного використання трудових ресурсів. Сучасні підприємства повинні не лише забезпечувати точність розрахунків, а й постійно вдосконалювати свою облікову політику відповідно до змін у нормативно-правовій базі. Комплексний підхід до організації розрахунків із працівниками є запорукою стабільності, мотивації персоналу та фінансової надійності бізнесу.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Олександра Дівакова, здобувачка гр.МгОп-1-24
Науковий керівник: Олександр Атамас к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно- економічний університет*

Досягнення економічної безпеки підприємства можливе за умови, що система обліку сприятиме отриманню інформації операційного, тактичного і стратегічного характеру, застосуванню різних видів аналізу та аудиту, розширить обсяг інформаційних ресурсів про складові безпеки (ринкову, фінансову, правову тощо). Система менеджменту вимагає збільшення обсягу інформації про найдрібніші об'єкти у межах підприємства та за його межами, що в кінцевому результаті впливає на ефективність роботи бізнесу.[1] Сьогодні блок контролю загального циклу управління, в якому облік відіграє провідну роль інформаційного забезпечення, залишається слабкою ланкою менеджменту, що вимагає посилення та удосконалення.

На кожному рівні прийняття будь-якого обґрунтованого управлінського рішення на підприємстві неможливе без детального обліку, економічного контролю та аналізу як фінансового складу підприємства в цілому, так і окремих його складових частин, у тому числі й капіталу, залученого до діяльності підприємства. Це покликано забезпечити необхідною інформацією управлінський персонал підприємства, який відповідає за планування, організацію, контроль та аналіз господарсько-фінансових операцій і приймає в межах своєї компетенції різноманітні адміністративні рішення. Колишня національна та сучасна міжнародна концепції обліку мають, з одного боку, певну схожість (орієнтацію на користувача інформації), а з іншого – значні розбіжності, насамперед пряме використання даних бухгалтерського внутрішньогосподарського (управлінського) обліку безпосередньо для прийняття управлінських рішень менеджерами підприємства. За окремими оцінками «облік як одна із функцій управління незалежно від форм власності й типу економічних відносин обслуговує управлінський процес, створюючи понад 80 % інформаційної бази управлінських рішень, що приймаються» [3].

Також доцільно виділити, що високий ступінь ризику в професійній діяльності бухгалтера та його відповідальність перед користувачами звітності зумовлює до необхідності уточнення сутності поняття "бухгалтерський ризик" та удосконалення елементів організації бухгалтерського обліку в умовах ризику. В ході аналізу досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, можна стверджувати, що в бухгалтерському обліку ризики мають суб'єктивний характер, пов'язаний з людським фактором при виконанні професійної діяльності.[5] В зв'язку із цим було запропоновано використовувати поняття "професійний ризик бухгалтера", під яким слід розуміти дії або бездіяльність працівників бухгалтерської служби, які провокують можливу небезпеку викривлення бухгалтерської інформації, яка виникає в процесі безгосподарності і фальсифікації звітності, що призводить до понесення

підприємством збитків. Підприємницький ризик пов'язаний з формуванням прибутку підприємства і переважно характеризується можливими економічними наслідками в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності. З метою управління ризиком здійснюється застосування засад ризикології (наука про основні закономірності, принципи та інструментарій виявлення, врахування, оцінювання та управління ризиком) в прикладних проблемах економіки та підприємництва. У першу чергу це пов'язано з тим, що під час здійснення своєї діяльності суб'єкти господарської діяльності мають відношення до групи підприємницьких ризиків.

До основних груп підприємницьких ризиків слід віднести:

1) Зовнішні економічні ризики – ризики, які мають тісний зв'язок з економічною ситуацією (інфляційні явища, загальне падіння виробництва, коливання курсів національних валют, світові кризи, зниження купівельної здатності населення).

2) Внутрішні виробничі ризики – це ризики, які пов'язані із виробничим процесом чи процесом надання послуг (коливання обсягів випуску, зміни головних факторів в технології виробництва, асортименту продукції тощо).

3) Фінансові ризики – ризики пов'язані зі зміною структури активів, капіталу та зобов'язань підприємства, що веде до зниження показників його ліквідності та фінансової стійкості.

4) Комерційні ризики, що пов'язані зі збутом продукції чи послуг (падіння попиту на продукцію, зниження конкурентоспроможності продукції чи послуг, зміни в кон'юнктурі ринку). Ознайомлення з роботами науковців показало, що підприємство може нести втрати на всіх стадіях життєвого циклу, так як заздалегідь не можна прорахувати вплив усіх чинників на кінцеві результати підприємства, а в процесі діяльності багато чинників можуть змінюватися непередбачувано. Доцільно зазначити, що формування системи внутрішнього контролю бухгалтерських ризиків є одним з варіантів управління бухгалтерськими ризиками [7].

Ця система складається з таких елементів: середовище контролю; процедури контролю; процес оцінки ризиків суб'єкта господарювання; інформаційні системи; моніторинг заходів контролю. Важливим є те, що при проведенні перевірки бухгалтерських ризиків варто застосовувати процедури аудиту і прийоми документальної ревізії.

В сучасних економічних умовах при впровадженні інновацій, здійсненні нетрадиційних дій, посилюється підприємницький і бухгалтерський ризики, тому одним з важливих завдань керівництва і бухгалтерської служби є вміння своєчасно і об'єктивно оцінювати ступінь ризиків і управляти ними.

Стратегічною метою оцінювання якості облікової інформації є забезпечення користувачів обліковою інформацією, яка відповідає обраній системі критеріїв. На кожному етапі управління можна виділити функціональні цілі [6].

При оцінюванні якості облікової інформації використовуються наступні методи:

1) нормативний метод. Проводиться на основі вивчення законодавчих і нормативних документів, які використано для формування облікової

інформації, а також стандартів, що регламентують бухгалтерський облік та порядок формування бухгалтерської (фінансової) звітності. Застосування нормативного методу обумовлює створення документів різного статусу. До кожного документа, незалежно від його рівня, пред'являються жорсткі вимоги щодо якості змісту. Тільки в цьому випадку можливе застосування даного методу для оцінки контролю якості облікової інформації;

2) статистичний метод. Значення показників якості облікової інформації визначають з використанням методів теорії ймовірності та математичної статистики. Цьому методу властива кількісна визначеність;

3) експертний метод. Використовується при вирішенні завдань оцінки якості облікової інформації в умовах кількісної невизначеності критеріїв якості і оснований на усередненні різними способами думок фахівців-експертів з досліджуваних питань. Безсумнівною перевагою експертного методу є швидкість отримання результатів та можливість оцінювати якість облікової інформації без кількісних показників. Достовірність результатів оцінки залежить від компетентності і кваліфікації експертів;

4) соціологічний метод. Ґрунтується на зборі і аналізі думок споживачів. Для отримання достовірних результатів потрібна науково обґрунтована система опитування споживачів, а також використання методів математичної статистики для збору і обробки інформації. Соціологічні методи широко використовують на стадії виконання маркетингових досліджень, при вивченні попиту [9].

Дуже важливо враховувати диференційованість показників оцінки якості облікової інформації. Це означає, що кожен з показників якості інформації повинен забезпечувати максимум інформації про відповідну властивість якості. Обґрунтування та вибір управлінських рішень залежить від багатьох чинників, серед яких якість облікової інформації. Отримання якісної облікової інформації є квінтесенцією організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Світовий досвід використання облікової інформації показує, що підвищення її якості може бути досягнуто шляхом дотримання принципів формування облікової інформації, сформульованих у міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ), а також через вдосконалення механізму регулювання та оцінки якості облікової інформації.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні - Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.

2. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»-: наказ МФУ від 31 грудня 1999 р. N318 – URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ В ДІЯЛЬНОСТІ БУХГАЛТЕРА ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ ДОВІРИ

Олена Дубина, старший викладач
Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Професійна етика бухгалтера — це система моральних норм, правил поведінки та принципів, які визначають належну професійну діяльність фахівця у сфері бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту. Вона регулює взаємовідносини бухгалтера з роботодавцем, державними органами, колегами, клієнтами та суспільством загалом. Роль професійної етики в діяльності бухгалтера полягає у забезпеченні:

- довіри до фінансової інформації, що подається підприємствами;
- захисту інтересів користувачів звітності;
- формування позитивного іміджу професії бухгалтера;
- підтримання чесності та об'єктивності у складних або конфліктних ситуаціях.

Етичні норми встановлюються як професійними організаціями (Міжнародною федерацією бухгалтерів), так і національними стандартами. Зокрема, Кодекс етики професійних бухгалтерів, затверджений Міжнародною федерацією бухгалтерів, є загальноновизнаним документом, що застосовується в багатьох країнах, зокрема й в Україні.

Кодекс етики професійного бухгалтера — це офіційний документ, який містить основні етичні принципи та стандарти поведінки, яких повинні дотримуватись особи, що здійснюють бухгалтерську діяльність. Він розроблений для того, щоб забезпечити чесність, прозорість та відповідальність у сфері фінансової звітності, а також підтримувати довіру суспільства до бухгалтерської професії. Основними його завданнями є (рис.1):

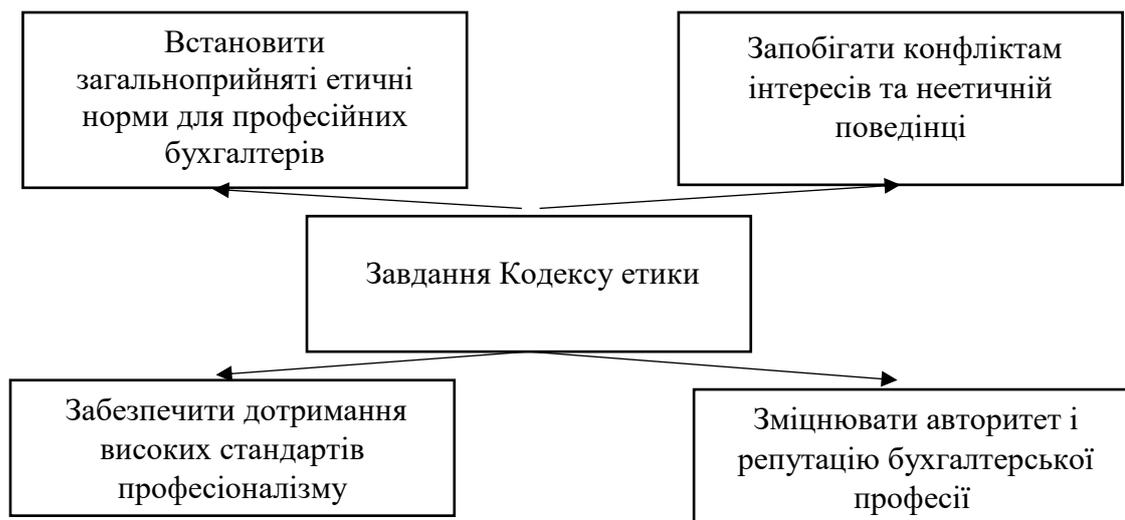

Рис.1. Завдання Кодексу етики

Кодекс етики професійного бухгалтера базується на міжнародних стандартах, зокрема на Кодексі етики Міжнародної федерації бухгалтерів, і є обов'язковим до дотримання всіма сертифікованими фахівцями, що входять до

професійних бухгалтерських організацій. До основних етичних принципів, якими має керуватися бухгалтер, належать:

1. Чесність — обов'язок діяти відкрито, справедливо та правдиво. Бухгалтер не повинен свідомо надавати неправдиву інформацію або замовчувати факти, які можуть вплинути на прийняття рішень.

2. Об'єктивність — неупереджене ставлення до подій і фактів. Бухгалтер повинен уникати конфлікту інтересів, особистої зацікавленості або тиску з боку керівництва чи сторонніх осіб.

3. Професійна компетентність і належна старанність — обов'язок підтримувати належний рівень знань та навичок, своєчасно оновлювати професійні знання, дотримуватися стандартів якості роботи.

4. Конфіденційність — збереження комерційної та фінансової таємниці. Бухгалтер не має права розголошувати інформацію без дозволу, за винятком випадків, передбачених законодавством.

5. Професійна поведінка — дотримання законодавства, уникнення дискредитації професії через неетичну поведінку, обман або халатність.

Найпоширенішими прикладами порушення професійної етики бухгалтера є:

1. Фальсифікація фінансової звітності — бухгалтер свідомо змінює дані у фінансових документах, щоб покращити показники прибутку, приховати збитки або неправомірно вплинути на податкову базу.

2. Розголошення конфіденційної інформації — передача третім особам (наприклад, конкурентам чи ЗМІ) інформації про фінансовий стан підприємства без дозволу керівництва або порушенням закону.

3. Конфлікт інтересів — бухгалтер приймає рішення або дає поради, керуючись власною вигодою (наприклад, має фінансовий інтерес у компанії).

4. Прийняття винагороди або подарунків за вплив на облік — отримання хабарів за заниження податкових зобов'язань або за укриття порушень у документації.

5. Недостатній рівень професійної компетентності — бухгалтер виконує обов'язки, не маючи достатніх знань або навичок, що призводить до серйозних помилок у фінансовій звітності.

6. Ігнорування змін у законодавстві — навмисне чи через недбалість неврахування нових вимог податкового, бухгалтерського або трудового законодавства.

7. Використання службового становища у власних інтересах — наприклад, використання внутрішньої інформації для здійснення особистих фінансових операцій.

Таким чином, професійна етика — це не лише сукупність формальних вимог, а перш за все — основа довіри до бухгалтера як до гаранта правдивості фінансової інформації. Дотримання етичних принципів забезпечує ефективність обліку, підвищує репутацію підприємства та сприяє стабільності економічного середовища загалом.

ОБҐРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

*Надія Ісак, студентка групи МгОП-24
Науковий керівник: Ольга Чернецька к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах економічної інтеграції, цифровізації та трансформації економіки особливої ваги набуває проблема забезпечення достовірності та об'єктивності фінансової інформації. Ефективна система бухгалтерського обліку є ключовим елементом у прийнятті стратегічних управлінських рішень, оцінці ризиків та визначенні прибутковості. У цьому контексті облікова політика підприємства відіграє визначальну роль, адже саме вона формує методологічне підґрунтя для облікового процесу.

Облікова політика підприємства є сукупністю принципів, методів і процедур, які використовуються для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Вона визначає, як підприємство обліковує свої активи, зобов'язання, доходи та витрати, що безпосередньо впливає на фінансовий результат діяльності. З огляду на багатоваріантність методів обліку, надану чинним законодавством, підприємства можуть суттєво впливати на результати своєї фінансової звітності. Неправильно сформована або недосконала облікова політика може призвести до викривлення показників, зниження довіри інвесторів та погіршення фінансової стабільності підприємства.

Облікова політика – це не просто набір правил обліку, а стратегічна позиція підприємства щодо ведення фінансової звітності. Вона формується на основі національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та повинна відповідати принципам правдивості, повноти, послідовності та обачності. Підприємство має самостійно обрати з передбачених законодавством методів ті, які найкраще відповідають його особливостям діяльності. Залежно від обраних методів оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат, показники прибутку можуть суттєво змінюватися. Важливим аспектом є і своєчасне оновлення облікової політики відповідно до змін законодавства та умов господарювання.

До основних напрямів впливу облікової політики підприємства на фінансовий результат підприємства належать: - вибір методу нарахування амортизації; - метод оцінки вибуття запасів; - формування резерву сумнівних боргів; - визнання доходів і витрат; - вибір облікових оцінок і припущень; - вплив на податкове навантаження; - прозорість і достовірність фінансової звітності.

Кожне з вищезгаданих рішень безпосередньо впливає на формування прибутку. Метод амортизації основних засобів впливає на розмір витрат, а отже, і на фінансовий результат. Наприклад, застосування прискорених методів амортизації призводить до збільшення витрат у перші роки експлуатації активу, що зменшує прибуток у короткостроковій перспективі, але може мати

податкові переваги. Натомість прямолінійний метод забезпечує рівномірний розподіл витрат протягом усього строку служби активу.

Підприємства можуть обирати між різними методами оцінки вибуття запасів: ФІФО, середньозваженої собівартості тощо. Вибір методу впливає на собівартість реалізованої продукції та, відповідно, на фінансовий результат. Наприклад, у періоди зростання цін метод ФІФО призводить до нижчої собівартості та вищого прибутку. Натомість застосування методу середньозваженої собівартості дає змогу згладити коливання цін на запаси, оскільки вартість кожної одиниці продукції визначається як середнє арифметичне між вартістю раніше придбаних і нових партій. Це забезпечує більш стабільний рівень витрат і знижує вплив сезонних чи ринкових цінових коливань на фінансовий результат. Такий метод особливо доцільний для підприємств з великим обсягом однотипної продукції або коли відсутня чітка ідентифікація партій. Проте в умовах інфляції його застосування може призводити до заниження прибутку порівняно з методом ФІФО, що впливає на розмір податкових зобов'язань і загальну оцінку фінансової ефективності діяльності.

Облікова політика визначає методи створення резерву сумнівних боргів, що впливає на розмір витрат і чистий прибуток. Застосування різних методів оцінки (наприклад, на основі платоспроможності дебіторів або історичного досвіду) може призвести до суттєвих відмінностей у фінансових результатах. Облікова політика визначає моменти визнання доходів і витрат, що впливає на фінансовий результат звітного періоду. Наприклад, визнання доходу за методом нарахування може призвести до відображення доходів ще до фактичного отримання коштів, що впливає на показники прибутковості.

Облікова політика включає вибір облікових оцінок і припущень, таких як строк корисного використання активів, ліквідаційна вартість тощо. Ці оцінки впливають на розмір амортизаційних відрахувань і, відповідно, на фінансовий результат. Облікова політика може впливати на податкове навантаження підприємства. Наприклад, вибір методів, що зменшують прибуток у короткостроковій перспективі, може призвести до зменшення податкових зобов'язань у поточному періоді. Правильно сформована облікова політика забезпечує прозорість і достовірність фінансової звітності, що є важливим для користувачів фінансової інформації, таких як інвестори, кредитори та регуляторні органи. Це сприяє підвищенню довіри до підприємства та може позитивно впливати на його фінансові результати в довгостроковій перспективі.

Таким чином, облікова політика є важливим інструментом управління фінансовими результатами підприємства. Її елементи впливають на розмір доходів, витрат, активів і зобов'язань, що визначає прибутковість та фінансову стійкість підприємства. Тому формування облікової політики повинно бути обґрунтованим, відповідати законодавчим вимогам і враховувати специфіку діяльності підприємства.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПЕРСОНАЛОМ: ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ

*Анастасія Калінець здобувачка гр. М2ОПз-1-24
Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Управління персоналом є одним із ключових аспектів ефективної діяльності сучасного підприємства. Серед численних напрямів кадрової роботи особливе місце займає організація та контроль розрахунків з працівниками, адже саме заробітна плата є не лише інструментом матеріального стимулювання, а й вагомим фактором соціальної стабільності в колективі. Своєчасність, точність та прозорість нарахувань мають вирішальне значення як для формування позитивного іміджу роботодавця, так і для забезпечення дотримання вимог чинного законодавства у сфері праці.

Контроль за розрахунками з персоналом охоплює процеси, пов'язані з обліком робочого часу, нарахуванням заробітної плати, податків та інших обов'язкових відрахувань, оформленням бухгалтерських документів та звітністю до контролюючих органів. У практичній діяльності підприємств ці функції часто ускладнюються великою кількістю даних, частими змінами законодавства, значним обсягом ручної роботи, а також недостатньою автоматизацією облікових процедур.

У сучасних умовах цифрової трансформації все більше компаній прагнуть модернізувати систему розрахунків з персоналом шляхом впровадження спеціалізованих програмних продуктів, електронного документообігу, автоматизованих систем обліку робочого часу тощо. Це не лише зменшує адміністративне навантаження на бухгалтерські й кадрові служби, а й створює підґрунтя для якіснішого контролю, аналітики та стратегічного управління витратами на персонал.

Контроль за розрахунками з персоналом виконує кілька ключових функцій: забезпечення прав працівників на своєчасне отримання оплати праці, дотримання норм трудового законодавства, мінімізація фінансових ризиків підприємства та формування достовірної управлінської звітності. Наявність ефективної системи контролю дозволяє уникати таких проблем, як помилки в нарахуваннях, дублювання виплат, або приховані витрати на персонал.

За даними досліджень, до 20% внутрішніх помилок на підприємствах пов'язані саме з неналежною організацією розрахунків із працівниками [1]. Особливо критичною ця проблема стає у великих компаніях із великою чисельністю працівників, де ручна обробка даних спричиняє суттєве навантаження на бухгалтерію та кадрові служби.

Серед основних проблем, які потребують вирішення, варто виділити: високу залежність від людського фактора; відсутність інтеграції між кадровим і бухгалтерським обліком; затримки у виплаті заробітної плати; низьку прозорість розрахунків для самих працівників; складність формування звітності за запитами керівництва або контролюючих органів.

Додатково, зміни у податковому та трудовому законодавстві вимагають

регулярного оновлення процедур та налаштувань у програмному забезпеченні, що створює додаткове навантаження на бухгалтерів [3].

Оптимізація системи контролю за розрахунками з персоналом передбачає:

- автоматизацію розрахунків — запровадження програмного забезпечення для автоматичного нарахування заробітної плати, податків та зборів.

- інтеграцію даних — об'єднання системи кадрового обліку, табелів робочого часу та бухгалтерії в єдину інформаційну систему.

- регулярний аудит процесів — внутрішні перевірки для виявлення помилок та неефективних процедур.

- навчання персоналу — підвищення кваліфікації фахівців з обліку та кадрів щодо роботи з новими цифровими інструментами.

Успішна оптимізація дозволяє скоротити час обробки інформації, зменшити кількість помилок, забезпечити прозорість нарахувань та підвищити рівень довіри працівників до роботодавця.

Цифровізація — це ключовий тренд у сфері управління персоналом. Сучасні цифрові рішення охоплюють: хмарні сервіси для нарахування зарплати (наприклад, BAS Зарплата і кадри); мобільні додатки для працівників із доступом до інформації про зарплату, відпустки, нарахування; використання електронного документообігу у взаємодії з контролюючими органами; аналітичні панелі (dashboard) для керівників із показниками витрат на персонал; інтеграція із системами обліку робочого часу (наприклад, електронні табелі, біометричні термінали тощо) [2].

Впровадження цифрових рішень дозволяє не лише зменшити трудомісткість процесів, але й підвищити їхню прозорість, контрольованість і гнучкість. Наприклад, автоматизоване формування електронних відомостей скорочує час підготовки звітності до 70% [4].

Отже, ефективна система контролю за розрахунками з персоналом є запорукою фінансової стабільності підприємства та лояльності працівників. Шляхи її оптимізації включають автоматизацію процесів, інтеграцію даних, цифровізацію розрахунків і використання аналітичних інструментів. Впровадження сучасних цифрових рішень значно підвищує ефективність управління персоналом і забезпечує конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного ринку.

Література:

1. Кузьмін О. Є., Гузік П. П. Управлінський облік: навч. посіб. — Львів: «Магнолія 2006», 2020. — 256 с.

2. Кухарчук Л. А. Цифровізація бухгалтерського обліку на підприємствах України: виклики і перспективи. Економіка і держава. 2023. № 7. С. 35–39.

3. Савченко В. Ф. Облік і аудит розрахунків з персоналом: сучасні підходи. Бухгалтерський облік і аудит. 2022. № 4. С. 17–23.

4. Deloitte Ukraine. Future of Payroll: Технології в обліку заробітної плати. 2023. URL: <https://www2.deloitte.com/ua>

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

*Наталія Ковтун, здобувачка групи М2ОПз-24
Науковий керівник: Ольга Одношєвна, к.е.н, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Дебіторська заборгованість є одним із ключових аспектів відображення показників у фінансовій звітності підприємства. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума [1]. На сьогоднішній день одним з найсуперечливіших питань у бухгалтерському обліку є відображення дебіторської заборгованості для ефективного обліку, що дозволяє забезпечити прозорість даних у фінансовій звітності та правильне його облікування.

Підприємства, які займаються наданням послуг централізованого водопостачання питної води та водовідведення та очищення стічних вод мають стратегічне значення для населення та підприємств міста та економіки в цілому. Як правило, дебіторами виступають споживачі даної послуги, тобто населення, бюджетні установи та підприємства. Через велику кількість дебіторів такі підприємства потребують чіткого обліку та ефективного управління щодо погашення дебіторської заборгованості.

До основних джерел виникнення дебіторської заборгованості слід віднести:

- ризик неотримання вчасної оплати заборгованості за спожиті послуги із-за неплатоспроможності покупців послуг та нестабільної ситуації в країні;
- надання реструктуризації послуги, що сповільнює оплату;
- надання пільг та субсидій окремих категоріям споживачів;
- довга процедура стягнення дебіторської заборгованості через судовий процес.

На розмір дебіторської заборгованості впливають різні фактори такі, як ринкова кон'юнктура, існуюча система взаєморозрахунків із клієнтами, платіжна дисципліна клієнтів, якість і послідовність роботи з цією заборгованістю тощо, які мають бути враховані при формуванні облікової та кредитної політики підприємства [2].

У країнах ЄС, США, Канаді та інших розвинених економіках ведення обліку дебіторської заборгованості здійснюється згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності (МСФЗ) 9 "Фінансові інструменти"[3], що регламентує визнання, оцінку та знецінення дебіторської заборгованості. Країни мають право самостійно обирати формат своєї фінансової звітності та способи відображення інформації про конкретні об'єкти обліку [4]. Ключовим підходом є модель очікуваних кредитних збитків, яка вимагає:

- попередньої оцінки кредитного ризику контрагента ще на етапі укладання договору;

- формування резерву сумнівних боргів на основі історичних даних, макроекономічних індикаторів та прогнозів;
- щорічного або частішого перегляду очікуваних збитків.

Аналіз міжнародного досвіду обліку та управління дебіторською заборгованістю у сфері водного господарства свідчить про наявність ефективних підходів до мінімізації ризиків неплатежів у розвинених країнах. Такі інструменти, як автоматизація обліку, страхування дебіторської заборгованості, факторинг, централізовані платформи звітності та законодавчий контроль, значно підвищують платіжну дисципліну і забезпечують стабільність фінансових потоків підприємств. Розглянемо у табл. 1 порівняльну характеристику міжнародного досвіду обліку дебіторської заборгованості на прикладі декількох країн.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика міжнародного досвіду обліку дебіторської заборгованості

Країна	Особливості обліку та управління	Інструменти	Практичні результати
Німеччина	Централізований облік, страхування дебіторки, автоматизація	ERP-системи, страхування дебіторів	Низький рівень простроченої заборгованості, висока надійність платежів
США	Аутсорсинг управління, кредитний скоринг, факторинг	CRM, колекторські компанії	Швидке виявлення неплатників, оперативна робота з простроченою дебіторською заборгованістю
Польща	Комбіноване фінансування, електронний облік, державний моніторинг	ePUAP, муніципальні платформи	Покращення прозорості, вища дисципліна платежів
Франція	Регульовані тарифи, субсидії для населення, контроль з боку місцевої влади	Законодавче регулювання, аудит	Стабільність доходів водоканалів, зменшення соціальної напруги
Україна	Переважно ручне управління, відсутність централізованої бази даних, низький рівень покриття резервами сумнівної дебіторської заборгованості	1С, Excel, обмежене використання ERP; часткове застосування факторингу	Високий рівень простроченої заборгованості, потреба в удосконаленні внутрішнього контролю та автоматизації

Водночас в Україні управління дебіторською заборгованістю вимагає модернізації: запровадження цифрових систем, підвищення ефективності внутрішнього контролю, удосконалення облікової політики та розширення практики формування резервів під сумнівну заборгованість. Врахування міжнародного досвіду дозволить адаптувати найкращі практики до українських

реалій, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємств водного господарства.

Незадовільний фінансово-економічний стан підприємств питного водопостачання та централізованого водовідведення, що зумовлений насамперед економічною необґрунтованістю тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, не дає змоги вчасно здійснювати відновлення та ремонт інфраструктури централізованого водопостачання та водовідведення [5].

Отже, у міжнародній практиці особлива увага приділяється управлінню дебіторською заборгованістю, яке включає:

- ретельну перевірку платоспроможності контрагентів перед наданням товарів або послуг (кредитні рейтинги, запити до фінансових баз);
- встановлення лімітів кредиту для кожного покупця;
- укладання чітких договорів із жорсткими умовами оплати;
- запровадження знижок за дострокову оплату та штрафів за прострочку;
- активне використання факторингу, страхування дебіторської заборгованості та передача боргів до колекторських агентств;
- регулярний моніторинг дебіторки за віком (aging analysis) та оборотністю.

Українські водні господарства суттєво відстають від міжнародних практик у сфері обліку дебіторської заборгованості. Застосування інструментів таких як ERP-системи, факторинг, автоматизовані системи моніторингу та страхування дебіторів могло б суттєво підвищити фінансову стійкість галузі.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237.
2. Жаворонок А.В., Григорович Н.І. Управління дебіторською заборгованістю. Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. «Young Scientist». № 6 (46)
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти: Верховна Рада України. 2012 р.
4. Шепель, Т., Вінтоняк, А. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД. *Економіка та суспільство*. №52. 2023.
5. Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року. Кабінет міністрів України: Розпорядження № 1134-р. Київ. 2022.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В КОНТЕКСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ЗА МСФЗ

*Іван Кузнецов, здобувач гр. МгОП-1-24
Науковий керівник Ольга Губарик к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах, коли глобалізація вимагає від бізнесу адаптуватися до зростаючих вимог щодо фінансової звітності, компанії стикаються з необхідністю постійного вдосконалення системи обліку та внутрішнього контролю. Особлива увага приділяється аспектам розрахунків з постачальниками та підрядниками, оскільки ці процедури безпосередньо впливають на достовірність та точність фінансових звітів, що формуються у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Удосконалення методів обліку і контролю є важливим фактором у покращенні прозорості фінансової діяльності підприємств, сприяючи мінімізації ризику випадкових помилок та забезпеченню відповідності звітності прийнятим міжнародним нормам, що в свою чергу дозволяє компаніям бути більш конкурентоспроможними на світовому ринку.

Значення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Розрахунки з постачальниками та підрядниками є важливою частиною операційної діяльності підприємства. Вони включають зобов'язання за отримані товари, роботи чи послуги, що впливають на витрати, собівартість і фінансовий результат. Згідно з МСФЗ, зокрема стандартом IAS 37 "Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи", підприємства повинні правильно класифікувати та оцінювати зобов'язання для уникнення перекручень у звітності [4]. Наприклад, несвоєчасне визнання заборгованості може завищити прибуток у Звіті про фінансові результати.

Для вдосконалення обліку розрахунків необхідно:

- впровадити автоматизовані системи, такі як BAS, для відстеження зобов'язань у реальному часі [1];
- забезпечити чітке документування операцій (договори, акти, рахунки-фактури);
- проводити регулярну звірку розрахунків із контрагентами для виявлення розбіжностей.

Ці заходи сприяють точному відображенню витрат у Звіті про фінансові результати, що є важливим для інвесторів і кредиторів.

Роль внутрішньогосподарського контролю. Внутрішній контроль забезпечує достовірність даних про розрахунки з постачальниками та підрядниками. Відповідно до IFRS 15 "Дохід від договорів з клієнтами", контроль має гарантувати правильне визнання витрат, пов'язаних із договорами [3]. Витрати на закупівлю чи послуги підрядників повинні відповідати умовам договорів і підтверджуватися документами.

Напрями вдосконалення внутрішнього контролю:

- впровадження принципу "чотирьох очей" для перевірки операцій кількома особами;
- автоматизація контролю за допомогою програмного забезпечення для перевірки документів і платежів [2];
- проведення регулярних внутрішніх аудитів для оцінки ефективності системи контролю. Такі заходи зменшують ризики шахрайства, помилок і невідповідностей, що впливають на фінансовий результат. Вплив на Звіт про фінансові результати. Звіт про фінансові результати за МСФЗ демонструє, наскільки ефективно працює підприємство. Неправильне відображення витрат або зобов'язань перед постачальниками здатне перекрутити дані про прибуток чи собівартість. Наприклад, якщо витрати віднесені до невірного періоду, це порушує принцип відповідності доходів і витрат, викладений у Концептуальній основі МСФЗ [3].

Для забезпечення достовірності Звіту необхідно: використовувати єдині методи оцінки зобов'язань, зокрема дисконтування довгострокових зобов'язань (IAS 37); проводити аналіз заборгованостей перед закриттям звітного періоду; розкривати інформацію про значні контракти у примітках до звітності, як того вимагає IFRS 7 [5].

Для вдосконалення обліку та контролю розрахунків підприємствам слід:

1. інвестувати в автоматизовані системи, такі як BAS чи SAP; розробити внутрішні політики для регулювання взаємодії з контрагентами; навчати персонал основам МСФЗ для підвищення якості звітності; моніторити показники, такі як рівень простроченої заборгованості чи помилки в розрахунках [1].

Вдосконалення системи обліку та внутрішньогосподарського контролю відносин з постачальниками й підрядниками є важливим кроком для забезпечення відповідності Звіту про фінансові результати сучасним вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Інтеграція автоматизованих процесів, посилення контролю за фінансовими операціями, а також систематичне навчання та підвищення кваліфікації персоналу сприяють значному зменшенню потенційних ризиків і збільшенню рівня прозорості фінансової звітності. Ці дії не тільки забезпечують точність і надійність даних, але й створюють додаткові передумови для зміцнення довіри до підприємства з боку зовнішніх зацікавлених сторін, таких як інвестори та партнери.

Література:

1. Внутрішній контроль і аудит: *Навчальний посібник* / Л.М. Крамаровська. – Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. – 260 с.
2. Концептуальна основа фінансової звітності за МСФЗ / За ред. І.І. Жиглей. – Житомир: ПП "Рута", 2023. – 120 с.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності IAS 37 "Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи" / Переклад українською. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2023. – 45 с.
4. МСФЗ 15 "Дохід від договорів з клієнтами": *Практичний посібник* / Т.В. Остапенко. – Х.: Фактор, 2023. – 180 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ НА МОДЕРНІЗАЦІЮ ТА БУДІВНИЦТВО ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Анна Латайко, здобувачка групи МгОПз-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Модернізація та будівництво газотранспортної інфраструктури є складними і капіталомісткими процесами, що вимагають точного обліку та детального аналізу витрат. Ефективна організація обліку та аналізу витрат на таких великих проектах дозволяє підприємствам контролювати витрати, забезпечувати фінансову прозорість та приймати обґрунтовані рішення щодо подальших інвестицій. Однак існують можливості для удосконалення цих процесів, що дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів і знизити ризики [3].

У сучасних умовах, багато підприємств мають ізольовані системи обліку, що не дозволяє ефективно синхронізувати фінансові та технічні дані. Це ускладнює процес контролю за витратами та прогнозування фінансових результатів. Удосконалення газотранспортної інфраструктури передбачає кілька етапів, і на кожному з них витрати можуть значно відрізнятись. Без детального обліку на кожному етапі, неможливо вчасно виявити перевитрати чи неефективне використання ресурсів. Традиційний ручний облік витрат та аналіз за допомогою простих таблиць не дозволяє швидко отримати об'єктивні дані, що уповільнює прийняття управлінських рішень і виявлення проблемних зон [1].

Удосконалення обліку та аналіз витрат на газотранспортну інфраструктуру може включати наступні складові впровадження інтегрованої автоматизованої системи обліку. Слід запровадити інтегровану систему для обліку витрат, яка об'єднує фінансові, технічні та логістичні дані. Система повинна забезпечувати реальний час доступу до інформації щодо витрат, обсягу робіт та стану проекту. Даний факт дозволить отримати оперативний доступ до усіх даних, налагодити легкість у контролі витрат на всіх етапах проекту, а також автоматичне оновлення даних, що дозволяє виявити невідповідності на ранніх стадіях [2].

Запровадження методу "Кошторис + фактичні витрати" дозволить розширити стандартну методику обліку, використовуючи концепцію порівняння кошторису і фактичних витрат на кожному етапі проекту. Це дозволяє оперативно виявити відхилення та зрозуміти причини перевитрат, а також виявляти проблеми на ранніх етапах, спростити процес аудиту витрат та підвищити точність фінансових прогнозів.

В даному контексті слід звертати увагу на автоматизацію управлінського обліку за допомогою ERP-системи, що забезпечує автоматизацію управлінського обліку і дозволяє інтегрувати витрати на будівництво газотранспортної інфраструктури в загальну фінансову структуру підприємства. Це дозволить підвищити оперативність у формуванні фінансових звітів, знизити ймовірності помилок через автоматизацію процесів та

покращити контроль за ефективністю витрат і ресурсів на кожному етапі проекту.

Впровадження регулярного моніторингу та контролю витрат дозволить створити систему регулярного моніторингу витрат на основі затверджених стандартів, що дозволить здійснювати порівняння фактичних витрат з плановими на щомісячній основі. Даний факт дозволить своєчасно виявляти відхилень, знижувати ризик непередбачених витрат та оперативно коригувати плану за необхідності.

Рекомендуємо використання аналітичних інструментів для прогнозування витрат через впровадження інструментів для прогнозування витрат, зокрема, методи регресії або аналізу трендів на основі історичних даних, що дозволяють отримати точніші прогнози щодо потреб в ресурсах та витратах на модернізацію газотранспортної інфраструктури. Даний алгоритм дозволить зменшити рівень невизначеності у прогнозах та покращити точність фінансового планування.

Останнім критерієм удосконалення обліку і аналізу витрат є оцінка ефективності витрат. Для оцінки ефективності витрат використовувати такі показники, як індекс витрат: співвідношення фактичних витрат до кошторисних, показник вартості одиниці спорудження: витрати на будівництво 1 км газопроводу або 1 МВт потужності, термін окупності інвестицій. Дані кроки дозволять оцінити результативність проекту з точки зору витрат та підвищити ефективність управлінських рішень.

Удосконалення обліку та аналізу витрат на модернізацію та будівництво газотранспортної інфраструктури є важливим кроком для підвищення ефективності управлінських та фінансових процесів на підприємстві. Впровадження сучасних автоматизованих систем обліку, регулярний моніторинг витрат, використання аналітичних інструментів для прогнозування та оцінки ефективності витрат дозволить значно підвищити контроль за витратами, мінімізувати ризики та забезпечити успішне завершення інвестиційних проектів. Така стратегія сприятиме зниженню витрат, підвищенню ефективності газотранспортної системи та забезпечить стабільність фінансової діяльності підприємства в довгостроковій перспективі.

Література:

1. Акімова Т., Распопова Ю., Волященко І. Теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства. Економіка та суспільство 52. 2023р.
2. Вакуленко В., Мялковський В., Сяovej Л. Організація системи інформаційного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. Економіка та суспільство 57 (2023).
3. Самодай В., Донський М., Гладун М. Оптимізація управління логістичними витратами в діяльності підприємств. Економіка та суспільство 55. 2023р.

РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ФАКТОРИ ВИТРАТ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

*Ольга Лега, к.е.н., доцент
Анатолій Байва, здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет*

Ремонт основних засобів - це процес, який неминує супроводжує життєвий цикл будь-якого підприємства. Виробничі потужності, транспортні засоби, технічне обладнання з часом зношуються та потребують відновлення для забезпечення безперебійної роботи та підтримки їхньої ефективності. Необхідність у ремонті основних засобів завжди існує, оскільки знос - це природний процес, який неможливо повністю уникнути. Якісне та своєчасне виконання ремонту дозволяє підприємству зберігати робочий стан своїх активів і продовжити їх використання без серйозних фінансових та операційних втрат.

Витрати на ремонт основних засобів включають як безпосередньо матеріальні, так і трудові витрати, а також витрати на амортизацію інструментів і обладнання, які використовуються під час ремонту. Ці витрати можуть значно варіюватися залежно від типу ремонту (поточний, капітальний), обсягу робіт, складності ремонту та наявних ресурсів. Крім того, на витрати можуть впливати фактори, як-от сезонність (наприклад, ремонт техніки може бути дорожчим у пік сезону), локалізація (регіональні відмінності в ціні матеріалів і робочої сили), а також наявність дефіциту або надлишку комплектуючих [1-3].

Ремонт основних засобів може суттєво варіюватися за вартістю в залежності від різних факторів, які безпосередньо впливають на рівень витрат. Поглиблений аналіз цих факторів допоможе зрозуміти, чому деякі ремонти обходяться дорожче за інші і що можна зробити для оптимізації витрат.

1. Складність ремонту - це один з основних чинників, який визначає вартість ремонту основних засобів. Чим складніше технічне завдання, тим більше часу, ресурсів та спеціалізованих знань буде потрібно для виконання ремонту. Це може включати:

- наявність застарілого обладнання: коли техніка вже давно не виробляється або її модель вийшла з ладу, для відновлення може знадобитися спеціалізоване обладнання, що важко знайти, або створення нестандартних деталей. Наприклад, наявність старих промислових верстатів, які не мають доступних запчастин, створює складнощі в ремонті;

- технічні новації та складні компоненти: технічно складні ремонти, наприклад, відновлення електронних або гідравлічних систем, вимагають від працівників специфічних знань, а також точного налаштування та тестування обладнання;

- капітальний ремонт: у разі серйозних поломок, які вимагають заміни основних частин або значних відновлювальних робіт, вартість ремонту різко зростає через потребу в складних інструментах і ресурсах.

Чим складніше технічне завдання, тим більше потреба в спеціалізованих знаннях та спеціальному обладнанні. Відповідно, це збільшує витрати на робочу силу і час, що необхідний для виконання ремонтних робіт [1-3].

2. Доступність і вартість запчастин - це ще один вагомий фактор, що

визначає витрати на ремонт основних засобів. Це питання стає особливо важливим у випадку, коли:

- дефіцит запчастин: якщо для ремонту потрібні специфічні або рідкісні деталі, ціна на них може бути значно вищою. Це часто стосується обладнання, яке давно не виробляється, або деталей, які не є стандартними. У таких випадках може знадобитися додатковий час для пошуку постачальників або виробництва запчастин на замовлення;

- висока вартість запчастин: вартість запчастин для певних типів техніки може бути надзвичайно високою через технологічні особливості чи обмежену доступність. Наприклад, для імпоротної техніки вартість запчастин може значно перевищувати вартість самого ремонту через високі митні збори або специфічні вимоги до якості;

- курсові коливання: якщо обладнання іноземного виробництва, коливання валютних курсів може зробити закупівлю запчастин дорожчою, що також позначиться на загальних витратах на ремонт [1-3].

У випадках дефіциту або високих витрат на запчастини підприємства можуть мати додаткові витрати, які важко контролювати, що може впливати на загальний бюджет ремонту.

3. Рівень кваліфікації персоналу - ще один важливий фактор, що впливає на витрати. Витрати на оплату праці висококваліфікованих спеціалістів можуть бути більшими, однак це часто виправдовується високою якістю виконаних робіт. Висококваліфіковані працівники можуть не тільки швидше і точніше виконати ремонт, а й запобігти подальшим поломкам, що зменшує ймовірність витрат на повторний ремонт у майбутньому. Переваги висококваліфікованого персоналу включають:

- точність і швидкість: зі збільшенням кваліфікації фахівці можуть швидше і точніше виконувати роботи, знижуючи витрати на зайвий час та помилки;

- запобігання додаткових витрат: кваліфіковані спеціалісти здатні правильно визначити причину поломки, уникнути неефективних або помилкових методів ремонту, що призводить до економії в довгостроковій перспективі;

- спеціалізовані знання: іноді для ремонту техніки потрібно володіти вузькоспеціалізованими знаннями, наприклад, у ремонті складного електронного або гідравлічного обладнання. У таких випадках відсутність кваліфікації може значно збільшити витрати через потребу в залученні сторонніх підрядників або додаткових ресурсах [1-3].

4. Терміновість виконання - якщо ремонт необхідно виконати терміново, це завжди призводить до збільшення витрат. У таких ситуаціях підприємство може бути змушене використовувати додаткові ресурси або шукати швидші, але дорожчі рішення. Наприклад:

- аварійний ремонт: якщо поломка сталася в несподіваний момент або призвела до зупинки виробничого процесу, необхідно швидко розпочати ремонтні роботи, навіть якщо це потребує залучення додаткових робочих або дорогих інструментів;

- прискорене виконання робіт: для того щоб мінімізувати простої, інколи підприємства можуть змушені прискорити виконання робіт, що призводить до

залучення додаткових робочих змін, спеціалізованої техніки чи навіть зовнішніх підрядників, що також збільшує витрати;

- термінові закупівлі запчастин: при термінових ремонтах можуть бути використані запчастини, які мають більш високу вартість через необхідність їх екстреного постачання.

Терміновість ремонту може істотно підвищити витрати, оскільки змушує підприємства відступати від стандартних процедур закупівель або використання ресурсів [1-3].

Формування собівартості ремонту включає кілька основних етапів:

- оцінка витрат на ремонт: це може включати аналіз вартості матеріалів, заробітної плати працівників, амортизації інструментів і техніки;

- визначення прямого та непрямого розподілу витрат: витрати можуть бути прямими (на матеріали, запасні частини) та непрямими (на управлінські витрати, утримання ремонтної майстерні);

- витрати мають бути зафіксовані у первинних документах, облікових регістрах та у складі собівартості наданих послуг у фінансовій звітності підприємства (ф. № 2), щоб не допустити перекручувань при формуванні собівартості.

Для забезпечення ефективного управління витратами на ремонт сільськогосподарської техніки важливо системно підходити до організації процесу ремонту та обслуговування. Це дозволяє не лише мінімізувати витрати, а й знижувати ризики великих поломок. Охарактеризуємо основні механізми оптимізації витрат.

Регулярне технічне обслуговування та контроль витрат на ремонт дозволяють своєчасно виявляти проблеми та уникати дорогих поломок. Для цього можна використовувати таблиці для детального аналізу витрат, зокрема на запчастини, трудові ресурси та інші витрати.

Таблиця 1

Аналіз витрат на ремонт

Дата ремонту	Обладнання	Тип ремонту	Запчастини	Оплата праці	Інші витрати	Загальні витрати
12.03.2025	Станок 1	Поточний	500 грн	1 200 грн	100 грн	1 800 грн
13.03.2025	Трактор	Капітальний	2 000 грн	3 500 грн	150 грн	5 650 грн

розроблено авторами

Впровадження нових технологій та інноваційних матеріалів дозволяє знизити витрати на ремонт. Завдяки використанню більш довговічних та ефективних матеріалів, а також новітніх методів ремонту, можна скоротити час виконання робіт та зменшити витрати на робочу силу.

Таблиця 2

Використання нових технологій та матеріалів

Обладнання	Тип ремонту	Тривалість ремонту (години)	Вартість ремонту	Кількість поломок після ремонту	Коментарі
Станок 1	Поточний	3	1 800 грн	0	Все виконано успішно
Трактор	Капітальний	12	5 650 грн	1	Потрібно додаткове тестування

розроблено авторами

Кваліфікація ремонтників є важливим аспектом, що безпосередньо впливає на витрати на ремонт. Інвестиції в навчання персоналу допомагають зменшити кількість помилок, скоротити час на виконання робіт та підвищити якість ремонту. Рекомендується організовувати регулярні тренінги для персоналу з актуальних методів ремонту.

Після кожного ремонту важливо проводити аналіз його ефективності. Використання таблиць для збору зворотного зв'язку дозволяє виявити проблемні зони та оперативно на них реагувати для подальшої оптимізації витрат на ремонт.

Таблиця 4

Аналіз ефективності ремонту та зворотний зв'язок

Обладнання	Тип ремонту	Тривалість ремонту (години)	Вартість ремонту	Кількість поломок після ремонту	Коментарі
Станок 1	Поточний	3	1 800 грн	0	Все виконано успішно
Трактор	Капітальний	12	5 650 грн	1	Потрібно додаткове тестування

розроблено авторами

Успішне управління витратами на ремонт основних засобів потребує детального аналізу та розуміння цих ключових факторів. Знання їхнього впливу допомагає краще планувати бюджет, оптимізувати процеси ремонту, а також вчасно приймати рішення, які допомагають знизити непотрібні витрати. Підприємства можуть застосовувати різноманітні стратегії, щоб контролювати ці фактори, наприклад, інвестувати в запаси запасних частин або підвищувати кваліфікацію своїх працівників для зниження загальних витрат на ремонт.

Література:

1. Лега О. В., Яловега Л. В., Триль Р. П. Витрати на ремонт основних засобів: облік та нормативно-правове забезпечення. *International Scientific-Practical Conference From Baltic to Black Sea: Models of Economic Systems: Conference Proceedings*, March 25, 2016. Riga: Baltija Publishing, 240- 245 pag.
2. Головачко В. М. Методика обліку витрат на ремонт і поліпшення основних засобів. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2014. Випуск 2(2). С. 95 – 98. URL: <http://msu.edu.ua/visn/arhive/002/19.pdf>. (дата звернення 10.04.2025).
3. Кучірка М.В. Фінансовий та податковий облік витрат на ремонт основних засобів, джерела їх відшкодування та амортизація.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТІВ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

*Олександра Логвиненко, здобувачка гр.ОП-1-23
Науковий керівник: Олена Дубина, старший викладач
Дніпровський державний аграрно-
економічний університет*

Мале підприємництво є особливим видом правової і економічної діяльності, котрий об'єднує інноваційні стратегії із підприємницькою діяльністю. До малого підприємництва відносять юридичних осіб і суб'єкти господарювання будь-яких форм власності і організаційно-правових форм. Фізичні особи, що зареєстровані, як фізичні особи-підприємці також належать до цієї категорії [1]. Середньооблікова кількість працівників компанії малого підприємництва у календарному році(звітному періоді) не повинна перевищувати 50 осіб, балансова вартість активів становить не більше ніж 4 млн євро, а річний дохід не може перевищувати межу 10 млн євро, за середньорічним курсом НБУ. Визначені підприємства ґрунтуються на фінансовій відповідальності засновника, незалежності і особистому ризику та проводять свою діяльність задля отримання прибутку. Вони діють за певними критеріями, що визначені чинним законодавством. Термін «оподаткування малого бізнесу» відноситься до окремої податкової системи, котра складається з визначених, регламентованих взаємопов'язаних заходів контролю. Оподаткування малого бізнесу розглядається в багатьох трактуваннях.: економічний аспект – виробництво ВВП, соціальний – збільшення доходу і робочих місць, політичні аспекти – розвиток територій, соціально-політичні – відродження середньої ланки. Отже, розглядаючи сутність оподаткування суб'єктів малого підприємництва можемо розглядати трактування з точки зору тристороннього підходу, що дозволить охарактеризувати його як процес, явище і систему. По-перше, явище «спрощеного оподаткування» відображає утворення комплексу податкових та економічних умов, такі як рівень доходу суб'єкта діяльності, кількість найманих працівників, регуляторне середовище, податкове адміністрування, галузева належність та вид діяльності і макроекономічна ситуація, ставки податків. По-друге, механізм оподаткування малого підприємництва слід розглядати, як ряд послідовних податкових заходів, що спрямовані на зменшення податкового тиску. Спрощене оподаткування виступає поетапним впровадженням податкового механізму, спрямованого на корисне використання відповідних інструментів для виконання податкових зобов'язань з метою забезпечення стабільних бюджетних надходжень.

Застосування цієї системи надається суб'єктам малого підприємництва, які мають статус юридичних або фізичних осіб, за умови дотримання встановлених обмежень щодо обсягу доходу та кількості працівників. До ефективних соціальних показників, що визначають розміру єдиного податку входять прожитковий мінімум і мінімальна заробітна плата[2]. Підприємства, що

застосовують спрощену систему оподаткування, класифікуються на три групи (табл. 1).

Таблиця 1

**Визначення категорій суб'єктів господарювання
за групами платників єдиного податку у 2025 році.**

Група платника єдиного податку	Максимально допустимий дохід за рік, грн.	Максимальна кількість найманих працівників	Сфера діяльності
1 група	До 1 336 000 грн	Без найманих працівників	Роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках або провадження господарської діяльності з надання побутових послуг населенню
2 група	До 6 672 000 грн	До 10 осіб	Надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства
3 група	До 9 336 000 грн	Без обмежень	Суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми (крім обмежень згідно п. 291.5 ПКУ)

Функціонування конкурентоспроможного бізнесу можливе лише за умови сталого та прогнозованого податкового законодавства, що забезпечує доцільне податкове навантаження на суб'єкти господарювання. У сфері малого підприємництва таку роль виконує спрощена система оподаткування, котра спеціальним режимом, запровадженим заради зниження податкового тиску та стимулювання суб'єктів мікро підприємництва до ведення прозорої господарсько-економічної діяльності в Україні. Повномасштабна війна на території України стала рушійним чинником для впровадження ряду податкових змін, спрямованих на підтримку економіки. Ці нововведення суттєво вплинули як на обсяги податкових надходжень до місцевих та державного бюджетів, так і на функціонування суб'єктів господарювання[15]. У загальному вигляді спрощена система оподаткування визначає функціонування спеціальної системи сплати податків і зборів, що полягає у заміні окремих податків сплатою єдиного податку.

Для переходу на спрощену систему оподаткування підприємцю достатньо подати заяву щодо застосування цієї системи, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2019 року № 308, у паперовій чи електронній формі з використанням засобів електронного документообігу відповідно до законодавства України, зокрема Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги»[4].

Що стосується ПДВ, то при переході на спрощену систему оподаткування свідоцтво про реєстрацію платника ПДВ не анулюється, а тимчасово призупиняє свою дію на період застосування спеціального режиму оподаткування. Отже, вибір єдиної ставки податку в розмірі 3% не впливає на ПДВ для осіб, які були платниками ПДВ до введення воєнного стану на території України.

Для фіксації доходів і витрат суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему, зокрема фізичних осіб – підприємців (ФОПів) 1–3 групи призначені особливі Регістри обліку при спрощеній системі оподаткування. Ведення обліку спрощеної системи має на меті забезпечення прозорості доходів для податкових розрахунків без необхідності ведення повного бухгалтерського обліку.

Основними регістрами обліку для спрощенців є:

- Книга обліку доходів (ФОП 1 та 2 групи, ФОП 3 групи без ПДВ). Це основний документ, у якому фіксуються всі надходження (доходи) в хронологічному порядку. Відомості записуються на підставі первинних документів (чеки, накладні, квитанції тощо). В книзі зазначаються: дата надходження коштів, сума доходу, джерело доходу (контрагент або вид діяльності), форма розрахунку (готівкова, безготівкова).

- Книга обліку доходів і витрат (ФОП 3 групи – платники ПДВ). Тут облік ведеться як доходів, так і витрат. Крім надходжень, вносяться й витрати, які пов'язані з господарською діяльністю. Це дає змогу обчислювати чистий дохід (прибуток), що підлягає оподаткуванню. Облік ПДВ (за наявності реєстрації платником ПДВ) ведеться в окремих регістрах (наприклад, журнал реєстрації податкових накладних, облік придбань і продажів для складання декларації з ПДВ). Дані узагальнюються щомісяця для складання податкової звітності. Реєстр розрахункових операцій (для РРО або ПРРО). У разі використання касового апарату, підприємець зобов'язаний вести облік через фіскальний реєстратор і формувати звітність на основі його даних.

- Реєстр обліку праці та ЄСВ (у разі наявності найманих працівників). Ведеться для фіксації інформації щодо нарахування і сплати єдиного внеску, заробітної плати, відпусток, лікарняних тощо. Розглядаючи спрощену систему оподаткування в Україні в умовах воєнного часу та аналізуючи законодавчі акти, що її регулюють, можна зробити висновок, що держава активно працює над підтримкою та сприянням діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану.

Література

1. Сідельникова Л. П., Чижова Т. В., Якуша Я. В. Оподаткування суб'єктів підприємництва: навчальний посібник. Київ: Видавництво Л-ра К. 2012. С. 424.
2. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи. [Вдовиченко А. М. та ін., за заг. ред. В. М. Мазярчука]. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.
3. Корзаченко О. В. Системний аналіз оподаткування підприємств. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. № 2. С. 178-189.

ЕРГОНОМІКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

*Микола Любимов, к.е.н., доцент, Микола Деля, аспірант
Полтавський університет економіки і торгівлі*

Управлінська звітність є невід'ємною складовою ефективного функціонування будь-якого підприємства. Вона забезпечує керівників актуальною, достовірною та релевантною інформацією для прийняття рішень. За останні десятиліття питання сутності управлінської звітності, її класифікації, методів підготовки та систем автоматизації були всебічно досліджені. Проте в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та цифрової трансформації бізнесу нову актуальність набуває аспект ергономіки управлінської звітності – зручності її сприйняття, використання та інтерпретації кінцевим користувачем.

Метою ергономічної звітності є підвищення зручності та ефективності використання управлінської інформації шляхом оптимізації форми та структури її подання. Ергономічно побудована звітність значно скорочує час, який керівник відповідного рівня або інший користувач витрачає на пошук потрібних показників чи інформації. Ергономіка звітності спрощує сприйняття складної інформації, застосовуючи візуалізацію, логічну структуру та зрозумілу мову подання. Це сприяє зниженню ймовірності помилкових управлінських рішень, які можуть виникнути внаслідок хибного трактування або перевантаження інформацією. Нарешті, ергономічна звітність покращує взаєморозуміння між підрозділами, адже спільні стандарти подання даних та доступність ключових показників роблять комунікацію більш ефективною та прозорою.

На сьогодні ґрунтовно досліджені підходи до класифікації управлінської звітності, сформульовані підходи до її підготовки включають як традиційні методи аналізу, так і сучасні інструменти бізнес-аналітики (ВІ-системи, дашборди, OLAP-технології). Автоматизація звітності дає змогу суттєво скоротити час на обробку інформації, мінімізувати людський фактор та забезпечити актуальність даних в режимі реального часу. Інтеграція звітних систем із ERP, CRM, SCM-платформами дає змогу формувати цілісну картину бізнес-процесів.

Незважаючи на глибоке опрацювання функціональних аспектів управлінської звітності, ергономіка її подання часто залишається поза увагою. Під ергономікою звітності слід розуміти не лише зручність форми подачі інформації, але й логіку структурування, візуальну зрозумілість, можливість інтерактивної взаємодії, адаптацію до індивідуальних потреб користувачів.

У сучасних умовах, коли менеджменту підприємства необхідно швидко приймати рішення в умовах великого обсягу даних, зрозуміле й інтуїтивно зручне представлення звітної інформації стає не менш важливим, ніж її точність. Наприклад, надлишок деталей у звіті може дезорієнтувати користувача, а погано структуровані графіки – викликати хибне розуміння динаміки процесів.

Навіть в автоматизованих системах звітність часто залишається перевантаженою, фрагментованою або неадаптованою до реальних потреб користувача. Найпоширенішими вадами управлінських звітів є:

- надмірна кількість показників без урахування контексту;
- складні таблиці без візуалізації даних;
- шрифти, кольори і стилі, не адаптовані під формат подачі;
- відсутність інтерактивності;
- складність адаптації звітів під мобільні пристрої.

Невдала візуалізація даних може викривити сприйняття та призвести до хибних управлінських рішень.

Сучасні інструменти бізнес-аналітики, зокрема Power BI, Tableau, Qlik Sense, Google Looker та інші, надають широкі можливості для створення ергономічно оптимізованих звітів. Завдяки цим платформам стало можливим:

- формувати адаптивні дашборди, які автоматично змінюють структуру відповідно до пристрою користувача (комп'ютер, планшет, смартфон);
- створювати інтерактивні звіти, що дозволяють деталізувати дані за допомогою одного кліку;
- реалізовувати візуальні підказки (кольорові індикатори, динамічні діаграми);
- застосовувати принципи UX/UI-дизайну до побудови аналітичних панелей.

Крім того, важливо враховувати когнітивні особливості користувачів: правильне використання кольору, розміру шрифту, кількості інформаційних блоків на екрані, уникнення інформаційного перевантаження тощо.

Отже, у сучасному інформаційно перевантаженому світі ергономіка управлінської звітності стає необхідністю. Від того, наскільки ергономічно ефективно побудований звіт, залежить не лише комфорт користувача, а й стратегічна якість управлінських рішень. Інтеграція ергономічних принципів у системи звітності – це крок до підвищення ефективності управлінської функції підприємства.

Література:

1. Любимов М.О. Формування управлінської звітності підприємств (на прикладі харчової промисловості): автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит(за видами економічної діяльності)» / М.О. Любимов. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 20 с.

2. Орехова, А. І. (2020). Управлінська звітність як інструмент корпоративного управління та контролю. *Підприємництво і торгівля*, (27), 58-61. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2020-27-10>

3. Ходзицька В. В. Архітектура управлінської звітності виробничих підприємств: методичні підходи / Ходзицька Валентина Василівна // *Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. М. Федосов (голов. ред.) [та ін.]*. – Київ : КНЕУ, 2017. – Вип. 1. – С. 251–263. URI: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/22885>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ БУХГАЛТЕРІВ

*Микита Мудрак, здобувач гр.ОП-1-23
Науковий керівник: Олена Дубина, старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах розвитку цифрових технологій та трансформації економіки під сучасні тенденції актуальності набуває питання автоматизації облікових процесів та спрощення подання бухгалтерської звітності. Одним з ключових аспектів у цій трансформації є впровадження електронної звітності на підприємствах, яка поступово повинна витіснити традиційні форми подання фінансової та податкової інформації до контролюючих органів. На території України за цей процес відповідає загальний курс на діджиталізацію державних послуг та бізнес-процесів.

Електронна звітність – це процес подання фінансової, податкової та статистичної інформації в електронному форматі за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення через мережу Інтернет. Така форма взаємодії між підприємствами та контролюючими органами стала можливою завдяки розвитку інформаційних технологій та поступовому переходу державних структур до цифрових сервісів. В Україні електронна звітність є офіційно визнаним інструментом подання звітів до Державної податкової служби, Пенсійного фонду та інших.

Регулювання подання звітності в електронній формі керується низкою нормативно-правових актів, такими як Податковим кодексом України, Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», а також наказами відповідних органів, які визначають формати, терміни та порядок подання звітів, зокрема Державної податкової служби України, Пенсійного фонду України та Державної служби статистики України. [2] Для забезпечення юридичної сили електронної звітності використовується електронний цифровий підпис (ЕЦП або КЕП), який підтверджує автентичність документів та особу підписанта. ЕЦП — це зашифрована послідовність даних, що створюється за допомогою криптографічних засобів та дозволяє ідентифікувати підписувача, гарантувати цілісність переданого документа й унеможливити його підробку. [1]

Впровадження в Україні електронної звітності надало підприємствам та бухгалтерам низку важливих переваг. До таких переваг відносять оперативність подання звітності за допомогою спеціалізованих програм документи надсилаються до контролюючих органів у режимі реального часу, без потреби відвідувати установи або надсилати паперові копії. Що значно зменшує час обробки звітної інформації, прискорює взаємодію з органами контролю та мінімізує ризики пропуску строків подання. Також до переваг відносять значне скорочення обсягів серед паперового документообігу, що зменшує витрати на друк, зберігання та архівування, сприяє переходу до цифрового середовища та відповідає екологічним вимогам.

Для мінімізації технічних помилок у звітності застосовується автоматизація її підготовки та перевірки, що забезпечується вбудованими шаблонами, підказками й алгоритмами контролю відповідності. Зазвичай програмне забезпечення містить вбудовані шаблони, підказки та алгоритми контролю, що перевіряють відповідність заповнення форм вимогам чинного законодавства. Крім того, інтеграція бухгалтерських систем з електронними сервісами звітності, таким як: BAS, FREDO, M.E.Doc. Таке програмне забезпечення дозволяє формувати звіти безпосередньо в програмі обліку та надсилати їх за спрощеною процедурою, без потреби у повторному введенні даних вручну. Такий підхід суттєво підвищує продуктивність праці бухгалтера та зменшує ризик помилок при перенесенні інформації. [3]

Не зважаючи на переваги та високий рівень оптимізації ведення обліку, електронна звітність створює певну кількість технічних та організаційних викликів для бухгалтерської системи України. Однією з основних труднощів є необхідність постійного навчання та підвищення цифрової грамотності бухгалтерів, особливо для працівників, які раніше не мали справи з електронними платформами для ведення бухгалтерії. Що у свою чергу може призвести до тимчасових затримок у виконанні завдань та зниження ефективності, бо запровадження нових програмних рішень часто вимагає адаптації персоналу, додаткового часу на освоєння програмного забезпечення. [3]

Запровадження електронної звітності в Україні стало важливим етапом у трансформації бухгалтерських процесів, що обумовлено розвитком цифрових технологій і необхідністю адаптації до нових економічних умов. Аналіз основних переваг та труднощів, пов'язаних з використанням електронної звітності, дозволяє зробити кілька важливих висновків. Ведення електронної звітності дозволяє значно оптимізувати документообіг, зменшити витрати на обробку та зберігання документів, а також підвищити оперативність та точність подання фінансової інформації до контролюючих органів. Проте, впровадження електронної звітності має технічні та організаційні труднощі. Це необхідність підвищення цифрової грамотності бухгалтерів, залежність від стабільного інтернет-з'єднання, технічні збої та кіберзагрози. Для успішного функціонування електронної звітності важливо вдосконалити технічну інфраструктуру, підвищити інформаційну безпеку та забезпечити належне навчання персоналу.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
3. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку. навч. посіб. / В. Т. Сусіденко. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 224 с.

РОЗРАХУНКИ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Наталя Надтока, здобувачка вищої освіти
магістр, група МгОПз-1-24
Науковий керівник: Сергій Юрченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Система розрахунків за виплатами працівникам є ключовим елементом фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства. Вона включає в себе облік заробітної плати, премій, відпускних, допомог та інших виплат, які формують значну частину витрат підприємства. Ефективне управління цими розрахунками забезпечує не лише своєчасну та точну виплату працівникам, але й сприяє дотриманню законодавства, оптимізації витрат та підвищенню мотивації персоналу. У зв'язку з цим, облік і внутрішньогосподарський контроль розрахунків за виплатами працівникам набувають особливої актуальності в сучасних умовах господарювання.

Облік розрахунків за виплатами працівникам здійснюється відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку та чинного законодавства. Основним рахунком для обліку таких розрахунків є рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», який деталізується на субрахунки: 661 «Розрахунки за заробітною платою», 662 «Розрахунки з депонентами» та 663 «Розрахунки за іншими виплатами». Синтетичний облік забезпечує узагальнення інформації про нарахування та виплати, тоді як аналітичний облік дозволяє вести детальний облік за кожним працівником, видом виплат та періодом. Використання сучасних програмних продуктів, таких як BAS ERP, Agri:Бухгалтерія, тощо, сприяє автоматизації облікових процесів, зменшенню помилок та підвищенню ефективності обліку.

Внутрішньогосподарський контроль розрахунків за виплатами працівникам є невід'ємною частиною системи внутрішнього контролю підприємства. Його основними завданнями є: перевірка правильності нарахування заробітної плати та інших виплат, контроль за дотриманням трудового законодавства, виявлення та запобігання помилкам і зловживанням, забезпечення достовірності облікових даних. Методи внутрішнього контролю включають: проведення інвентаризацій розрахунків з працівниками, аналіз відхилень, перевірку первинних документів, аудит облікових записів та інші процедури. Ефективний внутрішній контроль сприяє підвищенню фінансової дисципліни, зниженню ризиків та забезпеченню стабільності фінансового стану підприємства.

Незважаючи на важливість обліку та контролю розрахунків за виплатами працівникам, на практиці виникають певні проблеми, серед яких: недосконалість нормативно-правової бази, недостатній рівень автоматизації облікових процесів, низька кваліфікація персоналу, відсутність ефективної системи внутрішнього контролю. Для вирішення цих проблем доцільно: оновлювати облікову політику підприємства відповідно до змін законодавства,

впроваджувати сучасні інформаційні технології, проводити регулярне навчання та підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби, розробляти та впроваджувати ефективні процедури внутрішнього контролю. Особливу увагу слід приділяти впровадженню автоматизованих систем обліку, які дозволяють зменшити трудомісткість облікових процесів, підвищити точність та своєчасність облікової інформації.

Важливою складовою процесу організації розрахунків із працівниками є облік утримань і нарахувань, які включають податки, збори, аліменти, штрафи та інші обов'язкові і добровільні відрахування. Це вимагає постійного оновлення знань бухгалтерів щодо змін у податковому законодавстві та трудовому кодексі. Оскільки неточності в цих розрахунках можуть призводити до фінансових санкцій, втрати довіри працівників і контролюючих органів, роль належного контролю значно зростає.

Ще одним аспектом, що потребує уваги, є облік розрахунків з працівниками в умовах віддаленої роботи або нестандартного графіка. Ці умови зумовлюють необхідність гнучких форм обліку, впровадження електронного документообігу, цифрового підпису та використання хмарних сервісів для забезпечення прозорості та доступності інформації. У таких умовах автоматизовані облікові системи повинні забезпечувати точний розрахунок оплати праці відповідно до індивідуальних умов зайнятості.

У перспективі важливим напрямом удосконалення обліку та контролю розрахунків із працівниками є впровадження елементів управлінського обліку для аналізу витрат на персонал. Це дозволяє підприємству не лише контролювати поточні витрати, але й здійснювати прогнозування, планування фонду оплати праці, визначати продуктивність і ефективність використання трудових ресурсів. Таким чином, розрахунки з працівниками стають не лише об'єктом обліку, а й важливим інструментом для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Отже, розрахунки за виплатами працівникам є важливим об'єктом обліку та внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Ефективне управління цими розрахунками забезпечує своєчасну та точну виплату працівникам, дотримання законодавства, оптимізацію витрат та підвищення мотивації персоналу. Для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати сучасні методи обліку та контролю, автоматизувати облікові процеси, підвищувати кваліфікацію персоналу та розробляти ефективні процедури внутрішнього контролю. Тільки комплексний підхід до обліку та контролю розрахунків за виплатами працівникам дозволить підприємству забезпечити фінансову стабільність, підвищити ефективність діяльності та досягти стратегічних цілей.

Література:

1. Губарик О. М., Макашова Є. В., Власенко І. С. Оптимізація обліку та контролю розрахунків із заробітної плати в бюджетних установах. // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. №15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-09-02>.

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ЙОГО РОЛЬ ТА ОБЛІК

Віталій Олійник, здобувач гр.ОП-1-23

*Науковий керівник: Олена Дубина, старший викладач
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет*

Податок на додану вартість є одним із найважливіших джерел доходів бюджету України. Він належить до групи непрямих податків, що стягуються на кожному етапі виробництва й обігу товарів, робіт та послуг, але фактичне податкове навантаження несе кінцевий споживач. Його головною перевагою є фіскальна ефективність, прозорість адміністрування та здатність забезпечувати стабільні надходження до державного бюджету. Регулюється ж ПДВ в Україні розділом V Податкового кодексу України. Базова ставка податку становить 20%, а об'єктом оподаткування є операції з постачання товарів і послуг на митній території України, ввезення товарів із-за кордону.

У бухгалтерському обліку податок на додану вартість відображається на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами». Основними субрахунками для обліку ПДВ є:

- 641 «Розрахунки за податками» - використовується для обліку нарахованих зобов'язань з ПДВ;

- 644 «Податковий кредит» - обліковуються суми ПДВ, сплачені при придбанні товарів (робіт чи послуг), які можуть бути включені до податкового кредиту.

Нарахування ПДВ у бухгалтерському обліку відбувається в момент здійснення операції з постачання продукції або надання послуг. Наприклад, при продажу товарів на суму 100.000 грн без ПДВ, бухгалтер повинен зробити проводку:

- Дт 361/681 Кт 702 – 100.000 грн (дохід від реалізації);

- Дт 361/681 Кт 642 – 20.000 грн (нарахування ПДВ).

Податковий кредит відображається у момент отримання товарів чи послуг (за умови наявності податкової накладної):

- Дт 644 Кт 631/685 – на суму ПДВ;

- Дт 641 Кт 644 – віднесення податкового кредиту на зменшення зобов'язань.

Сплата ПДВ до бюджету здійснюється щомісяця. Сума до сплати визначається як різниця між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом. Відповідна проводка: Дт 641 Кт 311 – сплата ПДВ.

ПДВ займає важливе місце у бюджетній системі держави. Крім того, за допомогою цього податку держава стимулює експорт (через ставку 0%), забезпечує контроль за ланцюгом постачань та перешкоджає розповсюдженню «тіньової» економіки. Як наслідок, ефективне адміністрування цього податку в державі, у т.ч. шляхом запровадження функціонування системи електронного адміністрування з урахуванням змін останніх років (блокування реєстрації податкових накладних), удосконалення механізмів автоматичного бюджетного відшкодування ПДВ, є важливою перевагою для інвесторів та запорукою покращення інвестиційного клімату.

Отже, введення обліку податку на додану вартість займає важливе місце в роботі бухгалтерів підприємств та потребує особливої уваги. Крім того, питання, пов'язані з відображенням в обліку таких операцій, потребують постійного контролю й аналізу у зв'язку з введенням в дію змін, передбачених у податковому та бухгалтерському законодавстві. Правильність їх відображення є запорукою виконання податкових зобов'язань у державі.

Податкова накладна — це первинний документ, який складається платником податку на додану вартість (ПДВ) при постачанні товарів, робіт або послуг. Вона є підставою для нарахування податкового кредиту покупцем та підтвердженням податкового зобов'язання продавцем.

Призначенням податкової накладної є підтвердження факту постачання товарів або послуг, документальне оформлення податкового зобов'язання з ПДВ у продавця та надання покупцю права на податковий кредит. Складає її зареєстрований платник ПДВ, який здійснює постачання товарів, робіт та послуг в електронній формі та підписує електронним підписом у день виникнення податкових зобов'язань згідно зі статтею 187 Податкового кодексу України (найчастіше — у день першої події: отримання авансу або відвантаження товарів). Обов'язковими реквізитами податкової накладної є:

- дата складання; порядковий номер; назви, ПН і адреси продавця та покупця; опис товарів, послуг; кількість, ціна, сума без ПДВ, ставка ПДВ, сума ПДВ; код товару або послуги; умовний ПН (наприклад, 100000000000) — у разі складання на неплатника ПДВ.

Обов'язковою умовою є її реєстрація в Єдиному реєстрі податкових накладних продавцем в установлені строки, без реєстрації в ЄРПН покупець не має права на податковий кредит.

Література:

1. Державна податкова служба України. Новини щодо адміністрування ПДВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/737465.html>;
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>;
3. Наказ Міністерства фінансів України № 18 від 24.01.2011 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-11#Text>;
4. Податковий кодекс України: Розділ V. Податок на додану вартість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-v--podatok-na-dodanu-vartist/>;
5. Троян, О. Механізм нарахування ПДВ в умовах реформування податкової системи України // Інвестиції: Практика та досвід. – 2016. - №9. – С. 20-24. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2016/4.pdf.

ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Марина Пащенко, здобувачка групи М2ОПз-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах динамічного розвитку економіки, підприємства стикаються з необхідністю прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що базуються на достовірній та оперативній інформації. Одним із ключових джерел такої інформації є система бухгалтерського обліку, яка забезпечує не лише відображення фінансових результатів діяльності підприємства, а й слугує інструментом для управління господарськими процесами. Організація обліку має вирішальне значення для створення надійної інформаційної бази, яка використовується керівництвом для планування, контролю, аналізу та прогнозування діяльності підприємства.

Сучасна облікова система має багатофункціональне призначення. Вона виконує не лише традиційну роль фіксації фактів господарського життя, а й слугує основою для стратегічного управління, формування бізнес-моделей, оцінки ризиків, прийняття рішень щодо інвестицій та оптимізації ресурсів. Надійна система обліку дозволяє оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, виявляти слабкі місця в структурі витрат, аналізувати рентабельність різних напрямів діяльності та приймати ефективні управлінські рішення.

Щоб виконувати такі функції облікова система підприємства має містити в собі блок управлінського обліку, організації якого слід приділяти окрему увагу та розглядати його як окрему складову менеджменту підприємства.

В цьому контексті одним із найважливіших аспектів організації обліку є формування облікової політики підприємства з виділенням окремих елементів щодо управлінського обліку. Облікова політика визначає принципи, методи та процедури, за якими ведеться облік активів, зобов'язань, доходів і витрат. Правильно сформована облікова політика дозволить забезпечити єдність в обліковому підході, порівнюваність показників у часі, а також відповідність звітності вимогам користувачів – як внутрішніх (менеджерів, власників), так і зовнішніх (інвесторів, кредиторів, державних органів). Відповідно, вона є важливим елементом у системі інформаційного забезпечення управління.

Важливу роль в організації обліку відіграє класифікація та групування облікової інформації. Для забезпечення зручності використання та аналізу даних, усі операції повинні бути відповідно систематизовані, згруповані за статтями, напрямками діяльності, центрами відповідальності, продуктами чи проектами. Такий підхід дозволяє отримувати більш деталізовану інформацію, яка може бути використана керівництвом для прийняття рішень на різних рівнях управління – стратегічному, тактичному та оперативному.

Інформаційне забезпечення управління потребує не лише своєчасності, а й якості інформації. У цьому контексті особливого значення набуває автоматизація облікових процесів. Впровадження сучасних програмних

продуктів, таких як BAS ERP, SAP, Microsoft Dynamics тощо, дозволяє підвищити ефективність облікової системи, забезпечити швидкий доступ до даних, мінімізувати помилки, пов'язані з людським фактором, та інтегрувати облік з іншими управлінськими функціями (планування, аналіз, звітність, аудит). Автоматизовані системи також сприяють побудові аналітичних панелей управління, що дозволяє візуалізувати ключові показники діяльності підприємства у режимі реального часу.

Однією з важливих функцій обліку є забезпечення зворотного зв'язку в управлінському процесі. Завдяки наявності повної та структурованої облікової інформації управлінці можуть оцінити результативність раніше прийнятих рішень, виявити відхилення від запланованих показників та вжити необхідних коригувальних заходів. Це сприяє підвищенню ефективності управління ресурсами, оптимізації витрат, покращенню фінансового результату підприємства.

Організація обліку також безпосередньо пов'язана з забезпеченням контролю за діяльністю структурних підрозділів підприємства. Контрольні функції реалізуються через аналіз виконання бюджетів, контроль за дотриманням норм та лімітів, перевірку використання матеріальних і фінансових ресурсів, виявлення випадків нецільового використання коштів або шахрайства. Таким чином, облік стає важливим інструментом забезпечення економічної безпеки підприємства.

Слід зазначити, що при цьому важливу роль відіграє кваліфікація облікового персоналу. Від професійного рівня бухгалтерів, аналітиків та фінансових менеджерів залежить точність і повнота облікових даних, їх інтерпретація та можливість використання у процесі прийняття управлінських рішень. Постійне підвищення кваліфікації, участь у професійних об'єднаннях, знання міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності – усе це є важливою умовою ефективного інформаційного забезпечення управління.

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації управління підприємством має адаптуватися до нових викликів, які передбачають швидку обробку великих масивів даних, необхідність прозорої звітності та підвищену увагу до аналітики. У цьому контексті організація обліку набуває ще більшої значущості, оскільки саме вона формує основу для роботи з великими даними (Big Data), застосування бізнес-аналітики (Business Intelligence), оцінки ефективності бізнес-процесів та побудови прогнозних моделей.

Таким чином, можна зробити висновок, що організація обліку є не просто технічним або регламентним елементом у системі функціонування підприємства, а стратегічною складовою інформаційного забезпечення управління. Вона забезпечує збирання, обробку, зберігання та передачу необхідної інформації, на основі якої формується вся система управління підприємством. Відповідно, грамотна організація облікового процесу є запорукою ефективного функціонування бізнесу, прийняття обґрунтованих рішень та досягнення стійких конкурентних переваг на ринку.

НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ДЕРЖАВНІЙ УСТАНОВІ

*Еліна Погрібняк, здобувачка гр. МГОП-1-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Політика у сфері трудових відносин визначається нормативно-правовими актами держави та частиною функцій, делегованих нею суб'єктам господарювання. У свою чергу, постійні зміни законодавства у сфері трудових відносин та використання різних форм і систем оплати праці можуть спричиняти в обліку ненавмисні помилки й випадки шахрайства, що вимагає від аудиторів особливої уваги та кваліфікації в процесі перевірки розрахунків з працівниками.

Основою заробітної плати є ціна праці як фактору виробництва, яка знаходиться в прямій залежності від ефективності праці. Ефективна система оплати праці має бути побудована на підставі певних концептуальних засад:

- багаторівневу колективно-договірна система, в якій мають бути відображені вимоги ринку праці до вартості робочої сили;
- податкову систему регулювання доходів кожного робітника, яка призвана забезпечити участь громадян у задоволенні загальнодержавних потреб;
- систему мінімальних державних гарантій в галузі оплати праці;
- інформаційну систему, що дає повну уяву про вартість робочої сили в розрізі професій, розрядів, територій, галузей економіки тощо[3].

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Усі громадяни мають рівні трудові права незалежно від расової, національної приналежності, мови. Тому існують документи, які регулюють відносини між працівниками та роботодавцями.

До основних документів врегулювання трудових відносин належать:

- Конституція України та законодавство про працю є визначальними для регулювання питань з оплати праці. Зокрема в них зазначені права на працю, відпочинок, на соціальний захист, на безпечні і здорові умови праці і на заробітну плату[3];

- Кодекс законів про працю України визначає порядок здійснення та документального оформлення трудових відносин. Всі норми законодавства наголошують на необхідності зростання продуктивності праці та поліпшення якості роботи, що в свою чергу має сприяти підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню рівня життя працівників[3];

- Закон України “Про оплату праці” від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР зі змінами і доповненнями від 16.01.2016р. чітко визначає і встановлює економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами, та сфери державного і договірного регулювання оплати праці[2];

- Закон України “Про колективні договори і угоди” від 01.07.1993р. № 3356-ХІІ зі змінами і доповненнями від 01.01.2015 р. зазначено правові засади розробки, укладання та виконання колективних договорів і угод з метою сприяння регулюванню трудових відносин та соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців;

- Закон України “Про відпустки” від 15.11.1996р. зі змінами і доповненнями від 11.06.2016р. встановлює державні гарантії права на відпустки, визначає умови, тривалість і порядок надання їх працівникам для відновлення працездатності, зміцнення здоров'я, а також для виховання дітей, задоволення власних щоденних потреб та інтересів, всебічного розвитку особи;

- Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам” визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності.

Кабінет Міністрів України на основі законів приймає конкретні постанови, що визначають порядок нарахування заробітної плати, премій, бонусів, доплат, а також регламентують порядок виплат за понаднормову працю, роботу в святкові та вихідні дні. Постанови визначають, як саме роботодавці повинні виконувати вимоги щодо оплати праці відповідно до законодавства. Уряд щорічно визначає мінімальну заробітну плату, яка є основною гарантією для кожного працівника. Вона повинна покривати мінімальні витрати на утримання працівника, забезпечуючи основні соціальні потреби. Законодавство регулює розмір мінімальної заробітної плати. Це встановлений розмір оплати праці, нижче якої не можуть здійснюватися розрахунки з оплати праці.

Всі ці документи врегульовують відносини між працівниками, робітниками та роботодавцями. Ці документи встануть в нагоді при виникненні різних трудових питань.

Отже, бухгалтерський облік оплати праці на будь-якому підприємстві/установі, бюджетних організаціях повинен вестися згідно вище перерахованих документів. Все повинно рахуватися та заповнюватися згідно з положеннями, стандартами, Законами України, Кодексами України, постановами.

Література:

1. Податковий кодекс України / уклад. В. Кузнєцов. – Х.: Фактор, 2011. – 496с.

2. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Стаття Дятленко Світлани, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ, 2021р. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86840/1/Diatlenko_mag_rob.pdf.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В ПРОЦЕСІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДЗЕМНИХ СХОВИЩ ГАЗУ

*Юлія Сабодирь, здобувачка групи МгОПз-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Підприємства, що займаються експлуатацією та модернізацією підземних сховищ газу (ПСГ), стикаються з численними викликами в управлінні основними засобами (ОЗ). Ураховуючи високу капіталомісткість таких об'єктів і їхню стратегічну важливість для енергетичної безпеки, ефективний облік та аналіз основних засобів є ключовими факторами для оптимізації витрат, управлінських процесів та підвищення загальної ефективності діяльності підприємства. Оптимізація обліку ОЗ допоможе знизити витрати на їхнє обслуговування, покращити планування модернізації та підтримання надійності об'єктів.

Основними проблемами в існуючому обліку та аналізі ОЗ є недостатній рівень автоматизації обліку, низький рівень автоматизації в обліку основних засобів у багатьох підприємствах призводить до високих витрат часу та ресурсів на ведення документації. Відсутність інтегрованих інформаційних систем не дозволяє ефективно здійснювати моніторинг стану ОЗ та їхнього використання. Також спостерігається відсутність оновлених даних щодо зношення та залишкової вартості. На підприємствах часто виникає проблема недостатньо точного обліку зношення основних засобів, що особливо важливо для підземних сховищ газу, які можуть мати тривалий термін служби. Це може призвести до недооцінки необхідних витрат на модернізацію чи своєчасну заміну обладнання.

Низька ефективність аналізу витрат на експлуатацію та модернізацію має місце через те, що аналіз витрат на модернізацію та експлуатацію ПСГ часто базується на приблизних розрахунках або недосконалих даних. Це ускладнює прийняття правильних управлінських рішень та ефективне планування інвестицій у модернізацію інфраструктури.

Шляхи оптимізації обліку основних засобів та їх аналізу можуть включати впровадження інтегрованої автоматизованої системи обліку, через запровадження програмного забезпечення для автоматизованого обліку основних засобів, яке дозволить інтегрувати всі дані про ОЗ, включаючи їх закупівлю, амортизацію, технічне обслуговування та модернізацію, в єдину систему. Це дасть можливість швидкого доступу до актуальної інформації щодо стану ОЗ, зниження ризику помилок через автоматизацію процесу та полегшення процесу звітності та контролю за витратами.

В даному контексті створення єдиної бази даних про основні засоби дозволить створити централізовану базу даних, яка містить повну інформацію про кожен об'єкт ОЗ на підприємстві: дату введення в експлуатацію, варіанти модернізацій, технічний стан, відомості про проведені ремонти та амортизацію. Основними перевагами можуть стати легкість у відстеженні технічного стану

кожного об'єкта, зручність у плануванні робіт з ремонту та модернізації, а також підвищення точності обліку залишкової вартості ОЗ.

Слід також сфокусуватись на використанні технологій інтернету речей (IoT) для моніторингу стану основних засобів. Наприклад впровадити технології Інтернету речей (IoT) для реального моніторингу стану основних засобів, таких як насосні станції, компресори, обладнання для зберігання та транспортування газу. Це дозволить отримувати дані в реальному часі про технічний стан, що важливо для оперативного виявлення дефектів і запобігання аваріям. В даному ключі перевагою стане моніторинг у реальному часі, який дозволяє швидко реагувати на проблеми з обладнанням, зменшувати витрати на непотрібні перевірки та ремонти, підвищувати надійність експлуатації ПСГ.

Шляхи оптимізації аналізу витрат на модернізацію та експлуатацію ОЗ включають впровадження методів планування та контролю витрат через рекомендацію використовувати системи планування витрат, зокрема методи бюджетування, прогнозування та аналізу "план-факт". Для цього можна інтегрувати систему обліку ОЗ з програмами управлінського обліку, які дозволяють здійснювати моніторинг витрат на кожному етапі модернізації або обслуговування. В даному аспекті буде можливість порівняння планових та фактичних витрат на модернізацію, швидка корекція витрат у разі виявлення відхилень від плану, а також підвищення точності прогнозів витрат.

Слід також звертати увагу на оцінці економічної ефективності витрат на модернізацію. Для кожної одиниці обладнання та інфраструктури ПСГ необхідно розробити показники економічної ефективності, такі як термін окупності, рівень рентабельності та інші фінансові метрики, щоб порівнювати доцільність модернізації різних об'єктів. Це дозволить підвищити обґрунтованості інвестицій у модернізацію, забезпечити чітку оцінку ефективності витрат, а також підвищення прозорості інвестиційних рішень.

Оптимізація обліку та аналізу основних засобів підприємства, що займається експлуатацією та модернізацією підземних сховищ газу, є важливим кроком для забезпечення ефективності управління ресурсами та зниження витрат. Впровадження автоматизованих систем обліку, регулярний моніторинг стану обладнання та вдосконалення процесів контролю за витратами на модернізацію дозволяє значно підвищити ефективність управлінських рішень та забезпечити надійну і безпечну експлуатацію газотранспортної інфраструктури.

Література:

Бровко Л.І., Юрченко А.А., Королькова Т.В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. Інвестиції: практика та досвід 2021р. С. 16-22.

Галькевич М., Гуренко Т., Андрійчук А. Стратегії оптимізації фінансового управління та організації обліку на підприємстві в умовах розвитку процесів цифровізації. Економіка та суспільство Випуск 60. 2024р.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

*Наталія Суміна МГОПз-1-24
Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Умови воєнної нестабільності ставлять перед підприємствами серйозні виклики: перебої у постачанні, падіння попиту, ризики зруйнування активів, нестабільність фінансової системи, нестачу кадрів тощо. У таких умовах фінансова стратегія забезпечення стійкості підприємства має бути адаптивною, гнучкою та орієнтованою на збереження життєздатності бізнесу.

Пропоную розглянути деякі стратегії фінансової стабільності підприємства в умовах воєнної нестабільності:

1. Стратегія збереження ліквідності

Ліквідність є одним зі визначальних показників фінансового стану підприємства, оскільки показує здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання перед контрагентами та іншими зацікавленими сторонами. Воєнний стан викликає порушення логістичних ланцюгів, призводить до зростання витрат та обмежує доступ до фінансових ресурсів, як наслідок відбувається зниження доходів через перебої в постачанні та збільшуються витрати. Для зменшення впливу даних факторів рекомендуємо забезпечити альтернативні канали постачання, мінімізувати неліквідні активи, використовувати короткострокові фінансові інструменти (депозити, валютні резерви) та регулярно проводити моніторинг платоспроможності [4].

2. Стратегія фінансової гнучкості - це підхід до управління фінансами, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, кризових ситуацій або нових можливостей. Основними елементами цієї стратегії є резервний фонд (фінансова подушка безпеки), наявність кількох джерел прибутку, гнучке бюджетування, низький рівень боргового навантаження та постійний аналіз ризиків.

3. Стратегія управління витратами — це системний підхід до контролю, оптимізації та зниження витрат компанії або особистого бюджету без шкоди для якості товарів, послуг чи життєвого рівня. Вона є ключовим елементом фінансової стійкості та ефективності. Основними завданнями даної стратегії є оптимізація структури витрат, бюджетування (встановлення чітких бюджетних лімітів та контроль за ними), встановлення пріоритетності витрат.

4. Стратегія диверсифікації фінансування допомагає зменшити залежність від одного джерела фінансування. Для реалізації стратегії використовують пошук альтернативних джерел фінансування (міжнародна допомога, гранти, кредити), залучення стратегічних партнерів або інвесторів.

5. Інвестиційна стратегія виживання - “це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, визначуваних загальними завданнями його розвитку і інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення” [5]. Дану стратегію можна запровадити завдяки призупиненню або перегляду капіталовкладень у довгострокові проекти,

розвитку стратегічно важливих активів (ІТ, логістика, кібербезпека), переорієнтація інвестицій у безпечніші регіони або напрямки.

6. Стратегія цифровізації – це план системного впровадження цифрових технологій у бізнес процеси, управління, маркетинг та взаємодію з клієнтами. Ключовими елементами стратегії є перехід на хмарні сервіси для збереження фінансових даних, автоматизація системи обліку, документообігу, аналітики, прогнозування, електронна комерція та онлайн-сервіси.

Фінансова стратегія підприємства у воєнний час має бути зосереджена не лише на прибутковості, а й на виживанні, адаптації, підтримці ліквідності та готовності до різких змін. Найуспішніші підприємства — це ті, які швидко перебудовуються, мають запас міцності та мислять стратегічно.

Пропонуємо до впровадження систему сонячних батареї, як забезпечення фінансової стійкості підприємства, адже одним із найголовніших аспектів є енергетична незалежність. Власне джерело енергії дає можливість не залежати від нестабільних централізованих постачальників. В умовах війни це може дати можливість працювати безперервно навіть при відключеннях світла.

Не менш важливим є зниження фінансових ризиків. Менше витрат на електроенергію – це менший фінансовий тиск в період інфляції або падіння доходів. Стабільне джерело енергії знижує ризики простою виробництва. Мінімальні експлуатаційні витрати. Після встановлення система потребує мінімального обслуговування, а строк експлуатації становить більше 25 років. Сонячні панелі – це зелений імідж. Витрати на встановлення можуть бути капіталізовані, а отже враховані у фінансове планування підприємства. У сучасному світі є багато доступу до грантів, пільгового кредитування та міжнародної технічної допомоги (особливо в умовах війни та відновлення).

Фінансова стабільність не досягається за рахунок однієї стратегії – лише поєднання декількох підходів дозволяє створити надійний фундамент для розвитку навіть у кризовий період. Гнучке бюджетування, швидке реагування на зміни ринку, перехід до цифрових рішень і робота з персоналом дозволять зменшити ризики та втрати, зберегти конкурентоспроможність та адаптуватися до нових викликів. Встановлення сонячних панелей – це стратегічне фінансове рішення, що забезпечує стабільність, економію, конкурентоспроможність, прибуток. У реаліях українського бізнесу під час війни це ще й елемент виживання.

Література:

1. Безручко, О.О. Сутність фінансової стратегії діяльності підприємства [Електронний ресурс]
2. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Формування системи конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва в умовах цифровізації. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації : колективна монографія / за заг. ред. Гринько Т.В. Вид-во: ФОП Біла К. О. 2023. С. 121–186.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАНЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ

*Ангеліна Удовиченко, здобувачка гр. М2ОПз-1-24
Науковий керівник: Ольга Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Воєнний стан в Україні, спричинений повномасштабним вторгненням РФ, істотно трансформував умови господарювання в аграрному секторі. Сільськогосподарські підприємства зіштовхнулися з логістичними, кадровими, інфраструктурними та фінансовими викликами, які значною мірою ускладнили облік фінансових результатів. В таких умовах виникає нагальна потреба в удосконаленні організаційних підходів до ведення обліку з метою забезпечення прозорості, оперативності та надійності інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Фінансові результати – один із ключових показників ефективності діяльності підприємства. Для сільськогосподарських формувань цей показник є базою для подальшого розподілу ресурсів, податкового планування та інвестиційної привабливості. В умовах воєнного часу важливо адаптувати облікову політику до нових економічних реалій, які включають тимчасову втрату активів, релокацію виробництва, зміну цінової політики та державну підтримку. Традиційні підходи до організації обліку не завжди враховують ці фактори, тому виникає потреба в їх перегляді [3].

Суттєвими кроками в удосконаленні організації обліку фінансових результатів у сільському господарстві є:

- перехід до хмарних облікових систем, що дозволяє зберігати дані в безпечному середовищі незалежно від фізичного місцезнаходження підприємства;
- впровадження адаптивного управлінського обліку, який враховує специфіку сезонності, форс-мажорних обставин та змін у законодавстві;
- застосування стандартів фінансової звітності (МСФЗ) як інструменту уніфікації облікових підходів та підвищення довіри інвесторів [2].

Не менш важливою є роль кваліфікованих кадрів у забезпеченні якісного обліку. В умовах відтоку працівників та мобілізації зростає значення аутсорсингу облікових функцій та автоматизації рутинних операцій. Це дозволяє зменшити людський фактор і забезпечити безперервність облікових процесів. Значну увагу слід приділяти державним і донорським програмам підтримки агросектору, які часто супроводжуються вимогами до звітності. Підприємствам важливо оперативно адаптувати облік до нових вимог, що потребує інтеграції систем внутрішнього контролю та регулярного моніторингу фінансових результатів [1].

Удосконалення організації обліку фінансових результатів у воєнний час також передбачає глибший аналіз структури доходів і витрат. Сільськогосподарські підприємства стикаються з необхідністю відокремлення витрат, пов'язаних із воєнними діями, від звичайних операційних витрат. Це дозволяє точніше визначати реальну ефективність діяльності та формувати

прозорі показники для податкових та інвесторських цілей. Водночас слід враховувати рекомендації Міністерства фінансів щодо обліку пошкоджених активів, гуманітарної допомоги або компенсацій, що можуть мати суттєвий вплив на фінансовий результат.

З точки зору методології, важливою складовою є адаптація облікової політики підприємства до ситуацій невизначеності. Це передбачає розробку внутрішніх регламентів щодо фіксації подій після звітної дати, обліку страхових виплат, форс-мажорів, а також документального оформлення втрат, які складно підтвердити стандартними первинними документами. Аграрії мають використовувати не лише бухгалтерські стандарти, а й аналітичні інструменти (наприклад, SWOT-аналіз, сценарне моделювання), які допомагають краще прогнозувати і планувати фінансові результати. Значну роль відіграє й взаємодія з контролюючими та фінансовими інституціями. Умови воєнного часу змінили підходи до перевірок, але не скасували потреби у прозорій звітності. Сільськогосподарським підприємствам слід забезпечити оперативне подання інформації про зміни в структурі прибутку, втрати врожаю, знищення техніки чи земельних угідь.

Отже, удосконалення організації обліку фінансових результатів у сільському господарстві під час воєнного стану є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності підприємств галузі. Це завдання охоплює технологічні (перехід на хмарні системи обліку, автоматизація процесів), організаційні (адаптація облікової політики, зміна підходів до документообігу) та кадрові аспекти (залучення фахівців, розвиток дистанційного формату роботи). В умовах невизначеності облік має бути гнучким, оперативним і антикризовим, щоб підприємства могли приймати зважені управлінські рішення. Раціональне впровадження інновацій в облікову практику дозволяє аграрним формуванням не лише ефективно протистояти викликам війни, а й створити основу для майбутнього розвитку. Прозорий та адаптивний облік сприяє залученню зовнішнього фінансування, полегшує доступ до державних і міжнародних програм підтримки, а також підвищує довіру інвесторів. Таким чином, вдосконалення облікової системи є важливою умовою збереження економічної життєздатності сільського господарства як критично важливої галузі в умовах воєнного та післявоєнного періодів.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф., Кірейцев Г. Г. (2023). *Інновації в управлінському обліку аграрного сектора в умовах кризи*. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки, №3, с. 22–29.
2. Коломієць О. М. (2021). *Міжнародні стандарти фінансової звітності у сільському господарстві: адаптація в Україні*. Економіка АПК, №12, с. 65–72.
3. Пархоменко В. І. (2022). *Облік і звітність в умовах воєнного стану: особливості для агропідприємств*. Бухгалтерський облік і аудит, №7-8, с. 3–10.

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБЛІКУ СОЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ДОСВІД КРАЇН ЄС

Валерія Фесенко, д.е.н., професор кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро)

На тлі глобальних змін економічної системи, зорієнтованої на принципи сталого розвитку, особливе значення набувають нефінансові аспекти функціонування бізнесу, серед яких важливу роль відіграють соціальні інвестиції – ключова складова ESG-концепції (екологічні, соціальні та управлінські аспекти).

Європейський Союз послідовно займає провідну позицію у сфері прозорості корпоративної звітності, поступово підвищуючи вимоги до розкриття даних про вплив бізнесу на суспільство, довкілля та права людини. Введення в дію Директиви ЄС 2022/2464 щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку стало поворотним моментом – від добровільної до обов'язкової звітності з ESG-показників для широкого кола компаній. Соціальні інвестиції, що передбачають фінансування ініціатив у сфері охорони здоров'я, освіти, безпеки праці та підтримки соціально вразливих груп, розглядаються як інструмент реалізації соціальної відповідальності бізнесу. Проте в країнах ЄС практика відображення таких інвестицій є неоднозначною: варіюються як методи оцінювання, так і форма їх подачі у звітах – від описових форматів до кількісних показників KPI та інтегрованих звітів.

У світлі євроінтеграційного курсу України та поступового запровадження європейських норм у сфері звітності надзвичайно важливо аналізувати досвід країн ЄС щодо соціальних інвестицій. Це дозволить виокремити найбільш ефективні практики й адаптувати їх до українського контексту.

Через відсутність універсального визначення, поняття соціальних інвестицій трактується неоднозначно як в академічних колах, так і в професійному середовищі. Загалом під соціальними інвестиціями розуміють цілеспрямовані витрати бізнесу, спрямовані на формування довгострокової соціальної цінності для широкої спільноти стейкхолдерів. До таких інвестицій можна зарахувати підтримку освітніх, медичних, екологічних ініціатив, розвиток місцевої інфраструктури, забезпечення безпечних умов праці, просування гендерної рівності та рівних можливостей.

У рамках концепції сталого розвитку соціальні інвестиції вважаються складовою соціального компоненту ESG-зобов'язань. Згідно з рекомендаціями Global Reporting Initiative (GRI) та новими європейськими стандартами ESRS, соціальні теми охоплюють взаємодію з працівниками, ланцюгом постачання, місцевими громадами, а також споживачами.

У системі бухгалтерського обліку соціальні інвестиції здебільшого не відносять ані до активів, ані до витрат з очевидним економічним ефектом, натомість вони часто сприймаються як частина нефінансової або іміджевої діяльності. Водночас у контексті нефінансової звітності вони дедалі частіше набувають значення як індикатори впливу компанії на суспільство та чинники зміцнення її стійкості.

Підґрунтям для включення соціальних інвестицій до звітності є концепція подвійної суттєвості: компанія повинна інформувати не лише про показники, що впливають на її фінансові результати, але й про те, який слід вона залишає в економіці, суспільстві та довкіллі. Цей підхід закріплено в оновленій директиві щодо корпоративної звітності та стандартах ESRS, що набрали чинності з 2024 року. Система нормативного регулювання розкриття соціальних аспектів у країнах ЄС сформувалася в межах еволюції концепції сталого розвитку. Важливою віхою стало ухвалення Директиви 2014/95/ЄС, яка зобов'язала великі компанії інформувати про соціальні, екологічні, антикорупційні та правозахисні аспекти своєї діяльності. Проте через рамковий характер документу та різні підходи на національному рівні спостерігається нерівномірність реалізації цієї політики. Згідно зі стандартами ESRS, розкриття соціальної інформації структуровано за чотирма головними напрямками: умови праці для власного персоналу, відповідальність у ланцюзі постачання, взаємодія з громадами та захист прав споживачів. До розділу про власний персонал входять питання гідних умов праці, рівних прав, безпеки та охорони здоров'я на робочому місці. Розділ, що охоплює працівників у ланцюгу постачання, фокусується на дотриманні прав постачальників та соціальній відповідальності бізнес-партнерів. Вплив на громади передбачає висвітлення участі компанії у соціальному та культурному житті, а також підтримці місцевої інфраструктури. Інформація про споживачів включає захист їхніх прав, доступність товарів і послуг та підтримку інклюзивності. Усі ці блоки супроводжуються якісними та кількісними індикаторами, що забезпечує системне фіксування соціальних інвестицій у звітах. Окрім CSRD і ESRS, вагому роль у розкритті соціальних аспектів відіграють й інші нормативні документи, серед яких – стандарти GRI (зокрема GRI 203 і GRI 413), SFDR (регламент прозорості для фінансових послуг) та EU Taxonomy, яка частково охоплює соціальні критерії в контексті сталого розвитку.

Таким чином, у межах ЄС формується комплексна система вимог до прозорості соціальних інвестицій, яка охоплює як якісні, так і кількісні аспекти. Це дозволяє уніфікувати практики, спрощує порівняння показників між компаніями та підвищує загальний рівень довіри. Попри це, підходи до реалізації вимог у різних країнах Євросоюзу мають свої особливості, що зумовлені різним рівнем інституційної розвиненості, глибиною регуляторного поля та корпоративною культурою.

Франція вважається піонером у сфері нефінансової звітності. Ще до офіційного впровадження директиви NFRD, вона зобов'язала компанії звітувати про соціальний і екологічний вплив відповідно до закону Grenelle II (2010 року). Сьогодні в обов'язковому порядку компанії публікують дані про витрати на соціальні програми, підтримку громад, гендерну рівність і безпеку праці. Нідерланди активно впроваджують інтегровану звітність, об'єднуючи фінансові та нефінансові показники в одному документі. Компанії широко застосовують стандарти GRI, демонструючи результати соціальних інвестицій як через KPI, так і через описи конкретних кейсів, що показують реальний вплив на суспільство. У Німеччині функціонує власний стандарт нефінансової звітності – DNK (Німецький кодекс сталого розвитку), згідно з яким великі

компанії повинні звітувати про соціальну політику, заходи безпеки праці та співпрацю з громадами. Цей стандарт базується на принципі «поясни або дій», що дозволяє певну гнучкість, але водночас стимулює до прозорості. Великі корпорації в Німеччині дедалі активніше інтегрують ESG-метрики у свої системи управління, розглядаючи соціальні інвестиції як частину управління репутаційними та операційними ризиками. Скандинавські країни – Швеція, Данія та Фінляндія – вирізняються високим рівнем корпоративної відповідальності та відкритості. Тут соціальні інвестиції найчастіше висвітлюються через підтримку освіти, рівності, прав меншин і тісну співпрацю з місцевими громадами. Звіти компаній зі Скандинавії зазвичай містять не лише кількісні показники, а й приклади конкретного впливу на суспільство, зокрема історії взаємодії зі стейкхолдерами та оцінку довготривалих соціальних ефектів.

Порівняльний аналіз свідчить, що країни ЄС дотримуються змішаного підходу: вони поєднують цифрові дані з описами, спираються на GRI та ESRS, а також зосереджуються на порівнюваності розкритої інформації. Такий підхід підвищує рівень довіри з боку суспільства, інвесторів та державних органів.

Незважаючи на загальну позитивну динаміку впровадження стандартів нефінансової звітності в ЄС, практика фіксації соціальних інвестицій залишається неоднорідною. Це пов'язано з низкою методологічних, інституційних і практичних труднощів, які ще потребують вирішення.

Однією з основних проблем є відсутність чіткого визначення поняття «соціальні інвестиції» у нормативних актах ЄС. Хоча GRI та ESRS пропонують певну структуру соціальних показників, термін часто тлумачиться надто широко, що ускладнює його відмежування від благодійності, PR-активностей або витрат на персонал. Через таку невизначеність стає проблематичним здійснювати повноцінний порівняльний аналіз між компаніями та між країнами ЄС.

Ще одним викликом є складність у кількісному вимірюванні соціального ефекту. Хоча деякі компанії використовують КРІ – наприклад, розмір фінансування чи кількість охоплених осіб – часто бракує доказів прямого впливу інвестицій на конкретні соціальні зміни.

Не менш важливим є питання перевірки достовірності: соціальні інвестиції рідко проходять зовнішній аудит, на відміну від фінансових показників. Це створює ризики перебільшення або прикрашання звітності, коли заявлений вплив не підтверджується реальними результатами.

Ще одна проблема – недостатня конкретизація державних вимог до нефінансової звітності в окремих країнах ЄС. Це дозволяє компаніям формувати звіти в довільній формі або звужувати їх зміст до мінімуму. З одного боку, така гнучкість може сприяти адаптації бізнесу до національних умов. Проте з іншого боку, вона ускладнює розуміння і знижує інформативність поданої інформації. Це також може впливати на якість прийняття рішень зацікавленими сторонами, включаючи інвесторів, регуляторів та громадськість. Таким чином, хоча ЄС і формує міцну нормативну основу для прозорості соціальних інвестицій, реалізація цих стандартів потребує подальшого вдосконалення та уніфікації.

Підвищення чіткості термінології, стандартизація підходів до вимірювання впливу та розширення практики зовнішнього аудиту можуть стати ключовими кроками для посилення довіри до нефінансової звітності в цілому. Для України вивчення досвіду ЄС у сфері соціальних інвестицій є особливо актуальним у контексті імплементації європейських норм. Аналіз напрацьованих підходів дозволить адаптувати найкращі практики до українського правового та економічного середовища. Це не лише сприятиме підвищенню прозорості та відповідальності бізнесу, а й стимулюватиме розвиток партнерства між компаніями, громадами та державою. З часом така інтеграція сприятиме формуванню довіри до вітчизняного бізнесу як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Таким чином, соціальні інвестиції виступають не просто елементом звітності, а важливим чинником сталого розвитку та конкурентоспроможності компаній у сучасному світі. Їх системне відображення у звітності – це крок до більш відповідального, прозорого й орієнтованого на суспільне благо бізнес-середовища.

Література:

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 as regards corporate sustainability reporting // Official Journal of the European Union. – 2022. – L 322/15.
2. European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). European Sustainability Reporting Standards (ESRS). – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.efrag.org>
3. Global Reporting Initiative. Consolidated GRI Standards 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/>
4. Regulation (EU) 2019/2088 on Sustainability-related Disclosures in the Financial Services Sector (SFDR). – Official Journal of the European Union. – 2019. – L 317/1.
5. Regulation (EU) 2020/852 on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment (EU Taxonomy). – Official Journal of the European Union. – 2020. – L 198/13.
6. Deutscher Nachhaltigkeitskodex (DNK): German Sustainability Code. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.deutscher-nachhaltigkeitskodex.de>
7. PwC. EU Sustainability Reporting Standards: Preparing for Impact. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pwc.com>
8. KPMG. The Time Has Come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2022. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://home.kpmg/>
9. Deloitte Insights. Social Impact Disclosure and the Path to Meaningful Reporting. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.deloitte.com>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

*Ольга Чепець, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах цифровізації та розвитку технологій штучного інтелекту бухгалтерський аутсорсинг набуває нових рис і можливостей. Підприємства все частіше передають бухгалтерські функції зовнішнім компаніям, що дозволяє зосередити ресурси на основній діяльності та підвищити ефективність управління. Передача бухгалтерських функцій на аутсорсинг дозволяє скоротити адміністративні витрати, оптимізувати процеси обліку, знизити витрати на навчання персоналу та підтримку ІТ-інфраструктури. Компанії отримують гнучкість у формуванні витрат та доступ до передових технологій без значних капіталовкладень.

У період воєнного стану бухгалтерський аутсорсинг став для багатьох підприємств єдиною можливістю забезпечення безперервності облікових процесів. Втрати персоналу, обмежений доступ до офісів, зміни податкового законодавства обумовили зростання попиту на дистанційне бухгалтерське обслуговування. Аутсорсингові компанії допомагають підприємствам залишатися на плаву, своєчасно подавати звітність і адаптуватися до нових умов господарювання.

Використання технологій штучного інтелекту значно спрощує виконання рутинних облікових операцій, автоматизує обробку первинних документів, підвищує швидкість складання фінансової звітності та мінімізує ризик людських помилок. Інтелектуальні системи аналізу даних дозволяють оперативно виявляти фінансові ризики та підтримувати процес прийняття управлінських рішень.

Цифровізація активно трансформує бухгалтерські процеси, інтегруючи технології штучного інтелекту (ШІ) у традиційні моделі обліку. Проте, попри стрімкий розвиток автоматизації, потреба у висококваліфікованих фахівцях з бухгалтерського обліку та аутсорсингових послугах не лише не зменшується, а навпаки — змінюється та зростає.

Системи на базі ШІ ефективно автоматизують рутинні завдання: обробку первинних документів, класифікацію витрат, складання базової фінансової звітності. Однак складні процеси, що вимагають професійного судження, оцінки ризиків, тлумачення змін у законодавстві, аналізу нетипових ситуацій, залишаються поза межами можливостей алгоритмів. Таким чином, людський фактор зберігає ключову роль у забезпеченні якості обліку та прийнятті обґрунтованих рішень.

Попри автоматизацію частини облікових процесів, аутсорсингові компанії залишаються необхідними для бізнесу. Вони забезпечують не лише обробку даних, але й консультації, оптимізацію податкових навантажень, супровід перевірок та аналітичну підтримку управлінських рішень. Зовнішні фахівці здатні гнучко адаптуватися до змін норм

Сучасний бухгалтер повинен володіти не лише класичними знаннями з обліку та аудиту, але й розуміти принципи роботи штучного інтелекту. Необхідними навичками стають: здатність працювати з автоматизованими бухгалтерськими системами, інтерпретувати дані, оброблені ШІ, оцінювати достовірність фінансової інформації, та забезпечувати безпеку обробки даних у цифровому середовищі. Знання основ машинного навчання, алгоритмів класифікації даних, аналітики великих масивів інформації стають конкурентною перевагою бухгалтера.

Попри переваги цифровізації, бухгалтерський аутсорсинг супроводжується певними ризиками: загрозами кібербезпеки, потенційними витоками конфіденційної інформації, складністю контролю за якістю наданих послуг. Тому важливим є впровадження заходів інформаційної безпеки та підписання детальних договорів про обслуговування. Також важливим є навчання та підвищення кваліфікації фахівців з бухгалтерського обліку з врахуванням нових вимог до професії викликаних стрімкою цифровізацією. Навчальні програми з бухгалтерського обліку потребують модернізації: поряд із вивченням облікових стандартів необхідно запроваджувати курси з цифрової грамотності, основ фінансової аналітики на базі ШІ, кібербезпеки облікових даних. Практична підготовка має включати роботу з сучасними бухгалтерськими платформами, інтегрованими з інструментами штучного інтелекту.

Очікується подальше зростання попиту на бухгалтерський аутсорсинг, особливо серед малого та середнього бізнесу. Будуть розвиватися платформи автоматизованого обліку, інтегровані з системами електронного документообігу, а також послуги аналітичного обліку на базі штучного інтелекту.

Таким чином, бухгалтерський аутсорсинг в умовах цифровізації та воєнної нестабільності стає важливим інструментом забезпечення безперервності облікових процесів, підвищення фінансової стійкості підприємств та підтримки стратегічного розвитку бізнесу. Штучний інтелект не витісняє потребу в бухгалтерських фахівцях та аутсорсингових послугах, а трансформує їхню роль у бізнес-середовищі. Майбутнє бухгалтерського обліку полягає у симбіозі професійної експертизи людини та технологічних можливостей ШІ, що забезпечить вищу якість обліку, підвищення ефективності управління та стійкість бізнесу до викликів цифрової епохи.

Література:

1. Губарик О. Тенденції розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні // Облік і фінанси. – 2024. – №2. – С. 45–50.
2. Грінченко К. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку в Україні: сучасний стан і перспективи // Вісник економіки. – 2024. – №3. – С. 40–45.
3. Петренко І. Штучний інтелект в облікових системах: переваги і виклики для фахівців // Облік і аудит. – 2024. – №2. – С. 18–22.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Данііл Чорний, здобувач гр. М2ОПз-1-24
Науковий керівник: Ольга Чепець, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах цифровізації економіки значних змін зазнає система бухгалтерського обліку на підприємствах. Цифрові технології відкривають нові можливості для автоматизації облікових процесів, підвищення їхньої точності, оперативності та аналітичної глибини. Разом з тим виникають нові виклики, пов'язані із забезпеченням кібербезпеки, необхідністю підвищення кваліфікації персоналу та адаптації до нових стандартів обліку.

Основними напрямками удосконалення організації обліку на підприємстві в умовах цифровізації є:

- автоматизація облікових процесів за допомогою програмних продуктів (ERP-систем, хмарних сервісів);
- впровадження аналітичних інструментів для глибшого аналізу фінансової інформації;
- інтеграція облікових систем з іншими бізнес-процесами (управління запасами, логістикою, продажами);
- підвищення рівня кібербезпеки для захисту фінансових даних;
- навчання персоналу роботі з новими цифровими рішеннями.

Цифровізація дозволяє значно скоротити час на виконання рутинних облікових операцій, зменшити кількість помилок і підвищити прозорість фінансової звітності. Водночас успішна реалізація цифрових проєктів вимагає структурованого підходу до організації обліку, який враховує як технічні, так і організаційні аспекти. У таблиці 1 представлено порівняльну характеристику традиційної та цифрової моделі обліку на підприємстві.

Таблиця 1

Порівняння традиційної та цифрової моделі обліку

Ознака	Традиційна модель	Цифрова модель
Виконання операцій	Ручне введення даних	Автоматизоване введення та обробка
Оперативність	Низька	Висока
Помилки	Висока ймовірність	Мінімізовані завдяки автоматизації
Аналітичні можливості	Обмежені	Розширені (Big Data, BI-системи)
Кібербезпека	Незначні ризики	Високі вимоги до захисту даних
Витрати на облік	Високі через ручну працю	Знижені за рахунок автоматизації

Як зазначає Бутинець Ф. Ф. [1], цифровізація обліку сприяє формуванню

нової парадигми облікової діяльності, де акцент переноситься з фіксації фактів господарського життя на аналітику та прогнозування. На думку Сопко В. В. та Петруха С. Є. [3], впровадження сучасних ERP-систем дозволяє забезпечити єдність інформаційного простору підприємства та знизити витрати на облікові функції.

Серед основних бар'єрів цифровізації обліку є високі інвестиційні витрати, опір персоналу змінам і недостатня готовність нормативної бази. Тому успіх цифрової трансформації обліку значною мірою залежить від стратегічного підходу до управління змінами, навчання персоналу та вибору відповідних технологічних рішень.

Перспективним напрямом удосконалення обліку є використання технологій штучного інтелекту (ШІ) і машинного навчання для автоматичної класифікації господарських операцій, виявлення аномалій і формування прогнозних моделей фінансового стану підприємства [1]. Такі інструменти вже впроваджуються в практику великих компаній і поступово стають доступними для середнього бізнесу.

Окрім цього, дедалі більшого значення набуває концепція інтегрованої звітності, яка поєднує фінансову та нефінансову інформацію про діяльність підприємства. Цифрові інструменти дають змогу автоматизувати підготовку таких звітів, що сприяє підвищенню прозорості бізнесу для інвесторів і забезпечує стійкий розвиток підприємства в умовах глобальних викликів [3].

Ще одним вектором цифровізації облікової системи є використання блокчейн-технологій, які забезпечують незмінність і прозорість фінансових записів. Завдяки децентралізованій природі блокчейн дозволяє знизити ризики шахрайства та спростити аудит, оскільки всі транзакції зберігаються в єдиному реєстрі, доступному для перевірки у режимі реального часу. На думку Бондаренка [2], саме блокчейн може стати основою для формування нових стандартів бухгалтерського обліку в цифрову епоху.

Таким чином, удосконалення організації обліку в умовах цифровізації передбачає комплексну трансформацію процесів, інфраструктури та компетенцій персоналу. Ефективне впровадження цифрових рішень дозволяє підприємствам підвищити конкурентоспроможність, оптимізувати витрати і забезпечити якісну фінансову аналітику для прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: *Підручник*. Житомир: Рута, 2019. 560 с.
2. Бондаренко С. І. Штучний інтелект у бухгалтерському обліку: перспективи та виклики. *Бізнес-інформ*, 2023, № 4, с. 123-129.
3. Сопко В. В., Петруха С. Є. Бухгалтерський облік в системі управління підприємством: *Навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 412с.

ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

*Анастасія Шеремета, здобувач гр.ОП-1-23
Науковий керівник: Олена Дубина, старший викладач
Дніпровський державний аграрно – економічний університет*

Податок на прибуток підприємств є визначним елементом економічної політики України, який впливає на вдосконалення бізнесу та державного бюджету. Він визначається відповідно до Податкового кодексу України і має певні ставки, пільги та норми розрахунку. Податок на прибуток підприємств є значущим механізмом формування державного бюджету та регулювання фінансової діяльності компаній. Він забезпечує стабільний приплив коштів до казни, а також стимулює прозорість ведення бізнесу.

Залежно від специфіки діяльності підприємства, можуть застосовуватися різні підходи до обчислення прибутку, наприклад: коригування фінансового результату; амортизація; спеціальні режими оподаткування. Ставка податку на прибуток підприємств в Україні складає 18%. Вона застосовується до всіх компаній, які підлягають оподаткуванню. Для коректного визначення доходів та витрат, що враховуються при розрахунку цього податку, важливо проводити детальний правовий аналіз фінансової документації. Це допомагає уникнути неточностей та забезпечити правильне виконання податкових зобов'язань. Ставка оподаткування може збільшуватися разом із ростом оподатковуваного доходу, що називається градуїтованими або прогресивними ставками. Податок, який сплачують компанії, відомий як корпоративний податок і зазвичай має фіксовану ставку. Індивідуальний дохід, навпаки, часто обкладається податком за прогресивною шкалою, де ставка зростає із кожною додатковою одиницею валюти. Прибуток підприємства, що підлягає оподаткуванню, формується за рахунок його господарської діяльності та обчислюється як різниця між загальним обсягом доходів і витратами, які враховуються для визначення податкових зобов'язань. Це ключовий фінансовий показник, що впливає на розрахунок податку на прибуток. Точний облік доходів і витрат дозволяє підприємствам ефективно планувати свою діяльність та оптимізувати податкове навантаження. Порядок формування податку на прибуток та його обліку включає 5 основних етапів:

1. Визначення доходів. Доходи підприємства охоплюють всі фінансові надходження та матеріальні активи, отримані в результаті господарської діяльності. Це можуть бути кошти, отримані від продажу продукції, надання послуг, оренди, а також від фінансових операцій. Ґрунтовний правовий аналіз дозволяє правильно визначити категорії доходів та забезпечити їх коректне відображення в податковій документації, що допомагає уникнути неточностей у звітності.

2. Визначення витрат. Витрати підприємства охоплюють всі фінансові витрати, пов'язані із веденням господарської діяльності. Вони можуть включати закупівлю товарів, сировини, матеріалів, оплату праці, орендні платежі, маркетингові та адміністративні витрати. Грамотний підхід до їх

класифікації та правильне документальне оформлення забезпечать коректне відображення в податковій звітності. Для максимально точного врахування витрат важливо враховувати законодавчі вимоги та проводити аналіз податкових ризиків.

3. Розрахунок податкових зобов'язань. Податкові зобов'язання підприємства щодо податку на прибуток визначаються множенням оподатковуваного прибутку на встановлену ставку податку. Важливо правильно розрахувати цей показник, враховуючи всі особливості законодавства та специфіку фінансової діяльності.

4. Подання податкової декларації. Підприємства мають обов'язок подавати податкову декларацію з податку на прибуток до відповідного податкового органу за місцем реєстрації. Частота подачі залежить від масштабів діяльності підприємства—це може бути щоквартальна або щорічна звітність.

5. Сплата податку. Податок на прибуток підлягає сплаті до державного бюджету відповідно до встановлених законодавчих строків. Порушення цих строків, зокрема несвоєчасна або несплачена сума, може спричинити штрафні санкції та пеню. Для належного виконання податкових зобов'язань важливо проводити правовий аналіз фінансових операцій, щоб забезпечити своєчасну сплату податків і уникнути можливих санкцій. Грамотний підхід до податкового планування допомагає підприємствам ефективно керувати фінансовими ризиками та дотримуватися вимог законодавства. Основними документами, де податок на прибуток фіксується чи враховується, є:

- Податкова декларація з податку на прибуток підприємства — головний документ, у якому розраховується сума зобов'язання, що підлягає сплаті до бюджету. Складається на підставі фінансової звітності підприємства (форма №1 – Баланс, форма №2 – Звіт про фінансові результати) та аналітичних даних про податкові різниці, що коригують фінансовий результат;

- Меморіальний ордер або Журнал-ордер №13 (або інші форми, затвержені на підприємстві) — використовується для узагальнення даних про нарахування та сплату податку на прибуток; - Відомість аналітичного обліку рахунку 641 «Розрахунки за податками», де фіксується поточна заборгованість перед бюджетом, дата нарахування та факт оплати податку; - Платіжна інструкція використовується для перерахування податку на прибуток до бюджету; - Розрахунок податку на прибуток (внутрішня довідка бухгалтера або бухгалтерська довідка) — документує механізм розрахунку податкового зобов'язання, зокрема облік податкових різниць, перенесення збитків минулих періодів, тощо; Таким чином, хоча спеціального первинного документа саме для податку на прибуток не існує, його облік базується на поєднанні фінансових звітів, аналітичних реєстрів, внутрішніх бухгалтерських довідок та офіційної податкової звітності, що забезпечує обґрунтованість і достовірність даних у системі обліку підприємства. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що податок на прибуток підприємств є значущим компонентом податкової системи України, що впливає на фінансову діяльність компаній.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗА РУХОМ І ЗБЕРІГАННЯМ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

*Артем Шкарбун здобувач гр. МгОП-1-24
Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Виробничі запаси є однією з ключових складових активів підприємства, що безпосередньо впливають на ефективність виробничого процесу, собівартість продукції та фінансові результати діяльності. В умовах ринкової економіки та зростаючої конкуренції особливого значення набуває організація ефективної системи внутрішнього контролю за рухом і зберіганням виробничих запасів. Такий контроль забезпечує своєчасне виявлення відхилень, запобігання втратам, крадіжкам та нераціональному використанню ресурсів, а також сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Внутрішній контроль виробничих запасів — це сукупність заходів, процедур та методів, спрямованих на забезпечення достовірності облікових даних, збереження матеріальних цінностей та ефективне використання ресурсів підприємства. Основними завданнями внутрішнього контролю є: перевірка відповідності фактичної наявності запасів даним бухгалтерського обліку; оцінка дотримання встановлених норм витрат матеріалів; виявлення та запобігання випадкам нецільового використання або розкрадання запасів; аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів у виробничому процесі. Згідно з дослідженнями Коблянської І.О. та співавторів, внутрішній контроль запасів є невід'ємною частиною системи управління активами підприємства, що забезпечує раціональне використання ресурсів та підвищення ефективності господарської діяльності [1].

Організація внутрішнього контролю за рухом виробничих запасів передбачає:

- документальне оформлення операцій: усі операції з надходження, переміщення та витрачання запасів повинні бути належним чином оформлені первинними документами (накладні, акти, вимоги тощо). Це забезпечує достовірність облікових даних та можливість їх перевірки;
- ведення аналітичного обліку: деталізація обліку запасів за місцями зберігання, матеріально відповідальними особами, видами матеріалів дозволяє оперативно відстежувати рух запасів та виявляти відхилення;
- контроль за дотриманням норм витрат: порівняння фактичних витрат матеріалів з установленими нормами дозволяє виявити перевитрати та вжити заходів щодо їх усунення.
- регулярне проведення інвентаризацій: періодичні звірки фактичної наявності запасів з даними обліку сприяють виявленню нестач, надлишків або псування матеріалів;
- аналіз причин відхилень: виявлення причин відхилень у русі запасів (наприклад, перевитрати, втрати) дозволяє розробити заходи щодо їх запобігання в майбутньому.

Як зазначає Замула О.В., ефективний внутрішній контроль за рухом

виробничих запасів сприяє своєчасному виявленню порушень та забезпечує достовірність облікових даних [2].

Зберігання виробничих запасів повинно відповідати встановленим вимогам щодо умов зберігання, забезпечення збереження матеріалів та запобігання їх псуванню або втратам. Основні аспекти організації внутрішнього контролю за зберіганням запасів включають:

- обладнання місць зберігання: склади та інші місця зберігання повинні бути обладнані відповідно до вимог щодо зберігання конкретних видів матеріалів (температурний режим, вологість, вентиляція тощо);

- призначення матеріально відповідальних осіб: За кожне місце зберігання повинні бути призначені особи, відповідальні за збереження матеріалів, з якими укладаються відповідні договори про повну матеріальну відповідальність;

- обмеження доступу: забезпечення контролю за доступом до місць зберігання матеріалів запобігає несанкціонованому використанню або розкраданню запасів;

- регулярні перевірки умов зберігання: Періодичні перевірки умов зберігання дозволяють виявити та усунути порушення, що можуть призвести до псування матеріалів;

- використання сучасних технологій: Впровадження автоматизованих систем обліку та контролю (наприклад, системи штрих-кодування, RFID-технології) сприяє підвищенню ефективності контролю за зберіганням запасів.

Отже, організація ефективної системи внутрішнього контролю за рухом і зберіганням виробничих запасів є необхідною умовою забезпечення раціонального використання матеріальних ресурсів, запобігання втратам та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Регулярне проведення інвентаризацій дозволяє виявити нестачі, надлишки чи псування запасів, а аналіз причин таких відхилень є основою для вдосконалення внутрішніх процесів. Вжиття відповідних заходів – як запобіжних, так і коригувальних – сприяє збереженню ресурсів і мінімізації втрат. Крім того, контроль за зберіганням забезпечує дотримання умов, необхідних для збереження якості та товарного вигляду матеріалів. В цілому, ефективний внутрішній контроль є важливим інструментом стратегічного управління, що дозволяє не лише зменшити витрати, а й зміцнити економічну стабільність підприємства.

Література:

1.Коблянська І. О., Сіренко А. А., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. URL: <https://surl.li/lncagb>

2.Замула О. В. Внутрішній контроль. Навчальний посібник. Житомирська політехніка. URL: <https://surl.gd/jgkcgq>

3.Меліхова Т. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2018/11.pdf

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ РІВНЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Дмитро Явтушок, аспірант,
Науковий керівник: Олена Артюх-Пасюта, к.е.н., доцент
Полтавський університет економіки і торгівлі*

З метою запобігання зловживанням, пошуку шляхів вирішення проблем, пов'язаних із запобіганням економічній злочинності та порушенням прав працівників, а також підвищення потенціалу і лояльності персоналу, необхідно провести глибоке та системне дослідження складників кадрової безпеки підприємства. Серед наведених складників кадрової безпеки більшість є загально визнаними, їм присвячено значну кількість досліджень вчених [2-3]. Проте існують також нові та перспективні елементи, які відповідають потребам сучасних працівників і впливають на їхню мотивацію.

Таким чином, складники кадрової безпеки утворюють єдину систему взаємопов'язаних елементів і зв'язків. Тому, оцінка рівня кадрової безпеки є важливим інструментом, без якого неможливо досягти необхідного рівня безпеки на підприємстві, забезпечити його подальший розвиток та ефективне управління.

Дослідження існуючих вітчизняних методик оцінки рівня кадрової безпеки [1] свідчить, що ці методики у більшості випадків мають суттєві недоліки, серед яких: статичність критеріїв оцінки кадрової безпеки, тоді як безпека повинна розглядати не лише як стан, але і як процес; зосередження уваги в основному на кількісних показниках, тоді як стан безпеки характеризується і низкою якісних показників; незбалансованість (або низька збалансованість) показників, що описують вплив внутрішніх та зовнішніх загроз кадровій безпеці підприємства; низька забезпеченість зв'язку зі стратегією розвитку підприємства; історичний характер інформації про стан кадрової безпеки, тоді як така інформація повинна бути гнучкою до змін стратегії розвитку. Подолати зазначені проблеми можна шляхом запровадження методики розрахунку загального інтегрального показника рівня кадрової безпеки підприємства. Оцінювати кадровою безпеку підприємства запропоновано відповідно до її складових, до яких, на нашу думку, доцільно віднести: соціальну, мотиваційну, антиконфліктну, професійну, інформаційну безпеку та безпеку життєдіяльності. За результатами проведеного дослідження теоретичних джерел [1; 3, с. 54-55; 4, с. 108-109;] розроблено систему показників, які найбільш детально та всебічно характеризують стан і рівень використання розглянутих вище складових кадрової безпеки підприємства. Для розрахунку: соціальної складової (С) можуть бути використані: відсоток працівників, задоволених якістю соціального пакету; питома вага працівників, які пройшли випробувальний термін в загальній кількості новачків; відсоток персоналу, задоволеного об'єктами соціальної інфраструктури; вартість соціального пакету на 1 працівника; коефіцієнт соціальної захищеності персоналу; коефіцієнт плинності кадрів; коефіцієнт укомплектованості кадрами; коефіцієнт вікової структури персоналу; частка працівників, які

протягом року отримували мінімальну заробітну плату; співвідношення темпів зростання ПП та заробітної плати; мотиваційної складової (М) - навантаження на 1 вакантне робоче місце; показник середньої тривалості заповнення вакансії; середньомісячна заробітна плата 1 працівника; середньомісячна сума преміальних виплат в розрахунку на 1 працівника; співвідношення середньомісячної заробітної плати на підприємстві та середньомісячної заробітної плати в галузі; співвідношення фактичного фонду робочого часу 1-го працівника та максимально можливого; коефіцієнт матеріального заохочення; антиконфліктна складової (Ак) - рівень розвитку корпоративної культури; рівень ціннісно-орієнтаційної єдності колективу; ступінь задоволеності працівників стилем керівництва; ступінь задоволеності працівників роботою; ступінь задоволеності працівників роботою служби управління персоналом; співвідношення рівня конфліктності на підприємстві з середньогалузевим рівнем; рівень лояльності персоналу; частка вирішених деструктивних конфліктів на підприємстві; відсоток персоналу, що ніколи не приймав участі в конфліктах; професійної складової (П) - кількість оформлених патентів, ліцензій; рівень раціоналізаторської активності; коефіцієнт освітнього рівня працівників; коефіцієнт використання кваліфікації персоналу; частка працівників, що пройшли навчання протягом року; частка працівників, що підвищили кваліфікацію протягом року; темпи зростання витрат на навчання та підвищення кваліфікації; інформаційної складової (І) - чисельність працівників, зайнятих інформаційною діяльністю; коефіцієнт забезпеченості інформації; коефіцієнт точності інформації; коефіцієнт суперечливості інформації; коефіцієнт захищеності інформації; коефіцієнт інформаційної оснащеності; продуктивність інформації; складової безпеки життєдіяльності (Бж) - коефіцієнт скорочення кількості робочих місць, що не відповідають вимогам нормативних актів щодо безпеки виробництва; коефіцієнт скорочення чисельності працівників, які працюють в умовах, що не відповідають вимогам санітарних норм; коефіцієнт випадків захворюваності та травматизму; рівень організації робочих місць.

Система показників складається з шості груп, які включають показники з різними одиницями виміру і відповідно, характеризують різні аспекти кадрової діяльності підприємства. У контексті великої кількості інформації, вважаємо доцільним визначити інтегральний показник кадрової безпеки підприємства. Під інтегральним показником рівня кадрової безпеки підприємства слід розуміти результат оцінки показників її складових, який ґрунтується на визначенні узагальнюючих показників шляхом застосування системи часткових показників та коефіцієнтів вагомості, які слід розраховувати на основі методу експертного оцінювання. Для обчислення вагового коефіцієнта відповідних груп оціночних показників застосовується формула 1:

$$k_i = \frac{e_i}{\sum_{i=1}^m e_i}, \text{ де} \quad (1)$$

k_i - коефіцієнт вагомості відповідних груп оціночних показників

e_i - середнє значення за кожним показником, розрахунок якого здійснюється за формулою 2:

$$e_i = \frac{\sum_{j=1}^n e_{ij}}{n}, \text{ де} \quad (2)$$

n - кількість опитаних експертів;
 e_{ij} - сума балів за кожним показником.

Загальний інтегральний показник рівня кадрової безпеки підприємства пропонується визначати на основі формули середньої геометричної зі зведених значень індикаторів за складниками, формула 3:

$$I_{РКБП} = \sqrt[6]{УП_C \times УП_M \times УП_{Ак} \times УП_{П} \times УП_I \times УП_{Бж}}, \quad (3)$$

де, $I_{РКБП}$ - загальний інтегральний показник рівня кадрової безпеки підприємства;

$УП_C, УП_M, УП_{Ак}, УП_{П}, УП_I, УП_{Бж}$ - узагальнюючі інтегральні показники складових кадрової безпеки підприємства.

Після обчислення загального інтегрального показника рівня кадрової безпеки підприємства за цим методом можна оцінити кадрову безпеку підприємства, використовуючи шестивимірну дихотомічну шкалу градації:

1. $0 \leq I_{РКБП} \leq 0,19$ - критично низький рівень кадрової безпеки підприємства.

2. $0,19 \leq I_{РКБП} \leq 0,32$ - мінімальний рівень кадрової безпеки підприємства.

3. $0,32 \leq I_{РКБП} \leq 0,48$ - середній рівень кадрової безпеки підприємства.

4. $0,48 \leq I_{РКБП} \leq 0,64$ - рівень кадрової безпеки підприємства вище середнього.

5. $0,64 \leq I_{РКБП} \leq 0,80$ - високий рівень кадрової безпеки підприємства.

6. $0,80 \leq I_{РКБП} \leq 1,00$ - вищий рівень кадрової безпеки підприємства.

Перевагою застосування такої шкали є можливість визначення рівня кадрової безпеки підприємства як в цілому, так і за окремими її складовими. Таким чином, наукова новизна цього дослідження полягає в удосконаленні системи показників складових кадрової безпеки та методиці розрахунку інтегрального показника для оцінки рівня кадрової безпеки підприємства. Перспективи подальших досліджень у цій сфері зосереджені на розробці ефективного механізму управління кадровою безпекою підприємства.

Література:

1. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Науково-практичні засади формування системи моніторингу кадрової безпеки на підприємстві. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. № 10. URL: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6588.

2. Онісіфорова В.Ю., Болотова Т.М. Сучасні аспекти управління кадровою безпекою підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2020. № 1. С. 133-140.

3. Смоквіна Г.А., Альхаммаді Талеб Абдулла Мохаммед Алі. Інструменти оцінки кадрового складника системи фінансово-економічної безпеки підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2021. Вип. 18. С. 50-56.

СЕКЦІЯ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Анна Алексєєва, здобувачка групи МгОП-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах воєнного стану система оплати праці працівників ДСНС має особливе значення, оскільки працівники цієї служби виконують складні та небезпечні завдання, пов'язані з ризиком для життя та здоров'я. В таких умовах, система оплати праці зазначених працівників зазнає змін, зумовлених необхідністю забезпечення належного рівня матеріального забезпечення працівників, які виконують завдання в умовах підвищеного ризику і в результаті організація обліку та оподаткування оплати праці працівників ДСНС набуває особливого значення та продовжує розвиватись, враховуючи нові виклики.

Зазначимо, що оплата праці працівників ДСНС України, підлягає оподаткуванню відповідно до чинного законодавства. В умовах воєнного стану, податкові аспекти оплати праці набувають особливої важливості, оскільки від їхнього правильного застосування залежить не лише повнота надходжень до бюджету, але й соціальний захист працівників. Згідно з Податковим кодексом України, з доходів працівників ДСНС утримуються такі податки та збори:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Ставка ПДФО становить 18% від суми нарахованої заробітної плати. ПДФО утримується з усієї суми нарахованої оплати праці, включаючи посадовий оклад, доплати, надбавки та премії з врахуванням соціальної пільги, якщо співробітник має на неї право;
- військовий збір - ставка військового збору становить 5% від суми нарахованої заробітної плати. Військовий збір утримується з усієї суми нарахованої оплати праці;
- єдиний соціальний внесок (ЄСВ) нараховується на фонд оплати праці працівників ДСНС. Розмір ЄСВ становить 22% від суми нарахованої оплати праці.

Утримання всіх податків із заробітної плати працівників ДСНС здійснюється в розрахунково-платіжній відомості. В цій же відомості визначається сума до виплати кожному співробітнику. Розрахована загальна сума податків, що утримані із заробітної плати та єдиного соціального внеску перераховується до бюджету у відповідності до встановлених законодавством строків. Під час утримань податків бухгалтери повинні враховувати особливості оподаткування відпускних та лікарняних виплат. Особливої уваги, при цьому потребують, так звані «перехідні виплати», коли лікарняний чи

відпустка припадає на дні різних місяців. За результатами нарахованих та утриманих податків бухгалтерія формує та подає податкову звітність у строки встановлені законодавством. Таким чином, можемо стверджувати, що оподаткування оплати праці працівників ДСНС фактично не має значних особливостей і здійснюється за тими ж вимогами Податкового кодексу, які поширюються і на підприємства інших галузей діяльності, проте для правильного розрахунку та перерахування податків особливе значення має добре налагоджений обліковий процес, тому визначимо основні етапи організація обліку нарахування та виплати заробітної плати працівників ДСНС в умовах військового стану:

1. Ведення таблицю обліку робочого часу. Табелю обліку робочого часу є основним документом, що підтверджує фактично відпрацьований працівником час. В умовах воєнного стану, коли працівники ДСНС можуть працювати в режимі ненормованого робочого дня, ведення таблицю набуває особливої важливості.

2. Ведення книги служби. В цій книзі в підрозділах ДСНС фіксується, коли і де перебував працівник під час зміни (виїзд на пожежу, евакуація, чергування тощо). Ці дані є підставою для заповнення таблицю обліку робочого часу, де відображаються години роботи, нічні зміни, понаднормові години та інші обставини, що впливають на нарахування заробітної плати.

3. Нарахування основної заробітної плати. Основна заробітна плата нараховується на підставі посадового окладу, встановленого штатним розписом. При нарахуванні основної заробітної плати враховується фактично відпрацьований час.

4. Нарахування додаткової заробітної плати. Додаткова заробітна плата включає доплати та надбавки за особливі умови праці, стаж роботи тощо. Нарахування додаткової заробітної плати здійснюється на підставі відповідних наказів та розпоряджень.

5. Нарахування премій. Премії нараховуються за досягнення високих результатів у роботі, виконання особливо важливих завдань в умовах воєнного часу тощо. Порядок нарахування премій визначається відповідними положеннями про преміювання. 6. Розрахунок утримань із заробітної плати. Із заробітної плати утримуються податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), військовий збір.

7. Виплата заробітної плати. Виплата заробітної плати здійснюється в установлені строки шляхом перерахування коштів на банківські рахунки працівників. 8. Ведення облікових реєстрів. Для обліку нарахування та виплати заробітної плати ведуться відповідні облікові реєстри, такі як розрахунково-платіжні відомості, особові картки працівників, меморіальні ордери тощо. Отже, оподаткування та організація обліку нарахування заробітної плати в Державній службі України з надзвичайних ситуацій є важливим процесом, що забезпечує своєчасність виплат, дотримання законодавчих норм, правильність нарахування та своєчасність перерахування податків та прозорість фінансових операцій.

ФІСКАЛЬНІ РИЗИКИ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ ЗМІНОЮ ПІДХОДІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛІ

Анастасія Дук, здобувачка гр.ОП-2-22

*Науковий керівник: Альона Міньковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Упродовж останніх років система оподаткування землекористувачів в Україні зазнала суттєвих змін. Ключовим нововведенням стало впровадження мінімального податкового зобов'язання (МПЗ) — механізму, який встановлює базовий рівень податкових платежів із земельних ділянок, незалежно від результатів господарської діяльності.

Цей підхід покликаний збільшити надходження до місцевих бюджетів та детінізувати аграрний сектор. Однак для багатьох фермерських господарств, особливо малих та середніх, нова модель несе підвищене фіскальне навантаження та численні ризики.

МПЗ встановлюється на рівні 5% від нормативно-грошової оцінки (НГО) земельної ділянки, з урахуванням регіональних коефіцієнтів [1].

Це створює умови, за яких навіть у разі відсутності прибутку або ведення сезонної діяльності фермер зобов'язаний сплачувати визначену мінімальну суму податків. В умовах воєнного стану, порушеної логістики, подорожчання пального, добрив та засобів захисту рослин, це стає реальною загрозою для фінансової життєздатності невеликих агровиробників.

Особливо гостро проблему відчувають ті господарства, що працюють на орендованих землях, адже часто вони змушені сплачувати податок не тільки із власних ділянок, а й у випадку, якщо орендодавець (наприклад, фізична особа) ухиляється від декларування. Таким чином, фінансовий тягар перекладається на користувача, який уже обтяжений іншими витратами на обробіток землі.

Ще один важливий аспект — нерівномірність та застарілість нормативно-грошової оцінки в різних регіонах України. Наприклад, в одній громаді вартість одного гектара для оподаткування може бути значно вищою, ніж в іншій, при однакових умовах ведення сільського господарства. Така ситуація створює нерівні умови конкуренції та суперечить принципу справедливості оподаткування.

Окремо варто відзначити інформаційний розрив між законодавчими новаціями та практичним розумінням цих змін у сільській місцевості. Багато фермерів не мають доступу до фахової бухгалтерської або юридичної допомоги, що призводить до помилок у звітності, несвоєчасної подачі декларацій та застосування фінансових санкцій [2]. Це ще більше ускладнює роботу малих господарств і створює ризик їх виходу з легального поля.

Усе це спричиняє тенденцію до тінізації: частина аграріїв уникає офіційної оренди, працює без реєстрації або використовує фіктивні договори. Такий підхід не тільки знижує прозорість ринку, але й зменшує надходження до місцевих бюджетів, які критично залежать від податків на землю.

Не менш важливим є ризик втрати статусу платника єдиного податку 4 групи, якщо платник не дотримується встановлених вимог щодо розміру доходу

або неправильного ведення звітності. Перехід на загальну систему оподаткування може бути фінансово нищівним для малого агровиробника.

До того ж, війна призвела до подорожчання ресурсів, порушення логістичних ланцюгів і зниження попиту на продукцію. В умовах загального падіння рентабельності додаткове податкове навантаження може стати фатальним.

Для зниження фіскальних ризиків доцільно розглянути такі шляхи вдосконалення системи:

- запровадження гнучкого підходу до розрахунку МПЗ для малих фермерських господарств;
- механізм відстрочки або розстрочки платежів у разі форс-мажорних обставин (війна, стихійне лихо);
- пільги та субсидії для господарств, які працюють на деокупованих територіях або постраждали від воєнних дій;
- оновлення нормативно-грошової оцінки земель на сучасній методологічній базі, з урахуванням ринкових реалій;
- розвиток цифрових сервісів ДПС, які дозволили б фермерам самостійно, прозоро і безкоштовно розрахувати податкові зобов'язання;
- встановити чіткі критерії звільнення від сплати МПЗ у випадку підтверджених втрат господарства;
- створити окрему форму звітності для малих господарств, яка буде спрощеною та не потребуватиме залучення фахових бухгалтерів [3].

Отже, нові підходи до оподаткування землі — необхідний етап реформи фіскальної системи України, проте вони мають бути балансом між бюджетною ефективністю та економічною життєздатністю виробника. Для цього критично важливо забезпечити діалог між державою та аграрною спільнотою, врахування галузевої специфіки та адаптацію податкового навантаження до реальних умов ведення господарства.

Література:

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 30.11.2021 р. № 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20>

2. Семінар.ua. Мінімальне податкове зобов'язання: правила розрахунку за 2024 рік // 7eminar.ua, 2024. URL: <https://7eminar.ua/news/4197-minimalne-podatkove-zobovyazannya>

3. Бабійчук Л.В. Фіскальні ризики в аграрному секторі: виклики для фермерських господарств. Економіка АПК. 2023. № 2. С. 45–51.

МІНІМАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІСКАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

*Анна Кравченко здобувачка гр.ОП-2-22
Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Податкове законодавство України постійно трансформується, реагуючи на економічні, соціальні та політичні виклики. Одним із нововведень останніх років стало запровадження інституту мінімального податкового зобов'язання (МПЗ). Його мета — забезпечити більш справедливий розподіл податкового навантаження, особливо в аграрному секторі, де велика частка землекористувачів перебуває на спрощеній системі оподаткування, а саме на єдиному податку 4 групи. Ця теза спрямована на дослідження суті, особливостей застосування та впливу МПЗ на платників єдиного податку 4 групи. Мінімальне податкове зобов'язання — це законодавчо встановлений мінімальний розмір податкового платежу, який повинні сплатити землекористувачі та власники земельних ділянок, незалежно від їх фактичних доходів. Вперше його введено з 2022 року відповідно до Закону України №1914-ІХ від 30.11.2021 року [1].

Розрахунок МПЗ базується на нормативно-грошовій оцінці землі, яка множить на коефіцієнти, визначені законодавством. Таким чином, навіть у випадку низької врожайності або відсутності господарської діяльності, платник не може уникнути податкових зобов'язань. Це має на меті мінімізувати тінізацію доходів та забезпечити рівні умови оподаткування.

Четверта група єдиного податку призначена для сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка доходу від реалізації сільгосппродукції перевищує 75%. Ставка податку розраховується як відсоток від нормативно-грошової оцінки земель, і вона є фіксованою. Це зручно для аграріїв, але в той же час створює прогалини — деякі господарства платили мізерні суми, маючи великі площі у користуванні. МПЗ покликане врівноважити ситуацію, змусивши аграріїв сплачувати об'єктивно більші податки, особливо якщо вони ухиляються від реєстрації доходів [2].

МПЗ для юридичних осіб — платників єдиного податку 4 групи визначається за формулою:

$$\text{МПЗ} = \text{НГО} \times \text{Кз} \times \text{Кп} \times 0,05, \quad 1.1$$

де, НГО — нормативно-грошова оцінка земельної ділянки,

Кз — коефіцієнт зональності,

Кп — поправочний коефіцієнт (залежить від регіону, категорії землі тощо).

У 2023–2025 роках МПЗ застосовується лише до земель сільськогосподарського призначення, при цьому діють пільги для невеликих фермерських господарств, ветеранів АТО/ООС, учасників бойових дій, а також на період дії воєнного стану [3].

Незважаючи на те, що введення МПЗ є важливим кроком до детінізації, система має низку недоліків:

- складність розрахунку для малих господарств, які не мають фахових бухгалтерів;
- нерівномірність оцінки земель у різних регіонах України;
- навантаження на малі фермерські господарства, які не завжди можуть сплатити навіть мінімальне зобов'язання в умовах війни, посухи або низьких цін на продукцію;
- відсутність автоматизованих інструментів для контролю та інформування платників.

Разом з тим, МПЗ вже почало давати перші результати: зросли надходження до місцевих бюджетів, зменшилась кількість «сплячих» ділянок без реальної господарської діяльності.

У фахових колах обговорюється можливість удосконалення підходу до МПЗ:

- диференціація ставок за видами діяльності або типами земель;
- електронний кабінет аграрія для автоматичного розрахунку податкового навантаження; надання державної підтримки малим господарствам, щоб компенсувати нове податкове навантаження; посилення контролю за неофіційним обробітком землі та псевдо-орендарями.

У перспективі, за належного адміністрування, МПЗ може стати важливим інструментом фіскальної справедливості та стимулом до ефективного землекористування. Отже, мінімальне податкове зобов'язання для платників єдиного податку 4 групи — це вагомий інструмент у боротьбі з тіньовою економікою в аграрному секторі. Воно сприяє справедливішому розподілу податкового тягара та забезпеченню надходжень до бюджетів. Разом із тим, механізм МПЗ потребує вдосконалення, особливо з урахуванням потреб малого та середнього агробізнесу в умовах війни. Важливо досягнути балансу між фіскальною ефективністю і соціальною справедливістю, щоб МПЗ дійсно стало прогресивним елементом податкової системи України.

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень. Закон України №1914-IX від 30.11.2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>

2. Коваленко С. Мінімальне податкове зобов'язання в декларації єдиного податку URL: <https://surli.li/nbwzbg>

3. Єдиний податок 4 групи: умови перебування, сплати і звітування URL: <https://surli.cc/rzyjhh>

ПОДАТКОВА ВІДКРИТІСТЬ У ФОКУСІ ESG: ВІД ЗВІТНОСТІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

*Ольга Лега, к.е.н., доцент
Тетяна Прийдак, к.е.н., доцент
Людмила Яловега, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет*

У сучасних умовах розвитку сталого бізнесу, добросовісна податкова поведінка компаній виходить за межі звичайного фінансового обов'язку. Вона стає маркером зрілості системи корпоративного управління, а також елементом нефінансової звітності, яку дедалі частіше аналізують інвестори, банки, споживачі й громадськість. Саме тому податкова відкритість розглядається як ключова складова «G» - governance у ESG-підході до управління підприємством.

У парадигмі ESG-підходу (Environmental, Social, Governance) податкова відкритість розглядається як один із фундаментальних елементів корпоративного управління. Це не лише про дотримання норм законодавства, а про етичну позицію компанії щодо розподілу створеної економічної цінності, її готовність діяти відкрито, відповідально та підзвітно перед усіма стейкхолдерами - від держави до громадянського суспільства.

Податкова відкритість - це комплекс практик, спрямованих на забезпечення прозорості та добросовісності податкової поведінки. До них належать:

- публікація податкової політики, в якій компанія офіційно декларує свої підходи до сплати податків, взаємодії з фіскальними органами, оцінки ризиків та уникнення агресивних схем оптимізації. Це сигнал про передбачуваність та послідовність у податкових питаннях;

- розкриття інформації про загальні суми податкових платежів, у тому числі в розрізі юрисдикцій. Такий формат, відомий як *country-by-country reporting*, демонструє, що компанія сплачує податки саме там, де здійснює економічну діяльність, а не в офшорних зонах з метою зниження зобов'язань;

- відмова від агресивного податкового планування - тобто уникнення складних схем, створених виключно задля мінімізації податкових зобов'язань. Відповідальні компанії не використовують фіктивних транзакцій, непрозорих посередників чи маніпуляцій з трансфертним ціноутворенням;

- прозорість структури власності та контролю: надання повної інформації про кінцевих бенефіціарів, взаємозв'язки між пов'язаними компаніями. Це важливо як для фіскальних органів, так і для інвесторів, які оцінюють ризики пов'язаності;

- комунікація з громадськістю щодо податкових принципів - тобто інформування клієнтів, постачальників, ЗМІ про внесок компанії у державний бюджет, соціальні програми, підтримку інфраструктури тощо. Це формує довіру до бізнесу як до соціально відповідального актора.

Усе частіше ці елементи включаються до GRI-звітів (Global Reporting Initiative), інтегрованої звітності (Integrated Reporting), а також впливають на

ESG-рейтинги, які використовуються великими фондами, банками та рейтинговими агентствами при ухваленні рішень про інвестування або партнерство.

Таким чином, податкова прозорість стає інструментом публічної підзвітності. Компанії, що системно розкривають податкову інформацію, сприймаються як більш стабільні, надійні й етично відповідальні. Вони отримують конкурентні переваги: доступ до міжнародних ринків капіталу, позитивну репутацію, довіру споживачів і лояльність інвесторів. Ще донедавна податкова інформація розглядалася виключно як внутрішній, конфіденційний ресурс, доступний лише фіскальним органам або аудиторам. Податки сприймалися бізнесом як обов'язкова, але технічна функція, що виконується для уникнення санкцій. Такий підхід переважно будувався на мінімізації ризиків та витрат.

Однак у сучасному бізнес-середовищі цей підхід стрімко змінюється. Податкові зобов'язання поступово переходять із технічної площини у сферу цінностей, етики та соціального партнерства. Платити податки - це вже не лише про відповідність нормам законодавства, а про свідому участь компанії у фінансуванні розвитку суспільства, забезпеченні соціальної стабільності, охорони здоров'я, освіти, обороноздатності.

Таким чином, податкова поведінка стає індикатором корпоративної етики та зрілості управління. Компанії, які відкрито декларують свою податкову політику, не просто виконують вимоги законодавства — вони демонструють ціннісну орієнтацію на прозорість, відповідальність і довіру. Це і є сутність переходу від технократичного до ціннісного підходу. У новій логіці оподаткування сприймається не як тягар чи обов'язкові витрати, а як внесок у спільне благо, частина соціального контракту між бізнесом, державою та громадянами.

Цей підхід дедалі частіше підкріплюється конкретними діями, прикладом чого є досвід низки відповідальних компаній: - Nestlé та Vodafone публікують свої податкові принципи у відкритому доступі як частину корпоративної звітності, вказуючи на відмову від агресивного податкового планування, дотримання локальних податкових правил і повагу до соціальної ролі оподаткування; - Patagonia, американський виробник outdoor-одягу, використала податкову економію (внаслідок змін у фіскальному законодавстві США) для фінансування екологічних ініціатив на суму \$10 млн, чітко підкреслюючи свою відповідальність перед суспільством і природою; - Astarta-Kyiv, провідний агрохолдинг в Україні, бере участь у пілотному проєкті електронного аудиту (е-аудиту) спільно з Державною податковою службою. Це свідчить про відкритість компанії до фіскального діалогу, а також про її стратегічну орієнтацію на підвищення довіри з боку держави. Таким чином, податкова відкритість і відповідальність - це не формальні звіти, а якісна трансформація управлінського мислення. У центрі цієї трансформації - ідея того, що доброзичесне оподаткування є необхідною умовою сталого розвитку, інструментом довіри та стратегічного позиціонування бізнесу у суспільстві. Усвідомлення податкової прозорості як інструменту корпоративної етики, репутаційного управління та компоненту ESG вимагає не лише декларування

принципів, а й системної трансформації підходів до оподаткування. Для українських компаній, особливо в умовах відбудови, інтеграції до європейського простору та конкурентної боротьби за інвестора, такі зміни є не лише бажаними, а й стратегічно необхідними. Зокрема: 1. Формулювання податкової політики компанії. Розробка офіційного документу, який фіксує принципи оподаткування: прозорість, відмова від агресивних схем, дотримання національного законодавства, добровільна взаємодія з фіскальними органами. Публікація податкової політики на сайті підприємства - це перший крок до публічної підзвітності. 2. Впровадження відкритої звітності про податки. Окремим блоком у звіті про сталий розвиток або у нефінансовій звітності доцільно зазначити: загальну суму податкових платежів, географію сплати, співвідношення податків до прибутку. Це підвищить довіру з боку інвесторів, банків і партнерів. 3. Оцінка прозорості структури власності. Забезпечення наявності публічної, зрозумілої ієрархії юридичних осіб, включаючи розкриття кінцевих бенефіціарів.

Інтеграція податкової відкритості у ESG-парадигму - це не лише відповідь на міжнародні вимоги, а й інвестиція в репутаційний капітал, довіру стейкхолдерів і довгострокову конкурентоспроможність бізнесу. Сьогодні звітність - це лише перший крок. Справжня цінність починається там, де компанія добровільно бере на себе відповідальність за формування прозорого та справедливого економічного середовища. Український бізнес сьогодні має унікальну можливість перезавантажити підходи до податкової політики, інтегрувавши прозорість у свою управлінську модель. Це не лише відповідь на виклики часу, а й інвестиція в майбутнє - фінансове, репутаційне, партнерське.

Література:

1. Tax and Economic Contribution. URL: https://www.vodafone.com/about-vodafone/reporting-centre/tax-and-economic-contribution?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 11.04.2025).

2. Cam Wolf Patagonia Tells Trump Exactly Where He Can Shove His Tax Cuts. Directly into the pockets of organizations working to save the planet. URL: https://www.gq.com/story/patagonia-tax-cut-10-million-donation?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 11.04.2025).

3. Податкова прозорість і звітність зі сталого розвитку у сфері оподаткування, - дослідження PwC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2024/tax-transparency-and-tax-sustainability-reporting.html> (дата звернення 11.04.2025)

4. Перерва П. Г., Лега О. В. Податковий консалтинг: інструмент для фінансової безпеки. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : зб. матеріалів 4-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2024. С. 141-143. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84562> (дата звернення: 10.04.2025).

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ТА СТИМУЛИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Альона Логвиненко здобувачка гр. ОП(ск)-1-23

Юлія Гулівець здобувачка гр. ОП-1-22

*Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Сучасна податкова політика багатьох країн спрямована не лише на наповнення бюджету, а й на стимулювання економічного розвитку. Податкові пільги та стимули є важливим інструментом державного регулювання, який дозволяє підтримувати стратегічні галузі, залучати інвестиції та стимулювати розвиток бізнесу. Розглянемо міжнародний досвід у цій сфері та можливості його застосування в Україні.

У США діє система податкових кредитів для підприємств, які інвестують у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D). Ці кредити дозволяють компаніям зменшити податкові зобов'язання на суму, витрачену на кваліфіковані дослідження. Зокрема, компанії можуть отримати податковий кредит на витрати, пов'язані з заробітною платою дослідників, витратними матеріалами та витратами на сторонні дослідження [3]. Проте, з 2022 року набули чинності зміни, згідно з якими витрати на R&D мають амортизуватися протягом п'яти років, що призвело до збільшення податкового навантаження на стартапи та інноваційні компанії.

У Великій Британії діє програма SEIS, яка надає податкові пільги інвесторам, що вкладають кошти в стартапи. Інвестори можуть отримати 50% податкового кредиту на суму інвестицій до £200,000 на рік, а також звільнення від податку на приріст капіталу при продажі акцій через три роки [2]. Ця програма стимулює інвестиції в інноваційні компанії та сприяє розвитку підприємництва. Зокрема, пропонується збільшити ліміти інвестицій до £1 мільйона для підтримки наукоємних стартапів.

Сінгапур пропонує значні податкові стимули для компаній, що займаються високотехнологічною діяльністю. Зокрема, діє програма Enterprise Innovation Scheme, яка передбачає податкові відрахування до 400% на витрати, пов'язані з дослідженнями, реєстрацією інтелектуальної власності та навчанням персоналу [1]. Крім того, Сінгапур надає податкові пільги для транснаціональних корпорацій, що відкривають регіональні офіси, та компаній, що впроваджують "зелені" технології.

Польща активно використовує спеціальні економічні зони для залучення інвестицій та розвитку регіонів. Компанії, що працюють у SEZ, можуть отримати звільнення від податку на прибуток до 50% інвестиційних витрат, а також пільги на майнові податки. Ці зони сприяють створенню нових робочих місць та розвитку інфраструктури, особливо в менш розвинених регіонах країни.

Розглянемо які ж можливості для України можуть надати залучення додаткових пільг та стимулів в контексті зарубіжного досвіду.

В умовах воєнного стану та економічних викликів Україна потребує

гнучкої податкової політики для стимулювання бізнесу та залучення інвестицій. Серед можливих заходів можна виокремити:

- податкові канікули для нового бізнесу, адже запровадження тимчасового звільнення від оподаткування для стартапів та малих підприємств у перші роки їх діяльності може стимулювати підприємництво та створення нових робочих місць;

- зниження податкового навантаження на підприємства, що інвестують у відновлення інфраструктури, адже надання податкових пільг компаніям, які вкладають кошти у відновлення інфраструктури постраждалих регіонів, сприятиме швидшому відновленню країни та економічному зростанню.

- пільги для IT-сектору та інноваційних компаній - збереження та розширення спеціального податкового режиму для технологічних компаній, таких як "Дія City", сприятиме розвитку цифрової економіки та залученню іноземних інвестицій [5].

- запровадження спеціальних економічних зон (СЕЗ) - використання успішного досвіду Польщі у створенні СЕЗ може допомогти залучити іноземних інвесторів та створити нові робочі місця в Україні. Це особливо актуально для регіонів, що потребують економічного відновлення.

- стимулювання екологічно чистих технологій - надання податкових знижок для підприємств, що переходять на відновлювані джерела енергії та впроваджують "зелені" технології, сприятиме екологічному розвитку та енергетичній незалежності країни.

Отже, міжнародний досвід показує, що правильно побудована система податкових пільг і стимулів може бути ефективним інструментом економічного розвитку. Для України важливо адаптувати найкращі світові практики та створити сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій. В умовах відбудови країни податкові стимули можуть стати ключовим фактором економічного зростання та стабільності.

Література:

1. ASEAN Briefing. Tax Incentives for Businesses in Singapore. <https://www.aseanbriefing.com/doing-business-guide/singapore/taxation-and-accounting/tax-incentives-for-businessesaseanbriefing.com>
2. Crowe UK. Enterprise Investment Scheme and Seed Enterprise Investment Scheme. <https://www.crowe.com/uk/insights/enterprise-investment-scheme-and-seed-investment-scheme>
3. Investopedia. Research Activities Tax Credit: What It Is, How It Works, and Example. <https://www.investopedia.com/terms/r/research-activities-credit.asp>
4. TELFA. Tax benefits resulting from operating in a Special Economic Zone in Poland. <https://www.telfa.law/tax-benefits-resulting-from-operating-in-a-special-economic-zone-in-poland/telfa.law>
5. Visit Ukraine. Tax incentives for foreign investors in Ukraine in 2025: how to invest profitably? <https://visitukraine.today/blog/6048/tax-incentives-for-foreign-investors-in-ukraine-in-2025-how-to-invest>

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПОДАТКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Альона Мінковська, к.е.н., доц
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Малий бізнес є важливою складовою національної економіки України: він забезпечує робочі місця, наповнює місцеві бюджети та сприяє розвитку конкурентного середовища. У мирний час підприємці працювали в умовах постійної податкової трансформації, але з початком повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році ситуація змінилася кардинально. Воєнний стан не лише зруйнував логістику, постачання та споживчий попит, а й вплинув на податкове середовище малого підприємництва через зміну підходів до адміністрування, звітності та фіскального навантаження. Ці тези мають на меті висвітлити ключові трансформації податкової системи у воєнний період, виявити виклики, ризики та перспективи для малого бізнесу.

З початком повномасштабної агресії уряд України оперативно відреагував, запровадивши антикризові податкові заходи для підтримки малого бізнесу: введення спрощеної системи оподаткування із ставкою 2% від обороту (Закон № 2120-IX від 15.03.2022 р.); звільнення від сплати ЄСВ за найманих працівників у зоні активних бойових дій; тимчасове скасування штрафних санкцій та перевірок; продовження строків подання звітності та сплати податків у разі неможливості виконання обов'язків.

Ці заходи мали тимчасовий характер і були спрямовані на збереження бізнесу "на плаву", особливо в регіонах, де велися бойові дії або було втрачено доступ до ринків.

У 2022–2023 роках значна частина малого бізнесу перейшла на спрощену систему 2%. Вона виявилась вигідною для підприємств із низькою маржею, які працювали з безготівковими оборотами. Однак система мала ряд обмежень, які створювали труднощі: неможливість співпраці з бюджетними установами; обмеження на зовнішньоекономічну діяльність (на початкових етапах); відсутність чітких критеріїв щодо визначення права платити за ставкою 2% після релокації бізнесу.

Після скасування цієї системи з 1 липня 2023 року багато підприємців повернулися до 3-ї групи ЄП або загальної системи, що в окремих випадках підвищило податкове навантаження без відновлення докризових доходів.

Станом на 2024–2025 роки спостерігається зниження податкової дисципліни серед малого бізнесу. Частково це пов'язано з: ускладненим доступом до банківських сервісів та електронної звітності в регіонах з нестабільною енергетичною ситуацією; втратою бухгалтерської документації під час евакуації або знищення офісів; неможливістю зберегти штат фахівців, відповідальних за податкові обов'язки.

Держава, з одного боку, декларує підтримку малого підприємництва, з іншого — посилює контрольні механізми (запровадження РРО, електронного обліку, камеральних перевірок), що може стати стрес-фактором для ФОПів, особливо тих, хто працює у сфері торгівлі, послуг чи харчування.

Частина підприємств була змушена перемістити виробництво чи послуги з прифронтових до безпечніших регіонів. Однак при цьому не було механізму автоматичного врахування зміни місця провадження діяльності в податкових реєстрах, що викликало складнощі з: реєстрацією нової адреси об'єкта оподаткування; сплатою місцевих податків (земельний, екологічний, податок на нерухомість) у новій громаді; відсутністю стимулів з боку приймаючих ОТГ, які не завжди були зацікавлені у співпраці з переміщеним бізнесом.

У результаті малий бізнес опинявся у ситуації податкової невизначеності, коли ризики подвоєння зобов'язань або їх некоректного розрахунку значно зростали.

У період воєнного стану мале підприємництво зіштовхнулося з низкою непрямого податкового тиску, зокрема:

- інфляція та зростання вартості сировини призводили до зменшення прибутку, а отже, сплачений податок у відсотковому співвідношенні ставав обтяжливішим.

- зміни валютного курсу вплинули на імпортозалежні галузі, які не мали компенсаторного механізму в податковій політиці.

- упровадження нових обов'язків (звіти по ТЦУ, електронні накладні, облік товарних залишків) для частини ФОП 2-ї та 3-ї групи призвело до зростання адміністративного навантаження.

Варто відзначити, що в низці випадків держава запроваджувала ефективні інструменти підтримки, які пом'якшили податкове навантаження: грантові програми «є Робота» (для виробництва, переробки, садівництва); податкові канікули або знижені ставки для бізнесів, які постраждали внаслідок обстрілів; програми підтримки релокованих підприємств у співпраці з міжнародними донорами.

Однак доступ до таких програм мав вибірковий характер, часто супроводжувався бюрократичними труднощами та був недоступний для мікробізнесу в селах або прифронтових громадах.

Воєнний стан кардинально змінив податкове середовище малого підприємництва в Україні. З одного боку, були вжиті необхідні заходи для пом'якшення податкового тиску, але з іншого — довготривалі структурні виклики залишилися невирішеними. Для збереження малих підприємств у воєнний і післявоєнний період варто: запровадити довготривалу податкову стратегію для ФОП з врахуванням регіональних та воєнних факторів; автоматизувати та спростити облік і звітність, створивши єдину платформу для підприємців без потреби в бухгалтері; диференціювати податкове навантаження залежно від розміру бізнесу, обороту та місця провадження діяльності; посилити роль місцевих громад у створенні лояльних умов оподаткування для малого бізнесу, включаючи податкові пільги на землю та нерухомість; розвивати консультаційні хаби (офлайн та онлайн) для допомоги підприємцям у сфері оподаткування та звітності.

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

*Оксана Павленко к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У період 2024–2025 років система оподаткування України зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених як внутрішніми викликами (наслідками війни, потребами у фіскальній мобілізації), так і зовнішніми чинниками — необхідністю гармонізації з податковим законодавством Європейського Союзу. Однією з ключових змін стало підвищення ставок податків — військового збору, податку на прибуток та потенційно ПДВ. Це дозволяє частково компенсувати зростаючі бюджетні витрати, однак водночас створює фіскальний тиск на бізнес та населення. Важливим напрямком реформи є цифровізація податкової системи: впровадження SAF-T (електронного аудиту), автоматизованого обміну звітністю, аналізу Big Data та нових цифрових сервісів покращує прозорість адміністрування податків, знижує корупційні ризики та сприяє підвищенню податкової дисципліни. Проведемо більш детальний аналіз змін в системі оподаткування та, зокрема, податковому законодавстві.

1. Податкові ставки та фіскальні зміни

– підвищення військового збору: з 1 грудня 2024 року ставка військового збору для фізичних осіб зростає з 1,5% до 5%, що стосується доходів від заробітної плати, оренди нерухомості, банківських депозитів тощо ЮРЛГА.

– зміни в податку на прибуток: з 1 січня 2025 року базову ставку податку на прибуток для фінансових установ (крім страховиків) підвищено з 18% до 25% Think Brave.

– підвищення ПДВ: розглядається підвищення ставки ПДВ з 20% до 22–23% для збільшення податкових надходжень.

– зміна ставки податку на прибуток: зростання ставки податку на прибуток до 25% для фінансових установ, до 50% для банківських установ.

– запровадження податку на криптовалюту: з 2026 року ставка податку на криптовалюту в розмірі 18%, та пільгова ставка 5% [1].

2. Цифровізація та автоматизація податкової системи

– Впровадження Е-аудиту (SAF-T): Державна податкова служба (ДПС) впроваджує підсистему Е-аудиту для автоматизації перевірок та аналізу ризиків .Економічний факультет

– Аналіз Big Data та трансфертне ціноутворення: Автоматизується робота з великими даними для аналізу ризиків трансфертного ціноутворення. Економічний факультет+1Юридична газета – онлайн версія+1

– Впровадження CRS та автоматичний обмін звітами (CbC): Україна приєдналася до міжнародного автоматичного обміну податковою інформацією, що сприяє прозорості та боротьбі з ухиленням від сплати податків .tax.gov.ua

– Розвиток Е-акцизу та мобільних додатків: Розробляються нові цифрові сервіси, зокрема мобільні додатки для платників податків.

3. Євроінтеграційні процеси та гармонізація податкової політики направлені на такі основні сфери:

– гармонізація з нормами ЄС: Україна адаптує податкове законодавство до стандартів Європейського Союзу, що включає імплементацію європейського досвіду реформ та застосування інноваційних підходів в адмініструванні податків. Архів Молодіжної наукової ліги

– імплементація міжнародних стандартів BEPS: Впроваджуються механізми для деофшоризації економіки та запобігання ухиленню від оподаткування.

– 4. Зміни для фізичних осіб-підприємців (ФОП)

– залучення ФОП до сплати військового збору: ФОПи, які раніше були частково звільнені від сплати військового збору, тепер також зобов'язані його сплачувати [2].

– зміни в системі оподаткування: ФОП можуть змінити систему оподаткування лише один раз на календарний рік, подавши відповідну заяву до податкової служби.

Уряд України активно впроваджує європейські стандарти BEPS та CRS, що дозволяє інтегруватися у світову податкову систему та посилити боротьбу з ухиленням від оподаткування. Разом із тим, податкове навантаження на підприємців зростає, що потребує балансу між фіскальними інтересами держави та економічною стійкістю бізнесу, зокрема малого та середнього. Подальші реформи мають бути спрямовані на стабілізацію податкової політики, передбачуваність змін та посилення податкового консультування. Визначені трансформації спрямовані на підвищення ефективності податкової системи України, її прозорості та відповідності міжнародним стандартам. Якщо вам потрібна допомога у підготовці аналітичної роботи або презентації на цю тему, я готовий допомогти. Отже, трансформаційні зміни в податковій системі є неминучими в умовах сучасних викликів. Проте їх успішність залежить від комплексного підходу, прозорого діалогу з бізнесом і чіткої стратегії розвитку фінансової системи України.

Література

1. Основі податкові зміни в 2025 році.
https://biz.ligazakon.net/analytics/233837_osnovn-podatkov-zmni-v-2025-rots

2. Податок на криптовалюту: нові зміни у 2025 році
<https://inseinin.com.ua/tpost/j61d7g2su1-podatok-na-kriptovalyutu-nov-zmni-u-2025>

СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ Й ІНШИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ

*Галина Павлова, д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Модернізація системи державного бухгалтерського обліку відбувається з урахуванням ключових завдань реформування та вдосконалення інших елементів системи управління державними фінансами (УДФ). Основна мета цих змін — забезпечення більш ефективного та результативного використання бюджетних ресурсів. Зокрема, це досягається через запровадження програмно-цільового підходу до процесів планування і виконання бюджетів усіх рівнів, а також через розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) у сфері державного управління.

Запровадження програмно-цільового методу має на меті вирішення проблеми забезпечення ефективного фінансового управління та персональної відповідальності керівників за досягнення результатів бюджетних програм з урахуванням наявних ресурсів. Одночасно цей підхід сприяє підвищенню прозорості бюджетного процесу для громадськості та зменшенню ризиків зловживань з боку органів влади.

Підзвітність органів державної влади, яку реалізують через їх керівників, передбачає відкритість і доступність повної інформації про надходження і витрати бюджетних коштів — від етапу планування до остаточного виконання з підтвердженням досягнутих результатів. Навіть у випадках, коли дії органів влади виявляються неефективними через недоліки управління, прозора система підзвітності дозволяє своєчасно коригувати бюджетний процес для досягнення запланованих результатів.

Оцінка результативності бюджетних видатків — це постійний процес збору інформації, який охоплює моніторинг попередніх результатів діяльності розпорядників бюджетних коштів (РК), аналіз поточних тенденцій і, на цій основі, прийняття або коригування управлінських рішень. Завершальним етапом є отримання підсумкової звітності щодо виконання результативних показників, що дозволяє оцінити рівень досягнення цілей конкретної бюджетної програми.

Регулярне оприлюднення таких звітів — як загалом щодо бюджету, так і в розрізі окремих РК — сприятиме об'єктивному оцінюванню діяльності уряду з боку громадськості. Слід особливо підкреслити, що інформація, яка публікується на постійній основі, повинна бути представлена у доступному та зрозумілому форматі. Це необхідно для того, щоб забезпечити повне уявлення про хід виконання бюджету та можливість проведення об'єктивних порівнянь. Для розв'язання зазначених проблем недостатньо лише мати відкритий доступ до цифрових даних щодо доходів і видатків. Важливо також розуміти логіку відбору тих чи інших показників, обґрунтованість їхніх значень, а також мати

повну інформацію про бюджетні активи і пасиви, включно із заборгованістю та іншими фінансовими зобов'язаннями.

У цьому контексті логічним кроком з боку українського уряду стало підвищення вимог до системи державного бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також її вдосконалення в напрямку підвищення інформативності. Це передбачає впровадження методу нарахувань, посилення ролі бухгалтерських служб у бюджетних установах і переорієнтацію фінансового контролю з зовнішнього на внутрішній. Такий підхід змінює акценти контролю — з перевірки лише цільового використання коштів на оцінку досягнення запланованих соціальних та економічних результатів.

Разом з тим, впровадження в системі державного управління бухгалтерського обліку на основі методу нарахувань, а також механізмів внутрішнього контролю та аудиту — які вже давно успішно функціонують у приватному секторі — вимагає комплексного підходу. Зокрема, це передбачає гармонізацію державного бухгалтерського обліку і фінансового контролю з міжнародними стандартами.

Важливо розуміти, що всі заходи з реформування системи управління державними фінансами є взаємопов'язаними: недосягнення результатів в одному напрямі може суттєво загальмувати прогрес в інших.

Основною метою бухгалтерського обліку в державному секторі є забезпечення надання точної та актуальної інформації про економічні операції, що відбуваються в системі державного управління. Це вимагає високих стандартів якості і точності у веденні обліку.

Вимоги до оформлення, організації та технічного забезпечення бухгалтерського обліку в державному секторі стали важливими чинниками для покращення інформаційного забезпечення. Початковою потребою є забезпечення доступу до надійної та своєчасної інформації. З метою підвищення якості цієї інформації, а також ефективності її збору, обробки і передачі користувачам, системи бухгалтерського обліку в державному секторі зазнали значних удосконалень у багатьох країнах.

Цей розвиток включає в себе розширене впровадження методу нарахувань, активне використання автоматизованих систем, а також перегляд організаційних форм бухгалтерського обліку в державному секторі. Щоб краще зрозуміти ці зміни, розглянемо фактори, які стали основою для таких реформ.

Бухгалтерський облік передбачає реєстрацію, обробку та подання бюджетної і фінансової звітності вищим органам управління щодо економічних показників. Оброблена інформація дозволяє відповісти на низку важливих запитань, таких як:

- Яка вартість надання державних послуг для держави або окремої установи?
- Скільки коштів витрачено на реалізацію бюджетної програми, що триває кілька років?
- Який рівень загальних надходжень і витрат бюджету чи бюджетної установи, і як ці кошти розподіляються за статтями відповідно до бюджетної класифікації?
- Якими активами володіє установа та як змінюється їхня вартість з часом?

- Який результат виконання бюджету у порівнянні з затвердженим планом чи прогнозами?

Інформація, що отримується через бухгалтерський облік та фінансову звітність, має стати основою для ухвалення політичних рішень і розробки проектів бюджету на наступні періоди, коригування поточного бюджетного процесу та оцінки показників результативності. Враховуючи це, бухгалтерський облік у державному секторі має виконувати три основні функції: по-перше, надавати інформацію для ухвалення рішень щодо майбутньої діяльності, по-друге, забезпечувати основу для підзвітності на різних рівнях державного управління.

Рішення про організацію діяльності держави приймаються постійно і на різних рівнях управління. На найвищому рівні — уряд та парламент, формуючи державний бюджет, щороку визначають пріоритети та напрямки зобов'язань держави, а також підтримку основних напрямків діяльності державного сектору. Далі ухвалюються поточні рішення, які уточнюють і конкретизують зміст бюджету.

Ці рішення можуть бути як політичними (відображаючи ідеологічні чи ціннісні позиції, виражаючи політику, яку проводить уряд), так і технічними (в вигляді операційних оцінок, спрямованих на досягнення конкретних цілей з мінімальними витратами). Будь-які рішення, чи то політичні, чи технічні, незалежно від рівня ухвалення, потребують надійної інформаційної бази.

Саме з бухгалтерського обліку та бюджетної і фінансової звітності можна отримати важливі дані про витрати на досягнення конкретних цілей, історичний розвиток систем компенсацій з державного бюджету, витрати на закупівлю необхідних матеріалів для реалізації проектів, зміни в вартості державних активів тощо.

Хоча фінансова звітність має обмежену цінність, оскільки вона містить лише певні показники, в поєднанні з описовою інформацією про виконану роботу (товари, послуги, роботи) вона стає важливим інструментом для прийняття управлінських рішень в рамках бюджетного процесу.

Особливу роль у впровадженні програмно-цільового методу відіграє система державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК), яка передбачає застосування різноманітних механізмів і процедур для моніторингу та оцінки виконання бюджетних програм.

Моніторинг реалізації бюджетної програми є важливим елементом управлінської підзвітності, оскільки забезпечує зворотний зв'язок із виконавцями на всіх етапах її виконання. Оцінка процесів дозволяє визначити, чи відповідає виконання програми запланованим цілям, професійним стандартам і очікуванням користувачів. Оцінка кінцевих результатів, у свою чергу, встановлює рівень досягнення поставлених цілей.

Запровадження моніторингу результативності та оцінки виконання програм порушує низку нових питань у системі управління державними фінансами, які планується вирішувати через інтеграцію внутрішнього контролю та аудиту в державний сектор. Ці напрямки діяльності вимагають проведення комплексного аналізу як управлінської, так і фінансової інформації, що, у свою чергу, потребує наявності спеціальних знань і навичок.

Дотримання світових тенденцій розвитку бухгалтерського обліку в державному секторі та виконання завдань вітчизняної Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі до 2025 року є найбільш раціональним напрямом оптимізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі нашої країни. Реформування обліку у державному секторі за міжнародними стандартами звітності вимагає розробки і затвердження нових правил бюджетного обліку.

Важливою особливістю нових правил має стати відповідність їх в усіх істотних моментах вимогам міжнародних стандартів та гармонізація з директивами Європейського союзу, що забезпечить підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів, відкриття повною мірою економіки України для іноземних інвестицій.

Перспективними напрямками є дослідження комплексності та системності імплементації міжнародних стандартів та дериватив ЄС щодо бухгалтерського обліку і звітності в практику діяльності державного сектору України, зокрема в частині удосконалення системи бухгалтерського обліку, підвищення рівня аналітичності, прозорості та якості фінансової звітності, удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору.

Література:

1. Бондар М. І. Бухгалтерський облік в установах державного сектору як механізм управління державними фінансами. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-й річниці створення каф. аудиту, 10 груд. 2020 р. Київ : КНЕУ, 2020. С. 260–262.

2. Смірнова І.В. Національні та міжнародні стандарти обліку для державного сектору: особливості застосування / І.В. Смірнова, Н.В. Смірнова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету : Економічні науки. – 2018. – Вип. 33. – С. 152–164. 10.

3. Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 437-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80>.

ВІДПОВІДАЛЬНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕПУТАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ БІЗНЕСУ

*Петро Перерва, д.е.н., професор
НТУ «Харківський політехнічний інститут»
Наталія Канцедал, к.е.н., доцент
Ольга Лега, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет*

У сучасному бізнес-середовищі, де прозорість, доброчесність та сталий розвиток є ключовими критеріями оцінки компаній, відповідальне оподаткування перетворюється на важливу репутаційну інвестицію. Йдеться не просто про формальне виконання податкових зобов'язань, а про свідомий вибір етичної та прозорої податкової поведінки, яка створює додану вартість для компанії в очах її стейкхолдерів.

У контексті доброчесного та відповідального ведення бізнесу, репутаційний капітал дедалі частіше розглядається як ключовий нематеріальний актив, що має безпосередній вплив на конкурентоспроможність, сталість розвитку та здатність компанії до виживання в умовах криз. Це не лише абстрактна категорія - це реальний ресурс, який можна сформувати, підтримувати, втратити або, навпаки, успішно капіталізувати.

На відміну від фінансових активів, репутаційний капітал не має вартості в балансі, однак його значення для стратегічного розвитку компанії є вирішальним. Його формування - це результат системної, послідовної та відповідальної поведінки бізнесу в економічному, соціальному та фіскальному середовищі.

До основних компонентів репутаційного капіталу належать:

- *Довіра з боку державних інституцій.* Репутаційно стійкі компанії вибудовують конструктивні відносини з контролюючими та регуляторними органами. Така довіра проявляється у лояльнішому ставленні під час перевірок, більш оперативному розгляді звернень, можливості долучення до пілотних програм (наприклад, електронного аудиту, добровільного комплаєнсу), участі в консультаційних радах. Державні інституції надають перевагу співпраці з прозорими платниками податків, які не ухиляються від зобов'язань і не використовують тіньові схеми.

- *Прихильність клієнтів.* Сучасний споживач стає дедалі більш обізнаним і вимогливим. Етична поведінка компанії, її відкритість, соціальна відповідальність і чесне оподаткування формують лояльність клієнтів. У багатьох сферах (особливо B2C, ритейл, агро, IT) споживачі свідомо обирають ті бренди, що публічно декларують свою відповідальність. Репутаційна надійність трансформується у довгострокову перевагу: повторні продажі, рекомендації, готовність клієнтів платити більше за «чесний продукт».

- *Лояльність партнерів.* Партнери (постачальники, логістичні компанії, аутсорсери) охочіше співпрацюють із компаніями, які дотримуються прозорої податкової та договірної політики. Наявність у бізнесу репутації надійного та

передбачуваного контрагента значно знижує транзакційні витрати, спрощує переговорні процеси та відкриває можливості до кооперації у складних ринкових умовах. Особливо це стосується міжнаціональної співпраці.

- *Інтерес інвесторів.* Репутація - один із ключових факторів інвестиційної привабливості. Фінансові установи, венчурні фонди, банки розвитку та міжнародні донори дедалі частіше перевіряють не лише фінансові показники компаній, а й нефінансові ризики: наявність судових справ, дотримання принципів ESG, доброчесність податкової поведінки. Компанії з високим репутаційним капіталом мають вищі шанси на залучення капіталу, грантів та кредитів за вигіднішими умовами.

- *Позитивний імідж у ЗМІ та суспільстві.* Відкритість і прозорість формують позитивний інформаційний фон навколо компанії. Бізнес, який комунікує про свої податкові зобов'язання, участь у соціальних проєктах, етичні стандарти - отримує підтримку медіа, громадських організацій, лідерів думок. У разі кризових ситуацій чи публічної критики такий бізнес має «кредит довіри», який дозволяє швидше відновити позиції.

Репутаційний капітал - це не вторинний, а первинний ресурс сталого бізнесу. Він напряду залежить від того, наскільки відповідально компанія поводить ся у сфері оподаткування, наскільки чесно вона звітує, платить податки, дотримується принципів прозорості. У сучасному середовищі відповідальне оподаткування - це не тягар, а інвестиція у репутацію, яка з часом трансформується у фінансову стабільність, зростання вартості компанії та довгостроковий успіх.

Компанії, що орієнтуються на відповідальне оподаткування, не обмежуються лише формальним виконанням законодавчих вимог. Вони сприймають податки як інструмент соціального контракту з державою та суспільством - механізм, за допомогою якого бізнес бере участь у фінансуванні публічних послуг, інфраструктури, безпеки, освіти та охорони здоров'я.

Відповідальне оподаткування ґрунтується на п'яти ключових практиках, які сьогодні дедалі частіше визнаються у міжнародній звітності та рейтингах корпоративної відповідальності:

1. *Публічна декларація податкової політики.* Сучасні компанії дедалі частіше публікують відкриті документи, які описують їх підхід до оподаткування: принципи доброчесності, відмову від агресивного планування, дотримання міжнародних стандартів, взаємодію з податковими органами. Такі документи доступні на офіційних сайтах і є елементом нефінансової звітності. Наприклад, ING Group, Vodafone, Siemens та інші транснаціональні компанії щорічно оновлюють свої «tax policy statements». Nestlé - одна з провідних світових компаній у сфері харчових продуктів - відкрито публікує свої принципи управління податками та податкову стратегію. У документі "Nestlé Group Tax Management Principles & Strategy" компанія підкреслює свою прихильність до дотримання всіх податкових законів та міжнародних стандартів, а також акцентує увагу на прозорості та відповідальності у податкових питаннях.

2. *Відмова від агресивного податкового планування.* Компанії, що дотримуються відповідального оподаткування, не використовують юридично

сумнівних схем оптимізації податків через офшори, фіктивні операції або роздування витрат. Натомість, вони орієнтуються на справедливу сплату податків у країнах, де створюється економічна вартість. Такий підхід не лише знижує ризики штрафів і репутаційних втрат, а й демонструє етичну позицію компанії. Patagonia, відомий виробник одягу для активного відпочинку, демонструє відмову від агресивного податкового планування. У 2017 році компанія вирішила спрямувати \$10 мільйонів, отриманих від податкових пільг, на підтримку екологічних ініціатив, підкреслюючи свою етичну позицію щодо податків та соціальної відповідальності.

3. *Прозора структура власності та фінансових потоків.* Відповідальні компанії відкрито розкривають кінцевих бенефіціарів, структуру холдингів, місця реєстрації дочірніх підприємств та основні напрями грошових потоків. Це особливо важливо в умовах глобальної боротьби з відмиванням доходів, фінансуванням тероризму та ухиленням від оподаткування. Прозорість структури — це основа довіри з боку державних інституцій, банків і суспільства. Astarta-Kyiv, український агропромисловий холдинг, відзначається прозорістю у структурі власності та фінансових операціях. Компанія регулярно публікує фінансові звіти та інформацію про структуру власності на своєму офіційному сайті, що сприяє довірі з боку інвесторів та партнерів.

4. *Відкрита співпраця з фіскальними органами.* Бізнес, що демонструє відповідальність, активно співпрацює з податковими органами: надає роз'яснення, відповідає на запити, долучається до обговорення нових регулювань, бере участь у консультаційних платформах. Такий формат відкритого діалогу дозволяє уникати конфліктів, знижує частоту перевірок і створює атмосферу партнерства. Astarta-Kyiv також є однією з перших компаній в Україні, яка впровадила процедуру електронного аудиту (e-audit) у співпраці з Державною податковою службою України. Це підкреслює прагнення компанії до відкритості та прозорості у взаємодії з податковими органами.

5. *Комунікація з громадськістю щодо податкової стратегії.* Прозорі компанії не лише звітують державі, а й інформують своїх клієнтів, партнерів та акціонерів про обсяг сплачених податків, соціальний ефект від своєї діяльності, участь у державному фінансуванні. Це часто подається у вигляді "total tax contribution report" або інтегрованої звітності.

Така відкритість - ще один чинник формування репутаційного капіталу. Nestlé активно інформує громадськість про свою податкову стратегію та зобов'язання. Компанія публікує звіти, які включають інформацію про сплачені податки та підходи до оподаткування, демонструючи відкритість та відповідальність перед суспільством.

Отже, у глобальній практиці відповідальне оподаткування дедалі частіше стає частиною ESG-звітності (Environmental, Social, Governance) або звітів за стандартами GRI (Global Reporting Initiative). Публікація інформації про податкові зобов'язання, країни сплати, політики податкового управління - це вже не виняток, а норма для компаній, які працюють на міжнародному ринку або прагнуть залучити інституційних інвесторів. Така відкритість засвідчує, що

компанія не лише генерує прибуток, а й виконує свій обов'язок перед суспільством - відповідально, передбачувано і прозоро.

Література:

1. Nestlé Group Tax Management Principles & Strategy. URL: https://www.nestle.com/sites/default/files/asset-library/documents/library/documents/corporate_social_responsibility/nestle-tax-management-principles-strategy-2016.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.04.2025).
2. How Patagonia Aligns Strategy Execution with Environmental and Social Responsibility URL: https://strategicleaders.com/patagonia-aligns-strategy-environmental-social-responsibility/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.04.2025).
3. Astarta-Kyiv URL: https://ua.linkedin.com/company/astarta-kyiv?trk=public_post_feed-actor-name (дата звернення: 10.04.2025).
4. Замлинський В., Камара Балла Мусса, Близнюк Т. Репутаційна складова стійкості та конкурентоспроможності агропромислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 6. С. 475-484.
5. Дзямулич О.С. Репутаційний капітал як основа репутаційної системи суб'єктів підприємництва. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 9-1. Частина 4. С. 52-55 URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09-1/171.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
6. Перерва П. Г., Лега О. В. Податковий консалтинг: інструмент для фінансової безпеки. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : зб. матеріалів 4-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2024. С. 141-143. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84562> (дата звернення: 10.04.2025).
7. Перерва П. Г., Лега О. В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М. (2025). Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук*, (7). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14790464> (дата звернення: 10.04.2025).

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ДРУГОЇ ГРУПИ

*Максим Посипай, здобувач групи МгОП-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах ведення підприємницької діяльності в Україні особливого значення набуває правильне обрання системи оподаткування, яка б дозволяла ефективно вести бізнес, дотримуючись усіх вимог законодавства. Одним із найбільш популярних і практичних варіантів для малого бізнесу є спрощена система оподаткування, зокрема друга група єдиного податку. Вона широко використовується підприємцями, які займаються роздрібною торгівлею, ресторанним бізнесом та надають різного роду побутові послуги населенню.

Фізичні особи-підприємці (ФОП), які обирають другу групу, мають право на провадження діяльності, не пов'язаної з оптовими поставками чи роботою з юридичними особами на загальній системі. Основними умовами перебування на другій групі є: здійснення діяльності виключно для фізичних осіб або інших ФОП-єдинників, не перевищення встановленого річного ліміту доходу, а також відсутність найманих працівників понад дозволена кількість.

Зазначимо, що на 2025 рік ліміт доходу для платників єдиного податку 2-ї групи становить 6 672 000 гривень, що дає змогу вести досить активну підприємницьку діяльність без переходу на загальну систему оподаткування.

Особливістю оподаткування фізичних осіб-підприємців другої групи є фіксована ставка податку, яка не залежить від фактичного розміру доходу. Ставка єдиного податку становить до 20% від мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року. Таким чином, у 2025 році сума щомісячного податку може становити не більше 1600 грн. Це дає змогу підприємцеві заздалегідь планувати свої витрати на податки, незалежно від сезонних коливань у торгівлі чи непередбачених змін на ринку.

Крім єдиного податку, ФОП також зобов'язаний щомісяця сплачувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у розмірі 22% від мінімальної зарплати. Це обов'язковий платіж, який нараховується навіть у разі відсутності прибутку, і забезпечує підприємцеві право на зарахування страхового стажу. У 2025 році ЄСВ становить понад 1760 грн на місяць. Крім того фізична особа-підприємець, починаючи з 2025 року зобов'язана сплачувати військовий збір у розмірі 800 грн. за місяць за себе.

Особливості оподаткування також стосуються способу ведення обліку. З 2021 року скасовано обов'язкове ведення книги обліку доходів, однак підприємець повинен у зручний для себе спосіб фіксувати всі надходження коштів. Доходом вважається будь-яке надходження готівкових або безготівкових коштів за реалізовані товари чи надані послуги.

Згідно з чинним законодавством, ФОП 2-ї групи може здійснювати реалізацію продукції як у фізичних точках продажу (магазини, ринки, павільйони), так і через інтернет. У таких випадках особливої актуальності

набуває питання застосування реєстраторів розрахункових операцій (РРО або ПРРО). Згідно з вимогами податкового законодавства, використання РРО є обов'язкове у разі здійснення розрахункових операцій, в тому числі і у випадках здійснення розрахунків з використанням банківських карток або електронних платіжних систем.

Онлайн-торгівля часто здійснюється через соціальні мережі. Покупці оплачують товари переважно на карткові рахунки підприємців, що згідно з позицією Державної податкової служби розцінюється як розрахункова операція, і, відповідно, вимагає застосування ПРРО. За порушення цієї норми передбачено штрафи, тому підприємці, які працюють онлайн, повинні уважно стежити за лімітами та форматом проведення оплат.

Окрему увагу слід приділити взаємодії з найманими працівниками. Хоча друга група дозволяє використовувати працю найманих осіб, їх кількість не повинна перевищувати допустимих норм, а працевлаштування має бути офіційним. Працівники повинні бути оформлені відповідно до вимог трудового законодавства, з виплатою зарплати та сплатою податків. Наявність неофіційно працевлаштованих осіб є підставою для штрафних санкцій з боку ДПС.

Підприємець, який займається реалізацією певного роду товарів, також має враховувати вимоги до якості товару, сертифікації та маркування. У випадках імпорту товару з-за кордону, наприклад із Туреччини або Китаю, потрібно мати документи, які підтверджують походження товару, митне очищення та сплату всіх відповідних податків. Реалізація імпортованої продукції без документального підтвердження є порушенням митного законодавства.

Серед основних переваг застосування другої групи спрощеної системи оподаткування можна виділити простоту ведення обліку, не складність формування податкової звітності, прозорість податкового навантаження та доступність процедури реєстрації. Це дозволяє зосередитись саме на розвитку бізнесу, пошуку клієнтів, удосконаленні асортименту та покращенні якості обслуговування.

Разом із тим, підприємцеві важливо стежити за змінами в законодавстві, зокрема в частині підвищення ставок податку, оновлення вимог щодо РРО чи обмежень у сфері їх діяльності. Також необхідно дотримуватись принципів добросовісної конкуренції, уникати тіньових схем та не використовувати підставні рахунки для обходу податкових зобов'язань.

У підсумку можна зазначити, що друга група спрощеної системи оподаткування є одною з досить лояльних систем оподаткування для фізичних осіб-підприємців. Вона дозволяє ефективно вести діяльність у межах закону, оптимізуючи податкове навантаження та забезпечуючи гнучкість у способах продажу. За умови дотримання всіх норм чинного законодавства ФОП має можливість не лише забезпечити стабільний дохід, але й розвивати власну справу в конкурентному середовищі українського бізнесу.

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАВДАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

*Тетяна Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Управління податковими процесами на підприємстві є важливим елементом ефективного фінансового менеджменту. Система податкового менеджменту дозволяє забезпечити підприємству стабільне функціонування та мінімізувати податкові ризики, що безпосередньо впливають на фінансову стійкість організації. Податковий менеджмент охоплює комплекс заходів, спрямованих на організацію та оптимізацію податкових процесів у межах підприємства, з урахуванням чинного податкового законодавства, що дозволяє досягти податкової ефективності та забезпечити мінімізацію податкових витрат.

Податковий менеджмент як складова частина фінансового управління є системою заходів щодо виявлення, обробки та оптимізації податкових зобов'язань підприємства. Він включає у себе не лише виконання податкових зобов'язань перед державою, але й активну роботу з податковими органами, а також прийняття обґрунтованих рішень щодо податкової політики підприємства [2].

З метою належної організації податкового менеджменту підприємства важливо, перш за все визначити завдання, які він повинен виконувати в системі управління підприємством.

На нашу думку, основні завдання податкового менеджменту на підприємстві можна розподілити на кілька категорій. По-перше, це забезпечення своєчасного та правильного виконання податкових зобов'язань, що включає складання та подачу податкових декларацій, звітів, а також оплату податків у встановлені терміни. Це завдання є базовим і передбачає, що підприємство повинно дотримуватися вимог законодавства, уникаючи штрафних санкцій за порушення термінів або помилки у звітності.

По-друге, завданням податкового менеджменту є оптимізація податкових витрат. Це досягається шляхом аналізу податкового навантаження на підприємство та використання податкових пільг і переваг, передбачених законодавством, таких як застосування податкових кредитів, амортизація активів, вибір оптимальних систем оподаткування, використання спрощених схем оподаткування для малого та середнього бізнесу. Також важливим інструментом є правильний вибір форми організації підприємницької діяльності: чи буде це фізична особа-підприємець, чи юридична особа, що дозволяє знизити податкові витрати залежно від вибору форми власності.

Третє важливе завдання – це побудова ефективної системи податкового контролю та моніторингу. Це включає в себе регулярний аудит податкових операцій підприємства для забезпечення їх відповідності законодавчим вимогам, а також виявлення потенційних податкових ризиків. Крім того, важливим є встановлення ефективної комунікації з податковими органами, що дозволяє своєчасно реагувати на зміни в податковому законодавстві, а також

уникати правових конфліктів з податковими органами.

Інструменти податкового менеджменту на підприємстві можуть бути різноманітними. Одним з основних інструментів є застосування програмного забезпечення для автоматизації процесів обліку податкових зобов'язань, подачі звітності та аналізу податкових витрат [3]. Це дозволяє значно знизити ймовірність помилок, зменшити час на обробку документів, а також забезпечити зручний доступ до необхідної інформації. Крім того, податкові консультанти та спеціалізовані юридичні фірми можуть бути залучені для надання консультацій з податкових питань, що дозволяє підприємству приймати оптимальні рішення з урахуванням змін у податковому законодавстві.

Для досягнення успіху в податковому менеджменті також важливим є стратегічне планування, яке дозволяє підприємству виявляти нові можливості для оптимізації податкових витрат [1]. Це може бути, наприклад, вибір оптимальної форми оподаткування або планування великих інвестиційних проектів з урахуванням податкових пільг.

Одним із важливих інструментів податкового менеджменту є податкове планування, яке включає в себе стратегічну оцінку податкових ризиків та побудову оптимальної податкової стратегії на майбутнє. Всі ці інструменти та заходи допомагають підприємствам не тільки знизити податкові витрати, але й уникнути порушень податкового законодавства, що може призвести до штрафних санкцій або податкових перевірок.

У підсумку, можемо констатувати, що податковий менеджмент підприємства є важливою складовою його загального управлінського процесу. Він дозволяє підприємству ефективно керувати своїми податковими зобов'язаннями, мінімізувати податкові ризики та витрати, а також забезпечити стабільний фінансовий стан і зростання. Ефективне управління податковими процесами є запорукою довгострокового успіху підприємства, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним на ринку та виконувати свої фінансові зобов'язання в межах закону.

Література:

1. Погорілий С. В. Корпоративний податковий менеджмент в системі управління підприємством. *Економіка та управління*. 2024. Вип. 2. С. 54–63. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/Pohorilyy-S.pdf>.
2. Сенків Д. М. Розвиток податкового менеджменту в системі управління підприємством. *Економіка та управління*. 2024. Вип. 2. С. 45–53. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/Senkiv-D.pdf>
3. Тімонов А. В., Ріяко Є. В. Ключові податкові ризики підприємств 2024-2025: превенція та захист. *Київська торгово-промислова палата*. 2024. URL: <https://kiev-chamber.org.ua/uk/17/2976.html>

ВНУТРІШНІЙ ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Олександр Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Усі економічні суб'єкти повинні здійснювати внутрішній податковий контроль в організаціях через існування багатьох різноманітних податкових ризиків, які можуть виникати в процесі господарської діяльності. Внутрішній податковий контроль є сукупністю процедур, спрямованих на виявлення помилок у податкових розрахунках та їх виправлення. Також одним із напрямів внутрішнього податкового контролю є планування податкового бюджету, зокрема планування у частині контролю над витратами, що виникають у процесі сплати податків і зборів до бюджету.

Внутрішній податковий контроль на підприємствах здійснюють адміністрація, бухгалтерія та відділ внутрішнього аудиту.

Відповідальність за організацію внутрішнього контролю лягає на керівника, оскільки керівник визначає порядок та ефективність роботи всього підприємства в цілому. Виходячи з цього можна дійти невтішного висновку, що внутрішній податковий контроль одна із засобів управління підприємством.

Загальні засади здійснення функцій внутрішнього податкового контролю:

- дотримання інтересів держави та економічних контрагентів;
- достовірність результату податкового контролю для аналізу своєї діяльності;
- дотримання логічності та змістовності звіту.

Існують контрольні процедури (табл. 1), за результатами проведення яких можна налагодити функціонування податкового контролю. Під такими процедурами розуміється складання плану реалізації контрольних заходів із поставленими цілями та термінами.

Таблиця 1

Контрольні процедури для здійснення податкового контролю

Група	Найменування	Характеристика
1	Арифметичні	Повторна перевірка розрахунків; Перевірка розрахунків іншими способами; Зіставлення отриманих результатів.
2	Аналітичні	Зіставлення даних зі звіту з даними реєстрів бухгалтерського обліку та звітності; Звіряння попередніх звітних періодів (наростають підсумки, відхилення, усунення протиріч чи помилок у поточному період); Перевірка відповідності законодавчим нормам та внутрішнім документам; Контроль за використанням пільг та податкових ставок.
3	Інші	Дотримання заповнення підписантами своїх рядків у звітностях (авторизація, візування, затвердження); Отримання роз'яснень щодо податкових реєстрів та форм податкової звітності; Контроль за програмним забезпеченням.

Основні завдання внутрішнього контролю полягають:

- у правильному веденні фінансових документів;
- належне заповнення реєстрів податкової звітності, декларацій та розрахунків, а також своєчасне подання їх до податкового органу;
- забезпечення достовірності бухгалтерської та податкової звітності (акти звірки).

Більшість помилок, що виникають при заповненні звітності, веденні документації та іншої господарської та управлінської діяльності, пов'язані з людським фактором, а саме з недостатнім рівнем кваліфікації, припущенням помилок щодо неуважності, недобросовісним ставленням до виконання своїх обов'язків.

Правильно поставлений контроль дозволяє організувати стабільну роботу, зменшити кількість податкових помилок, і тим самим зменшити кількість штрафних санкцій за результатами проведення перевірок у податковому органі.

Для вирішення виявленої проблеми можна використовувати організаційний метод управління на підприємствах, який поділяється на дві групи:

1. Регламентуючі – це нормативні методи, наприклад, розстановка та підбір кадрів відповідної кваліфікації.
2. Розподільні – це підготовка та прийняття рішень у вигляді видання наказів, розпоряджень, а також ведення моніторингу прийнятих рішень.

При здійсненні внутрішнього контролю використовуються різноманітні методи, які включають такі елементи:

- 1) фінансовий облік;
- 2) управлінський облік;
- 3) аудит, контроль, ревізія;
- 4) теорія управління.

Внутрішній податковий контроль як засіб управління підприємством є організованим економічним суб'єктом, що діє у своїх власних інтересах і регламентується внутрішніми документами щодо дотримання порядку розрахунків з бюджетом, пов'язаних зі сплатою податків та дотриманням заходів щодо мінімізації ризиків.

Система внутрішнього контролю на підприємствах поширюється попри всі бізнес-процеси, починаючи з складання бізнес-планів і до складанням звітностей, а внутрішній податковий контроль орієнтований на контроль над дотриманням податкового законодавства. У міру вдосконалення податкового адміністрування вдосконалюється система внутрішнього податкового контролю.

Таким чином, внутрішній податковий контроль включає оцінку ефективності ведення податкового обліку, управління інформацією про обчислення та сплату податків до бюджету, а також контроль взаємодії з податковими органами. Внутрішній податковий контроль – невід'ємна частина організації, яка спрямована на поліпшення ефективності діяльності і є найважливішим контролером всіх бізнес-процесів.

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОПОДАТКУВАННІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ВІЙНА, ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ

*Тетяна Чайка, к.е.н.
Полтавське відділення Академії наук
технологічної кібернетики України*

Військова агресія проти України призвела до кардинальних змін у функціонуванні всіх галузей економіки, серед яких аграрний сектор зазнав особливого відчутного впливу. Сільське господарство, що традиційно виступає одним із стратегічних елементів економічної безпеки держави та ключовим джерелом валютних надходжень, стикнулося з безпрецедентними викликами, пов'язаними з руйнуванням інфраструктури, логістичними обмеженнями та людськими втратами. У цих умовах податкова політика держави щодо агросектора набула нового значення як інструмент не тільки фіскального регулювання, але й механізм підтримки стійкості галузі та стимулювання її відновлення.

Варто відзначити певну трансформацію податкових режимів для суб'єктів аграрного сектору в умовах воєнного стану:

1. Внаслідок початку військової агресії проти України відбулася суттєва реструктуризація податкового регулювання у сфері постачання паливно-мастильних матеріалів для сільськогосподарських товаровиробників. Так, у березні 2022 р. було впроваджено фіскальну декомпресію через зниження ставки ПДВ з 20% до 7% та повне скасування акцизу, що зумовлювалося необхідністю забезпечення безперервного проведення посівної кампанії в умовах критичного загострення логістичних викликів [1]. Проте трансформація фіскальної політики набула зворотного спрямування вже наприкінці вересня 2022 р., коли було відновлено акцизні платежі при збереженні пільгової ставки ПДВ на рівні 7% [2]. Подальша нормалізація податкового навантаження відбулася 1 липня 2023 р. через повернення ставки ПДВ до довоєнного рівня 20% [3]. При цьому законодавчо встановлено механізм градуйованого підвищення акцизу на різні категорії паливно-мастильних матеріалів з перспективою досягнення цільових показників до 1 січня 2028 року [4].

2. З метою забезпечення фіскальної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, що здійснюють діяльність у найбільш постраждалих регіонах, законодавчо імплементовано мораторій на нарахування та справляння земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності на територіях, де ведуться бойові дії або які перебувають у статусі тимчасово окупованих. Дія даного фіскального режиму передбачена з 1 березня 2022 р. і до закінчення календарного року, наступного за роком припинення воєнного стану [5].

3. У зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів аграрного сектору відбулася суттєва дерегуляція через скасування дозвільних процедур у формі ліцензування експортних операцій для визначеного переліку агропродовольчої продукції. Зокрема, дерегуляційні заходи поширилися на експорт живої великої

рогатої худоби, мороженого м'яса великої рогатої худоби, м'яса курей свійських, м'яса та їстівних м'ясних субпродуктів, їстівного борошна з м'яса або м'ясних субпродуктів, м'яса великої рогатої худоби, яєць курей свійських, а також окремих видів зернових культур, включаючи жито, овес та просо [6].

У той же час, існують проблемні аспекти фіскально-економічного регулювання діяльності суб'єктів аграрного сектору на звільнених територіях:

1. Диспропорції у системі державної підтримки аграрного сектору на територіях, що зазнали наслідків військових дій.

Комплексний аналіз існуючої системи фіскально-економічного регулювання діяльності сільськогосподарських товаровиробників на деокупованих територіях виявляє суттєві інституційні дефіцити, зокрема, відсутність диференційованих регіональних програм підтримки. Суб'єкти агробізнесу, що здійснюють господарську діяльність на територіях, які зазнали наслідків військових дій, характеризуються значно вищим рівнем операційних ризиків і додатковими витратами на відновлення виробничого потенціалу. Відсутність цільових програм підтримки для таких категорій сільськогосподарських товаровиробників потенційно може призвести до зниження економічної життєздатності аграрних підприємств, їх банкрутства та, як наслідок, інтенсифікації міграційних процесів із сільських територій, що в перспективі матиме негативний вплив на продовольчу безпеку держави [7].

2. Проблематика фінансового забезпечення розмінування сільськогосподарських угідь.

Особливий виклик для функціонування аграрного сектору на звільнених територіях становить необхідність проведення гуманітарного розмінування і відновлення родючості земель сільськогосподарського призначення [8]. Незважаючи на задекларований державний механізм відшкодування до 80% витрат на заходи з розмінування, спостерігається негативна тенденція до скорочення бюджетних асигнувань на ці цілі при одночасному зростанні площ сільськогосподарських угідь, які потребують проведення протимінних заходів. Така диспропорція між потребами та фінансовими можливостями держави створює додаткове фінансове навантаження на суб'єктів господарювання аграрного сектору, що функціонують на звільнених територіях [9].

Перспективними напрямками трансформації податкової політики щодо стимулювання відновлення аграрного сектору є:

1. Стимулювання розвитку агропереробних підприємств через механізми індустріальних парків з преференційним режимом оподаткування шляхом запровадження таких фіскальних інструментів: звільнення від податку на прибуток строком на 10 років за умови реінвестування отриманих доходів у розвиток виробництва; компенсація капітальних витрат на приєднання об'єктів агропереробки до інженерно-транспортних мереж; встановлення режиму звільнення від ПДВ при ввезенні обладнання, призначеного для створення нових або модернізації існуючих виробничих потужностей [10].

2. Створення вільних економічних зон з преференційним режимом оподаткування для стимулювання експортного потенціалу аграрного сектору шляхом: запровадження диференційованої системи податкових пільг для експортерів агропродовольчої продукції; створення територіально

локалізованих зон з пільговим режимом оподаткування; імплементація механізмів податкової рефакції для відшкодування експортних витрат [11].

3. Податкове стимулювання екологізації сільськогосподарського виробництва за допомогою імплементації наступних інструментів: встановлення преференційних режимів оподаткування для агропідприємств, що застосовують органічні технології, біологічні засоби захисту рослин замість хімічних аналогів, здійснюють заходи зі збереження біорізноманіття, відновлення ґрунтів та збереження водних ресурсів; запровадження механізму податкового кредиту для відшкодування частини витрат на сертифікацію органічної продукції; диференціація ставок земельного податку з урахуванням застосування агроекологічних практик (сидерація, контурне землеробство, залісення деградованих земель тощо); надання податкових преференцій для агрокомпаній, що реалізують проекти зі скорочення викидів парникових газів або впроваджують технології «вуглецево-нейтрального» виробництва; зниження ставок податку на додану вартість для операцій з реалізації екологічно сертифікованої продукції на внутрішньому ринку.

Проведене дослідження засвідчило, що трансформація системи оподаткування аграрного сектору в умовах війни супроводжується запровадженням тимчасових фіскальних преференцій, однак залишається обтяженою низкою інституційних викликів, зокрема на звільнених територіях. Перспективними напрямками є стимулювання агропереробки через індустріальні парки, створення вільних економічних зон для розвитку експорту, запровадження податкових стимулів для екологізації виробництва. Ефективна податкова політика має базуватися на принципах регіональної диференціації, інвестиційної підтримки та екологічної орієнтації. Стратегічним завданням є перехід до стимулюючої моделі оподаткування, здатної забезпечити не лише відновлення аграрного сектору, але й підвищення його конкурентоспроможності й екологічності в умовах післявоєнного розвитку.

Література:

1. Низькі податки, кредитування під 0% та релокація на Західну Україну. Як держава підтримує бізнес під час війни. URL: https://gazeta.ua/articles/economics/_nizki-podatki-kredituvannya-pid-0-ta-relokaciya-na-zahidnu-ukrayinu-ak-derzhava-pidtrimuye-biznes-pid-chas-vijni/1076985?utm_source=chatgpt.com.
2. Президент підписав закон про акциз на пальне. URL: <https://pravo.ua/prezydent-pidpysav-zakon-pro-aktyz-na-palne/>
3. Податки на пальне повернулися на довоєнний рівень. URL: <https://epravda.com.ua/news/2023/07/1/701792/>.
4. Як змінювалася середня вартість пального за останні п'ять років. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/11/04/infografika/ekonomika/yak-zminyuvalasya-serednya-vartist-palnoho-ostanni-pyat-rokiv>.
5. Наш агрофронт: як держава підтримує український агробізнес? URL: https://ain.ua/2022/05/03/na-vijni-yak-na-vijni-yak-derzhava-pidtrymuje-ukrayinskyj-agrofront/?utm_source=chatgpt.com.

ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ФОП НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

*Дар'я Чернишенко, здобувачка групи ОП-1-22
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фізичні особи-підприємці (ФОП) в Україні можуть обирати між спрощеною та загальною системами оподаткування. Хоча більшість підприємців працюють на спрощеній системі через її простоту, загальна система також має своє застосування, особливо у випадках, коли діяльність не підпадає під критерії спрощеної системи, або коли дохід перевищує допустимі межі.

Загальна система оподаткування — це форма оподаткування підприємницької діяльності, яка не відповідає умовам спрощеної системи оподаткування. Перевага загальної системи у порівнянні зі спрощеною — податки сплачуються не з доходу, а з прибутку. Прибуток (чистий оподатковуваний дохід) ФОП — це доходи ФОП, які зменшені на дозволені витрати. У разі наявності у підприємця значних витрат вигіднішою стає саме загальна система, а не спрощена. На 3-й групі єдиного податку, податок сплачується з обсягу доходу, а не чистого оподаткованого доходу.³

До інших переваг загальної системи належать:

- відсутність обмежень за видами діяльності, на відміну від спрощеної системи, де певні види діяльності заборонені для окремих груп;
- можливість наймати будь-яку кількість працівників;
- дозвіл на здійснення бартерних операцій, що може бути важливим для певних видів бізнесу;
- відсутність обмежень за обсягом доходу, що дозволяє масштабувати діяльність.

Однак загальна система вимагає ретельного ведення обліку доходів і витрат, а також своєчасного подання звітності, що може бути складним для підприємців без спеціальних бухгалтерських знань.

ФОП на загальній системі зобов'язані сплачувати три основні податки, які нараховуються на чистий оподатковуваний дохід:

1. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) — 18%.
2. Військовий збір — 5%.
3. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) — 22%.

Сплачуються ці податки і збори з однієї бази — отриманого чистого оподаткованого доходу (прибутку). Їх сума розраховується шляхом множення показника визначеного чистого оподаткованого доходу на встановлену ставку податку.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є основним податком для ФОП і регулюється розділом IV Податкового кодексу України. Ставка податку становить 18% від чистого доходу. Якщо прибутку немає, ПДФО не сплачується. Оплата здійснюється щоквартально авансовими платежами — до 20 квітня, до 20 липня і 20 жовтня. За IV квартал аванс не потрібно платити.

Податки за підсумком року необхідно сплатити до 19 лютого, а подати декларацію про майновий стан та доходи — до 9 лютого.

Військовий збір регулюється перехідними положеннями Податкового кодексу України. Його ставка на 2025 рік становить 5% від чистого доходу. Якщо прибутку немає, збір не нараховується. Графік сплати збігається з графіком сплати ПДФО.

Єдиний соціальний внесок сплачується за ставкою 22% від чистого доходу. Якщо прибутку немає або діяльність збиткова, ЄСВ нараховується у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати. У 2025 році мінімальна зарплата становить 8000 грн, відповідно мінімальний ЄСВ дорівнює $8000 \times 0,22 = 1760$ грн на місяць. Сплата ЄСВ також здійснюється щоквартально.

Облік доходів і витрат є центральним елементом загальної системи оподаткування, оскільки податки нараховуються саме на чистий дохід. Для цього ФОП зобов'язаний вести Книгу обліку доходів і витрат, де фіксуються всі операції, що впливають на розрахунок прибутку. Неправильне ведення обліку може призвести до завищення або заниження оподатковуваного доходу, що загрожує штрафами.

Оскільки на загальній системі фізична особа-підприємець оподаткування здійснює від чистого доходу. Дуже важливо розуміти, що належить до витрат, а що не буде враховано під час підрахунку прибутку (таблиця 1).

Таблиця 1

Склад доходів ФОП на загальній системі оподаткування

До витрат не належать	До витрат належать
<ul style="list-style-type: none">- витрати на придбання основних засобів;- поліпшення і поточний ремонт основних засобів подвійного призначення, заборонених до амортизації (автомобілі);- військовий збір «за себе»;- податок на житлову нерухомість;- акцизний податок; податок на додану вартість.	<ul style="list-style-type: none">- собівартість оплачених послуг і проданих товарів;- сума сплаченого єдиного соціального внеску «за себе»;- зарплати найманих працівників;- суми сплачених податків за найманих працівників;- усі види витрат, зазначені в п. 177.4 Податкового кодексу України;- податок на нерухомість, за умови, що вона не житлова.

Таким чином, загальна система оподаткування для ФОП в Україні пропонує гнучкість і можливість оптимізації податкового навантаження завдяки врахуванню витрат, але вимагає значних зусиль для ведення обліку та дотримання податкового законодавства. Основні податки – ПДФО (18%), ЄСВ (22%) і військовий збір (5%) – сплачуються з чистого доходу, а додаткові податки, такі як ПДВ, податок на нерухомість чи рентна плата, залежать від специфіки діяльності. Правильний облік доходів і витрат є ключовим для уникнення помилок і штрафів. Для успішної роботи на загальній системі ФОП необхідно мати чітке розуміння вимог Податкового кодексу або залучати професійного бухгалтера, що дозволить ефективно управляти податковими зобов'язаннями та зосередитися на розвитку бізнесу.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

*Наталія Суміна здобувач групи М2ОПз-1-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Умови воєнної нестабільності ставлять перед підприємствами серйозні виклики: перебої у постачанні, падіння попиту, ризики зруйнування активів, нестабільність фінансової системи, нестачу кадрів тощо. У таких умовах фінансова стратегія забезпечення стійкості підприємства має бути адаптивною, гнучкою та орієнтованою на збереження життєздатності бізнесу.

Пропонуємо розглянути деякі стратегії фінансової стабільності підприємства в умовах воєнної нестабільності:

7. Стратегія збереження ліквідності - Ліквідність є одним зі визначальних показників фінансового стану підприємства, оскільки показує здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання перед контрагентами та іншими зацікавленими сторонами. Воєнний стан викликає порушення логістичних ланцюгів, призводить до зростання витрат та обмежує доступ до фінансових ресурсів, як наслідок відбувається зниження доходів через перебої в постачанні та збільшуються витрати. Для зменшення впливу даних факторів рекомендуємо забезпечити альтернативні канали постачання, мінімізувати неліквідні активи, використовувати короткострокові фінансові інструменти (депозити, валютні резерви) та регулярно проводити моніторинг платоспроможності [4].

8. Стратегія фінансової гнучкості - це підхід до управління фінансами, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, кризових ситуацій або нових можливостей. Основними елементами цієї стратегії є резервний фонд (фінансова подушка безпеки), наявність кількох джерел прибутку, гнучке бюджетування, низький рівень боргового навантаження та постійний аналіз ризиків.

9. Стратегія управління витратами — це системний підхід до контролю, оптимізації та зниження витрат компанії або особистого бюджету без шкоди для якості товарів, послуг чи життєвого рівня. Вона є ключовим елементом фінансової стійкості та ефективності. Основними завданнями даної стратегії є оптимізація структури витрат, бюджетування (встановлення чітких бюджетних лімітів та контроль за ними), встановлення пріоритетності витрат.

10. Стратегія диверсифікації фінансування допомагає зменшити залежність від одного джерела фінансування. Для реалізації стратегії використовують пошук альтернативних джерел фінансування (міжнародна допомога, гранти, кредити), залучення стратегічних партнерів або інвесторів.

11. Інвестиційна стратегія виживання - “це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, визначуваних загальними завданнями його розвитку і інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення” [5]. Дану стратегію можна запровадити завдяки призупиненню або перегляду капіталовкладень у довгострокові

проекти, розвитку стратегічно важливих активів (ІТ, логістика, кібербезпека), переорієнтація інвестицій у безпечніші регіони або напрямки.

12. Стратегія цифровізації – це план системного впровадження цифрових технологій у бізнес процеси, управління, маркетинг та взаємодію з клієнтами. Ключовими елементами стратегії є перехід на хмарні сервіси для збереження фінансових даних, автоматизація системи обліку, документообігу, аналітики, прогнозування, електронна комерція та онлайн-сервіси.

Пропонуємо до впровадження систему сонячних батареї, як забезпечення фінансової стійкості підприємства, адже одним із найголовніших аспектів є енергетична незалежність. Власне джерело енергії дає можливість не залежати від нестабільних централізованих постачальників. В умовах війни це може дати можливість працювати безперервно навіть при відключеннях світла.

Наступним позитивним явищем є скорочення витрат на електроенергію. Сонячні панелі дають можливість значно зменшити або повністю зняти витрати на оплату рахунків за електроенергію. У довгостроковій перспективі це – економія сотень тисяч гривень. Сонячні батареї є інвестиціями з прогнозованим доходом. Початкові інвестиції окупаються на протязі перших 4-7 років, далі починається «чистий дохід», а за умов підтримки «зеленого тарифу» надлишкову електроенергію можна продавати в мережу.

Загалом умови воєнної нестабільності створюють безпрецедентні виклики для підприємств, що вимагають особливої уваги до питань фінансової стійкості. Фінансова стабільність не досягається за рахунок однієї стратегії – лише поєднання декількох підходів дозволяє створити надійний фундамент для розвитку навіть у кризовий період. Гнучке бюджетування, швидке реагування на зміни ринку, перехід до цифрових рішень і робота з персоналом дозволять зменшити ризики та втрати, зберегти конкурентоспроможність та адаптуватися до нових викликів. Встановлення сонячних панелей – це стратегічне фінансове рішення, що забезпечує стабільність, економію, конкурентоспроможність, прибуток. У реаліях українського бізнесу під час війни це ще й елемент виживання.

Література:

3. Безручко, О.О. Сутність фінансової стратегії діяльності підприємства [Електронний ресурс]

4. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Формування системи конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва в умовах цифровізації. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації : колективна монографія / за заг. ред. Гринько Т.В. Вид-во: ФОП Біла К. О. 2023. С. 121–186.

5. Мертенс А. **Фінансові стратегії підприємств в умовах нестабільності.** – Київ: Видавничий дім «КМ-Букс», 2019.

6. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. (2022). Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>

СЕКЦІЯ 3. ІНСТИТУТ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

*Олександр Атамас, к. е. н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Відповідно Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів [1].

Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю в державному секторі є критично важливим процесом для забезпечення належного управління державними ресурсами, досягнення цілей державної політики та запобігання шахрайству та корупції. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю передбачає комплексний аналіз того, наскільки добре функціонують елементи системи внутрішнього контролю та чи досягають вони поставлених цілей. Перш ніж розпочати оцінку, необхідно чітко визначити цілі. Це може бути:

- оцінка загальної ефективності системи внутрішнього контролю;
- оцінка ефективності окремих елементів системи внутрішнього контролю (наприклад, контрольне середовище, оцінка ризиків, контрольні процедури, інформація та комунікація, моніторинг);
- виявлення слабких місць та розробка рекомендацій щодо їх усунення;
- підтвердження відповідності системи внутрішнього контролю законодавчим та нормативним вимогам.

Для проведення об'єктивної оцінки необхідно використовувати чіткі та вимірювані критерії, які можуть базуватися на принципах COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) [1], або ISO 31000 [2].

Це міжнародно визнана модель внутрішнього контролю є основою для багатьох систем внутрішнього контролю в державному секторі. Вона включає п'ять взаємопов'язаних компонентів: - контрольне середовище; - оцінка ризиків; - контрольні процедури; - інформація та комунікація; - моніторинг.

Оцінка системи внутрішнього контролю повинна орієнтуватися на кращі практики інших державних установ, міжнародних стандартів та обов'язково враховувати вимоги національного законодавства, галузевих нормативних актів та внутрішніх політик і процедур.

Для чіткої оцінки досягнення цілей внутрішнього контролю повинні бути розроблені або доведені до установи кількісні ключові показники ефективності.

Існує ряд методів які можуть бути використані для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю – самооцінка, внутрішній аудит, зовнішній аудит, опитування та анкетування, спостереження, аналіз документації, тестування контролів. Всі ці методи повинні використовуватися комплексно в залежності від цілей проведення контролю.

У разі виявлення недоліків розробляються конкретні реалістичні рекомендації щодо їх усунення та покращення системи внутрішнього контролю. Результати оцінки, висновки та рекомендації документуються у звіті, який надається керівництву установи та іншим зацікавленим особам.

Важливим етапом є подальший моніторинг виконання розроблених рекомендацій та оцінка ефективності впровадження змін.

Фактори, що впливають на ефективність оцінки системи внутрішнього контролю в державному секторі, є різноманітними та взаємопов'язаними. Їхнє розуміння та належне врахування є критично важливим для отримання об'єктивних, надійних та корисних результатів оцінки, які сприятимуть покращенню управління державними ресурсами.

Перш за все, важливо враховувати специфіку державного сектору, його складність і різноманітність функцій, що впливають на внутрішній контроль. Це означає, що оцінка системи внутрішнього контролю повинна враховувати усі аспекти діяльності державної установи, включаючи фінансові операції, управлінські процеси та виконання законодавства.

Важливим є визначення правового та регуляторного контексту, в якому функціонує державний сектор. Різні нормативні акти та вимоги можуть впливати на оцінку системи внутрішнього контролю. Правильне інтерпретування цих вимог дозволяє уникнути юридичних ризиків та забезпечити дотримання стандартів.

Запроваджена культура управління та корпоративна поведінка також впливають на ефективність та оцінку внутрішнього контролю. Вона формується через лідерство на всіх рівнях організації, готовність до змін та відповідальність за прийняті рішення. Розвинута корпоративна культура сприяє зміцненню контрольних процедур та підвищенню довіри всіх зацікавлених сторін.

Врахування всіх факторів у процесі оцінки системи внутрішнього контролю в державному секторі дозволяє досягти значного покращення управління державними ресурсами і забезпечити високий рівень відповідальності.

Регулярна якісна оцінка ефективності системи внутрішнього контролю є запорукою належного управління державними фінансами та майном, а також сприяє підвищенню якості надання державних послуг.

Література

1. Комітет організацій-спонсорів Комісії Тредвея (Committee of Sponsoring Organizations of the Tredway Commission –COSO), URL: <https://www.coso.org/about-us>
2. International Organization for Standardization (ISO) URL: <https://www.iso.org/standard/65694.html>

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Діана Долгіх, здобувачка гр. МгОП-1-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання ефективно управління запасами є критичним фактором забезпечення стабільності та конкурентоспроможності комерційних підприємств. Запаси складають суттєву частину активів підприємства, впливають на фінансові результати, оборотність капіталу та операційну діяльність загалом. Саме тому аудит запасів відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності бухгалтерської звітності, запобіганні шахрайству та оптимізації управлінських рішень. Аудит запасів — це перевірка наявності, стану, правильності обліку та оцінки матеріальних цінностей, які підприємство використовує у виробничо-господарській діяльності. Основними цілями аудиту запасів є:

- перевірка фактичної наявності та відповідності обліковим даним;
- оцінка правильності класифікації запасів у звітності;
- контроль за дотриманням принципів бухгалтерського обліку (особливо щодо оцінки за найменшою з вартостей: собівартість або чиста вартість реалізації);
- виявлення надлишків, нестач, псування, застарілості запасів;
- перевірка систем внутрішнього контролю за рухом запасів [3].

Для комерційних підприємств, де товарно-матеріальні цінності є основним видом активів (наприклад, у роздрібній торгівлі, логістиці, оптових продажах), аудит запасів має особливе значення, оскільки саме через них часто виникають фінансові втрати, маніпуляції або перекручення звітності.

Запаси відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) включають сировину та матеріали, товари, незавершене виробництво, готову продукцію, запасні частини, допоміжні матеріали тощо.

Під час аудиту важливо перевірити, чи правильно обрано метод оцінки вибуття запасів. Найпоширенішими є ФІФО (FIFO) – перша партія, що надійшла, першою списується, середньозважена собівартість, ідентифікована собівартість конкретної одиниці. Також аудитор слід оцінити, чи застосовується метод оцінки, який відповідає обліковій політиці підприємства та вимогам стандартів [1].

Процес аудиту запасів зазвичай включає кілька етапів включають планування аудиту, оцінка ризиків суттєвих викривлень у частині обліку запасів, ознайомлення з обліковою політикою підприємства, визначення місць зберігання запасів, обсягу та особливостей операцій.

Оцінка внутрішнього контролю включає вивчення процедур приймання, зберігання та видачі запасів, аналіз документального супроводу операцій (накладні, ордери, акти списання).

Інвентаризація включає участь аудитора у фізичному перерахунку запасів,

зіставлення результатів інвентаризації з обліковими даними, перевірка оформлення інвентаризаційних відомостей. Аналіз оборотності запасів, виявлення надлишкових або нереалізованих запасів, виявлення відхилень у цінах, обсягах списань тощо [1].

Підведення підсумків аудиторської перевірки передбачає оформлення висновків у вигляді складання аудиторського звіту, формулювання рекомендацій щодо покращення системи контролю обліку запасів, а також виявлення типових проблеми, виявлені під час аудиту.

Під час перевірки запасів аудитори часто стикаються з такими проблемами, як розбіжності між фактичною наявністю та обліковими залишками, неправильне списання запасів на витрати, маніпуляції з ціноутворенням для впливу на фінансові результати, недостатній контроль за збереженням матеріальних цінностей, неефективне використання складських приміщень і логістики.

Особливо актуальними ці проблеми стають у великих мережевих підприємствах, де наявна розгалужена структура складів і точок продажу. Сучасні підприємства дедалі частіше впроваджують автоматизовані облікові системи (наприклад, 1С:Підприємство, BAS ERP, SAP, Microsoft Dynamics), які дозволяють у реальному часі відстежувати рух запасів, зменшуючи ризик людських помилок. Аудитор, у свою чергу, має перевіряти коректність налаштування цих систем, логіку обліку та відповідність облікової політики.

Аудит запасів - це ключовий інструмент забезпечення фінансової дисципліни та достовірності звітності на комерційних підприємствах. Його ефективне проведення дозволяє своєчасно виявляти проблеми в обліку, запобігати матеріальним втратам і підвищувати ефективність управлінських рішень. Особливої ваги набуває аудит в умовах високої конкуренції, складної логістики та швидкої зміни товарних позицій. Успішна аудиторська перевірка можлива лише за умови взаємодії з внутрішніми службами підприємства, використання аналітичних інструментів та сучасних цифрових технологій.

Література:

1. Бондаренко, Ольга, and Лілія Руденко. "Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення." *Економіка та суспільство* 39 (2022).
2. Рагуліна, Ірина Іванівна, and Ангеліна Сергіївна Нижня. "Облік та внутрішній аудит запасів на підприємстві: сучасний аспект." *Scientific community: interdisciplinary research* 40 (2021): 180-188.
3. Ткаченко, Олександр, Карина Шендрік. "Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві." *Економіка та суспільство* 53 (2023).

ОБЛІК І АУДИТ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

*Еліна Погрібняк, здобувачка гр. МгОП-1-24
Науковий керівник: Ольга Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) відіграють важливу роль у стандартизації обліку та представлення фінансової інформації. До грошових коштів включають готівку, кошти на рахунках у банку та короткострокові високоліквідні інвестиції. Якщо розглядати основні види діяльності, що впливають на рух грошових коштів, то це операційна, інвестиційна та фінансова діяльність підприємства .

Звіт про рух грошових коштів відображає ліквідність та платоспроможність підприємства. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) стандартизують облік.

За облік руху грошових коштів за МСФЗ відповідає стандарт №7. Метою цього Стандарту є визначення вимог до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає формат та вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [2].

За МСФЗ 7 грошові кошти – це кошти, що складаються з готівки в касі і депозитів до запитання [1]. До них також ще відносять кошти отримані від операційної діяльності, інвестиційної діяльності, фінансової діяльності.

Також у МСБО 7 до грошових коштів та їх еквівалентів включаються банківські овердрафти. Банківським овердрафтом називають кредитування банком розрахункового рахунку клієнта для оплати ним розрахункових документів при недостатчі або відсутності на розрахунковому рахунку клієнта-позичальника грошових коштів у межах встановленого ліміту, то на нашу думку, овердрафти слід обліковувати на рахунках короткострокових кредитів банків, оскільки включення їх до складу грошових коштів та їх еквівалентів спотворює реальний фінансовий стан підприємства.

Ще до грошових надходжень за МСФЗ 7 відносять: Еквіваленти грошових коштів – це короткострокові, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості [1].

Якщо говорити про методи обліку операційної діяльності то існує два методи це: прямий метод та непрямий метод .

Прямий метод він відображає фактичні грошові надходження та виплати, надаючи точну інформацію про джерела грошових коштів. Наприклад до таких грошових надходжень відносять кошти від покупців, виплати постачальникам.

Плюс використання цього методу полягають у точності інформації, а мінус в тому, що цей метод складніший у застосуванні.

До непрямого методу відносять визначення грошових надходжень через коригування чистого прибутку/збитку на негрошові операції, які не впливають на рух грошових коштів. До плюсів використання цього методу відносять простота у застосуванні, узгодження з фінансовими показниками. Найкращими прикладами застосування непрямого методу обліку операційної діяльності є амортизація, зміни у запасах, дебіторській та кредиторській заборгованості.

Якщо розглядати надходження грошових коштів за видами діяльності то вони поділяються на:

- кошти від операційної діяльності, це кошти, що надходять від основної діяльності підприємства, які приносить дохід, тобто продаж товарів або послуг, виплати постачальникам;
- кошти, які надходять від інвестиційної діяльності підприємства, це кошти, які пов'язанні з придбання або продажем довгострокових активів, тобто продаж обладнання чи цінних паперів;
- кошти, які надходять від фінансової діяльності підприємства, це кошти діяльності, яких пов'язана зі змінами в капіталі. Наприклад: випуск акцій, отримання кредитів або виплата дивідендів.

Використання в процесі управління господарськими суб'єктами достовірної та повної інформації про рух грошових коштів підвищує якість управлінських рішень, позитивно впливає на поточний і прогнозний фінансовий стан підприємств.

Якщо розглядати саме звітування за грошові кошти по міжнародним стандартам, то звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження та вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. За допомогою звіту можна побачити чистий грошовий потік по всім 3 показникам (Операційна, інвестиційна та фінансова діяльність підприємства). Також по ньому можна побачити ліквідність та платоспроможність підприємства.

Тому можна сказати, що звіт про рух грошових коштів за МСФЗ є необхідним інструментом для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

Література:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) Звіт про рух грошових коштів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text
2. Вакульчик О.М., Сабарська Є. В. Використання міжнародних стандартів фінансової звітності суб'єктами малого бізнесу в Україні., 2020р.
3. Завитій, Ольга, Сергій Роздимаха. "Напрями впровадження фінансової звітності за міжнародними стандартами." Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації , 2020р. , с. 41.

ВПЛИВ БЛОКЧЕЙНУ НА ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ДОКАЗІВ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

*Ігор Приходько, д.держ.упр., професор кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,*

Забезпечення того, щоб аудиторські докази, зібрані для аудиторських процедур, були достатніми, релевантними та надійними, є найважливішим для аудиторів. Достатність навряд чи буде проблемою в середовищі блокчейну, оскільки для транзакцій, які обробляються в блокчейні клієнта аудиту, аудитори матимуть можливість витягувати та перевіряти повну популяцію транзакцій, які безпосередньо витягуються з блокчейну клієнта (для тих транзакцій, які обробляються в блокчейні клієнта аудиту). У результаті аудитори перенесуть свою увагу на вимоги доречності та надійності аудиторських доказів. Релевантність інформації про блокчейн, швидше за все, залишатиметься предметом аудиторського судження, оскільки аудитори повинні будуть визначити, чи можуть зібрані докази задовольнити цілі аудиту (наприклад, збір рахунків-фактур на продаж блокчейну для перевірки здійснення транзакцій продажу може задовольнити мету аудиту, щоб перевірити, чи не було зареєстровано жодних фіктивних транзакцій). Що стосується надійності, інфраструктура блокчейну має потенціал для підвищення цілісності внутрішнього та зовнішнього аудиту[2].

У поточному бізнес-середовищі під час проведення традиційних аудитів, яке в основному складається з централізованих бухгалтерських книг, докази зовнішнього аудиту зазвичай вважаються більш надійними, ніж докази внутрішнього аудиту, оскільки менша ймовірність маніпулювання цією інформацією керівництвом. Проте такі характеристики блокчейну, як децентралізація, незмінність і підзвітність, можуть підвищити надійність доказів внутрішнього та зовнішнього аудиту, оскільки фінансова інформація, замовлення на закупівлю, рахунки-фактури та інформація IoT можуть зберігатися в безпечній і прозорій книзі блокчейну.

Оскільки транзакції блокчейну вимагають узгодження вузлами-учасниками, перед тим, як вони будуть опубліковані в реєстрі, перевірки повноти та точності по суті виконуються завчасно. Перевірки повноти та точності також виконуються після публікації транзакцій, оскільки вузли-учасники мають доступ до універсального перегляду транзакцій блокчейну. Крім того, записи в блокчейні захищені від втручання завдяки застосованим криптографічним механізмам. Ці записи захищені кодом і стають незворотними, оскільки хеші транзакцій містять інформацію про поточну транзакцію та попередню транзакцію. Нарешті, автора запису можна ідентифікувати, оскільки хеш запису також містить цифровий підпис користувача. У сукупності такі атрибути блокчейну, як децентралізація, незмінність і підзвітність, допомагають покращити цілісність внутрішніх і

зовнішніх даних. У таблиці 1 узагальнено проблеми, пов'язані з правдивістю та різноманітністю аудиторських доказів, які пом'якшує блокчейн[1].

Відомо, що використання фінансової та нефінансової інформації як аудиторських доказів підвищує точність аудиторських процедур. Однак витрати на підготовку аудиторських доказів з різних джерел потенційно можуть перевищити очікувані вигоди, оскільки аудиторам може здатися громіздким поєднання інформації з різних джерел. Блокчейни мають здатність зберігати аудиторські докази з різних джерел, тому допомагають подолати проблему агрегування фінансової та нефінансової інформації з внутрішніх або зовнішніх джерел.

Децентралізована інфраструктура блокчейну також сприяє обміну інформацією в більш структурованому та подібному форматі між компаніями чи галузями. Таким чином різноманітні дані агрегуються майже в режимі реального часу в розподілену книгу блокчейну та доступні користувачам-учасникам.

У блокчейні аудитори матимуть доступ до всіх узгоджених фінансових транзакцій між, наприклад, об'єктом аудиту (дохід) та його відповідними клієнтами (платежі), надаючи аудиторам одну послідовну версію економічних транзакцій.

Аудитори також можуть отримати вигоду від використання інформації IoT, такої як дані про місцезнаходження з пристроїв GPS або дані про температуру, що зберігаються в блокчейні, щоб отримати глибше розуміння бізнесу та ризиків клієнта, а також підвищити точність їхніх оцінок і оцінок.

Отже, хоча інформація блокчейну потенційно може бути надійнішою, ніж інформація з системи ERP, аудиторам важливо враховувати ризики, які виникають у середовищі блокчейну. Наприклад, приватні ключі цифрових гаманців можуть бути вкрадені або втрачені, а також можуть бути помилки в коді смарт-контракту. Обидва ці ризики можуть поставити під загрозу надійність інформації блокчейна.

Література:

1. Гончар, В.П. Застосування внутрішнього аудиту в системі управління українських підприємств [Електронний ресурс]: / НБУ ім. Вернадського. - Режим доступу: / www.nbuv.gov.ua

2. Діденко. С.В. Організація зовнішнього і внутрішнього аудиту відповідно до принципів корпоративного управління [Електронний ресурс]: / НБУ ім. Вернадського. - Режим доступу: / www.nbuv.gov.ua

СЕКЦІЯ 4. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

МІСЦЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Богдан Андрюшин, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБ-24
Науковий керівник: Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання система економічної безпеки підприємства потребує всебічної інформаційної підтримки для ефективного виявлення, оцінювання та нейтралізації загроз. Однією з базових складових такої підтримки виступає обліково-аналітичне забезпечення, яке є джерелом достовірної, повної та своєчасної інформації для прийняття рішень у сфері захисту економічних інтересів підприємства.

Обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність організаційно-методичних і технічних заходів із збору, обробки, аналізу та інтерпретації даних про фінансово-господарську діяльність підприємства [1]. Його місце в системі економічної безпеки визначається такими ключовими аспектами:

1. Формування інформаційної бази для управління ризиками. Завдяки обліковим даним (бухгалтерському, управлінському, податковому обліку) та аналітичним показникам (коефіцієнтам ліквідності, рентабельності, ділової активності) забезпечується можливість виявлення фінансових загроз, слабких місць у системі ресурсного забезпечення, інвестиційної діяльності тощо [2].

2. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Регулярна обробка облікових даних дозволяє контролювати рівень ліквідності, оборотності капіталу, кредитоспроможність і своєчасно виявляти ознаки фінансової нестабільності [3].

3. Підтримка процесу планування заходів економічної безпеки. Аналіз даних дає змогу коригувати стратегії безпеки, розробляти антикризові плани та визначати пріоритетні напрями ресурсного забезпечення [4].

4. Контроль ефективності управлінських рішень у сфері безпеки. За допомогою системи обліково-аналітичного забезпечення здійснюється моніторинг виконання заходів із підвищення економічної безпеки, оцінюється їх вплив на загальні результати діяльності підприємства.

Як відзначають дослідники, без якісної організації обліково-аналітичної системи неможливо забезпечити об'єктивність оцінки загроз, своєчасність реагування на ризики та обґрунтованість управлінських рішень у сфері економічної безпеки [5, 6].

Для ефективного функціонування системи економічної безпеки обліково-аналітичне забезпечення повинно відповідати таким вимогам: достовірність даних; повнота і актуальність інформації; оперативність обробки та надання

інформації; аналітичність (здатність не лише фіксувати факти, а й пояснювати тенденції та прогнозувати розвиток ситуації).

Структурні компоненти обліково-аналітичного забезпечення в контексті економічної безпеки підприємства включають:

- бухгалтерський облік (звіти про фінансовий стан, рух грошових коштів, фінансові результати);
- управлінський облік (аналіз витрат, внутрішня фінансова аналітика, бюджетування);
- фінансову аналітику (розрахунок ключових фінансових коефіцієнтів, оцінка ризиків);
- прогнозно-аналітичні дослідження (моделювання сценаріїв, оцінка альтернативних стратегій).

Особливого значення набуває інтеграція інформаційних технологій у систему обліково-аналітичного забезпечення: автоматизація облікових процесів, використання бізнес-аналітики (Business Intelligence), програм моніторингу ризиків і програмного прогнозування дозволяють підвищити якість даних та ефективність їх обробки [7].

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення відіграє стрижневу роль у системі економічної безпеки підприємства. Воно є основою для оцінки фінансово-економічного стану, ідентифікації загроз, розробки і реалізації заходів щодо їх нейтралізації та забезпечення стійкого стратегічного розвитку. Удосконалення обліково-аналітичної системи є необхідною умовою підвищення рівня економічної безпеки підприємства в умовах мінливої ринкової кон'юнктури.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в системі управління економічною безпекою підприємства. Житомир: ЖДТУ, 2021. 332 с.
2. Шигінян М.М. Фінансовий аналіз в системі економічної безпеки. Київ: КНЕУ, 2022. 276 с.
3. Савчук В.П. Фінансово-економічна безпека підприємств: облік, аналіз, контроль. Київ: Знання, 2020. 392 с.
4. Бланк І.О. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2023. 416 с.
5. Данько Т.Є. Економічна безпека бізнесу: концепції, моделі, рішення. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 288 с.
6. Квасній Л.І. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління підприємством. Тернопіль: ТНЕУ, 2022. 314 с.
7. Шевчук В.О. Інформаційні технології в системі економічної безпеки підприємства. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 250 с.

СИСТЕМА РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

*Марія Бардадим, к.е.н., доцент,
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах воєнної нестабільності питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств набуває критичної ваги. Одним із ключових інструментів мінімізації загроз є побудова системи раннього попередження ризиків, що дозволяє завчасно виявляти потенційні небезпеки та оперативно реагувати на них.

Система раннього попередження ризиків передбачає безперервний моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства з метою виявлення негативних тенденцій ще на ранніх стадіях. Своєчасне інформування управлінської ланки про можливі ризики забезпечує прийняття обґрунтованих рішень щодо їх мінімізації або запобігання. Формування системи раннього попередження ризиків передбачає проходження кількох ключових етапів. Першим кроком є ідентифікація ризиків, що передбачає виявлення можливих загроз у всіх сферах діяльності підприємства. Наступним етапом є їх кількісна та якісна оцінка, що дозволяє ранжувати ризики за рівнем важливості. Третім етапом виступає розробка механізмів реагування на виявлені загрози, а четвертим – безперервний моніторинг ризикових факторів і регулярне оновлення інформації.

Оцінка ризиків є важливим етапом побудови системи раннього попередження. Найпоширенішими методами є експертні оцінки, аналіз чутливості, сценарне планування, побудова матриці ризиків, а також застосування математичних моделей прогнозування. Залежно від специфіки підприємства та галузі можуть комбінуватися кілька методів одночасно для досягнення найбільш достовірних результатів. У сучасних реаліях підприємства стикаються з новими типами ризиків. Серед найбільш поширених варто відзначити: збої у постачанні сировини та комплектуючих, ризики пошкодження інфраструктури, коливання валютного курсу, зміни у законодавстві, блокування логістичних маршрутів, втрату кваліфікованих кадрів через мобілізацію або міграцію, а також загострення конкурентної боротьби на ринку.

Після ідентифікації та оцінки ризиків важливо розробити ефективні механізми реагування. До таких механізмів належать: уникнення ризику (відмова від ризикової діяльності), передача ризику (страхування, аутсорсинг), мінімізація впливу (розробка планів аварійного реагування) та прийняття ризику (готовність до можливих втрат за умов їх мінімізації). Ретельне планування заходів дозволяє не лише зменшити шкоду від реалізації ризиків, але й підвищити оперативність дій у кризових ситуаціях.

Цифрові технології відкривають нові можливості для управління ризиками. Зокрема, використання систем штучного інтелекту та машинного

навчання дозволяє автоматизувати процес збору та аналізу інформації про ризики. Програмні рішення для моніторингу фінансових потоків та зовнішнього середовища допомагають виявляти потенційні загрози ще до їхнього виникнення, що значно підвищує оперативність реагування.

Ефективна система раннього попередження ризиків є ключовим елементом сучасного управління підприємством. Вона сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства шляхом своєчасного виявлення потенційних загроз, аналізу їх можливих наслідків та впровадження превентивних заходів для мінімізації негативного впливу. Завдяки цьому підприємство може уникнути або значно знизити збитки у разі виникнення несприятливих подій, зберегти стабільність фінансових потоків і забезпечити безперервність операційної діяльності.

Крім того, наявність такої системи позитивно впливає на ділову репутацію підприємства, оскільки свідчить про його відповідальне ставлення до ризиків та проактивну позицію в управлінні ними. Це підвищує довіру з боку інвесторів, партнерів і клієнтів, що, у свою чергу, відкриває додаткові можливості для розвитку бізнесу та залучення ресурсів.

Запровадження системи раннього попередження ризиків також забезпечує підприємству довгострокові конкурентні переваги. Воно стає більш гнучким та адаптивним до змін у зовнішньому середовищі, здатним оперативно реагувати на виклики, ефективно управляти кризами та використовувати ризики як джерело нових можливостей. Таким чином, така система є не лише інструментом захисту, а й засобом стратегічного зростання підприємства в умовах високої невизначеності та динамічності сучасного ринку. Система раннього попередження ризиків виступає критично важливим елементом сучасного антикризового управління підприємствами. Її ефективне функціонування дозволяє суттєво підвищити рівень фінансово-економічної безпеки, забезпечити адаптацію до умов зовнішніх загроз та підтримувати безперервність бізнес-процесів навіть в умовах нестабільного середовища.

Література:

1. Васильєва Н. Механізми забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах нестабільності // Економіка та держава. – 2023. – №4. – С. 22–26.
2. Губарик О. Управління ризиками як складова системи фінансової безпеки підприємств. // Фінанси України. – 2024. – №1. – С. 48–53.
3. Павлова Г. Системи моніторингу ризиків у стратегіях антикризового управління. // Бізнес Інформ. – 2024. – №2. – С. 35–40.
4. Ковальчук Т. Технології аналітики великих даних у процесах управління ризиками підприємств. // Бізнес і безпека. – 2024. – №3. – С. 15–19.

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ

*Діана Бойчикова, здобувачка групи М2УФЕБ-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах соціально-економічної нестабільності питання забезпечення фінансово-економічної безпеки набуває особливого значення не лише для комерційних структур, а й для підприємств бюджетної сфери. Бюджетні установи, як складова частина національної системи управління, виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи доступ громадян до освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту тощо. Саме тому питання ефективного управління їхньою фінансово-економічною безпекою є ключовим для стабільності функціонування держави в цілому.

Фінансово-економічна безпека підприємств бюджетної сфери охоплює комплекс заходів, спрямованих на захист їхніх фінансових ресурсів, мінімізацію ризиків нецільового використання коштів, недофінансування, внутрішніх і зовнішніх загроз, що можуть впливати на стабільність функціонування установи. Управління фінансово-економічною безпекою передбачає формування такої системи, яка дозволяє забезпечити цільове, раціональне та ефективне використання бюджетних коштів відповідно до чинного законодавства, з урахуванням стратегічних пріоритетів державної політики та соціально-економічного розвитку.

Особливістю бюджетних підприємств є обмеженість фінансових ресурсів, які надходять переважно з державного чи місцевого бюджету. Така залежність створює додаткові виклики у забезпеченні економічної стійкості, особливо в умовах дефіциту бюджетних коштів, інфляційного тиску, затримок у фінансуванні чи змін у законодавстві. У таких умовах управління фінансово-економічною безпекою потребує системного підходу, злагодженої роботи управлінського персоналу, ефективного планування, прогнозування та контролю за фінансовими потоками [1].

Одним із важливих аспектів є запровадження ризик-орієнтованого підходу до управління фінансовими процесами [2]. Це означає своєчасне виявлення потенційних загроз: недофінансування, зниження рівня фінансової дисципліни, зловживань, а також розроблення дієвих механізмів реагування. Значну роль відіграє внутрішній фінансовий контроль, аудит, забезпечення прозорості витрат і ведення бухгалтерського обліку згідно з вимогами стандартів державного сектору. Контроль не лише дозволяє зменшити ризики фінансових втрат, але й сприяє ефективному використанню кожної бюджетної гривні.

Управління фінансово-економічною безпекою охоплює також забезпечення відповідності нормативно-правовій базі, дотримання фінансової дисципліни, підвищення кваліфікації бухгалтерського персоналу, впровадження електронного документообігу, автоматизованих систем контролю за фінансовими операціями. У цьому контексті важливою є роль керівника бюджетної установи, який має формувати належну організаційну

структуру управління, забезпечувати комунікацію між усіма структурними підрозділами, ініціювати розробку антикризових заходів, проводити моніторинг та аналіз фінансової діяльності.

Окрему увагу слід приділяти питанням захисту інформації, яка становить фінансову та управлінську таємницю. Неналежний захист такої інформації може призвести до витоку конфіденційних даних, що, у свою чергу, здатне створити ризики маніпуляцій, дискредитації або впливу на прийняття управлінських рішень. Забезпечення інформаційної безпеки є невід'ємним елементом загальної системи фінансово-економічної безпеки.

Ще одним аспектом є кадрова політика. Недостатній рівень професіоналізму працівників, їх низька мотивація чи відсутність відповідальності можуть серйозно загрожувати ефективності фінансового управління. Тому необхідним є проведення системної оцінки персоналу, стимулювання до підвищення кваліфікації, забезпечення етичних стандартів поведінки працівників.

У сучасних умовах цифровізації економіки важливим інструментом управління безпекою бюджетних підприємств стає впровадження інформаційно-аналітичних систем. Вони дозволяють оперативно отримувати фінансову звітність, відслідковувати показники витрат, виявляти відхилення від запланованих параметрів, генерувати аналітичні висновки для прийняття управлінських рішень, що підвищує рівень контрольованості фінансових процесів [3].

Таким чином, значення управління фінансово-економічною безпекою для підприємств бюджетної сфери є надзвичайно важливим, адже від нього залежить не лише ефективність використання бюджетних коштів, а й якість надання суспільно важливих послуг. Забезпечення стабільної фінансової діяльності бюджетних установ, зниження ризиків, підвищення відповідальності та прозорості мають стати пріоритетом державної політики у сфері управління. Саме на основі продуманого та системного підходу до управління безпекою можна досягти стійкості функціонування бюджетного сектору, підвищити довіру громадян до державних інституцій та забезпечити їхній соціальний добробут.

Література:

1. Крамаренко К. М. Концептуальні засади фінансового забезпечення бюджетних установ в умовах невизначеності. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2025. № 17(3). С. 25-32. DOI: [10.54929/2786-5738-2025-17-03-03](https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-17-03-03)

2. Крамаренко К. Безпекові аспекти функціонування бюджетних установ. *Збірник наукових праць Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.* 2022 URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/8e3bb540-47e7-4ce8-be54-50a3ca536599>

3. Наконечна Н. В. Поняття «бюджетна безпека» та її основні характеристики. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна.* 2022. №1(1). С. 50-56. DOI: [10.32782/2311-844X/2022-1-6](https://doi.org/10.32782/2311-844X/2022-1-6)

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Леся Васильєва, д.держ.упр, професор
Антон Денисов, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБ-24
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання, що характеризуються високою динамікою змін у ринковому, нормативно-правовому та технологічному середовищах, проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства (ФЕБ) набуває пріоритетного значення. Як зазначає Остапенко Н.І., «фінансово-економічна безпека є умовою стійкого функціонування суб'єкта господарювання, його здатності протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, адаптуватися до нових викликів» [1, с. 213].

Формування ефективного механізму управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) підприємства вимагає не лише реагування на поточні виклики, а й розбудови системного підходу, що охоплює всі рівні управління, функціональні підрозділи та етапи стратегічного розвитку. Такий підхід повинен враховувати як зовнішні чинники (економічні кризи, нестабільність фінансових ринків, зміну законодавства, конкуренцію), так і внутрішні (структура капіталу, платоспроможність, ліквідність, кадрова політика, рівень корпоративного управління). Успішне забезпечення ФЕБ залежить не тільки від фінансової стабільності, але й від адаптивності підприємства до змін, здатності прогнозувати потенційні ризики та оперативно реагувати на загрози.

Системність у цьому контексті передбачає узгоджене функціонування усіх елементів управління, починаючи від виявлення загроз і ризиків, аналізу їх впливу, до формування та впровадження захисних заходів, контролю за їх ефективністю та постійного вдосконалення. Важливо не просто локалізувати або усунути ризики, а й трансформувати їх у джерела розвитку — шляхом впровадження інновацій, розширення ринкової присутності, поліпшення фінансового менеджменту. У цьому допомагає стратегічна орієнтація механізму управління, який має включати довгострокове планування та сценарний аналіз, підвищення ролі інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрову трансформацію процесів управління та формування корпоративної культури безпеки.

Крім того, сучасний ефективний механізм управління ФЕБ має бути гнучким та адаптивним. Усе частіше підприємства стикаються з нестандартними ризиками — кіберзагрозами, репутаційними атаками, раптовими змінами валютних курсів, новими регуляторними вимогами. Це вимагає наявності не лише фінансових резервів, але й антикризових протоколів, інструментів швидкого реагування та команд, що володіють компетенціями кризового менеджменту. Таким чином, системний підхід до формування механізму управління ФЕБ передбачає не просто технічну побудову захисних елементів, а створення цілісної управлінської екосистеми, здатної підтримувати стратегічну стійкість підприємства в довгостроковій перспективі.

Механізм управління фінансово-економічною безпекою включає систему інструментів, методів, процесів і структур, які забезпечують виявлення загроз, оцінювання їх впливу, формування рішень щодо реагування та контролю за виконанням відповідних заходів. Як наголошує Ліпич Л.І., ефективний механізм управління ФЕБ повинен поєднувати управлінські, фінансові, організаційні та правові компоненти [2, с. 45].

Ключовими елементами механізму управління є: моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища; аналітична оцінка фінансових та економічних показників; стратегічне планування; ризик-менеджмент; інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття рішень.

Основні напрями удосконалення механізму управління ФЕБ.

1. Інтеграція аналітичного підходу. Об'єктивна оцінка рівня безпеки вимагає використання інструментів фінансового аналізу, коефіцієнтного методу, інтегральної оцінки, що дозволяє встановити відхилення від безпечних меж та тенденції погіршення стану підприємства. За словами Ільїної С.М., «аналітична база є основою для управлінських рішень у сфері економічної безпеки» [3, с. 98].

2. Запровадження стратегічного підходу. Необхідно формувати стратегії захисту та зміцнення безпеки на рівні функціональних підрозділів: фінансової, виробничої, маркетингової, кадрової. Це дозволяє не лише уникати загроз, а й трансформувати їх у можливості для зростання.

3. Розвиток інформаційної інфраструктури. Використання цифрових рішень (ERP-систем, програм Business Intelligence, автоматизованих фінансових моделей) дає змогу своєчасно виявляти потенційні загрози та оперативно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі.

4. Формування антикризового потенціалу. Удосконалення механізму має передбачати створення системи раннього попередження про фінансову нестійкість, що включає резерви капіталу, адаптивні бюджети та сценарне планування.

Ефективне управління фінансово-економічною безпекою підприємства можливе лише за умови комплексного підходу, що об'єднує стратегічне бачення, гнучке реагування на ризики та цифрову трансформацію. Удосконалення механізму управління ФЕБ має базуватися на сучасних аналітичних інструментах, інтеграції управлінських процесів та підвищенні кваліфікації персоналу.

Література:

1. Остапенко Н.І. Організаційне забезпечення економічної безпеки підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. № 2(33). С. 213–220.
2. Ліпич Л.І. Механізм економічної безпеки підприємств: теоретико-методичні аспекти. *Економіка і організація управління*. 2021. № 3(43). С. 40–47.
3. Ільїна С.М. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021. № 75. С. 96–100.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Леся Васильєва, д.держ.упр, професор
Віталій Штаній, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБ-24
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах розвитку економіки аграрний сектор відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави та сталого економічного розвитку. Проте діяльність аграрних підприємств характеризується високим рівнем ризику, що обумовлений залежністю від природно-кліматичних факторів, нестабільністю ринкової кон'юнктури, валютними коливаннями, змінами законодавчого регулювання та політичними чинниками. У цьому контексті проблема ефективного управління ризиками набуває особливої актуальності.

Зазначимо, що аграрне виробництво є одним із найбільш вразливих секторів економіки, тому формування дієвої системи управління ризиками стає необхідною умовою забезпечення стабільності функціонування підприємств. Ризики впливають на виробничі обсяги, фінансові результати, конкурентоспроможність і навіть на сам факт виживання підприємства на ринку.

Наявність комплексної системи управління ризиками дозволяє аграрним підприємствам ідентифікувати потенційні загрози, оцінювати їхній вплив, розробляти превентивні заходи та мінімізувати можливі негативні наслідки. Як справедливо вказує Плотнікова О.В., запровадження ризик-менеджменту в практику аграрного підприємництва сприяє підвищенню гнучкості господарських процесів та забезпеченню стійкості до зовнішніх шоків [2].

Особливої ваги система управління ризиками набуває в умовах глобальних викликів – таких як зміна клімату, зростання конкуренції на світових аграрних ринках та нестабільність макроекономічного середовища. Ефективна система ризик-менеджменту стає не тільки засобом зниження втрат, але й інструментом стратегічного розвитку підприємства.

На думку І.І. Лукінова, ризик у сільському господарстві – це можливість виникнення подій, які негативно впливають на результати господарської діяльності, викликаючи збитки або зниження прибутковості підприємства [1]. Управління ризиками в аграрному секторі повинно передбачати ідентифікацію ризиків, їх оцінювання, вибір методів реагування та постійний моніторинг.

Основні етапи системи управління ризиками аграрного підприємства включають:

1. Ідентифікацію ризиків – визначення можливих небезпек, які можуть вплинути на виробничі процеси або фінансові результати. Як зазначає О.В. Плотнікова, особливої уваги потребують ризики, пов'язані з неврожайністю, змінами попиту на аграрну продукцію, зміною валютних курсів, коливанням цін на ресурси [2].

2. Оцінку ризиків – аналіз ймовірності настання ризиків та їхнього можливого впливу. Для аграрного бізнесу характерним є використання таких

методів оцінки, як експертні опитування, сценарний аналіз, аналіз чутливості та побудова карт ризиків.

3. Вибір та реалізацію заходів щодо зниження ризиків. Згідно з дослідженнями М.М. Кизима, основними методами мінімізації аграрних ризиків є диверсифікація виробництва, використання страхових інструментів, укладання форвардних контрактів та застосування фінансових деривативів [3].

4. Моніторинг та контроль ризиків – постійне спостереження за ризик-факторами та адаптація заходів реагування відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Особливістю системи управління ризиками аграрного підприємства є необхідність інтеграції стратегічного планування із заходами ризик-менеджменту. Як зазначає Н.В. Ковтун, аграрні підприємства повинні розробляти ризик-орієнтовані стратегії, що враховують сезонність виробництва, природні катаклізми та нестабільність аграрних ринків [4].

Крім того, аграрні підприємства часто стикаються з необхідністю колективного управління ризиками через об'єднання у кооперативи або участь у програмах державної підтримки страхування сільськогосподарських ризиків. На думку В.М. Савчука, державне регулювання повинно доповнювати внутрішню систему ризик-менеджменту підприємств, особливо в частині захисту від катастрофічних ризиків [5].

Отже, система управління ризиками аграрного підприємства має бути комплексною, динамічною та орієнтованою на проактивне управління можливостями й загрозами. Вона повинна поєднувати елементи стратегічного, тактичного та оперативного рівнів управління, забезпечуючи стабільність і розвиток господарської діяльності навіть в умовах високої невизначеності.

Література:

1. Лукінов І.І. Ризик-менеджмент в агробізнесі. Київ: АгроНаука, 2020. 280 с.
2. Плотнікова О.В. Управління ризиками на аграрних підприємствах. Харків: ХНАУ, 2019. 215 с.
3. Кизим М.М. Антикризове управління в аграрному секторі. Харків: Інжек, 2018. 312 с.
4. Ковтун Н.В. Стратегічне управління ризиками в аграрному бізнесі. Дніпро: ДДАЕУ, 2021. 196 с.
5. Савчук В.М. Ризики і загрози в аграрному секторі економіки. Київ: КНЕУ, 2020. 247 с.

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС- ПРОЦЕСАМИ

*Людмила Волчанська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах питання забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки набуває все більшої актуальності як серед науковців, так і серед власників бізнесу, які прагнуть впровадження нових, ефективніших методів управління. Визначаючи оптимальний рівень фінансово-економічної безпеки підприємства, необхідно враховувати його сильні сторони та здатність протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам під час реалізації стратегічних цілей. Саме тому виникає потреба у створенні комплексної та збалансованої системи фінансово-економічної безпеки.

Нестабільність зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування підприємств обумовлює важливість формування ефективного механізму захисту вітчизняного бізнесу. При цьому необхідно враховувати ключові чинники: стратегічні пріоритети розвитку національної економіки, її вразливість до змін зовнішньої кон'юнктури, обмежену здатність адаптуватися до нестабільного ринкового середовища, невисокий рівень конкурентоспроможності, структурні дисбаланси внутрішнього ринку, недоліки законодавчого регулювання та мінливість суспільно-політичних процесів.

Для досягнення довгострокових конкурентних переваг і підвищення загальної ефективності роботи підприємства, керівництво повинно приділяти особливу увагу удосконаленню бізнес-процесів, узгоджуючи їх із стратегічними цілями розвитку компанії. При цьому важливо враховувати потреби як внутрішніх, так і зовнішніх споживачів, а також адаптуватися до динамічних змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Високих економічних результатів можна досягти лише за умови постійного вдосконалення всіх бізнес-процесів, а за потреби — їх повного оновлення або заміни. Очевидно, що будь-які зміни у структурі діяльності підприємства зазвичай зумовлені неефективністю існуючих бізнес-процесів, що, у свою чергу, призводить до зниження ефективності функціонування, посилення конкуренції, недосконалості системи управління та погіршення фінансового стану підприємства.

Оскільки рівень фінансово-економічної безпеки аналізується крізь призму управління бізнес-процесами, виникає необхідність їх постійного вдосконалення з метою покращення ключових показників діяльності підприємства. Це охоплює підвищення якості продукції чи послуг, зниження витрат, посилення інвестиційної привабливості, скорочення тривалості впровадження інновацій, розширення ринків збуту, а також удосконалення системи управління. У такому контексті головними завданнями фінансово-економічної безпеки, що реалізується через ефективне управління бізнес-процесами, є забезпечення проактивного характеру діяльності підприємства,

що передбачає:– запобігання кризовим явищам;– стабільне функціонування бізнесу;– підтримку фінансової стійкості;– нарощення активів підприємства тощо.

Для досягнення високого рівня фінансово-економічної безпеки підприємства шляхом ефективного управління бізнес-процесами доцільно застосовувати блокову модель регулювання цих процесів. Така модель охоплює управління витратами, бюджетне планування, контроль за рухом грошових потоків, постійний моніторинг і діагностику стану бізнесу, забезпечення безпеки, а також ефективне керування оборотними активами. Для виявлення та аналізу загроз, що можуть впливати на безпеку бізнесу в контексті управління процесами, важливо систематизувати та класифікувати основні операційні процеси підприємства. У практиці стратегічного планування та організації діяльності підприємств останнім часом активно використовується архітектурний підхід. Визнаним стандартом у цій сфері є архітектурна модель, запропонована Н. Майєром [1, с. 461–464], яка представляє собою структурований набір таблиць, що дозволяє описувати складні виробничі та корпоративні системи. Концепція архітектури підприємства забезпечує узгодження та інтеграцію функціональних потреб бізнесу з можливостями систем безпеки, що особливо важливо в умовах зростання їх складності.

Доведено, що основою організаційного забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства виступають його ресурси, організаційна структура та налагоджена система внутрішніх взаємозв'язків. На підставі аналізу наукових джерел було систематизовано чинники, що впливають на формування організаційної структури, а також на якісний і кількісний склад підрозділів, відповідальних за економічну безпеку. Запропоновано підхід до побудови організаційної структури з урахуванням процесного підходу, що дозволяє забезпечити ефективне управлінське впливання власників бізнес-процесів на відповідальних виконавців шляхом раціонального розподілу повноважень, відповідальності та ресурсного забезпечення відповідно до стратегічних цілей підприємства.

Досягнення належного рівня фінансово-економічної безпеки на основі управління бізнес-процесами потребує чіткого визначення інструментів її забезпечення. Автор пропонує розподіл інструментів відповідно до окремих ключових бізнес-процесів підприємства.

1.Формування бізнес-стратегії, що передбачає оцінювання впливу зовнішніх чинників на рівень фінансово-економічної безпеки та її складових. Зокрема, пропонується розробка матриці «продукт–ринок», визначення зон прибутковості, створення альтернативних сценаріїв за допомогою імітаційного моделювання. Цей процес можна реалізувати через такі аналітичні інструменти, як аналіз життєвого циклу продукту (ЖЦП), PEST або STEP-аналіз, оцінювання конкурентних позицій, визначення ключових факторів успіху.

2. Аналіз сценаріїв розвитку, який охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на формування ефективної системи фінансово-економічної безпеки. Він включає дослідження портфеля продуктів, аналіз процесу створення доданої вартості, побудову дерева рішень, оцінку прибутковості діяльності, моніторинг витрат і результативності, розрахунок фінансових

коефіцієнтів. Для цього доцільно застосовувати економічні інструменти, зокрема SWOT-аналіз, розрахунок точки беззбитковості та аналіз ефективності використання ресурсів.

3. Бюджетне планування та контролінг охоплюють прогнозування обсягів доходів, витрат, виробництва, інвестицій, а також складання бюджетів для різних напрямів діяльності підприємства. Ці процеси мають супроводжуватись аналізом поточного стану та динаміки показників фінансово-економічної безпеки. Для ефективного виконання таких функцій доцільно впроваджувати операційний менеджмент, застосовувати інструменти аналізу даних (data mining), а також оцінку економічної доданої вартості (Economic Value Added, EVA).

4. Інформаційний менеджмент передбачає адаптацію організаційної структури та поведінки до тактичних сценаріїв забезпечення інформаційної складової фінансово-економічної безпеки. Досягнення належного рівня інформаційної захищеності можливе завдяки участі у професійних конференціях, доступу до цифрового контенту та використанню інформаційних ресурсів, зокрема веб-порталів.

5. Моніторинг діяльності підприємства та стану його фінансово-економічної безпеки включає регулярний перегляд фінансових планів з метою оцінки рівня безпеки, аналіз реалізації тактичних планів, а також звітів щодо транзакцій та ділової активності. Доцільним є проведення аудиту бізнес-процесів із застосуванням методології збалансованої системи показників (Balanced Scorecard), що дозволяє здійснювати комплексну оцінку стану підприємства.

6. Прогнозування виступає завершальним етапом і передбачає використання методів статистичної екстраполяції, формування обґрунтованих прогнозів, їх аналізу та оцінювання можливих сценаріїв розвитку. З метою підвищення точності прогнозів варто проводити аналіз чутливості показників фінансово-економічної безпеки до змін, як у загальному, так і по кожному з ключових елементів системи безпеки.

Отже, виявлені слабкі місця у стратегії мають бути враховані при формуванні нових підходів до забезпечення фінансово-економічної безпеки, що сприятиме зростанню ефективності управлінських рішень у майбутньому.

Література:

1. Mayer N., Grandry E., Feltus C., Goettelmann E. Towards the entry framework: Security risk management enhanced by the use of enterprise architectures. Lecture Notes in Business Information Processing. 2015. No36. P. 459–469.
2. Орлов В.М., Шостак Л.В. Ефективність підходів оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації. Цифрова економіка та економічна безпека. 2023. Випуск 7(07). URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/189>.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*Микола Гаженко, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБ-24
Науковий керівник: Леся Васільєва, д.держ.упр, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання прибуток виступає не лише фінансовим результатом діяльності підприємства, а й основною основою забезпечення його фінансово-економічної безпеки. Ефективне управління прибутком сприяє зміцненню стійкості підприємства до внутрішніх та зовнішніх загроз, формуванню фінансового резерву, розширенню виробничих можливостей і підвищенню конкурентоспроможності.

Фінансово-економічна безпека підприємства визначається як стан захищеності його фінансово-економічних інтересів від реальних та потенційних загроз, що забезпечує стійкий розвиток та досягнення стратегічних цілей [1]. Прибуток у цьому контексті відіграє ключову роль, оскільки він є джерелом інвестицій, фінансової стабільності та гарантом здатності підприємства ефективно функціонувати навіть у несприятливих умовах.

Особливості управління прибутком у контексті фінансово-економічної безпеки полягають у наступному:

1. Стратегічна орієнтація управління прибутком. Управління прибутком має базуватися на довгострокових стратегічних цілях, що враховують не тільки поточні результати, але й потребу у фінансовій стійкості, розвитку інноваційного потенціалу та диверсифікації діяльності [2].

2. Збалансування розподілу прибутку. Важливо забезпечити оптимальне співвідношення між частиною прибутку, що спрямовується на споживання (дивіденди, премії), та частиною, що інвестується у розвиток (модернізацію основних засобів, інновації, створення резервів) [3].

3. Формування страхових і резервних фондів. Частину прибутку доцільно акумулювати у спеціальних фондах, призначених для покриття непередбачуваних витрат, що знижує ризики банкрутства у кризових ситуаціях.

4. Оптимізація податкового навантаження. Завдяки грамотному плануванню витрат і вибору законних механізмів податкової оптимізації підприємство може зберігати більшу частку прибутку для власного розвитку без ризику фінансових санкцій [4].

5. Контроль та аналіз фінансових потоків. Ефективне управління прибутком неможливе без постійного моніторингу доходів, витрат, обсягу обігових коштів та інвестиційної активності.

За даними досліджень Козирєвої О.М., підприємства, які впроваджують системний підхід до управління прибутком, демонструють вищу стійкість до ринкових коливань і зберігають фінансову стабільність навіть у періоди економічної нестабільності [5].

Основними завданнями управління прибутком для забезпечення фінансово-економічної безпеки є:

- забезпечення стабільного та прогнозованого прибутку;

- зменшення залежності підприємства від зовнішніх фінансових ресурсів;
- зростання інвестиційної привабливості;
- забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості;
- формування позитивного іміджу серед контрагентів та інвесторів.

При розробці політики управління прибутком підприємства доцільно використовувати інструменти фінансового прогнозування, ризик-менеджменту та стратегічного планування. Зокрема, застосування моделей прогнозування прибутку, таких як трендовий аналіз, кореляційно-регресійне моделювання або метод сценаріїв, дозволяє завчасно виявляти потенційні загрози й адаптувати фінансову політику [6].

Особливу увагу слід приділяти аналізу факторів, що впливають на прибуток, серед яких: динаміка обсягу реалізації продукції; собівартість виробництва; рівень конкурентоспроможності продукції; стан зовнішнього економічного середовища; податкове законодавство; фінансова політика держави. Як зазначає Гриньова В.М., підприємства аграрного сектору мають приділяти особливу увагу диверсифікації джерел доходу та впровадженню інновацій для стабілізації прибутковості та зниження сезонних ризиків [7].

Важливим інструментом забезпечення стабільного прибутку є:

- розвиток нових напрямів діяльності;
- впровадження енергоефективних технологій;
- автоматизація виробничих процесів;
- залучення інвестицій через інструменти фінансового ринку;
- використання державних програм підтримки бізнесу.

Отже, управління прибутком у контексті фінансово-економічної безпеки має бути системним, стратегічно орієнтованим та адаптивним. Тільки за умов постійного аналізу, прогнозування та раціонального розподілу прибутку підприємство зможе забезпечити свою фінансову стійкість, мінімізувати ризики та створити умови для стабільного розвитку в умовах змінного ринкового середовища.

Література:

1. Бланк І.О. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2021. 432 с.
2. Крамаренко Г.О. Стратегічне управління прибутком підприємства. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 316 с.
3. Дутчак О.М. Економіка підприємства: теорія і практика. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 524 с.
4. Савчук В.С. Податкове планування на підприємстві. Київ: ЦУЛ, 2021. 378 с.
5. Козирєва О.М. Економічна безпека підприємства в умовах ринкової трансформації. Дніпро: ДУЕП, 2022. 290 с.
6. Шевчук О.В. Фінансове прогнозування та планування на підприємстві. Київ: КНЕУ, 2021. 268 с.
7. Гриньова В.М. Управління ризиками і забезпечення фінансової стабільності аграрних підприємств. Полтава: ПДАА, 2023. 198 с.

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

*Артем Гулковський, здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти,
Науковий керівник: Олександр Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Обмеженість ресурсів в умовах збільшення потреб населення та нарощування виробничих потужностей, як гарантія продовольчої та національної безпеки, у світовій економіці призводить до необхідності пошуку раціональних рішень цієї проблеми. Одним із найефективніших варіантів у здійсненні фінансово-господарської діяльності економічними суб'єктами можна вважати фундаментальні перетворення, що дозволяють засобами стратегічного планування зосереджувати та спрямовувати всі види ресурсів на чітко визначені цілі, що характерно для проектної діяльності. Проектний менеджмент набуває широкої поширеності та актуальності завдяки закладеній у ньому унікальній системі організації діяльності економічних суб'єктів господарювання.

Зацікавленість представників бізнесу виявляється у щорічному збільшенні кількості сертифікованих спеціалістів. Все це не могло не торкнутися облікової та аналітичної діяльності економічних суб'єктів, яка потребує вироблення принципово нової інформації для прийняття рішень у галузі управління проектами.

Однак здійснення проектної діяльності неможливе в умовах «інформаційного голоду», що виключає ухвалення обґрунтованих та вірних управлінських рішень, а також моніторингу ступеня ефективності реалізації проекту.

Запобігти такій ситуації дозволить розробка та впровадження обліково-аналітичної системи, адаптованої до умов проектного менеджменту та спрямованої на вдосконалення системи внутрішнього контролю в організації. В основі проектного менеджменту всіх видів економічної діяльності лежить концепція потрійного обмеження. Суть цієї концепції полягає у встановленні максимально допустимих значень щодо ресурсів, часу та якості, що призводить до ідентифікації нових об'єктів управлінського обліку.

Проектний менеджмент має особливості, що позначаються на моделі організації та ведення управлінського обліку. Представлені у таблиці 1 характеристики свідчать про наявність відмітних ознак між управлінським обліком за традиційною моделлю та в системі проектного менеджменту.

Формування обліково-аналітичної системи проектно-орієнтованих організацій слід реалізовувати за кількома напрямками. Адаптація моделі планування та обліку робочого часу дозволить контролювати як трудову діяльність персоналу, так і термін реалізації проекту. Розробка комплексу заходів з обліку, класифікації витрат із подальшим калькулюванням собівартості проекту необхідна виявлення фінансового результату діяльності.

Упорядкування управлінської звітності, адаптованої до проектної діяльності, дозволить найбільш ефективним чином інтерпретувати отримані результати, з подальшим їх аналізом та оцінкою.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика традиційного та проектно-орієнтованого
управлінського обліку**

Ознаки	Управлінський облік за традиційною моделлю	Управлінський облік у системі проектного менеджменту
Об'єкт обліку	Центри відповідальності, бізнес-процеси, доходи, витрати, фінансові результати	Проект, програма проектів, портфель проектів
Тимчасовий аспект	Облік орієнтований на майбутнє	Облікова діяльність суворо обмежена часовими рамками реалізації проекту
Користувачі	Внутрішні користувачі	Команда управління проектом
Обмеження витрат	Обмеження витрат не передбачаються	Обмеження ресурсів, часу, якості
Предметна область	Аналіз, планування, контроль	Стадії процесу управління (ініціація, планування, організація та контроль, аналіз та регулювання, закриття)
Область обліково-аналітичної діяльності	Вся господарська діяльність економічного суб'єкта	Визначається межами проекту
Горизонт планування	Стратегічний, оперативний горизонти планування	Визначається тимчасовими рамками проекту
Об'єкт калькулювання	Одиниця продукції, замовлення, переділ, процес	Проект, унікальний продукт, послуга
Обліковий період	Календарний рік	Строк реалізації проекту

Одним з найбільш важливих та дискусійних аспектів постановки системи управлінського обліку є спосіб рахівничого супроводу процесу вироблення інформації до ухвалення управлінських рішень. Це питання є недостатньо вивченим стосовно системи проектного менеджменту. Прийнято виділяти дві сформовані концепції щодо формування системи рахунків управлінського обліку: інтегровану і автономну. На наш погляд, з метою формування інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень найбільш раціональним буде застосування автономної системи управлінського обліку, що дозволить зробити облікові дані мобільнішими, а саме реєструвати господарські операції в момент їх здійснення, що відповідає концепції широкого трактування управлінського обліку. Проведене дослідження дозволило встановити суттєві відмінності управлінського обліку за традиційної системи управління та в умовах впровадження системи проектного менеджменту. У зв'язку з цим досить перспективними та науково-обґрунтованими бачаться дослідження щодо формування повноцінної системи управлінського обліку та внутрішнього контролю процесів у рамках здійснення проектів для проектно-орієнтованих організацій.

МОНІТОРИНГ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*Микола Кравченко д.е.н., професор, професор кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В сучасних умовах невизначеності, де все кожного дня змінюється під впливом світової фінансово-економічної кризи, підприємства АПК потрібно трактувати як відкриту систему, що неодмінно має взаємодію з різними елементами зовнішнього середовища, такими як: інші підприємства, банки, організації, що належать до соціально-політичних та економічних інституцій. Для того щоб підвищити рівень економічної безпеки агропромислового комплексу необхідно впровадити нові якісні рішення що стосуються сфери економічної безпеки для того щоб реального підвищити її рівень.

Механізм управління забезпеченням фінансової безпеки суб'єктів господарювання потребує множини взаємозв'язаних дій, що об'єднуються в системний підхід до підтримки фінансової безпеки підприємств, тобто: управління на всіх стадіях виробництва, а саме управління цілями, завданнями відповідно до визначеної місії; пошук проблеми, усвідомлення потреби в її вирішенні, діагностика, контролювання, моніторинг та прийняття рішень що стосуються необхідності забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання [1, с.34-39].

Оскільки аграрний сектор з кожним роком стає гнучким, а не всі області фінансової безпеки підприємства знаходяться на достатньому рівні, та немає відділу який би займався економічною безпекою, виникає необхідність у створенні відділу з питань забезпечення економічної безпеки, яка б займалася підтримкою та покращенням областей фінансово-економічної безпеки на аграрних підприємствах. До його компетенцій будуть входити -розроблення, атвердження та контроль за виконанням нормативно-правових актів, які забезпечують економічну безпеку у підрозділах підприємства, -виконання інших завдань, що покладені керівництвом підприємства у частині забезпечення економічної безпеки, -підтримка взаємозв'язку з правоохоронними органами, -координація діяльності підрозділів економічної безпеки, надання їм будь якої методичної допомоги; -проведення зовнішніх та внутрішніх заходів з одержання інформації, які входять до компетенції підрозділу, а також ведення інформаційно-аналітичної роботи; -аналізування загроз для діяльності підприємства та своєчасне доведення отриманих даних керівництву підприємства для того щоб вони могли прийняти якісне управлінське рішення; - швидке повідомлення керівництва підприємства та підрозділу економічної безпеки про вірогідне відхилення від стандартів економічної безпеки; - негайне проведення заходів що стосуються протидії негативним впливам на фінансово-економічну діяльність підприємства, сумісна

дія підприємства із зазначених питань з правоохоронними та спеціальними службами, також органами влади та управління, та іншими зовнішніми суб'єктами у сфері економічної безпеки.

У відділі наприклад буде працювати три людини, між якими буде розподілені області економічної безпеки. Так наприклад перша людина візьме на себе фінансову та політико-правову область; друга буде займатись інтелектуальною, кадровою та інформаційною, екологічною; Ну а третя візьме силову та техніко-технологічну.

Як приклад алгоритм інноваційного забезпечення фінансової безпеки аграрного сектору може включати в себе такі елементи:

1) отримання даних про об'єкт, що потребує захисту - отримання даних і усвідомлення їх, та що саме є в фінансовій небезпеці і негайно потребує захисту;

2) усвідомлення факту загрози - визначення причинно-наслідкових зв'язків загроз, а також визначення який вони мають механізм дії або як можуть подіяти на об'єкт і якими шляхами та засобами можна уникнути цих загроз;

3) усвідомлення потреби захисту - прийняття управлінського рішення щодо фінансової безпеки підприємства, визначення величини небезпеки, які саме заходи і в якій послідовності в міру виникнення необхідно вживати. На цьому етапі необхідно розробляти концепцію фінансової безпеки на основі науково-теоретичних та практичних знань;

4) розроблення теоретичних основ фінансової безпеки підприємств – визначення загальної методики по підтримці фінансової безпеки підприємств.

Оскільки, під час проведення характеристики організаційної роботи було виявлено що найбільш вразлива складова це силова, а вона відповідає за забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників; гарантування безпеки майна та капіталу підприємства; гарантування безпеки інформаційного середовища підприємства, то пропонуємо посилити її за рахунок наступних дій: забезпечити охорону приміщень, устаткувань, продукції, технічних засобів та працівників підприємства. Реалізувати це можливо через використання відеоспостереження, охоронної сигналізації для приміщень, пожежної сигналізації, системи пожежогасіння, установки автоматичних воріт, використання устаткувань для обмеження доступу в приміщення.

Література:

1. Бугай В.З., Омельченко В.М. Analysis and evaluation of financial stability of the enterprise. *Держава та регіони*. 2008. № 1. С. 34–39.
2. Васильчак С.В. Економічна стійкість сільськогосподарських підприємств: стратегічний менеджмент. *Зб. наук. праць "Формування ринкових відносин в Україні"* [за ред. І.Г. Мансурова]. 2015. Вид. 6(169). – С. 67-70.

ДІАГНОСТИКА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Сергій Коропецький, здобувачка вищої освіти
магістр, група МгУФЕБ-1-24
Науковий керівник: Сергій Юрченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання питання забезпечення економічної безпеки підприємства набуває особливої актуальності. Зовнішні виклики, такі як геополітична нестабільність, технологічні зміни, економічні кризи та інформаційні загрози, змушують підприємства впроваджувати ефективні системи захисту. Однією з найважливіших складових управління економічною безпекою є її своєчасна діагностика.

Діагностика системи економічної безпеки дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози, слабкі сторони та прогалини в захисті підприємства. Вона є не лише інструментом контролю, а й засобом прогнозування ризиків та мінімізації їхнього впливу. Ефективна діагностика дозволяє ухвалювати обґрунтовані стратегічні рішення, спрямовані на забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах невизначеності.

Процес діагностики охоплює оцінку як внутрішнього середовища підприємства (фінансово-економічні показники, кадровий потенціал, організаційна структура), так і зовнішнього (ринкова конкуренція, законодавчі зміни, політична ситуація). Інформація, отримана в результаті аналізу, повинна бути достовірною, повною та актуальною.

Діагностичні заходи передбачають застосування комплексу методів: економіко-математичне моделювання, експертні оцінки, факторний аналіз, SWOT-аналіз, аналіз чутливості тощо. Їх поєднання дозволяє отримати об'єктивну та багатогранну картину стану економічної безпеки підприємства.

Особливе значення має визначення ключових індикаторів економічної безпеки, які дозволяють оцінити рівень захищеності підприємства. До таких індикаторів належать: рівень фінансової стабільності, структура та якість активів, ефективність управління зобов'язаннями, рівень ліквідності, оборотність капіталу тощо. Моніторинг цих показників у динаміці дає можливість виявляти негативні тенденції на ранніх етапах.

Важливою складовою діагностики є ідентифікація джерел загроз та їх імовірності. Це дозволяє не лише фіксувати наявні ризики, а й прогнозувати нові, враховуючи тенденції у зовнішньому середовищі. Наприклад, підвищення цін на енергоресурси, зміна податкового законодавства чи втрата ключових партнерів можуть стати каталізаторами для кризових явищ.

Діагностика системи економічної безпеки має включати оцінку ефективності функціонування механізмів захисту, таких як внутрішній контроль, фінансовий моніторинг, служби безпеки, юридичний супровід. Це дозволяє своєчасно виявити неефективні управлінські рішення та оптимізувати існуючі процеси.

Не менш важливою є роль інформаційного забезпечення в діагностичному процесі. Доступ до якісних, перевірених та оперативних даних дозволяє зменшити ймовірність помилкових рішень. В умовах цифрової трансформації підприємства мають можливість використовувати сучасні програмні продукти та аналітичні платформи, які автоматизують обробку інформації та підвищують точність аналітичних висновків.

Успішна діагностика потребує не лише технологічного інструментарію, а й відповідного кадрового потенціалу. Кваліфіковані аналітики, фахівці з фінансової безпеки, внутрішні аудиторіи мають бути інтегровані в систему управління підприємства. Їхня діяльність повинна базуватись на стандартизованих підходах, адаптованих до специфіки конкретного бізнесу.

Регулярність діагностичних заходів є критично важливою. Разова оцінка не дозволяє виявити довгострокові ризики, а також змінити стратегічний курс. Постійний моніторинг та оновлення аналітичної інформації сприяють гнучкому реагуванню на зовнішні та внутрішні зміни.

Підприємства мають розробляти індивідуальні методики діагностики, які враховують особливості їхньої діяльності, галузеву специфіку, масштаб та інші фактори. Універсальні підходи можуть бути базовими, однак потребують адаптації до конкретного середовища функціонування.

Слід відзначити, що ефективна діагностика економічної безпеки стає основою для формування стратегічних програм розвитку підприємства, в яких передбачено шляхи підвищення стійкості до ризиків. Це включає не лише технічні або фінансові заходи, а й зміну корпоративної культури, спрямованої на підвищення відповідальності працівників.

Одним із важливих завдань діагностики є визначення допустимого рівня ризику. Не всі загрози можна усунути повністю, однак підприємство повинно чітко знати, який ризик воно може прийняти без втрати стабільності. Цей підхід дозволяє ефективно розподіляти ресурси на захист найбільш уразливих ділянок.

Інтеграція результатів діагностики в загальну систему управління підприємством забезпечує злагоджену взаємодію між усіма рівнями менеджменту. Це створює умови для прийняття своєчасних і збалансованих управлінських рішень.

Отже, діагностика системи економічної безпеки є не лише інструментом контролю, а стратегічним елементом забезпечення життєздатності підприємства в умовах постійних змін. Її ефективність залежить від наявності інформаційних ресурсів, кваліфікованого персоналу, використання сучасних аналітичних інструментів та чіткої організації процесу. Таким чином, вона виступає гарантом стійкості та конкурентоспроможності підприємства в довгостроковій перспективі.

Література:

1. Андросов, О. І., & Шевчук, О. В. (2023). Використання ІТ-рішень у діагностиці економічної безпеки підприємства. *Сучасна економіка*, 2, 44–50.
2. Климчук, М. В., & Харченко, Л. Ю. (2023). Діагностика економічної безпеки підприємства: теоретичні основи та інструменти. *Фінанси України*, 5(332), 65–78.

РОЛЬ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Іван Левицький, здобувач вищої освіти гр.М2УФЕБ-24
Альона Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах глобальної конкуренції та економічної нестабільності стратегічний розвиток підприємства неможливий без ефективного механізму забезпечення економічної безпеки. Економічна безпека виступає не лише як передумова стабільного функціонування, а й як стратегічний ресурс, який дозволяє підприємству ефективно реалізовувати свої довгострокові цілі, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та зберігати конкурентні переваги. Економічна безпека підприємства визначається як стан захищеності його ресурсного потенціалу, фінансової стійкості та здатності до розвитку в умовах постійних зовнішніх і внутрішніх загроз [1]. Забезпечення цього стану можливе завдяки функціонуванню спеціального механізму економічної безпеки, що включає комплекс методів, інструментів і заходів, спрямованих на виявлення, попередження, нейтралізацію загроз і мінімізацію їх негативних наслідків. Основними складовими механізму забезпечення економічної безпеки є: ідентифікація та оцінка загроз економічній безпеці; розробка та реалізація заходів захисту; створення інформаційно-аналітичної бази для моніторингу ризиків; формування системи управління ризиками; забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємства [2].

Роль цього механізму у стратегічному розвитку підприємства проявляється в кількох ключових напрямках:

1. Формування основи для стабільного зростання. Наявність механізму економічної безпеки дозволяє підприємству забезпечувати фінансову стійкість, що є базовою умовою для реалізації довгострокових інвестиційних проєктів та інноваційних програм [3].

2. Підвищення гнучкості та адаптивності. Оперативне виявлення та реагування на загрози сприяє підвищенню здатності підприємства адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури та державної політики.

3. Забезпечення конкурентних переваг. Системне управління ризиками дозволяє підприємству працювати ефективніше за конкурентів, мінімізуючи витрати на подолання кризових ситуацій та втрату ресурсів [4].

4. Формування позитивного іміджу. Стабільність і стійкість підприємства до ризиків позитивно сприймається інвесторами, партнерами і споживачами, що підвищує його інвестиційну привабливість.

5. Підвищення ефективності стратегічного планування. Інформація, отримана в процесі роботи механізму безпеки, дозволяє точніше прогнозувати майбутні загрози та адаптувати стратегічні цілі підприємства до реальних умов функціонування.

Як зазначає О.Є. Кузнєцов, стратегічний розвиток підприємства в умовах ринкової економіки неможливий без попереднього створення надійної системи

економічної безпеки, яка дозволяє мінімізувати ризики реалізації стратегічних ініціатив [5].

Ключовими принципами побудови ефективного механізму забезпечення економічної безпеки є: системність і комплексність; превентивний характер заходів; безперервність моніторингу загроз; гнучкість і адаптивність інструментів; інтеграція заходів економічної безпеки у загальну стратегію розвитку підприємства [6].

На практиці ефективне функціонування механізму економічної безпеки потребує створення спеціалізованих структурних підрозділів або призначення відповідальних осіб, розробки внутрішніх регламентів, планів реагування на кризові ситуації, застосування сучасних інформаційних технологій для обробки даних про ризики. Фактори, що найбільше впливають на рівень економічної безпеки підприємства в процесі його стратегічного розвитку: зміни макроекономічного середовища (інфляція, валютні коливання, політична нестабільність); динаміка ринку та конкурентного середовища; технологічні зміни; внутрішні організаційні ризики (неефективне управління, кадрові проблеми); фінансові ризики (зниження платоспроможності, кредитні ризики) [7].

Важливо відзначити, що механізм економічної безпеки має бути інтегрований у стратегічне управління підприємством. Іншими словами, питання безпеки мають враховуватися при розробці місії, бачення, стратегічних цілей, а також при визначенні шляхів їх досягнення. За дослідженнями М.В. Лаптевої, підприємства, які включають економічну безпеку до системи стратегічного управління, демонструють на 20-25% вищий рівень стійкості до кризових ситуацій порівняно з тими, хто нехтує цим підходом [8].

Отже, можна виділити основні напрями вдосконалення механізму економічної безпеки для посилення стратегічного розвитку: впровадження сучасних цифрових технологій у сфері аналізу ризиків і безпеки; розробка сценарних підходів до планування кризових ситуацій; регулярне навчання персоналу з питань ризик-менеджменту; постійний аудит і ревізія системи економічної безпеки; активне використання страхових інструментів і фінансових резервів для захисту від наслідків ризиків. Таким чином, роль механізму забезпечення економічної безпеки у стратегічному розвитку підприємства є визначальною. Він виступає не тільки інструментом мінімізації ризиків, але і важливою передумовою досягнення стабільного зростання, підвищення конкурентоспроможності та довгострокового успіху підприємства на ринку.

Література:

1. Бланк І.О. Управління економічною безпекою підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2021. 432 с.
2. Ковальчук Т.Т. Система економічної безпеки підприємства: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2022. 312 с.
3. Панченко В.П. Стратегічне управління розвитком підприємства. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 284 с.

ПІДХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

*Марина Луньова, здобувачка вищої освіти гр.МгУФЕБз-24
Науковий керівник: Леся Васільєва, д.держ.упр, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах динамічного розвитку фінансового ринку, посилення конкуренції та зростання кількості кіберзагроз питання вдосконалення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки банківських установ набуває особливої актуальності. Інформація є ключовим ресурсом, що визначає ефективність функціонування банку, його здатність вчасно виявляти ризики, запобігати фінансовим втратам та забезпечувати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Зміни у регуляторному середовищі, цифровізація банківських послуг, поява нових каналів комунікації та обробки даних суттєво ускладнюють контроль за інформаційними потоками. Водночас банки дедалі більше залежать від об'єктивності, повноти та своєчасності обліково-аналітичної інформації при прийнятті стратегічних та оперативних рішень. Тому формування ефективної системи збору, обробки, аналізу та захисту інформації є важливою передумовою підтримання належного рівня економічної безпеки банківської установи.

Недостатня якість інформаційного забезпечення може призводити до несвоєчасного виявлення фінансових шахрайств, зниження платоспроможності банку, втрати репутації та ринкових позицій. Особливої уваги потребують питання кіберзахисту, запровадження систем раннього попередження про загрози та аналітичного прогнозування можливих кризових ситуацій.

Отже, дослідження проблематики вдосконалення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки банку є важливим як у науковому, так і у практичному аспектах. Воно сприяє підвищенню стабільності банківської системи загалом, зниженню рівня фінансових ризиків та забезпеченню сталого стратегічного розвитку банківської установи в умовах сучасного інформаційного середовища.

Основними підходами до вдосконалення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки банківської установи є:

1. Створення єдиної інформаційно-аналітичної платформи.

Вона об'єднує дані з різних підрозділів банку (кредитного, ризик-менеджменту, бухгалтерії, служби безпеки) для централізованого оброблення і аналізу інформації щодо потенційних загроз. Це підвищує оперативність прийняття управлінських рішень і мінімізує ризики [1, 2].

2. Використання сучасних ІТ-рішень.

Важливо впроваджувати автоматизовані системи моніторингу транзакцій, аналізу великих даних (Big Data), системи раннього виявлення шахрайства, а також інструменти прогнозування фінансових ризиків за допомогою штучного інтелекту [3].

3. Підвищення якості обліково-аналітичної інформації.

Формування аналітичної бази повинно здійснюватися на основі точних, перевірених і актуальних даних. Це передбачає регулярну перевірку джерел інформації, її систематизацію та стандартизацію для мінімізації помилок в управлінських рішеннях [1].

4. Посилення інформаційної безпеки.

Інформаційне забезпечення не буде ефективним без належного захисту даних. Банки мають запроваджувати багаторівневі системи кіберзахисту, засоби шифрування даних, контролю доступу та регулярного аудиту інформаційних систем [4].

5. Формування корпоративної культури безпеки.

Удосконалення інформаційного забезпечення неможливе без підвищення обізнаності працівників банку щодо загроз інформаційній безпеці та їхнього навчання діям у разі виникнення підозрілих ситуацій [3].

Таким чином, вдосконалення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки банківської установи повинно базуватись на комплексному підході. Це включає впровадження сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи обробки великих обсягів даних (Big Data), використання аналітичних інструментів для прогнозування фінансових ризиків, а також інтеграцію різних джерел даних в єдину інформаційну платформу. Такий підхід дозволяє банку отримувати актуальну, об'єктивну та структуровану інформацію в реальному часі, що є критично важливим для прийняття обґрунтованих рішень щодо забезпечення економічної безпеки та управління ризиками.

Окрім того, необхідно особливу увагу приділяти стандартизації інформаційних потоків, щоб забезпечити їх сумісність, точність та легкість в обробці. Це включає визначення єдиних стандартів для збору, обробки та зберігання даних, що допоможе знизити ймовірність виникнення помилок та підвищить ефективність внутрішнього контролю. Важливим елементом є посилення кіберзахисту, адже з ростом цифровізації банківських послуг зростає кількість кіберзагроз, що можуть поставити під сумнів цілісність і конфіденційність даних. Тому для забезпечення стабільного розвитку банку, збереження його конкурентоспроможності та захисту від сучасних загроз необхідно поєднувати ці заходи в єдину систему безпеки.

Література:

1. Бланк І.О. Економічна безпека банківських установ. Київ: Ніка-Центр, 2021. 312 с.
2. Журавльова І.В. Інформаційне забезпечення системи управління ризиками банку. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 280 с.
3. Герасимович А.М. Технології безпеки банківських операцій. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023. 230 с.
4. Соколова К.О. Кібербезпека банківських установ: сучасні загрози та захист. Харків: Університет банківської справи, 2022. 275 с.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНСЬКИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

*Юлія Масюк, к.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній є критично важливим для підтримки їхньої стабільності, довіри клієнтів і збереження ринкової репутації.

У період війни, економічної кризи, зростання інфляції та зниження доходів населення страховики стикаються з численними загрозами, які можуть підірвати їхню стабільність, репутацію та здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Це вимагає ефективного управління фінансово-економічною безпекою.

В умовах економічної нестабільності, війни та конкуренції страхові компанії змушені постійно переглядати й удосконалювати бізнес-стратегії, щоб гарантувати фінансову міцність і платоспроможність. Страховий сектор відіграє важливу роль в економіці, захищаючи громадян і бізнес від ризиків, що виникають із зовнішнього чи внутрішнього середовища.

Фінансово-економічна безпека страхової компанії передбачає її здатність стабільно працювати й розвиватися в мінливому економічному середовищі, забезпечуючи фінансову стійкість і прибутковість.

Економічна безпека - це комплекс заходів для захисту фінансової стабільності, конкурентоспроможності, платоспроможності та стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз. Вона забезпечує надійне функціонування компанії, зниження ризиків і підтримку позитивного фінансового стану. Економічна безпека є основою довгострокового розвитку та стабільності на ринку.

Надійна економічна безпека робить компанію привабливою для інвесторів, знижуючи ризики вкладень. Для акціонерів це забезпечує стабільний дохід і збереження капіталу. Компанія з міцною безпекою може інвестувати в нові продукти, технології та послуги, що сприяє конкурентоспроможності. Вона також швидко адаптується до змін ринку та викликів.

Управління фінансово-економічною безпекою - це набір стратегій і заходів для забезпечення фінансової стабільності, зниження ризиків і підтримки довгострокової платоспроможності та конкурентоспроможності. Ефективне управління дозволяє уникати криз і захищати інтереси клієнтів, акціонерів і партнерів.

Основні складові управління фінансово-економічною безпекою, на нашу думку, включають: ризик-менеджмент, формування страхових резервів, контроль платоспроможності, управління інвестиціями, оптимізацію витрат, перестраховування, аналіз і прогнозування фінансових показників, дотримання законодавчих вимог, фінансовий аудит і управління репутаційними ризиками.

Ці елементи забезпечують ефективне управління фінансово-економічною безпекою, дозволяючи страховикам залишатися стабільними й

платоспроможними, підвищувати довіру клієнтів, інвесторів і регуляторів, підтримувати конкурентоспроможність, виконувати страхові зобов'язання та нарощувати капітал.

У 2024 році кількість страхових компаній в Україні скоротилася до 65. З ринку вийшли 36 компаній, із них 34 - із сегменту ризикового страхування. Це посилило концентрацію ринку: частка п'яти найбільших ризикових страховиків зросла з 39% до 42%, а ТОП-10 - із 65% до 71%.

Валові страхові премії зросли на 15% до 53,1 млрд грн, із них страхування життя - 5,7 млрд грн, ризикове страхування - 47,4 млрд грн. Чистий фінансовий результат страховиків у 2024 році збільшився з 2,44 млрд грн до 3,95 млрд грн. Активи ризикових страховиків досягли 46,1 млрд грн, страховиків життя - 26,7 млрд грн. Страхові виплати зросли до 20,4 млрд грн, із них 1,4 млрд грн - страхування життя, 19 млрд грн - ризикове страхування.

Кількість діючих страхових компаній в Україні скоротилася через складну економічну ситуацію, воєнну нестабільність і високу конкуренцію. Проте на ринку залишилися стабільні, прозорі та конкурентоспроможні страховики, які ефективно адаптуються до викликів, управляють ризиками та зміцнюють довіру клієнтів, сприяючи розвитку якісного страхового сектору.

Основні небезпеки для українських страхових компаній в сучасних умовах можна поділити на такі групи:

- політичні: воєнні дії та їх наслідки для страховиків і страхувальників, недостатня державна підтримка, послаблення регуляторних стандартів, що може сприяти зловживанням недобросовісних страховиків;

- соціальні: падіння платоспроможності громадян, міграція й еміграція клієнтів, низький рівень довіри до учасників страхового ринку, поширення шахрайських схем;

- правові: брак ефективної державної політики у сфері страхування під час воєнного стану, недостатній захист населення й бізнесу, низька прозорість страхових операцій, затримки або невиконання страховиками зобов'язань, страхове шахрайство та порушення законодавства;

- функціонально-технологічні: обмежений вибір страхових продуктів, відсутність програм страхування воєнних ризиків, тимчасові труднощі з обслуговуванням клієнтів, недостатня технологічна інноваційність у менеджменті та клієнтському сервісі, інформаційна асиметрія, ризик витоку даних, слабка інституційна інфраструктура ринку, дефіцит кваліфікованих фахівців, кібератаки та кібершахрайство;

- економічні: висока інфляція, відтік капіталу за кордон, втрата майна через воєнні дії, використання страхових компаній у схемах ухилення від податків, легалізація незаконних доходів через перестраховування, неефективне розміщення страхових резервів, зменшення кількості страхових договорів, зростання страхових випадків, зокрема в медичному страхуванні, невідповідність структури активів і пасивів.

Додаткові фактори включають погіршення демографічної ситуації, зниження доходів населення, низький попит на страхові продукти, ненадійність інвестиційних проєктів, слабка страхова культура, високий рівень конкуренції з банками за клієнтські кошти тощо.

З точки зору інституціонального підходу, на фінансову безпеку страховиків впливають як формальні, так і неформальні інститути: базові неформальні: культура, традиції, менталітет учасників ринку, корупція, бюрократія, ділова етика, бізнес-практики. специфічні неформальні: низька страхова грамотність, страхове шахрайство, схемне страхування, неформальні домовленості між страховиками, нерегламентовані умови договорів.

Для українських страхових компаній забезпечення належного рівня фінансової безпеки є одним із пріоритетних завдань, і важливу роль у цьому відіграє створення збалансованих страхових портфелів. На жаль, значна проблема вітчизняного страхового ринку полягає в тому, що багато страховиків покривають страхові виплати за рахунок нових контрактів і отриманих премій, не приділяючи належної уваги формуванню та раціональному розміщенню страхових резервів.

Щоб досягти високого рівня фінансової стабільності, страховикам необхідно розробляти продумані стратегії, які відповідають сучасним реаліям, регулярно аналізувати поточні та передбачати можливі ризики, оптимізувати структуру страхових портфелів, удосконалювати підходи до тарифної, інвестиційної та перестрахової діяльності, впроваджувати ефективні сучасні інструменти управління фінансовою безпекою, здійснювати постійний контроль за фінансовими процесами та інвестувати в якісну підготовку як керівного складу, так і вузькоспеціалізованих фахівців.

Незважаючи на численні труднощі та загрози, з якими стикалися страховики в останні роки, більшість із них зуміли зберегти прибутковість. Оскільки прибуток є ключовим внутрішнім ресурсом для забезпечення фінансової стійкості та безпеки, це відкриває перспективи для відновлення й довгострокового розвитку компаній. Лише ті страховики, які працюють стабільно та надійно, можуть гарантувати фінансовий захист своїм клієнтам, сприяючи формуванню конкурентоспроможного страхового сектору з високим рівнем довіри з боку суспільства та значним потенціалом для залучення інвестицій.

Отже, управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії - це комплексна система заходів, що забезпечує стійкий розвиток і успішне функціонування на ринку. Необхідно створити систему, що включає ризик-менеджмент, контроль платоспроможності, оптимізацію витрат, дотримання законодавства й регулярний фінансовий моніторинг. Це мінімізує ризики та забезпечує стабільність, стійкість і зростання компанії. Необхідно активно впроваджувати найсучасніші й найефективніші інструменти та підходи до управління фінансовою безпекою, щоб забезпечити стабільність і стійкість компанії. Важливо також працювати над створенням збалансованих страхових портфелів і вдосконаленням політики у сфері тарифів, інвестицій та перестраховання.

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Тетяна Мачак, старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Нестабільність військово – політичного середовища, часті фінансові кризи та висока конкуренція на ринку викликають постійні загрози і ризики для фінансово-економічної стійкості підприємств. В таких умовах особливої ваги набуває ефективне управління фінансовими ресурсами, серед яких важливе місце займає кредиторська заборгованість.

Кредиторська заборгованість є важливою складовою фінансово-економічної діяльності підприємства, яка відображає зобов'язання перед постачальниками товарів, робіт, послуг і прямо впливає на фінансову стійкість і стабільність підприємства. Високий рівень кредиторської заборгованості може свідчити про нестачу оборотного капіталу, підвищені фінансові ризики та до ряду негативних наслідків. Серед основних ризиків — погіршення кредитної репутації підприємства, збільшення витрат на обслуговування боргу, а також можливість банкрутства у разі виникнення несплати зобов'язань. Більше того, великі обсяги незадоволених зобов'язань можуть стати причиною втрати довіри з боку партнерів і постачальників, що негативно позначиться на майбутніх операціях.

Раціональне управління кредиторською заборгованістю сприяє зменшенню фінансових ризиків підприємства та підтримувати належний рівень ліквідності, своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами та забезпечувати сталість бізнес-процесів. Для цього важливо впроваджувати ефективні методи планування, контролю та аналізу розрахунків з кредиторами, а також встановлювати прозорі умови співпраці із постачальниками і партнерами. Також, доцільним буде розробка комплексної стратегії, яка включатиме кілька важливих етапів. По-перше, підприємство повинно систематично моніторити стан заборгованості, що дозволяє своєчасно виявляти прострочені зобов'язання. По-друге, необхідно оптимізувати платіжний календар, встановлюючи чіткі терміни оплати та забезпечуючи виконання зобов'язань в межах цих термінів.

В процесі діяльності, важливо оптимізувати договірну роботу з постачальниками, тобто включити в контракти умови щодо можливості надання відстрочки або зниження умов платежів, розміри штрафних санкцій за несвоєчасну оплату та програм лояльності для надійних партнерів, що в свою чергу дозволить знизити рівень заборгованості та зменшити фінансові витрати підприємства.

Використання автоматизованих систем для обліку та моніторингу кредиторської заборгованості є ще одним дієвим інструментом підвищення ефективності управління фінансами підприємства. Такі системи дозволяють значно спростити процес ведення обліку зобов'язань перед постачальниками, мінімізувати ризики виникнення помилок у розрахунках і скоротити час,

необхідний для обробки фінансових даних. Автоматизація забезпечує централізоване зберігання інформації про всі кредиторські операції, їх своєчасне оновлення та швидкий доступ до актуальної інформації, що особливо важливо для оперативного прийняття управлінських рішень. Важливим аспектом є також можливість інтеграції таких систем із загальною ERP-системою підприємства, що забезпечує єдиний інформаційний простір для управління всіма фінансовими і виробничими процесами.

Формування резервів під можливі фінансові втрати є важливим чинником і дієвим інструментом політики управління кредиторською заборгованістю підприємства. Такий резерв створюється для мінімізації негативного впливу можливих непередбачених витрат, пов'язаних із непогашенням заборгованості або з необхідністю погашення власних зобов'язань в умовах дефіциту грошових коштів. Формування резервів дозволить завчасно підготувати фінансову базу для покриття ризиків, забезпечити стійкість платоспроможності підприємства та уникнути різких коливань у фінансових результатах діяльності. Важливо, щоб створення резервів здійснювалося на основі ретельного аналізу фінансових ризиків, історії взаєморозрахунків із контрагентами та загального стану ринку. Резерви можуть формуватися як у вигляді окремого фінансового фонду, так і через бухгалтерське відображення у складі витрат відповідного періоду.

Ще одним результативним підходом до оптимізації управління кредиторською заборгованістю є залучення кваліфікованого фінансового менеджера або створення спеціального відділу на середніх і великих підприємствах. Така структура дозволяє централізовано управляти всіма процесами, пов'язаними з оцінкою, моніторингом і контролем заборгованості. Фінансовий менеджер або профільний відділ займається розробкою політики щодо оптимальних термінів розрахунків, аналізом фінансової надійності контрагентів, переговорами про умови оплати, своєчасним виявленням проблемних заборгованостей та вжиттям заходів для їх врегулювання.

Отже, оптимізація управління кредиторською заборгованістю є невід'ємним елементом забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, підвищує його дієздатність, сприяє стійкості і конкурентоспроможності, що є запорукою стабільного розвитку бізнесу в умовах сучасної економічної нестабільності.

Література:

1. Губарик, О., Геркіял, Н. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. Економіка та суспільство, 2023р. № 54. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-91>
2. Юбар О. О. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Ефективна економіка. 2020р. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7927>

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Анастасія Михлик, здобувачка вищої освіти
магістр, група МгУФЕБз-1-24
Науковий керівник: Сергій Юрченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасному динамічному бізнес-середовищі підприємства стикаються з численними ризиками, які можуть негативно вплинути на їхню фінансово-економічну безпеку. Ефективне управління цими ризиками неможливе без належного інформаційного забезпечення, яке виступає ключовим елементом у процесі прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення включає в себе збір, обробку, аналіз та передачу даних, необхідних для виявлення, оцінки та мінімізації фінансових ризиків. Як зазначають дослідники, інформаційна безпека є структурним елементом системи фінансово-економічної безпеки підприємства, забезпечуючи захист конфіденційної інформації та стабільність фінансових процесів.

Інформаційні ризики, такі як витік даних, кібератаки та несанкціонований доступ до інформації, можуть призвести до значних фінансових втрат та підриву довіри до підприємства. Забезпечення інформаційної безпеки стає необхідною передумовою ефективного функціонування підприємств у довгостроковій перспективі.

Інформаційно-аналітичні системи дозволяють підприємствам своєчасно виявляти потенційні загрози, аналізувати їх вплив та розробляти стратегії реагування. Такі системи сприяють підвищенню ефективності управління ризиками та забезпечують основу для прийняття обґрунтованих рішень.

Однією з головних умов забезпечення ефективного управління ризиками є своєчасне надходження достовірної інформації, що охоплює як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства. Зокрема, аналітичні дані щодо змін у законодавстві, економічній політиці, коливання на ринку сировини чи фінансових інструментів мають бути постійно доступні для керівництва підприємства. Інформаційне забезпечення має охоплювати не лише фінансові звіти та бухгалтерський облік, а й спеціалізовані показники, що відображають стан ризиків: кредитні, валютні, інвестиційні, операційні. Надійна інформаційна база формує основу для побудови моделей прогнозування, сценарного аналізу та оцінки впливу різних подій на економічну безпеку підприємства.

Інтеграція інформаційних систем управління ризиками дозволяє централізувати обробку даних, що надходять з різних джерел, і швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі. Зокрема, використання ERP-систем, CRM та спеціалізованих модулів ризик-менеджменту стає важливим чинником у підтримці фінансової стійкості підприємства.

Особливого значення набуває якість зворотного зв'язку між інформаційною системою та суб'єктами управління. Внутрішньоорганізаційна комунікація має бути налаштована так, щоб відповідальні особи на кожному рівні управління мали доступ до релевантної інформації та могли оперативно приймати рішення щодо усунення ризиків.

Крім технічного боку, важливим є кадровий аспект функціонування інформаційної системи. Працівники повинні мати необхідні компетенції для роботи з програмними засобами, розуміти принципи ризик-менеджменту та аналізу інформації. Низький рівень цифрової грамотності персоналу може стати слабкою ланкою у всій системі управління безпекою.

Одним із перспективних напрямів розвитку інформаційного забезпечення є використання штучного інтелекту та машинного навчання. Ці технології дозволяють не тільки автоматизувати обробку великих обсягів даних, а й виявляти закономірності, що залишаються недоступними для традиційних методів аналізу. У результаті зростає точність прогнозів щодо ризиків і посилюється превентивна функція контролю.

Не менш важливим є питання забезпечення кібербезпеки, адже уразливість інформаційних систем до атак може стати джерелом значних втрат. Створення надійної системи захисту від зовнішніх загроз (антивірусне ПЗ, шифрування, обмеження доступу) має бути невід'ємною складовою інформаційної інфраструктури підприємства. Підприємства також повинні розробити стратегії зберігання резервних копій критично важливої інформації. Регулярне резервне копіювання даних дозволяє уникнути повної втрати інформації у випадку аварій або атак, зберігаючи операційну безперервність і мінімізуючи ризики для фінансової безпеки.

Таким чином, інформаційне забезпечення відіграє багатогранну роль в управлінні ризиками - від збирання даних і аналізу до забезпечення безпеки та надійності інформаційних потоків. Його ефективне функціонування залежить як від технологічного рівня підприємства, так і від професіоналізму кадрів, що використовують ці системи для підтримки фінансово-економічної стабільності.

Література:

1. Козак Л.В. Інформаційне забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства / Л. В. Козак // Економічний вісник Донбасу. 2022. № 3. С.57-64.
2. Мазаракі А.А. Економічна безпека підприємств: підручник / А.А. Мазаракі, Ю.В. Макогон, С.В. Мочерний та ін. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2022. 416 с.
3. Мних Є.В. Контролінг: сучасна концепція інформаційного забезпечення менеджменту / Є.В. Мних. К.: КНЕУ, 2021. 272 с.
4. Савчук О.А. Інформаційна безпека підприємства в умовах цифрової трансформації / О. А. Савчук // Бізнес Інформ. 2023. № 1. С.68-74.
5. Чайковська І., Ткач Т., Чайковський М. Роль сучасних інформаційних систем та технологій у забезпеченні економічної безпеки підприємства в умовах digital-економіки // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2024. №3(330). С.424-430. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-67>

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Юрій Талько, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБз-24
Науковий керівник: к.е.н., доцент Одношевна О.О.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Аграрний сектор сильно залежить від погодних умов, таких як рівень опадів, температура повітря та тривалість вегетаційного періоду. Погіршення кліматичних умов може призвести до зниження врожайності, посухи, повеней або інших природних катастроф, що суттєво впливають на прибутковість і фінансову стабільність підприємства.

Зазначимо, що на загальну систему економічної безпеки підприємства впливають, як зовнішні, так і внутрішні фактори, які в загальній сукупності забезпечують її цільове функціонування. Для більш наглядного відображення даного взаємозв'язку, представимо згруповану схему цільового забезпечення ЕБ через її механізми (рис. 1).

Рис. 1. Цільове забезпечення ЕБ аграрного підприємства

Зазначимо, що прямий вплив має кадровий потенціал та кваліфікація працівників. Кваліфікація та професійний рівень працівників є важливим фактором, що визначає ефективність роботи підприємства. Висококваліфіковані спеціалісти здатні впроваджувати нові технології, оптимізувати процеси та знижувати витрати.

Ці фактори визначають не лише поточний стан економічної безпеки аграрного підприємства, але й його здатність адаптуватися до змін у ринковому середовищі, підтримувати стабільність та забезпечувати сталий розвиток. Слід також підкреслити, що саме вплив зазначених факторів мають прямий вплив на якість механізмів функціонування рівня економічної безпеки.

Економічна безпека та стратегічний розвиток аграрного підприємства є

взаємопов'язаними складовими його сталого функціонування та зростання в умовах сучасної економіки. Економічна безпека створює фундамент для формування ефективної стратегії розвитку, водночас стратегічний розвиток спрямований на зміцнення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності підприємства, що в свою чергу підвищує рівень його економічної безпеки. З одного боку, ЕБ формує платформу для реалізації стратегічних ініціатив: вона забезпечує фінансову стійкість, здатність до управління ризиками, надійність обліково-аналітичного забезпечення, функціонування технічної бази та стабільність кадрового потенціалу. Без наявності базових умов безпеки будь-яка стратегічна ініціатива є вразливою до зовнішніх та внутрішніх загроз, а сам розвиток може наражатися на фінансові або операційні кризи [2]. З іншого боку, стратегічний розвиток є необхідним елементом підтримання економічної безпеки в довгостроковій перспективі. Розширення ринків збуту, модернізація виробництва, інвестування в нові технології, підвищення якості продукції та ефективне управління ресурсами — усе це спрямовано на зміцнення ринкових позицій підприємства, підвищення рівня його автономності та зниження залежності від нестабільних зовнішніх факторів. Стратегія розвитку дозволяє підприємству не лише реагувати на виклики, а й проактивно формувати власну безпеку через розширення можливостей і підвищення ефективності.

Таким чином, ефективне функціонування аграрного підприємства у сучасних умовах неможливе без системного поєднання економічної безпеки та стратегічного управління. Їх синергія дозволяє не лише уникати загроз, але й створювати умови для стійкого зростання, інноваційного оновлення та підвищення ролі підприємства в агропромисловому комплексі країни. Побудова такої моделі є необхідною умовою для формування конкурентного, адаптивного та економічно захищеного аграрного бізнесу.

Отже зазначимо, що удосконалення стратегічного розвитку досліджуваного підприємства є необхідною умовою для забезпечення його конкурентоспроможності та довгострокового успіху. Підприємства молочної галузі стикаються з численними викликами, такими як коливання цін на сировину, зміни в споживчих уподобаннях, висока конкуренція на ринку та екологічні вимоги. Однак, стратегічне удосконалення у поєднанні з ефективним управлінням дозволить мінімізувати ці ризики та скористатися наявними можливостями для зростання.

Література:

1. Болтовська Л.Л. Інвестиційно-інноваційна діяльність як чинник забезпечення сталого розвитку м'ясопродуктового підкомплексу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2022. № 5 (61). С. 9-22., 2022.
2. Вдовенко Н.М., Перегуда Ю.А. Фінансові інструменти сталого розвитку підприємств аграрного бізнесу в аспекті економічної безпеки держави й впливу тіньової і поведінкової економіки. Scientific notes of Lviv University of Business and Law, 2023, 38: 504-510.

ПАРТНЕРСЬКИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-СТРАТЕГІЙ

*Євгеній Понсуй, здобувач вищої освіти гр.МгУФЕБ-24
Леся Васильєва, д.держ.упр, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах динамічного розвитку цифрової економіки та високої конкуренції на ринку підприємства змушені шукати нові ефективні інструменти для вдосконалення своїх бізнес-стратегій. Одним із таких інструментів є партнерський маркетинг (affiliate marketing), який забезпечує розширення каналів збуту, зміцнення бренду, залучення нових клієнтів і підвищення ефективності бізнес-процесів.

Партнерський маркетинг визначається як форма співпраці між компанією (замовником) та партнерами (афіліатами), які сприяють просуванню її товарів або послуг, отримуючи за це винагороду залежно від результатів [1]. Такий підхід дозволяє оптимізувати маркетингові витрати та сприяє гнучкості в реалізації бізнес-стратегій.

За словами Котлера, партнерський маркетинг є логічним розвитком концепції інтегрованих маркетингових комунікацій, оскільки сприяє побудові довготривалих відносин із партнерами і споживачами [2]. Завдяки залученню зовнішніх партнерів підприємства отримують можливість швидше виходити на нові ринки, збільшувати охоплення цільової аудиторії та зменшувати ризики, пов'язані з виходом нової продукції.

Роль партнерського маркетингу у вдосконаленні бізнес-стратегій проявляється через такі ключові аспекти:

1. Оптимізація витрат на маркетинг. Підприємства сплачують партнерам винагороду лише за фактичний результат (кліки, ліди, продажі), що підвищує ефективність використання маркетингового бюджету.

2. Підвищення довіри до бренду. Споживачі більше довіряють рекомендаціям відомих лідерів думок, блогерів чи спеціалізованих сайтів-партнерів, що позитивно впливає на сприйняття бренду [3].

3. Розширення ринкових можливостей. Через мережу афіліатів компанія може отримати доступ до нових сегментів ринку, регіонів або ніш, які важко охопити за допомогою традиційних каналів.

4. Гнучкість та масштабованість. Партнерські програми легко масштабуються: можна регулювати кількість партнерів, змінювати умови співпраці або фокус на окремі продукти залежно від стратегії розвитку підприємства [4].

5. Підвищення інноваційної активності. Взаємодія з різними партнерами сприяє генеруванню нових ідей щодо просування продуктів і вдосконалення комунікаційних стратегій.

Згідно з дослідженнями Гусарова К.О., впровадження партнерського маркетингу вимагає чіткої побудови системи мотивації партнерів, прозорості правил співпраці та регулярного аналізу результативності кожного партнера [5].

Важливо зазначити, що ефективність партнерського маркетингу як інструменту вдосконалення бізнес-стратегій залежить від таких факторів:

– Якість вибору партнерів. Підприємство повинно ретельно відбирати партнерів, орієнтуючись на їхню репутацію, охоплення цільової аудиторії та професійний підхід до просування.

– Технологічне забезпечення. Використання CRM-систем, трекінгових платформ, аналітики та автоматизації дозволяє ефективно керувати партнерськими програмами та оптимізувати результати [6].

– Прозора комунікація. Чіткі правила співпраці, регулярне інформування партнерів про нові продукти, акції чи зміни у програмі підвищують рівень залучення та лояльність.

Особливої уваги потребує розробка системи мотивації афіліатів. Як підкреслює Дж. Кларк, правильно побудована система заохочень є запорукою стабільного зростання партнерської мережі та ефективної реалізації маркетингової стратегії [7].

Інтеграція партнерського маркетингу у загальну бізнес-стратегію дозволяє не лише підвищити продажі, а й формувати довгострокові конкурентні переваги. Наприклад, ефективне використання партнерських програм в e-commerce (Amazon Associates, eBay Partner Network) стало одним із рушіїв глобального успіху цих компаній.

Таким чином, партнерський маркетинг є потужним інструментом удосконалення бізнес-стратегій, який сприяє оптимізації маркетингових витрат, підвищенню довіри до бренду, розширенню ринкової присутності та зміцненню конкурентних позицій підприємства. Його ефективна реалізація вимагає стратегічного підходу до вибору партнерів, впровадження сучасних технологічних рішень та побудови системи взаємної вигоди і довіри.

Література:

1. Петренко О.М. Маркетингові стратегії у цифровій економіці. Київ: КНЕУ, 2021. 280 с.
2. Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент. Київ: Вільямс, 2020. 912 с.
3. Тягло С.В. Партнерський маркетинг в системі інтернет-просування. Харків: ХНАУ, 2022. 198 с.
4. Brown P. Affiliate Marketing Strategies for Business Growth. New York: Business Expert Press, 2021. 154 p.
5. Гусаров К.О. Інтернет-маркетинг: сучасний стан та перспективи розвитку. Одеса: ОНЕУ, 2020. 223 с.
6. Evans D. Digital Marketing: Strategy, Implementation, and Practice. London: Pearson, 2021. 412 p.
7. Clarke J. The Art of Affiliate Marketing. Chicago: McGraw-Hill, 2020. 207 p.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Єлизавета Чорномаз, здобувачка групи МгУФЕБз-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах господарювання підприємства функціонують у складному, мінливому та часто нестабільному середовищі, що зумовлює необхідність ефективного управління ризиками як ключового елементу системи економічної безпеки. Ризики можуть мати різну природу – фінансову, операційну, репутаційну, правову, технологічну тощо – і виникають як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі підприємства. Саме тому розробка ефективної системи управління ризиками має стати пріоритетним завданням для керівництва будь-якого суб'єкта господарювання.

Система економічної безпеки підприємства являє собою комплекс заходів, інструментів, методів та ресурсів, що спрямовані на виявлення, оцінку, нейтралізацію або зниження впливу загроз, які можуть негативно вплинути на досягнення стратегічних та операційних цілей підприємства [2]. Однією з ключових складових такої системи є механізм управління ризиками, який передбачає постійне виявлення потенційних загроз, аналіз їх ймовірності та можливих наслідків, розробку відповідних заходів реагування, а також моніторинг ефективності вжитих рішень.

Процес управління ризиками включає кілька взаємопов'язаних етапів: ідентифікацію ризиків, їх оцінку, розробку стратегії управління, реалізацію заходів реагування та подальший моніторинг. На етапі ідентифікації визначаються всі можливі джерела загроз, що можуть вплинути на фінансовий стан, репутацію, правову позицію або інші аспекти функціонування підприємства [3]. Оцінка ризиків передбачає кількісний або якісний аналіз ймовірності їх виникнення та потенційної шкоди. Результати цього аналізу дають змогу підприємству розставити пріоритети у роботі з ризиками та обрати відповідну стратегію реагування: уникнення, зниження, передача (страхування або аутсорсинг) або прийняття ризику.

Окрему увагу слід приділити ролі ризик-менеджменту у контексті забезпечення стабільного фінансового стану підприємства. Нестабільність макроекономічного середовища, інфляційні процеси, валютні коливання, зміни в законодавстві та інші чинники вимагають постійного вдосконалення фінансового контролю, аналізу ліквідності, платоспроможності, структури витрат та прибутковості підприємства. Також значну роль відіграє аналіз контрагентів і побудова системи захисту від шахрайства або недобросовісної конкуренції.

Крім фінансових ризиків, важливу роль відіграють операційні ризики, пов'язані з виробничими процесами, логістикою, персоналом, технічним забезпеченням. Зокрема, недостатній контроль за виробничими процесами, збої в постачанні сировини або неефективне управління персоналом можуть призвести до серйозних економічних втрат. Тому впровадження системи

внутрішнього контролю, автоматизація облікових процесів, регламентація процедур та стандартизація діяльності є важливими кроками на шляху до зниження ризиків.

Інформаційні ризики та кібербезпека також набувають дедалі більшого значення у системі економічної безпеки. Захист конфіденційної інформації, безперебійна робота інформаційних систем, контроль доступу до даних та використання засобів шифрування є обов'язковими елементами сучасного управління ризиками. У зв'язку з цим підприємства впроваджують політику інформаційної безпеки, проводять навчання персоналу та здійснюють аудит ІТ-систем.

Крім того, слід підкреслити важливість формування корпоративної культури управління ризиками. Вона передбачає активну участь усіх рівнів управління у процесі ідентифікації та аналізу ризиків, відповідальність за прийняття рішень, прозору комунікацію та наявність внутрішніх процедур, які сприяють попередженню можливих загроз. Ключовим елементом є підтримка з боку вищого керівництва та впровадження системи регулярного звітування про ризики.

Сучасні підходи до управління ризиками передбачають використання інструментів стратегічного планування, побудову моделей сценарного аналізу, впровадження індикаторів раннього попередження, оцінку впливу ризиків на ключові показники ефективності [1]. Такий підхід дозволяє інтегрувати систему управління ризиками в загальну систему управління підприємством, що сприяє прийняттю зважених рішень та формуванню довгострокової конкурентоспроможності.

Отже, управління ризиками є однією з найважливіших складових економічної безпеки підприємства. Ефективна система ризик-менеджменту дозволяє не лише уникати втрат, але й своєчасно виявляти нові можливості для розвитку. Забезпечення економічної безпеки через управління ризиками має бути не разовим заходом, а постійною функцією, інтегрованою в усі процеси підприємства. Такий підхід забезпечить стабільність, розвиток та конкурентоспроможність бізнесу в умовах сучасної економічної нестабільності.

Література:

1. Вараксіна О. В., Побіденна В. І., Гребеник Р. В. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. С. 293-298. DOI: [10.32782/2524-0072/2023-56-47](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47)
2. Гапеева О. М., Головка Р. С. Особливості формування системи економічної безпеки підприємств. *Академічні візії*. 2025. Вип. 40. С. 89-95. DOI: [10.5281/zenodo.14917628](https://doi.org/10.5281/zenodo.14917628)
3. Загородня А. С. Підвищення рівня управління економічною безпекою підприємств в умовах ризиків та загроз. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. С. 47-52. DOI: [10.32782/2524-0072/2023-54-12](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-12).

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Дмитро Штепа, здобувач групи М2УФЕБ-1-24
Науковий керівник: Тетяна Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах ринкової економіки, що супроводжується високим рівнем конкуренції, політичною та економічною нестабільністю, фінансово-економічна безпека підприємства набуває особливої актуальності. Поняття фінансово-економічної безпеки охоплює здатність підприємства забезпечувати стабільне функціонування, досягати стратегічних цілей та захищати свої інтереси від внутрішніх і зовнішніх загроз, зокрема економічного, фінансового, правового, інформаційного характеру. Ефективне управління цією безпекою є необхідною умовою збереження конкурентоспроможності, прибутковості та довготривалого розвитку суб'єкта господарювання.

Сутність управління фінансово-економічною безпекою полягає в організації та реалізації системи заходів, спрямованих на своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію загроз, що можуть негативно вплинути на фінансову стійкість, ефективність діяльності або ділову репутацію підприємства. До таких загроз належать не лише зовнішні чинники, як-от зміни в законодавстві, валютні коливання, зростання конкуренції чи економічні кризи, але й внутрішні – неефективне управління, зловживання, шахрайство, недоліки в системі контролю або обліку, низький рівень корпоративної культури [1].

Фінансово-економічна безпека підприємства є складовою загальної системи економічної безпеки та передбачає підтримку стабільного фінансового стану, ліквідності, платоспроможності, достатнього рівня прибутковості, а також раціонального управління активами й зобов'язаннями [3]. Забезпечення цієї безпеки потребує інтеграції таких управлінських функцій, як стратегічне планування, моніторинг, контроль, аналіз, оцінка ризиків та прийняття рішень на основі об'єктивної інформації. При цьому важливу роль відіграє якість інформаційного забезпечення, що формується на основі даних обліку, внутрішнього аудиту та аналітики.

Значення управління фінансово-економічною безпекою полягає, перш за все, у здатності підприємства адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, вчасно виявляти загрози та реагувати на них адекватними управлінськими рішеннями. Це дозволяє зберігати стабільність фінансових потоків, уникати нераціонального використання ресурсів, мінімізувати втрати від ризикових операцій та запобігати банкрутству. Крім того, управління фінансово-економічною безпекою сприяє зміцненню довіри інвесторів, партнерів, банків і державних органів до підприємства, що є важливою умовою для залучення капіталу та розширення бізнесу.

Сучасна концепція управління фінансово-економічною безпекою передбачає системний підхід. Це означає, що безпека повинна бути інтегрованою у всі рівні управління підприємством – від стратегічного до

оперативного, охоплюючи всі функціональні підрозділи. Для цього на підприємстві необхідно створити спеціалізовану структуру або визначити відповідальних осіб, які здійснюватимуть управління ризиками, розроблятимуть плани дій у разі загроз, проводитимуть постійний моніторинг фінансових показників і відповідність діяльності вимогам законодавства та стандартам [2].

Одним з ключових інструментів управління фінансово-економічною безпекою є оцінка ризиків. Ідентифікація, аналіз та оцінювання можливих фінансових, операційних, правових ризиків дозволяє керівництву заздалегідь розробити стратегії реагування – уникнення, мінімізації, перенесення чи прийняття ризику. Для цього застосовуються різні методики, зокрема SWOT-аналіз, сценарний підхід, побудова матриць ризику, фінансове моделювання, внутрішній аудит.

Крім аналізу ризиків, велике значення має налагодження ефективної системи внутрішнього контролю, яка забезпечує дотримання процедур, збереження активів, запобігання шахрайству, своєчасне виявлення порушень і відхилень від норм. Така система також сприяє підвищенню дисципліни працівників, чіткості дій, зниженню впливу людського фактору та зміцненню репутації підприємства.

Особливу увагу при управлінні фінансово-економічною безпекою необхідно приділяти інноваціям та питання корпоративної культури, що формується на основі дотримання етичних норм, прозорості, відповідальності та взаємоповаги.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що управління фінансово-економічною безпекою є комплексною управлінською функцією, яка охоплює стратегічні, фінансові, операційні, організаційні та кадрові аспекти. Її належна реалізація забезпечує підприємству не лише стабільність та прибутковість, а й стійке становище на ринку, високий рівень довіри з боку партнерів і здатність до розвитку в умовах невизначеності. Саме тому управління фінансово-економічною безпекою має стати пріоритетом для кожного сучасного підприємства, незалежно від розміру, форми власності чи сфери діяльності.

Література:

1. Андрущенко І. Є., Шевцов В. Д. Фінансово-економічна безпека підприємства: стратегія і тактика забезпечення. *Ефективна економіка*. № 12. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.27>

2. Мельник Л. М., Трофімчук С. М. Програмно-цільовий підхід до управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів в умовах невизначеності. *Modern Economics*. № 48. 2024. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-09)

3. Ткаченко О., Єрмілов Р., Чернуха О. Фінансово-економічна безпека як складова системи управління підприємством. *Сталий розвиток економіки*. № 4(51), 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-15>

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

ANTI-CRISIS FINANCIAL PLANNING FOR ENTERPRISES IN CONDITIONS OF WAR

*Svitlana KHALATUR, Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine*

Anti-crisis financial planning in wartime conditions becomes a critically necessary tool for enterprises to ensure their resilience and ability to survive and develop despite extreme external shocks. Military conflict creates an extremely high level of uncertainty: logistics chains are destroyed, credit and currency risks increase, the solvency of counterparties and customers changes, and state regulation is strengthened through the introduction of extraordinary taxes and currency restrictions. In such an environment, traditional budgeting loses its relevance: static financial plans quickly become non-functional, and forecasts become unreliable. Therefore, enterprises need to switch to flexible anti-crisis planning systems that combine scenario analysis, operational liquidity control and constant monitoring of external and internal risks. The first step in this process is a detailed assessment of financial risks, initiated by the identification of key threats: destruction of assets, production stoppage, working capital deficit, refusal of counterparties to fulfill obligations, etc. At the same time, macroeconomic challenges should be taken into account: inflationary pressure, sharp fluctuations in exchange rates, changes in tax legislation (for example, increasing the «war» tax from 1.5% to 5% of personal income and increasing interest rates on the profits of banks and financial institutions). The enterprise forms a risk register with an assessment of the probability of occurrence and potential financial losses for each of them, which lays the foundation for further scenario modeling.

Scenario planning involves building several alternative financial models (optimistic, basic, pessimistic) with the definition of key drivers of changes: revenue volumes, cost, level of receivables, access to credit resources, etc. For each scenario, cash flow dynamics, liquidity indicators (current liquidity ratio, quick liquidity) and break-even point are calculated. At the same time, it is important to apply frequent - weekly or daily - revision of actual results and prompt adjustment of plans, since even small deviations in conditions of high volatility can lead to critical working capital deficits. A key element of anti-crisis planning is liquidity management. The enterprise should build a «lifting» schedule of cash receipts and payments, separating priority - salaries, utilities, debt service – and secondary expenses. If possible, it is necessary to set aside reserves in liquid instruments, which can be quickly realized in the event of a shortage of funds. An important means of maintaining liquidity is the establishment of internal credit lines between divisions, as well as cooperation with banks to open overdraft or guarantee lines. In conditions of martial law, diversification of financing sources requires significant attention. In addition to traditional bank loans, enterprises

should consider options for state support – programs «5-7-9%», etc., which were actively used by Ukrainian companies for refinancing and investments during the war. It is also advisable to establish cooperation with international financial organizations, funds and donor support programs, which currently offer grants or preferential financing for projects aimed at restoring production capacities and modernization.

At the same time, cost control should be strengthened through the introduction of a rolling forecast system and constant analysis of the effectiveness of cost items. Practice shows that enterprises that have reduced unprofitable areas, optimized administrative expenses and introduced energy-saving technologies have been able to reduce costs by 10–15% even in conditions of hostilities. It is also important to use Activity-Based Costing methods to accurately allocate costs by processes and products, which allows you to identify “heavy” items and optimize production links. Currency risk management is gaining particular importance: strong fluctuations in the hryvnia exchange rate can lead to large losses when importing materials or servicing external borrowings. To minimize these risks, hedging is used using forward contracts, options or currency swaps, as well as regular conversion of foreign exchange earnings into hryvnia, taking into account the NBU’s forecasts for the exchange rate. In addition, diversification of foreign exchange earnings through entry into new foreign markets and conclusion of contracts in «hard» currencies (USD, EUR) is useful.

An important component of anti-crisis planning is the automation of financial accounting and reporting. The implementation of ERP systems with financial control modules allows real-time receipt of data on cash flow, receivables and payables, actual expenses by direction. This provides operational analysis of deviations and speeds up the adoption of management decisions.

In parallel, it is necessary to strengthen internal control and audit: regular stress tests of the financial model, verification of the reliability of accounting data and assessment of the adequacy of reserves for losses on credit operations. Such measures increase the transparency of management and allow to identify «toxic» contracts or processes before they lead to significant losses.

Together with financial planning, it is necessary to integrate anti-crisis HR strategies: retention of key employees through motivational programs, flexible schedules, remote work, as well as planning a personnel reserve to quickly replace lost qualifications. The social stability of the team directly affects financial indicators, because reducing staff turnover reduces training and adaptation costs.

During a military conflict, the role of digital tools in financial planning is growing significantly. Automated ERP platforms based on cloud technologies provide uninterrupted access to up-to-date information and accelerate scenario modeling of the budget. In particular, in the spring of 2023, PrivatBank, the largest bank in Ukraine, conducted a lightning-fast transition of all data to the AWS cloud, which “possibly saved the economy” and ensured the financial stability of 20 million customers. Such solutions guarantee the redundancy of critical systems in the event of the destruction of local infrastructure. At the same time, the implementation of AI modules in financial instruments increases the accuracy of forecasts. Modern ERP systems with AI applications allow, for example, “to predict financial results, assess

possible risks, optimize resource planning”. This provides flexibility in cash flow planning and a quick response to instability in demand or liquidity.

ESG orientation is becoming an important component of anti-crisis planning. Effective corporate governance (the “G” component of ESG) helps keep a business afloat – it allows you to protect yourself from fraud and eliminate internal shortcomings. At the same time, war exacerbates environmental and social challenges, so the restoration of enterprises in the post-war period is envisaged «according to international standards and ESG principles». Investors already take ESG factors into account in business plans, so during a war it is worth integrating sustainability criteria into financial forecasts: assess environmental damage, support social projects (humanitarian aid, jobs) and ensure transparent audit of reporting. Thus, ESG-oriented planning strengthens investor confidence and promotes the arrival of financing even in a crisis.

Accounts receivable management requires innovative approaches and stricter financial discipline of counterparties. Automation of sales and payment processes helps reduce delays in the receipt of funds. AI-based systems analyze customer payment behavior and predict future cash flows, which allows you to identify risky debtors in advance. Special attention should be paid to electronic document management: electronic invoices and integrated payment services accelerate the receipt of payments and reduce errors. In addition, companies can use factoring schemes - selling receivables to banks or funds provides instant receipt of funds and eliminates the risk of cash gaps. Material risk management and restructuring of supply chains occur through diversification and insurance. Businesses should look for alternative supply routes and contractors, create “insurance” stocks of critical materials and components. Deloitte experts advise building more resilient supply chains by diversifying suppliers, building buffer stocks, and investing in supply transparency systems. This approach allows for a quick response to disruptions (port blockades or drone strikes) and ensures production continuity. In addition, companies should insure vulnerable assets. For example, the EBRD, together with Aon, introduced a mechanism for insurance of war risks: Ukrainian companies began to purchase policies that cover losses on domestic cargo and rolling stock. Such financial protection instruments allow for compensation for losses from destruction and create an additional financial “safety cushion”. Finally, it is critical to build up own financial reserves and liquidity buffers. Companies are increasing cash reserves and placing part of their funds in reliable instruments – for example, in government bonds that protect against inflation. Anti-crisis financial planning in wartime is a continuous, integrated process that combines risk assessment and management, scenario modeling, operational budgeting, liquidity management, financing diversification, currency and tax planning, accounting automation, and enhanced internal control. Only such a comprehensive and flexible solution allows enterprises not only to survive during hostilities, but also to lay the financial foundations for rapid recovery and further growth after the end of the war phase.

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БІЗНЕС-СТРУКТУР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ірина Аберніхіна, к.е.н., доцент
ННІ «Дніпровський металургійний інститут»
Українського державного університету науки і технологій

В умовах воєнної нестабільності бізнес-структури стикаються з безпрецедентними ризиками, що охоплюють як фізичну безпеку персоналу та майна, так і порушення логістичних ланцюгів, фінансову нестабільність, втрату ринків збуту та загальне зниження ділової активності (табл. 1).

Таблиця 1

Ризики бізнес-структур в умовах воєнного стану

Види ризиків	Коротка характеристика
Порушення логістики	Зруйновані транспортні шляхи, блокування портів, обмеження пересування в зонах бойових дій та окупованих територіях призводять до зриву постачань сировини й доставки готової продукції. Ускладнюється як внутрішня, так і міжнародна логістика. Витрати на перевезення стрімко зростають, а строки доставки стають непередбачуваними.
Втрати активів	Підприємства можуть втрачати матеріальні ресурси через обстріли, окупацію, мародерство чи реквізицію. Пошкодження або повне знищення виробничих потужностей, складів і офісів тягне за собою не лише прямі збитки, а й довготривалі зупинки в діяльності. Страхування активів у таких умовах є обмеженим або надто дорогим
Скорочення ринків збуту	Значна частина ринку може стати недоступною через тимчасову окупацію, евакуацію населення або зміну структури попиту. Бізнес втрачає клієнтів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку через зменшення довіри до стабільності країни. Переорієнтація на нові ринки потребує часу, ресурсів і маркетингових зусиль.
Коливання валютних курсів	Війна супроводжується дестабілізацією національної валюти. Стрибки курсу гривні призводять до непередбачуваних змін у вартості імпортованої сировини, комплектуючих та обладнання. Експортери стикаються з ризиками перерахунку прибутків, а імпортери – зростанням витрат і погіршенням умов контрактів.
Інфляційні процеси	Зростання цін на паливо, енергію, продовольство та інші ключові ресурси призводить до інфляції, яка знижує купівельну спроможність та підвищує операційні витрати. У поєднанні з падінням попиту це зменшує рентабельність бізнесу, а в деяких випадках робить його діяльність збитковою.

Узагальнено на основі [1-3].

У таких умовах підтримання фінансової стійкості підприємства стає критично важливою, а її досягнення потребує впровадження адаптивних, багаторівневих стратегій.

Сучасні бізнес-структури в Україні змушені оперативно трансформувати свої фінансові моделі.

Основними проблемами стають:

1. Обмеження доступу до кредитування. В умовах війни банки стають менш схильними до ризику, знижують обсяги кредитування, підвищують

процентні ставки та вимоги до застави. Доступ до довгострокового фінансування практично відсутній, а короткострокові кредити мають високі ризики й вартість. Це обмежує можливості підприємств інвестувати в модернізацію, закупівлю сировини та підтримку оборотного капіталу.

2. Нестабільність податкового навантаження. Часті зміни у податковому законодавстві, нестабільність ставок і механізмів оподаткування створюють додаткову невизначеність. Бізнес не може прогнозувати свої зобов'язання на тривалий період, що ускладнює бюджетне планування. Окремі податкові пільги носять тимчасовий або вибірковий характер, що не гарантує рівних умов для усіх підприємств.

3. Значне зростання вартості енергоресурсів. Порушення енергетичної інфраструктури, обмеження доступу до дешевих енергоресурсів і загальне подорожчання енергії призводять до різкого збільшення витрат. Особливо це вражає енергоємні галузі, де частка витрат на енергію може становити до 30–40% собівартості продукції. Це змушує підприємства скорочувати обсяги виробництва або шукати альтернативні джерела енергії.

4. Втрата частини виробничого та людського потенціалу. Воєнні дії часто супроводжуються руйнуванням виробничих потужностей, переміщенням бізнесу або евакуацією працівників. Мобілізація, еміграція, зростання психологічного навантаження і стрес – усе це призводить до скорочення кваліфікованої робочої сили. Дефіцит кадрів ускладнює реалізацію навіть поточних виробничих процесів.

5. Зниження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку. В умовах зниження доходів населення, втрати роботи та загальної невизначеності, споживачі скорочують витрати. Це особливо болісно вражає підприємства, орієнтовані на внутрішній ринок: торгівля, послуги, виробництво споживчих товарів. Відновлення попиту потребує часу, а тимчасове зменшення обсягів продажів може призвести до касових розривів та банкрутств.

Серед стратегічних підходів до забезпечення чи підтримання фінансової стійкості в умовах воєнного стану можна віднести наступні [2, 4]:

– Диверсифікація фінансових джерел. Підприємства все частіше залучають альтернативні джерела фінансування: гранти міжнародних організацій, оборотні кошти партнерів, факторинг, краудфандинг. Також зростає роль квазіфінансових інструментів – бартер, внутрішньогрупове фінансування;

– Управління ліквідністю та гнучке бюджетування у воєнних умовах. Бюджетування потрібно бути більш адаптивним: щомісячне або поквартальне коригування бюджетів дозволяє оперативно реагувати на ризики. Резервування коштів та оптимізація витрат допомагає утримати платоспроможність;

– Валютне хеджування та страхування ризиків. Активне використання фінансових деривативів, страхування активів та бізнес-перерв дає змогу зменшити вплив зовнішніх шоків. У практику входить хеджування валютних ризиків та укладання контрактів із форс-мажорними застереженнями;

– Реструктуризація активів та фінансових зобов'язань. Підприємства реалізують непрофільні активи, проводять реструктуризацію боргу, ведуть

переговори про відстрочки платежів. Це дозволяє мобілізувати додаткові ресурси та зменшити фінансове навантаження;

– Побудова стратегічних партнерств. Інтеграція у бізнес-альянси, кооперація з іншими учасниками ринку, залучення спільних проєктів дозволяє зменшити операційні витрати та ризики, а також підвищити інвестиційну привабливість.

Фінансова стійкість у період воєнної нестабільності залежить від здатності підприємства швидко адаптувати свої стратегії, формувати резерви, будувати гнучку систему фінансового управління та активно шукати нові джерела капіталу. Найефективнішими є комбіновані стратегії, які включають коротко- та довгострокові фінансові рішення, базовані на оцінці ризиків і прогнозуванні сценаріїв розвитку подій.

Література:

1. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (грудень 2024 р. - січень 2025 р.). *niss.gov.ua*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voeynoho-19>.

2. Юрчишена Л. В., Каплунська І. В. Концептуальний підхід до забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Efektivna ekonomika*. 2022. № 12. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.43> (дата звернення: 25.04.2025).

3. Качула С. В., Романова К. А. Ефективність фінансової діяльності підприємства в умовах військових конфліктів. *Agrosvit*. 2024. № 20. С. 52–58. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.20.52> (дата звернення: 25.04.2025).

4. Chubin D., Kovalenko O. FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ENTERPRISE: STAGES OF CATEGORIZATION OF THE CONCEPT IN DOMESTIC SCIENCE. *Actual Problems of Economics*. 2024. Vol. 1, no. 274. P. 38–45. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-274-38-45> (date of access: 25.04.2025).

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ВИСОКОЇ ІНФЛЯЦІЇ

*Лариса Бровко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансові активи є ключовим елементом економічної системи, забезпечуючи перерозподіл капіталу та фінансування інвестицій. Їхня обґрунтована оцінка є критично важливою для прийняття інвестиційних рішень, управління ризиками та забезпечення фінансової стабільності. Однак, в умовах нестабільної економіки, що характеризується високою непередбачуваністю та інфляцією, адекватність традиційних моделей оцінки фінансових активів опиняється під сумнівом. Тому постала необхідність дослідження адекватності застосування традиційних моделей оцінки в умовах економічної нестабільності та високої інфляції, а також розгляд та пропозиція нових підходів, що враховують специфіку таких макроекономічних умов.

Традиційні моделі оцінки фінансових активів, такі як модель дисконтованих грошових потоків (DCF), модель Гордона, мультиплікаторні методи (P/E, P/BV тощо) та модель капітальних активів (CAPM), базуються на певних припущеннях щодо стабільності економічного середовища, передбачуваності грошових потоків та відносно низької інфляції [2].

Модель дисконтованих грошових потоків (DCF) чутлива до прогнозування майбутніх грошових потоків та ставки дисконтування. В умовах нестабільності прогнозування стає вкрай складним, а висока інфляція спотворює реальну вартість грошей у майбутньому. Традиційне використання номінальних ставок дисконтування може не повністю відобразити інфляційні ризики.

Модель Гордона застосовується для оцінки акцій з постійним темпом зростання дивідендів. Висока інфляція може призвести до значних коливань темпів зростання дивідендів, роблячи модель менш надійною.

Мультиплікаторні методи базуються на порівнянні оцінюваної компанії з аналогічними компаніями або середніми ринковими значеннями. В умовах загальної економічної нестабільності та високої інфляції ринкові мультиплікатори можуть бути спотворені та не відображати фундаментальну вартість активів.

Модель капітальних активів (CAPM) використовує бета-коефіцієнт як міру систематичного ризику. В умовах нестабільності кореляції між ринковими індексами та окремими активами можуть змінюватися, що знижує прогностичну силу бета-коефіцієнта. Крім того, висока інфляція впливає на безризикову ставку доходу та ринкову премію за ризик.

Отже, традиційні моделі, не адаптовані до умов нестабільності та високої інфляції, можуть призводити до суттєвих помилок в оцінці фінансових активів, що збільшує ризики прийняття неправильних інвестиційних рішень [1].

Для більш адекватної оцінки фінансових активів в умовах нестабільної економіки та високої інфляції необхідно використовувати модифіковані або нові підходи [3].

Замість номінальних ставок дисконтування, які включають інфляційну премію, слід використовувати реальні ставки, скориговані на очікуваний рівень інфляції. Це дозволить більш точно відобразити часову вартість грошей без впливу інфляції. Для цього можна використовувати формулу Фішера або більш складні моделі прогнозування інфляції.

В умовах високої невизначеності доцільно використовувати сценарний аналіз, розглядаючи різні можливі макроекономічні сценарії (оптимістичний, базовий, песимістичний) та їхній вплив на грошові потоки та вартість активів. Стрес-тестування дозволяє оцінити стійкість вартості активів до екстремальних, але ймовірних макроекономічних шоків (різке зростання інфляції, валютні коливання, економічний спад).

В умовах високої невизначеності компанії можуть мати значну вартість, пов'язану з гнучкістю прийняття рішень у майбутньому (наприклад, відкладання інвестицій, зміна виробничих планів). Моделі оцінки реальних опціонів дозволяють врахувати цю стратегічну гнучкість, чого не роблять традиційні методи DCF.

Розробка моделей, які явно враховують специфічні ризики, пов'язані з нестабільністю та високою інфляцією (наприклад, валютні ризики, ризики регуляторних змін, ризики втрати купівельної спроможності). Це може включати додавання премій за ризик до ставки дисконтування або коригування прогнозів грошових потоків.

Умови нестабільної економіки та високої інфляції суттєво ускладнюють процес оцінки фінансових активів та ставлять під сумнів адекватність традиційних моделей. Для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень в таких умовах необхідно відходити від спрощених підходів та використовувати більш складні та адаптовані методи. Застосування реальних ставок дисконтування, сценарного аналізу, моделей, що враховують інфляційні очікування, оцінки на основі реальних опціонів, адаптованих мультиплікаторів та моделей з урахуванням специфічних ризиків є ключовими елементами сучасного підходу до оцінки фінансових активів в умовах макроекономічної нестабільності та високої інфляції. Подальші дослідження в цій галузі повинні бути спрямовані на розробку та емпіричну верифікацію нових інструментів та методологій оцінки, які б краще відображали реалії нестабільного економічного середовища.

Література:

1. Дамодаран А. Інвестиційна оцінка: інструменти та методи визначення вартості будь-якого активу. 3-тє вид. Київ: КНТ, 2018. 864 с.
2. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Київ: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2016. 552 с.

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Оксана Водолазська, к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Повномасштабна війна в Україні стала безпрецедентним викликом для національного бізнесу. Підприємства зіткнулися з порушенням логістичних ланцюгів, втратою ринків, зниженням платоспроможності споживачів і загрозами фізичному знищенню активів. У таких умовах антикризове фінансове планування перетворюється з опціонального інструменту на критично необхідний механізм забезпечення стійкості та виживання бізнесу.

Антикризове фінансове планування – це системний процес розробки фінансових стратегій та інструментів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу кризових факторів на діяльність підприємства. У воєнних умовах цей інструмент набуває особливої ваги, адже дозволяє зберегти життєздатність бізнесу, скоротити втрати та вчасно переналаштувати ключові процеси.

Основні завдання антикризового фінансового планування включають:

- оцінку ступеня фінансових ризиків;
- визначення критичних точок бізнесу;
- розробку сценаріїв розвитку подій;
- формування планів реагування на різні кризові ситуації;
- оптимізацію витрат і збереження ліквідності.

Збройний конфлікт суттєво загострює рівень невизначеності в бізнес-середовищі, впливаючи як на оперативне, так і на стратегічне планування. Підприємства втрачають можливість точно прогнозувати подальший розвиток подій, що ускладнює формування планів щодо доходів, витрат та інвестицій [1].

В умовах збройного конфлікту значна кількість українських підприємств змушена переглядати свою витратну структуру. Це зумовлено переміщенням виробничих потужностей, збільшенням витрат на забезпечення безпеки, зростанням цін на сировину та енергоносії, а також витратами на гуманітарні потреби та підтримку працівників [1].

Окрім того, збройний конфлікт викликав значні перебої в ланцюгах постачання, що позначилося на доступності матеріалів, сировини та товарів. Це вимагає від підприємств адаптації до змінених умов, пошуку нових постачальників або коригування логістичних маршрутів [1].

Отже, формування антикризового фінансового плану вимагає врахування певних ключових елементів:

1. Аналіз поточного фінансового стану. Визначення реального стану активів, пасивів, ліквідності, платоспроможності та рентабельності діяльності.

2. Оцінка ризиків і розробка сценаріїв. Побудова песимістичних, нейтральних і оптимістичних сценаріїв з урахуванням поточних викликів і прогнозів розвитку ситуації. Створення кількох сценаріїв розвитку подій (оптимістичного, реалістичного та песимістичного) дає змогу підготуватися до різних можливих варіантів розвитку ситуації [1].

3. Бюджетування та контроль витрат. Формування кризового бюджету з акцентом на захист критичних витрат, скорочення неперіоритетних видатків і підвищення ефективності ресурсного використання.

4. Управління грошовими потоками. Моніторинг надходжень і виплат, прогнозування касових розривів, формування фінансової подушки безпеки.

5. Залучення фінансування. Аналіз можливостей залучення зовнішніх джерел фінансування: державних програм підтримки, грантів, пільгових кредитів, інвестиційних платформ. Все більше українських підприємств зосереджуються на отриманні міжнародної підтримки, зокрема грантів, кредитів та технічної допомоги від урядів та міжнародних організацій [1].

6. Розробка плану реструктуризації. За потреби – проведення переговорів із кредитором, зміна структури зобов'язань, оптимізація активів.

В умовах війни підприємства змушені впроваджувати новаторські підходи до антикризового управління для забезпечення стійкості [2]. Так, фармацевтична компанія Farmaк завершила будівництво виробництва в Барселоні, купила маркетингові компанії у Чехії, Словаччині, Польщі, експортує до 60 країн світу. Також компанія інвестувала в енергетичну автономність підприємства, встановивши 14 генераторів та когенераційну установку потужністю 3 МВт [3].

Маркетплейс Rozetka передбачив «пункти незламності», обладнавши майже всі магазини генераторами та забезпечивши їх зв'язком через Starlink. Це дозволило підтримувати операційну діяльність навіть під час перебоїв з електропостачанням [3].

Таким чином, антикризове фінансове планування є невід'ємною частиною стратегічного управління бізнесом у воєнний період. Воно дозволяє підприємствам ефективно функціонувати в умовах нестабільності, своєчасно реагувати на виклики, мінімізувати втрати та забезпечувати довгострокову стійкість. Системність, гнучкість і реалістичність фінансових рішень стають головними умовами для збереження конкурентоспроможності та подальшого розвитку бізнесу в умовах війни.

Література:

1. Войчук В. Фінансове планування під час війни: як українським підприємцям ефективніше керувати бізнесом. BANKER. БІЗНЕС. URL: <https://banker.ua/uk/projects/finansove-planuvannya-pid-chas-vijni/>

2. Носань Н., Борисенко О., Назаренко Т. Антикризове управління та стратегічний розвиток підприємств у період війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-18>

3. Яхонтов С. Кризовий менеджмент по-українськи. Як компанії-лідери долають виклики війни. Mind. URL: <https://mind.ua/publications/20276814-krizovij-menedzhment-po-ukrayinski-yak-kompaniyi-lideri-dolayut-vikliki-vijni/>

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

*Оксана Грабчук, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Перспективи удосконалення управління капіталом сільськогосподарських підприємств України в умовах війни набувають особливої актуальності, оскільки аграрний сектор відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, стабільності національної економіки та підтримці експортного потенціалу. Воєнні дії на території країни призвели до знищення або пошкодження матеріальних активів, скорочення трудових ресурсів, порушення логістичних ланцюгів та ускладнення доступу до фінансових ресурсів. Управління капіталом сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків та загроз є надзвичайно складним процесом, який вимагає адаптивності, гнучкості, стратегічного бачення та здатності до оперативного реагування. Війна створює численні виклики, зокрема руйнування інфраструктури, втрату доступу до ринків, нестачу ресурсів, ризики фізичної безпеки працівників, а також суттєве зниження передбачуваності економічного середовища. У такому контексті управління капіталом набуває нових, критично важливих рис, оскільки ефективне використання фінансових, матеріальних і людських ресурсів стає питанням виживання агропідприємства. В умовах воєнних дій значна частина капіталу опиняється під загрозою або втрачається, що призводить до необхідності переосмислення та реорганізації всього підходу до управління підприємством.

Однією з ключових особливостей є зростання значущості ліквідності та грошових резервів. За нестабільних умов підприємства змушені формувати резервні фонди, які можуть бути використані в разі екстреної потреби – наприклад, для відновлення виробництва після обстрілу, закупівлі дефіцитних ресурсів або релокації обладнання. У цьому контексті виникає потреба в побудові гнучких фінансових стратегій, які враховують можливість зупинки постачань, обмеження доступу до банківських послуг або девальвацію національної валюти.

Іншою суттєвою особливістю управління капіталом у воєнний період є необхідність максимальної диверсифікації джерел фінансування. Раніше багато агропідприємств поклалися переважно на банківські кредити або власний капітал. Нині ж важливо активно залучати альтернативні джерела: державні програми підтримки, міжнародну допомогу, грантове фінансування, партнерські інвестиції. Успішне використання цих джерел вимагає не лише фінансової грамотності, а й активного менеджменту, постійного моніторингу можливостей, уміння вести переговори й захищати інтереси підприємства на різних рівнях.

Також управління капіталом у часи війни неможливе без врахування логістичних і територіальних ризиків. Якщо підприємство розташоване у зоні активних бойових дій або близько до лінії фронту, виникає потреба у

частковому або повному переміщенні активів — техніки, складів, працівників – до більш безпечних регіонів. Це вимагає не тільки значних витрат, а й швидкої координації дій, юридичної обізнаності, а також наявності відповідного планування. У таких випадках особливо важливо зберігати мобільність активів, зокрема уникати надмірної капіталізації в одному напрямку (наприклад, будівництво великих зерносховищ у зоні ризику), а також мати запасні варіанти зберігання й переробки продукції.

У контексті загроз також актуалізується питання страхування активів. Хоча в умовах повномасштабної війни традиційне страхування сільськогосподарських ризиків (від стихійних лих, пожеж, втрати врожаю) часто є малодоступним або не охоплює воєнні ризики, підприємства шукають можливості отримати часткову компенсацію втрат за рахунок програм гуманітарної або міжнародної підтримки. У перспективі важливо створювати нові механізми страхування, які враховуватимуть специфіку війни, а також підтримувати ініціативи щодо створення державних або регіональних компенсаційних фондів.

Управління людським капіталом також зазнає суттєвих змін. Частина працівників мобілізована, інші – виїхали з небезпечних регіонів. Виникає дефіцит кваліфікованих кадрів, особливо на технічних і управлінських посадах. Підприємства змушені інвестувати в навчання нових працівників, автоматизацію процесів, змінювати моделі організації праці, зокрема шляхом сезонного залучення працівників із менш постраждалих регіонів. Також важливим стає збереження лояльності колективу, підтримка морального духу, гнучке реагування на соціальні потреби персоналу.

Окремої уваги потребує стратегічне планування капітальних інвестицій. У воєнних умовах довгострокове планування ускладнене високим рівнем невизначеності. Проте повна відмова від інвестицій призводить до занепаду виробничих потужностей і втрати конкурентоспроможності. Тому підприємства переходять до стратегії «поетапного інвестування», коли великі проекти реалізуються поступово, з можливістю зупинки або адаптації в разі загострення ситуації. Особливо перспективним напрямом є інвестиції в цифровізацію, системи дистанційного моніторингу, GPS-контроль техніки, облік ресурсів у режимі реального часу – це дозволяє зменшити залежність від людського фактора та підвищити ефективність використання наявного капіталу.

Значну роль відіграє і адаптація до нових ринкових умов. Частина традиційних каналів збуту втрачається або стає нестабільною, зокрема експорт до країн, що припинили закупівлі через логістичні або політичні обмеження. Тому аграрії змушені шукати нові ринки збуту, формувати локальні логістичні ланцюги, об'єднуватися в кооперативи для спільного зберігання, транспортування та реалізації продукції. Також популярності набуває переробка сировини на місці, що дозволяє зменшити витрати на транспортування та підвищити додану вартість.

Певною відповіддю на виклики воєнного часу є розвиток співпраці з громадськими організаціями, волонтерськими об'єднаннями, міжнародними фондами. Такі партнерства можуть забезпечити не лише фінансову, але й

технічну, консультаційну підтримку. Для цього підприємствам необхідно бути максимально прозорими, відкритими до взаємодії, мати чітку документацію й звітність щодо використання ресурсів.

Таким чином, в умовах війни питання ефективного управління капіталом, зокрема його збереження, раціонального використання та адаптації до нових ризиків, є критично важливим для виживання та розвитку агропідприємств.

По-перше, необхідним є перехід до адаптивних моделей управління капіталом, які враховують зростання ризиків, нестабільність зовнішнього середовища та зниження доступності традиційних джерел фінансування. Сільськогосподарським підприємствам варто орієнтуватися на формування гнучких інвестиційних стратегій, оптимізацію структури капіталу, мінімізацію фінансових витрат та зростання ліквідності. Особливого значення набуває застосування антикризового фінансового планування, що дозволяє формувати резерви, передбачати ризики й забезпечувати стійкість до негативних коливань.

По-друге, удосконалення управління капіталом передбачає активніше залучення державної підтримки, міжнародної допомоги та інвестиційних програм. Держава має створювати сприятливі умови для аграріїв через податкові пільги, компенсаційні механізми втрат, грантові програми та розвиток аграрного страхування. Водночас самі підприємства повинні бути більш проактивними у пошуку альтернативних джерел фінансування, зокрема краудфандингу, кооперативних фондів та міжнародних грантів.

По-третє, цифровізація процесів управління капіталом відкриває нові можливості для аграрного бізнесу. Використання агрофінансових платформ, хмарних бухгалтерських рішень, супутникового моніторингу та аналітичних систем дозволяє оперативно аналізувати фінансову ситуацію, ухвалювати ефективні рішення та уникати втрат. Інноваційні технології підвищують прозорість управлінських рішень, сприяють інтеграції у глобальні ланцюги постачання та покращують інвестиційну привабливість підприємств.

По-четверте, важливою перспективою є розвиток людського капіталу та управлінської культури. Навчання менеджерів принципам стратегічного управління капіталом, оцінці ризиків, сучасним методам фінансового контролю та ефективної комунікації дозволить агропідприємствам краще адаптуватися до нових умов. Створення професійних команд, здатних швидко реагувати на зміни, є запорукою фінансової стабільності та конкурентоспроможності галузі.

Таким чином, управління капіталом сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків та загроз потребує не просто економічного розрахунку, а глибокої стратегічної переорієнтації, здатності до гнучкого реагування, постійного аналізу ризиків і готовності до швидкої перебудови операційних процесів.

ESG-ФІНАНСУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ІНВЕТОРІВ ДО УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Світлана Качула, д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Воєнна агресія росії проти України спричинила масштабні економічні потрясіння, внаслідок яких знизилась інвестиційна привабливість українських підприємств. Зростання ризиків, деструкція логістичних ланцюгів, руйнування інфраструктури та невизначеність щодо майбутнього формують загрозу фінансовій стійкості бізнесу. У такій ситуації особливої актуальності набуває впровадження ESG-принципів у фінансову стратегію підприємств. ESG (Environmental, Social, Governance) — це система нефінансових критеріїв оцінки діяльності компанії, яка демонструє її екологічну відповідальність, соціальну чутливість та ефективність корпоративного управління. Запровадження ESG-фінансування може стати не лише інструментом залучення інвесторів, але й засобом відновлення довіри до українського бізнесу на міжнародному рівні.

ESG-фінансування – це система залучення капіталу, в якій інвестиційні рішення ухвалюються з урахуванням трьох ключових нефінансових факторів:

- E (Environmental) – екологічний вплив (наприклад, енергоефективність, зменшення викидів, захист ресурсів);
- S (Social) – соціальна відповідальність (умови праці, права людини, взаємодія з громадами);
- G (Governance) – корпоративне управління (прозорість, підзвітність, етика управління).

Інакше кажучи, ESG-фінансування означає спрямування інвестицій у ті підприємства або проекти, які дотримуються принципів сталого розвитку та демонструють відповідальну поведінку в екологічній, соціальній і управлінській сферах. Це фінансування часто реалізується через інструменти, як-от зелені та соціальні облігації, ESG-фонди, кредити зі сталими умовами, а також передбачає впровадження нефінансової звітності згідно з міжнародними стандартами (GRI, SASB, TCFD тощо).

Фінансування з урахуванням ESG-критеріїв включає: випуск «зелених» облігацій (для фінансування екопроектів); «соціальні» облігації (на соціальні ініціативи: медицину, освіту, підтримку ВПО); інвестування через ESG-фонди; запровадження нефінансової звітності за стандартами GRI, SASB тощо.

Світовий досвід впровадження ESG-фінансування демонструє його ефективність як інструменту підвищення стійкості бізнесу та формування довіри з боку інвесторів. У розвинених країнах, таких як США, Велика Британія, Німеччина, Франція та Канада, ESG-підходи інтегровані в інвестиційну політику як публічного, так і приватного сектору. Європейський Союз, зокрема, реалізує комплексну стратегію сталого фінансування, що включає нормативні документи, як-от Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), які зобов'язують фінансові установи враховувати та розкривати ESG-ризики. У Німеччині та Франції активно розвиваються ринки зелених облігацій,

а корпоративна нефінансова звітність стала обов'язковою умовою для функціонування великих компаній. У Сполучених Штатах значну роль у розвитку ESG-інвестицій відіграє приватний капітал. Найбільші інвестиційні фонди, як-от BlackRock і Vanguard, використовують ESG-критерії як обов'язкову частину процесу прийняття рішень. За даними US SIF, станом на 2023 рік обсяг активів, що управляються з урахуванням ESG-принципів, перевищив 33 трлн дол США. Компанії, що мають високий ESG-рейтинг, користуються довірою ринків, демонструють кращі фінансові результати та мають доступ до більш вигідного капіталу.

Важливим є й досвід країн, що зазнали збройних конфліктів або інших кризових явищ. У Колумбії після тривалого внутрішнього конфлікту було впроваджено механізми соціального фінансування, зокрема соціальні облигації, які спрямовувалися на підтримку проєктів соціальної інтеграції, зайнятості ветеранів та розвиток інфраструктури у сільській місцевості. Індія демонструє приклади залучення ESG-інвестицій у кліматично чутливі галузі, зокрема сільське господарство, де екоінновації поєднуються із соціальною відповідальністю перед місцевими громадами. На Балканах (зокрема у Сербії та Боснії і Герцеговині) у повоєнний період активно запроваджувалися проєкти технічної допомоги у сфері ESG-звітності за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку.

Вагому роль у просуванні ESG-фінансування відіграють міжнародні фінансові організації. Світовий банк, Міжнародна фінансова корпорація (IFC) та ЄБРР створили відповідні екологічні й соціальні стандарти, які стають умовою доступу до фінансування. IFC впровадила систему Performance Standards on Environmental and Social Sustainability, дотримання якої є обов'язковим для компаній, що претендують на підтримку. У свою чергу, ЄБРР надає пільгове фінансування проєктам з енергоефективності, декарбонізації та соціального впливу, зокрема й в Україні. В умовах війни ця підтримка трансформується у цільові програми, орієнтовані на відновлення підприємств, розвиток критичної інфраструктури та підтримку малого і середнього бізнесу з урахуванням ESG-принципів.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виокремити кілька ключових умов ефективного впровадження ESG-фінансування. Передусім, це наявність узгодженої політики на державному рівні, що задає рамки для бізнесу та стимулює відповідальну поведінку компаній. Другою важливою умовою є підтримка з боку міжнародних партнерів, яка прискорює адаптацію стандартів, сприяє технічному супроводу та навчанню. Третьою — забезпечення прозорості, вимірності результатів і формування репутації на основі об'єктивних ESG-метрик. Нарешті, одним із найважливіших факторів є активна участь малого та середнього бізнесу, для якого необхідно створити доступ до фінансових і освітніх ресурсів, що дозволять впроваджувати ESG-підходи навіть в умовах обмежених можливостей.

Світовий досвід свідчить, що інвестори надають перевагу компаніям із високим ESG-рейтингом, адже вони вважаються менш ризикованими, більш стійкими до криз і краще керованими. У кризових умовах саме прозорість і довіра стають ключовими факторами залучення капіталу.

Війна в Україні привертає увагу міжнародної спільноти до питань етичного інвестування. Підприємства, що впроваджують ESG-підходи, отримують переваги:

- доступ до дешевших кредитних ресурсів (наприклад, кредити ЄБРР із компонентом сталого розвитку);
- можливість участі у міжнародних грантових програмах;
- підвищення рейтингу та репутації на зовнішніх ринках.

Для українських підприємств впровадження ESG є шляхом до стратегічної стійкості. Зокрема, малий і середній бізнес може демонструвати соціальну відповідальність через працевлаштування ВПО, енергоефективні технології, прозорість у звітності. Деякі українські компанії вже запровадили нефінансову звітність за GRI та беруть участь у проєктах, підтриманих міжнародними фінансовими організаціями.

Крім того, ESG-підходи відповідають критеріям багатьох програм повоєнного відновлення, що фінансуватимуться міжнародними донорами. Це створює додатковий стимул для їх адаптації.

Попри переваги ESG-фінансування, його впровадження в Україні стикається з низкою викликів: відсутність національних стандартів ESG-звітності; низька фінансова грамотність підприємців у питаннях сталого фінансування; слабка нормативна база щодо прозорості та підзвітності; недовіра інвесторів через загальну нестабільність і високі ризики.

Важливо також, що багато підприємств не мають ресурсів на розробку та впровадження ESG-стратегій без зовнішньої підтримки. Це вимагає цілеспрямованої державної політики, освітніх програм та податкових стимулів.

Для впровадження ESG-фінансування необхідно:

- запровадити національні рекомендації щодо ESG-звітності для бізнесу;
- розширити доступ до грантів і пільгових кредитів для підприємств з ESG-профілем; проводити інформаційно-освітні кампанії щодо переваг ESG-фінансування; стимулювати державні банки та фонди розвитку до створення ESG-продуктів. Майбутнє ESG-підходу формується під впливом глобальних викликів, трансформацій фінансових ринків і зростаючого запиту суспільства на відповідальність бізнесу. Очікується, що ESG перейде від добровільної практики до нормативної необхідності — тобто компанії не лише бажатимуть дотримуватись сталих принципів, а будуть зобов'язані це робити на законодавчому рівні. Отже, ESG-фінансування є перспективною стратегією підвищення довіри інвесторів до українських підприємств у складних умовах війни. Воно не лише відповідає вимогам сучасного фінансового ринку, а й дозволяє українському бізнесу формувати репутацію відповідального та стабільного партнера.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

*Катерина Коломоєць, Вікторія Брігіда, здобувачки першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Науковий керівник: Олександр Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Концепція сталого розвитку базується на трьох основних пунктах: економічне зростання, екологічна та соціальна відповідальність. Необхідною умовою забезпечення сталого розвитку організації в цілому та її економічного зростання зокрема є фінансова стійкість цієї організації, оскільки саме фінансова стійкість уможливує продовження організацією її діяльності у довгостроковій перспективі. Таким чином, оцінюючи фінансову стабільність тієї чи іншої організації, ми оцінюємо її потенціал до розвитку в рамках концепції сталого розвитку.

Більшість авторів, говорячи про фінансову стійкість, приділяють увагу структурі пасивів організації, частці в них власних та позикових коштів і т. п.. Для цілей даної роботи найбільш відповідним визначенням поняття фінансової стійкості, на наш погляд, є визначення, дане Філімоновим О.С.: «Фінансова стійкість відображає фінансовий стан підприємства, за якого воно здатне за рахунок раціонального управління матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами створити таке перевищення доходів над витратами, при якому досягається стабільний приплив коштів, що дозволяє підприємству забезпечити його поточну та довгострокову платоспроможність, а також задовольнити інвестиційні очікування власників» [1]. Дане визначення не зводить фінансову стійкість до структури бухгалтерського балансу і наголошує на довгостроковій та короткостроковій платоспроможності. Страховий бізнес, однак, має низку особливостей, які потребують власного підходу.

Альтернативним підходом до проблеми фінансової стабільності страхової компанії може стати використання інструментарію бізнес-аналізу. Бізнес-аналіз - напрям сучасної аналітичної науки, заснований на застосуванні стейкхолдерського підходу. У рамках цього підходу організація розглядається як елемент середовища, в якому вона оперує. У цьому середовищі компанія має безліч зацікавлених осіб, які, з одного боку, мають на неї значний вплив, а з іншого – самі схильні до її впливу. Згідно зі стейкхолдерським підходом, стійкий успіх організації може бути досягнутий у тому випадку, якщо вона враховуватиме інтереси та вимоги різних зацікавлених сторін.

Застосування методології бізнес-аналізу передбачає визначення кола стейкхолдерів, їх ранжування та виділення найбільш важливих з них, визначення вимог, які пред'являються стейкхолдерами організації, порівняння необхідних показників з фактичними та виявлення наявних проблем бізнесу, а також визначення шляхів вирішення виявлених проблем.

Можна сміливо сказати, що фінансова стійкість є загальною вимогою різних стейкхолдерів організації – у ній зацікавлені як власники, так і менеджмент, постачальники, партнери, споживачі тощо. Проте детальніший

аналіз конкретних вимог тієї чи іншої групи зацікавлених осіб може допомогти деталізувати та індивідуалізувати саме поняття фінансової стійкості для компанії окремого виду діяльності або навіть для конкретної організації. Це, у свою чергу, створить фундамент для більш досконалої методології аналізу фінансової стійкості. Методологія, що вийшла, при цьому відповідатиме концепції сталого розвитку.

Таким чином, насамперед необхідно визначити, хто є зацікавленими сторонами страхових організацій та які вимоги, що стосуються фінансової стійкості, вони висувають. Також важливо розуміти, який негативний вплив можуть зробити стейкхолдери на інвестиційну стійкість організації у разі невиконання їх вимог. На наш погляд, основними стейкхолдерами страхових компаній є власники, Національний банк України, менеджмент, страхувальники, перестраховики, посередники, співробітники та конкуренти. Розглянемо докладніше кожен категорію.

З погляду власників компанія не має проблем із фінансовою стійкістю в тому випадку, якщо вона в змозі регулярно та в достатньому обсязі здійснювати виплати дивідендів чи аналогічних платежів. Це означає, що вимоги цієї групи стейкхолдерів можуть бути виражені такими показниками, як дивідендна доходність, частка прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів і т. п. У разі невиконання вимог власник може вживати різних заходів до ліквідації бізнесу.

Національний банк України як найважливіший стейкхолдер українських страхових компаній висуває низку вимог до їхньої фінансової стійкості. Серед них співвідношення власного капіталу та прийнятих зобов'язань, склад та структура інвестиційного портфеля, що припадає на страхові резерви та власний капітал, тощо. Недотримання вимог Національний банк України веде до відповідальності аж до відкликання ліцензії. Про оцінку достатності власного капіталу як умови фінансової стабільності організацій фінансового сектора економіки сказано у статті Ткачук Н. [2].

До основних економічних вимог менеджменту можна віднести своєчасні та регулярні виплати основної винагороди та бонусів, а також їх зростання згодом. Менеджмент, вимоги якого не задовольняються, з високою ймовірністю може залишити компанію, позбавивши її своїх знань та досвіду, або приймати управлінські рішення, не вигідні підприємствам. Це, у свою чергу, позначиться на фінансову стійкість цієї організації.

Важливою групою стейкхолдерів є страхувальники, тобто клієнти страхової організації. Їхня основна вимога до фінансової стійкості – можливість своєчасного та повного здійснення страхових виплат. Ця вимога може знайти вираз у таких показниках, як частка задоволених вимог про страхову виплату, середній термін між заявою про страховий випадок та виплату, а також частка програних судових справ про страхові виплати. З погляду цієї зацікавленої сторони також важливо, щоб умови страхування відповідали ринковим. Завищені тарифи загрожують фінансовій стійкості через скорочення надходження страхових платежів, а занижені можуть говорити про поточний незадовільний стан та екстрені спроби компанії залучити клієнта.

Можуть також мати місце більш індивідуальні вимоги окремих страхових

продуктів. Наприклад, у випадку з інвестиційним страхуванням життя, страхувальників, ймовірно, цікавитиме інвестиційний портфель страховика, його структура, прибутковість та рівень ризику. Незадоволення вимог страхувальників неодмінно позначиться на фінансовій стійкості страховика, оскільки спричинить собою зниження припливу коштів у організацію.

Механізм перестраховування покликаний підвищувати фінансову стійкість страхових організацій, але перестраховики, у свою чергу, також мають низку вимог до стійкості перестраховальників, оскільки беруть на себе, частина їх страхового ризику. Їхньою основною вимогою буде адекватний рівень страхового ризику, який передбачає високу якість андеррайтингових процедур, адекватну структуру страхового портфеля за ризиком, термінами, валютами і т. д. Неможливість залучити перестраховальників значно знижує фінансову стійкість страховика та підвищує його ризику.

Страхові посередники, до яких належать агенти, банки, страхові брокери пред'являють вимоги до фінансової стійкості страховика в основному частини його здатності виплачувати комісійну винагороду. Характеризувати цей бік страхової діяльності може динаміка обсягу кредиторської заборгованості перед посередниками, а також умови розрахунків з ними: утримання комісії говорить про більшу фінансову незалежність страховика, ніж виплата винагороди. Посередники також зацікавлені в тому, щоб продажі страховика з часом зростали чи принаймні не скорочувалися, оскільки це гарантує не зниження чи зростання їхнього власного доходу. Якщо значна частина продажів здійснюється через посередників, їх втрата загрожує зниженням стійкості через падіння отриманих страхових премій.

Співробітники оцінюють фінансову стійкість компанії через її можливості виплачувати заробітну плату та бонуси, а також підвищувати їх рівень з часом, оплачувати навчання співробітників, надавати соціальний пакет, забезпечувати гідні умови праці. Незадоволення вимог співробітників веде до низької якості праці та високої плинності кадрів, що у свою чергу може позначитися на фінансовій стійкості.

Можна сказати, що конкурентне середовище пред'являє вимоги до фінансової стійкості страхової компанії. На думку самих страховиків, такими вимогами вважатимуться розробку нових товарів, розвиток нових каналів продажів, оптимізацію страхових тарифів, підвищення лояльності клієнтів. Недотримання вимог конкурентного середовища може призвести до скорочення ринкової частки або повного витіснення компанії з ринку, що безпосередньо позначиться на її фінансовій стійкості.

Література:

1. Ткачук Н. Особливості оцінки достатності власного капіталу банку. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №1 (52). С. 443-449.
2. Філімонов О.С. Фінанси підприємств. Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: МАУП, 2004. 328с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Олена Лиса, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Агропромисловий комплекс (АПК) України є одним з ключових секторів національної економіки, забезпечуючи продовольчу безпеку, експортний потенціал та зайнятість населення, особливо в сільській місцевості. Проте початок військових дій на території України в лютому 2022 року спричинив глибокі трансформації як в організаційно-виробничій діяльності аграрних підприємств, так і в їх фінансовому становищі.

У 2022 році значна частина сільськогосподарських угідь опинилася в зоні бойових дій або тимчасової окупації. Це призвело до втрати доступу до земель, порушення логістичних ланцюгів, пошкодження сільськогосподарської техніки та інфраструктури. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2022 році площі під основними культурами скоротилися на понад 25% порівняно з довоєнним періодом, а обсяги виробництва зернових і олійних культур зменшилися на 30-40% [1].

Фінансовий стан агропідприємств у 2022 році значно погіршився через зниження доходів, зростання витрат на логістику, паливо та добрива, а також обмежений доступ до кредитування. Багато підприємств зазнали збитків або змушені були призупинити діяльність. Ускладнення експорту через блокування морських портів унеможливило своєчасну реалізацію продукції, що ще більше посилює проблему ліквідності.

У 2023 році ситуація частково стабілізувалась завдяки розширенню «зернового коридору», державним програмам підтримки та адаптації бізнесу до умов війни. Агропідприємства поступово налагодили нові логістичні маршрути, включаючи залізничні й автомобільні перевезення до портів ЄС. Проте зростання собівартості продукції, висока інфляція, а також ризики пошкодження посівів і техніки в прифронтових регіонах залишалися ключовими загрозами. За результатами року, рентабельність діяльності аграрного сектора залишилася нижчою за довоєнний рівень, хоча обсяги експорту в окремих сегментах (зокрема, кукурудзи та соняшникової олії) частково відновилися.

У 2024 році агропромислові підприємства продовжили курс на відновлення. Спостерігалася активізація інвестицій у відновлення технічного парку, розвиток альтернативної енергетики та цифровізацію виробництва. Водночас безпекові ризики залишаються високими, що стримує іноземні інвестиції та впливає на кредитну спроможність аграрного бізнесу. Частина агропідприємств, особливо в центральних та західних регіонах, демонструє позитивну динаміку фінансових показників, тоді як у прифронтових областях досі фіксується значне зниження продуктивності.

Згідно з дослідженням Київської школи економіки (KSE), непрямі втрати аграрного сектору України внаслідок війни можуть сягнути \$83 млрд. до кінця

2025 року. Найбільша частка цих втрат пов'язана зі зменшенням виробництва сільськогосподарських культур на \$46,5 млрд. через скорочення посівних площ і зміну технологій виробництва, що призвело до зниження врожайності основних культур. Загальний урожай зернових та олійних культур в Україні зменшився з 107 млн. т. у 2021 році до прогнозованих 77 млн. т. у 2024 році. Крім того, порушення експорту спричинили втрати, оцінені в \$24,1 млрд., через морську блокаду та зростання логістичних витрат [2; 3].

Якщо розглядати діяльність великих агропромислових підприємств, то можемо бачити суттєві зміни в їх стратегіях розвитку. Так, компанія Kernel Holding S.A. у 2022 році втратила контроль над кількома елеваторами та агрофіліями у південних і східних регіонах. До війни Kernel активно використовувала морські порти Чорного моря. Через блокаду портів Одеси та Миколаєва компанія переорієнтувала експорт через дунайські порти (Румунія) та залізницю до Польщі. У 2022 році Kernel переробила лише 1,1 млн. т. насіння соняшнику, що майже на 50% менше, ніж у 2021 році. За період 2023-2024 рр. компанія почала інвестувати в енергонезалежність об'єктів (власні електрогенератори, альтернативна енергетика) і цифровізацію логістики.

МХП (Миронівський хлібопродукт), у свою чергу, втратив частину зовнішніх ринків і змістив фокус на внутрішній ринок. Так, у 2022 році через логістичні обмеження експорт продукції підприємства знизився майже на 30%; натомість збільшено обсяги поставок м'яса птиці до супермаркетів та гуманітарних ініціатив в Україні. У межах інфраструктурної адаптації були побудовані нові складські та холодильні потужності ближче до західного кордону. Компанія активно реалізовує проєкти в галузі біогазу, що забезпечує енергонезалежність виробництва під час енергетичної нестабільності.

Компанія «Астарта-Київ» скоротила посівні площі в ризикованих регіонах, переорієнтувавшись на Полтавську та Хмельницьку області. Водночас компанія зазнала пошкодження логістики у зв'язку з руйнуванням частини елеваторних потужностей і транспортної інфраструктури у 2022 році. Реалізуючи політику цифровізації, компанія запровадила платформу AgriChain, яка дозволяє моніторити всі процеси виробництва в режимі реального часу, що підвищує ефективність у воєнних умовах. Також компанія отримала фінансування для підтримки ліквідності та модернізації техніки в межах партнерства з ЄБРР та іншими міжнародними структурами.

Компанія «AgroGeneration» втратила частину посівів у зв'язку з тим, що більшість її земельного банку розташована в Харківській області, де в 2022–2023 роках активні бойові дії унеможливили повноцінну сівбу та збирання врожаю. Також була пошкоджена або знищена частина техніки та складів. Компанія перевела частину господарств у режим консервації і вимушена була піти на фінансову реструктуризацію шляхом перегляду боргових зобов'язань і скорочення кількості персоналу. З 2024 року відбулося поступове відновлення діяльності компанії: розпочато сівбу на звільнених територіях, реалізуються пілотні проєкти з використанням дронів для моніторингу посівів, тощо.

Ці приклади демонструють, як навіть найпотужніші гравці українського АПК були змушені змінити виробничі стратегії, адаптуватися до нових логістичних реалій та шукати резерви для виживання в умовах війни. Загалом

ключові проблеми аграрного сектору в Україні, викликані військовими діями на її території, можна згрупувати так:

1. Втрата ресурсної бази (земельних ресурсів, техніки, сховищ тощо): 7% орних земель (3,9 млн. га) станом на 2024 рік залишаються тимчасово окупованими або непридатними через забруднення ВВП; за 2022-2024 роки знищено або пошкоджено понад 6,5 тис. одиниць с/г техніки (еквівалент \$1,2 млрд.); втрата 19,7 тис. т. зернозберігаючих потужностей (40% від обсягу 2021 р.). 2. Логістична криза: щодо морських перевезень вартість транспортування через альтернативні маршрути зросла в 4-5 разів; стосовно залізничної інфраструктури спостерігається нестача вагонів (потреба 25 тис. од., в наявності тільки 18 тис. од.); різниця в колії між Україною та ЄС збільшує час перевантаження на 30%; потужності Дунайських портів завантажені на 170%, що призводить до черг у 15-20 діб. 3. Фінансовий тиск: собівартість продукції агропромислових підприємств зросла на 45-60% через зростання вартості пального (+220%), добрив (+180%), страхування (+300%); середня ставка по агрокредитах наразі становить 18-22% річних (проти 12-14% до війни).

4. Кадрові проблеми: нестача кваліфікованих кадрів через мобілізацію, міграція, невисокий рівень заробітних плат.

5. Технологічні виклики: енергозалежність (70% систем зрошення потребують дизельних генераторів через відключення електромереж); ускладнений доступ до запчастин для імпортової техніки; кіберзагрози (45% великих агрохолдингів зафіксували спроби хакерських атак у 2023-2024 рр.).

Незважаючи на ці виклики, аграрний сектор залишається одним з основних джерел експортних надходжень для української економіки, забезпечуючи постачання зерна, рослинної олії та олійних культур на зовнішні ринки. Таким чином, війна на території України стала ключовим фактором дестабілізації аграрного сектору, який зазнав значних людських, матеріальних та фінансових втрат. У перспективі подальша стабілізація ситуації, відновлення інфраструктури, міжнародна підтримка та розвиток внутрішніх логістичних можливостей мають стати основою для сталого розвитку агропромислових підприємств у післявоєнний період.

Література:

1. Аналітичні матеріали щодо посівних площ та виробництва сільськогосподарської продукції / Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>.

2. Ukraine farm sector indirect losses may reach \$83 bln due to Russian invasion // *Reuters*, 03.10.2024. URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/ukraine-farm-sector-indirect-losses-may-reach-83-bln-due-russian-invasion-2024-10-03/>.

3. Київська школа економіки. Втрати аграрного сектору України внаслідок війни. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/>.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Олег Олійник, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Аграрний сектор є стратегічно важливою складовою економіки України, оскільки відіграє ключову роль у забезпеченні національної продовольчої безпеки, формуванні експортного потенціалу та підтримці соціально-економічної стабільності в сільських громадах. Проте умови воєнного стану завдали серйозного удару по його функціонуванню, спричинивши масштабні логістичні порушення, втрати врожаїв, знищення інфраструктури, обмеження доступу до фінансових ресурсів і зростання ризиків для інвесторів. Найбільше постраждала фінансова стійкість аграрних підприємств, що виявляється у дефіциті обігових коштів, зниженні платоспроможності та ускладненому доступі до кредитних і страхових інструментів. У таких умовах особливо актуальним стає пошук нових моделей фінансової підтримки, адаптивних стратегій управління та ефективного залучення державної та міжнародної допомоги для збереження життєздатності галузі. До початку повномасштабної війни цей сектор демонстрував динамічне зростання завдяки інноваціям, експорту продукції, модернізації потужностей та розвитку інфраструктури. Проте воєнні дії суттєво змінили контекст його функціонування, поставивши низку серйозних викликів, зокрема у фінансовій площині.

Фінансова стійкість підприємства передбачає його здатність забезпечувати безперервність господарської діяльності, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, а також оперативно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. В аграрному секторі це поняття набуває особливої ваги, адже йдеться про стабільне фінансування виробничих процесів, раціональне використання наявних ресурсів, забезпечення рентабельності, а також формування механізмів протидії зовнішнім і внутрішнім ризикам. Серед ключових викликів – коливання цін на сільськогосподарську продукцію, несприятливі кліматичні умови, нестабільність політичного середовища, а також зміни у законодавстві. Звідси фінансова стійкість аграрного підприємства є фундаментом для його довгострокового розвитку, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності на ринку.

Нинішні умови – умови воєнного стану, спричиняють низку проблем для аграрних підприємств, зокрема це руйнування матеріально-технічної бази, порушення логістики і ланцюгів постачання, нестабільність валютного ринку, зниження купівельної спроможності, міграція населення та кадровий дефіцит, а також зменшення доступу до кредитних ресурсів. Такі негативні чинники зумовлюють до пошуку шляхів із збереження фінансової стійкості аграрних підприємств, серед яких можна назвати диверсифікацію виробництва та нові ринки збуту, активне залучення державної підтримки та міжнародної допомоги, оптимізація витрат та ефективного використання наявних ресурсів, впровадження інноваційних технологій та цифрові інструменти управління, формування резервних фондів.

В даному разі провідним у забезпеченні фінансової стійкості аграрного сектору відіграє держава та міжнародна спільнота. Їхнє активне залучення створює умови для стабілізації та подальшого розвитку галузі, особливо в умовах економічної та соціальної нестабільності. Ефективними інструментами підтримки можуть виступати пільгове кредитування, державні субсидії та дотації, спрямовані на відновлення зруйнованої інфраструктури та виробничих потужностей, а також тимчасове або постійне зниження податкового навантаження для агровиробників. Важливим є також створення гарантій безпеки для внутрішніх і зовнішніх інвесторів, стимулювання участі підприємств у міжнародних фінансових, гуманітарних і технічних програмах, що сприяє інтеграції українського агросектору у глобальні ринки. Така підтримка здатна не лише забезпечити поточну стійкість, а й закласти основу для довгострокового стратегічного розвитку сільського господарства.

Попри складні економічні, кліматичні та політичні умови, аграрні підприємства України зберігають значний потенціал для відновлення, стабілізації та сталого зростання. Реалізація цього потенціалу можлива за умови впровадження стратегічного планування, що враховує сучасні виклики та орієнтується на довгострокову ефективність. Важливою передумовою є розвиток аграрної кооперації, яка дозволяє об'єднувати ресурси, знижувати витрати, підвищувати конкурентоспроможність та покращувати доступ до новітніх технологій. Не менш важливим є розширення присутності на зовнішніх ринках шляхом вдосконалення логістичних ланцюгів, сертифікації продукції за міжнародними стандартами та активної участі в міжнародних виставках і торговельних місіях. Окрему увагу слід приділити підвищенню фінансової грамотності керівників і власників підприємств, що сприятиме ефективнішому управлінню ризиками, залученню інвестицій і раціональному використанню фінансових ресурсів. Саме комплексний підхід до модернізації управлінських, фінансових та виробничих процесів забезпечить стійкий розвиток аграрного сектору в умовах постійних змін.

Фінансова стійкість аграрних підприємств у воєнний період є критично важливою для економіки України. Підприємства мають адаптуватися до нових умов шляхом зміцнення внутрішніх ресурсів, використання підтримки ззовні та впровадження інновацій. Водночас активна роль держави та міжнародних організацій є необхідною умовою для збереження та розвитку аграрного сектору в умовах війни.

Особливу увагу варто приділити реформуванню аграрної політики у бік її більшої гнучкості, прозорості та адаптованості до сучасних викликів. Це включає дерегуляцію, покращення доступу до ринку землі, удосконалення системи державного моніторингу та обліку сільгоспугідь.

Незважаючи на складні умови, аграрні підприємства України демонструють стійкість і прагнення до збереження виробництва. За умови ефективною державною та міжнародною підтримки, а також адаптаційної здатності самих підприємств, аграрний сектор може не лише вистояти, а й стати основою економічного відновлення України у повоєнний період.

АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ДО ВИКЛИКІВ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

*Наталія Рошко, к. е. н., доцент кафедри обліку і фінансів,
Андрій Калинович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»*

Питання фінансових стратегій забезпечення стійкості підприємства в умовах воєнної нестабільності є надзвичайно важливим та багатограним. Воєнна нестабільність створює безліч ризиків та викликів для фінансової діяльності підприємств, тому розробка та впровадження ефективних фінансових стратегій є ключем до їхнього виживання та подальшого розвитку.

Важливими й основними аспектами цього питання на нашу думку є такі:

1. оцінка та управління фінансовими ризиками;
2. управління ліквідністю та платоспроможністю;
3. оптимізація структури капіталу;
4. фінансове планування та контролінг;
5. взаємодія з зацікавленими сторонами;
6. інновації та адаптація.

Дослідження в цій сфері можуть також включати:

- аналіз ефективності різних фінансових стратегій, що застосовувалися українськими підприємствами під час воєнної нестабільності;
- виявлення ключових факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємств в умовах війни;
- розробка моделей прогнозування фінансової стійкості з урахуванням специфічних воєнних ризиків;
- дослідження впливу державної підтримки на фінансову стійкість підприємств;
- аналіз змін у поведінці інвесторів та кредиторів щодо українських підприємств в умовах війни.

Детальне їх вивчення дозволить розробити практичні рекомендації щодо забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Для того, щоб підприємство змогло продовжувати функціонувати, потрібно шукати способи адаптувати свою діяльність під умови воєнного часу. Базового способу адаптувати бізнес-процеси немає – для вибору оптимального методу кожне підприємство повинне враховувати велику кількість факторів і ризиків та ступінь їх впливу [1].

На нашу думку процес адаптації та інновації необхідно конкретизувати до пошуку нових ринків збуту та можливостей для диверсифікації бізнесу та впровадження нових технологій та бізнес-моделей.

Фінансова звітність є невід'ємною частиною системи управління підприємством. Її дані є критично важливими для планування діяльності, прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Кризовий менеджмент вимагає від досліджуваного підприємства "Фабрики Вікон Люкс" комплексного підходу, що ґрунтується на глибокому аналізі фінансової звітності та оперативному прийнятті рішень. Ключовими факторами успіху є гнучкість, адаптивність та здатність швидко реагувати на зміни.

Значення даних фінансової звітності для планування діяльності підприємства важко переоцінити. Оскільки робота з фінансовою звітністю дозволяє здійснити аналіз поточного стану та тенденції, дані фінансової звітності є основою для формування стратегічних цілей підприємства, таких як збільшення прибутковості, розширення ринкової частки, оптимізація структури капіталу тощо. На основі фінансової звітності розробляються операційні плани, що визначають конкретні заходи з виробництва, збуту, постачання, управління персоналом та іншими аспектами діяльності підприємства.

Фінансова звітність є вихідною точкою для бюджетування та фінансового прогнозування, що дозволяє змоделювати майбутні фінансові результати діяльності підприємства. Бюджети та прогнози використовуються для контролю за виконанням планів, виявлення відхилень та прийняття коригуючих заходів.

Аналіз фінансової звітності дозволяє інвесторам та кредиторам оцінити ризики та прийняти рішення про надання фінансових ресурсів.

Зокрема дослідження фінансової звітності і за 2024 рік дали можливість здійснити аналіз та прогноз основних показників приватного підприємства "Фабрики Вікон Люкс". В дослідженні враховувалися: прогноз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, прогноз прибутковості, аналіз структури витрат, що дало можливість отримати такі висновки:

1. Необхідно розробити сценарії грошових потоків на короткострокову перспективу (місяць, квартал) з урахуванням можливого зниження обсягів продажів, затримок платежів від покупців та необхідності термінових виплат постачальникам. Управління ліквідністю стає пріоритетом. Важливо мінімізувати дебіторську заборгованість, оптимізувати запаси та забезпечити доступ до кредитних ліній.

2. Збереження прибутковості або мінімізація збитків є важливим завданням. Можливі заходи: оптимізація цінової політики, скорочення витрат на персонал, маркетинг та рекламу. Необхідно розробити сценарії впливу зниження обсягів продажів та збільшення витрат (наприклад, через інфляцію або порушення логістики) на прибутковість. Важливо визначити точку беззбитковості.

3. Управління витратами є критично важливим. Необхідно скоротити всі можливі витрати, особливо фіксовані, щоб зменшити фінансовий тягар. Важливо визначити, які витрати можна скоротити без шкоди для діяльності підприємства.

4. З огляду на позитивну динаміку, прогнозується збереження темпів зростання, але з деяким уповільненням. Прогнозований ріст доходу від реалізації – 15-20%. Прогнозується, що собівартість зростатиме пропорційно доходу, але компанія може вжити заходів для оптимізації витрат. Прогнозований ріст – 18-23%.

5. Щодо операційних витрат: Адміністративні витрати: Прогнозується подальше зростання у зв'язку з розширенням діяльності та інфляцією (15-20%). Витрати на збут: Прогнозується незначне зростання (5-10%). Інші операційні витрати: Важко прогнозувати, оскільки вони можуть бути нерегулярними.

6. Зростання чистого прибутку сповільниться прогнозований ріст – 5-10%. Цей прогноз є орієнтовним і може відрізнятись від фактичних результатів. Для більш точного прогнозування необхідно використовувати складніші методи аналізу та враховувати більше факторів впливу.

Підприємство демонструє зростання активів, збільшення власного капіталу та поліпшення показників ліквідності.

Рекомендації для приватного підприємства "Фабрики Вікон Люкс":

1. Детальний аналіз інших поточних зобов'язань - необхідно з'ясувати структуру та причини значної суми інших поточних зобов'язань для оцінки потенційних ризиків.

2. Управління кредиторською заборгованістю з оплати праці - слід оптимізувати систему виплати заробітної плати для уникнення заборгованості та негативного впливу на мотивацію персоналу.

3. Ефективне управління запасами - підтримувати оптимальний рівень запасів для уникнення їх надлишку та заморожування коштів.

4. Моніторинг інвестиційних проектів.

Щодо оцінки та управління фінансовими ризиками необхідна кількісна та якісна оцінка фінансового впливу ризиків через визначення потенційних збитків та їхнього впливу на ліквідність, платоспроможність та прибутковість підприємства. Створення резервних фондів і формування фінансових резервів для покриття непередбачених витрат та збитків, пов'язаних з воєнними діями.

Оптимізація структури капіталу приватного підприємства "Фабрики Вікон Люкс" можлива завдяки залучення додаткового власного капіталу та підтримання оптимального співвідношення власного та залученого капіталу.

Впровадження ефективної системи управлінського обліку дасть змогу забезпечення керівництва своєчасною та достовірною інформацією для прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

Розглянуте питання розробки та впровадження ефективних фінансових стратегій є надзвичайно актуальним. Аналіз теоретичних аспектів та практичного досвіду, зокрема на прикладі приватного підприємства "Фабрики Вікон Люкс", підтверджує ключову роль основних запропонованих складових.

Отже забезпечення фінансової стійкості в умовах воєнної нестабільності вимагає від підприємств комплексного підходу, що поєднує стратегічне бачення, оперативне реагування на зміни, ефективне управління ресурсами та готовність до інновацій.

Література:

1. Білоус С.П. Адаптація бізнес-стратегії підприємства до умов воєнного конфлікту. Економіка та суспільство. Випуск №61/ 2024

2. Фінансова звітність приватного підприємства "Фабрики Вікон Люкс" 2020 – 2024 роки.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

*Антон Цюпка, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: Володимир Плиса, к.е.н., професор
Львівський національний університет імені Івана Франка*

У сучасних умовах української економіки, яка постійно характеризується кризовими явищами і змінами законодавства, багато підприємств відчувають цілий ряд труднощів на шляху підтримки своєї фінансової стійкості. Проте, незважаючи на це, значна частина вітчизняних підприємств здійснює діяльність, яка за показниками свідчить про наявну фінансову нестійкість, що пов'язано не стільки з нестачею фінансів, скільки з низьким рівнем управління цими фінансами.

Управління фінансовою стійкістю у кожному підприємстві має свої особливості і водночас базується на таких основних загальних принципах:

- цільова орієнтація управління фінансовою стійкістю;
- системність управління фінансовою стійкістю;
- комплексність управління фінансовою стійкістю.

Принцип цільової орієнтації має на увазі, що механізм управління фінансовою стійкістю має забезпечувати досягнення цілей розвитку бізнесу на всіх рівнях.

Мета першого рівня, яку можна висловити як стабільне підвищення фінансової стійкості підприємства, ґрунтується на двох цілях другого рівня: фінансова рівновага підприємства та зростання власного капіталу. Цих цілей другого рівня досягають через відповідні цілі третього рівня (рис. 1).

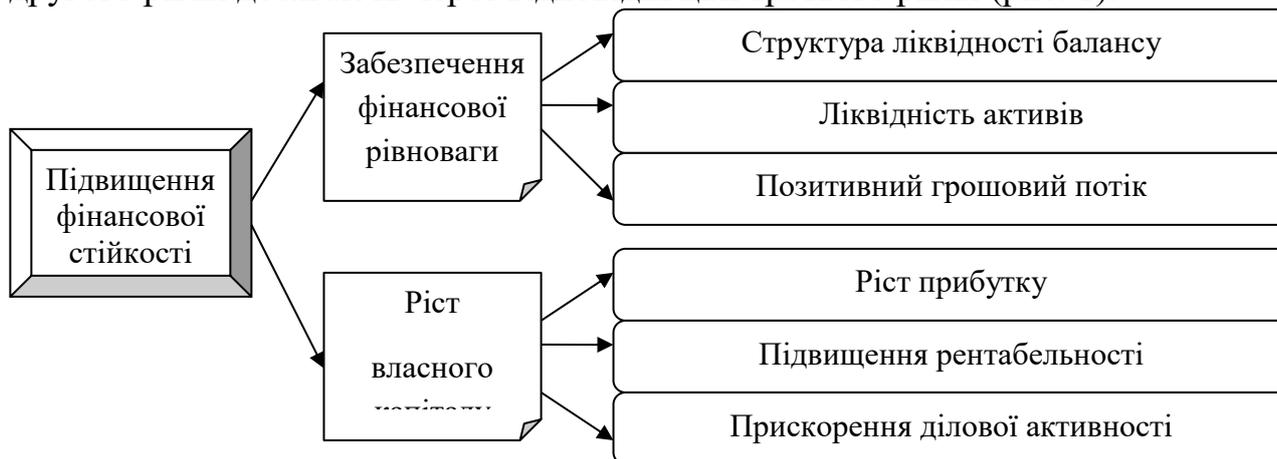

Рис. 1. Цілі розвитку бізнесу

Дотримання принципу цільової орієнтації дозволяє підприємству досягати та інших цілей управління бізнесом. Управління має бути не реактивним (лише у відповідь на проблеми), а проактивним – з орієнтацією на майбутній фінансовий розвиток підприємства.

Принцип системності управління фінансовою стійкістю виражається в аналізі факторів діяльності підприємства, які впливають на фінансове

становище підприємства, та підході до управління фінансовою стійкістю як самостійного бізнес-процесу фінансово-економічної служби. Системний підхід дає змогу краще прогнозувати наслідки управлінських рішень і підтримувати цілісну фінансову рівновагу.

Цей бізнес-процес спрямований на забезпечення стабільного приросту власного капіталу, своєчасне погашення зобов'язань перед кредиторами.

Для цілей максимально ефективної організації управління фінансовою стійкістю у підприємства мають бути регламентовані:

- цільові показники фінансової стійкості;
- інструменти та методика управління фінансовою стійкістю;
- обов'язки осіб, відповідальних за кожний підпроцес у рамках процесу управління фінансовою стійкістю;
- система мотивації співробітників, відповідальних управління фінансової стійкості.

У таблиці 1 наведено показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1

Цільові показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Розрахунок	Мінімальне значення
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	0,35
Коефіцієнт фінансування	Власний капітал / Позиковий капітал	0,60
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	(Власний капітал - Необоротні активи) / Оборотні активи	0,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Пасиви	0,50

Таким чином, досягнення або перевищення наведених мінімальних значень є важливою умовою забезпечення фінансової стабільності підприємства та його довгострокової платоспроможності.

Принцип комплексності вимагає, щоб механізми управління фінансовою стійкістю підприємства не обмежувалися аналізом показників фінансової стійкості, а включали:

- прогнозування фінансового становища у майбутніх періодах;
- розробку та реалізацію заходів щодо впливу на фінансову стійкість у разі негативних прогнозів розвитку підприємства; оцінку результатів впливу та коригування заходів залежно від зміни зовнішнього та внутрішнього контексту діяльності підприємства.

Реалізація принципу комплексності дозволяє фінансово-економічній службі своєчасно виявляти ризики зниження фінансової стійкості та мінімізувати їх вплив на розвиток підприємства. Завдяки комплексному підходу, забезпечується не лише стабільність, а й здатність адаптуватися до змін в умовах невизначеності.

Управління фінансовою стійкістю підприємства повинно базуватися на цільовій орієнтації, системному підході та комплексному охопленні фінансових процесів для забезпечення стабільного розвитку та мінімізації ризиків.

СЕКЦІЯ 6. ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА АВТОМАТИЗАЦІЮ ОБЛІКУ, АУДИТ ТА ЕЛЕКТРОННЕ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ

ЗАСТОСУВАННЯ СУПУТНИКОВИХ ЗНІМКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ NDVI

*Анна Кравченко, Юлія Тронь, здобувачки першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Олександр Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасне сільське господарство в Україні активно впроваджує технології точного землеробства, серед яких особливу роль відіграє використання супутникових знімків для визначення індексу NDVI (Normalized Difference Vegetation Index). Цей індекс є важливим інструментом для моніторингу стану рослин, оцінки їх здоров'я та прогнозування врожайності. Завдяки супутниковим знімкам аграрії можуть отримувати оперативну та детальну інформацію про стан посівів на великих площах, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо управління ресурсами та оптимізації виробничих процесів.

Індекс NDVI розраховується за формулою 1:

$$NDVI = \frac{NIR - RED}{NIR + RED} \quad 1$$

де:

NIR – відображення в ближньому інфрачервоному діапазоні спектра;

RED – відображення в червоному діапазоні спектра.

Значення NDVI варіюються від - 1 до +1. Високі значення близько +1 свідчать про здорову рослинність, тоді як низькі значення близько 0 або від'ємні можуть вказувати на відсутність рослинності або наявність водних поверхонь.

Постійно низькі показники індексу протягом кількох вегетаційних сезонів часто вказують на такі проблеми, як поганий дренаж, невідповідний рівень рН ґрунту, низький рівень поживних речовин або ущільнення ґрунту. Перегляд зображень NDVI за минулі сезони дає змогу фермерам точно визначити ділянки з низькими показниками та уточнити стратегії управління на наступні сезони.

Супутникові знімки є основним джерелом даних для розрахунку індексу NDVI. В Україні найчастіше використовуються знімки супутників Sentinel-2 та Landsat.

Sentinel-2 – цей супутник надає знімки з роздільною здатністю 10 м для видимого та ближнього інфрачервоного діапазонів, що дозволяє отримувати детальні карти стану рослинності. Знімки оновлюються кожні 5 днів, що забезпечує високу оперативність моніторингу.

Landsat – супутники серії Landsat забезпечують знімки з роздільною здатністю 30 м, з періодичністю оновлення 16 днів. Ці знімки широко

використовуються для довгострокового моніторингу та аналізу змін у землекористуванні.

Завдяки безкоштовному доступу до цих даних аграрії можуть регулярно отримувати актуальну інформацію про стан своїх посівів. Процес обробки супутникових знімків для визначення індексу NDVI включає кілька етапів:

- збір даних – отримання супутникових знімків з відкритих джерел, таких як Copernicus Open Access Hub або USGS Earth Explorer.
- атмосферна корекція – рахування впливу атмосфери на знімки для отримання точних значень відображення.
- розрахунок NDVI – використання формули для обчислення індексу NDVI для кожного пікселя знімка.
- аналіз та інтерпретація створення тематичних карт, які відображають просторовий розподіл стану рослинності.

Для спрощення цього процесу існують спеціалізовані програмні засоби та онлайн-платформи, такі як Soft.Farm, EOS Crop Monitoring, OneSoil, які автоматизують обробку та аналіз супутникових знімків.

Використання індексу NDVI в сільському господарстві України має широке застосування:

- моніторинг стану посівів – регулярний аналіз значень NDVI дозволяє виявляти проблемні ділянки на полях, де рослини можуть страждати від нестачі води, поживних речовин або ураження хворобами.
- прогнозування врожайності – аналіз динаміки NDVI протягом вегетаційного періоду допомагає прогнозувати потенційну врожайність та вчасно коригувати агротехнічні заходи.
- оптимізація внесення ресурсів – а основі карт NDVI можна створювати карти завдань для диференційованого внесення добрив та засобів захисту рослин, що дозволяє зменшити витрати та знизити екологічне навантаження.
- аналіз ефективності агротехнічних заходів – порівняння значень NDVI до та після проведення певних агротехнічних заходів дозволяє оцінити їх ефективність.

Кarti NDVI дають змогу сільгоспвиробникам вносити добрива туди, де вони дійсно працюватимуть. Завдяки детальному аналізу знімків, фермери розрізняють ділянки з високим потенціалом росту та ділянки з низьким потенціалом і обмеженою здатністю до реагування. Замість того щоб обробляти поля рівномірно, внесення добрив на основі зображень NDVI концентрує їх у зонах з високою реакцією і скорочує втрати в тих областях, де додаткові витрати не приведуть до зростання врожаю.

Технології з кожним днем спрощують і удосконалюють роботу аграріїв. Моніторинг із застосуванням супутників стає звичайною справою й революційним чином змінює вигляд сільського господарства. Аграрію залишається спостерігати за посівами протягом усього вегетаційного періоду і виявляти відхилення. Отримані дані допомагають визначити проблемні ділянки на полі для впровадження точного землеробства.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Анастасія Кузьміна, здобувачка вищої освіти ступеня бакалавра
Поліна Поросла, асистент кафедри маркетингу, обліку,
оподаткування та публічного управління
Криворізький національний університет*

У сучасних умовах цифрової трансформації господарської діяльності дедалі більшої актуальності набуває впровадження хмарних технологій в облікову систему підприємства. Традиційні методи обліку, засновані на локальному програмному забезпеченні, поступово втрачають ефективність через свою обмежену гнучкість, високу вартість обслуговування та складність адаптації до змін зовнішнього середовища.

Хмарні технології відкривають нові можливості для підвищення оперативності, прозорості та надійності облікових процесів. Хмарний бухгалтерський облік має низку відмінностей від традиційного програмного забезпечення для обліку.

У класичному підході облікові програми встановлюються безпосередньо на комп'ютерах або серверах, розміщених у приміщеннях підприємства. Це потребує значних інвестицій у технічну інфраструктуру, а також регулярного обслуговування й оновлення програмного забезпечення. Крім того, у традиційному обліку доступ до фінансової інформації був обмежений – її можна було переглянути лише при фізичному доступі до офісу, де зберігалися паперові документи чи дані на настільному комп'ютері.

Хмарна форма ведення обліку (облік із використанням SaaS-сервісів) передбачає повний перехід до віртуального середовища через мережу Інтернет. Це означає, що особи, які мають доступ до облікових даних, зможуть переглядати їх в будь-який час, у будь-якому місці та на будь-якому пристрої. Також, оскільки доступ здійснюється онлайн, хмарне бухгалтерське програмне забезпечення не потребує встановлення оновлень, все відбувається автоматично. Уся фінансова інформація зберігається в одній базі, що забезпечує єдине джерело даних для всіх користувачів і дає можливість перевіряти всю наявну документацію в режимі реального часу [3].

Суттєвою перевагою автоматизованих і хмарних рішень є можливість збереження облікових даних навіть у разі надзвичайних ситуацій, таких як пожежа чи крадіжка в офісі, адже інформація зберігається на віддалених серверах і регулярно резервується, що забезпечує її захищеність і можливість відновлення. А автоматизація облікових процесів дозволить зменшити ризик виникнення помилок та значно прискорити обробку великого обсягу документації [1].

Крім зазначених вище переваг, можна також виділити масштабованість. Підприємство може легко змінювати кількість користувачів і обсяг облікових даних, без значних витрат на оновлення комп'ютерного обладнання, оскільки обробка та зберігання даних відбувається на стороні постачальника хмарного сервісу. Це дозволяє гнучко адаптувати систему обліку до змін у масштабі

діяльності – наприклад, під час сезонного збільшення обсягів роботи або розширення структурних підрозділів [3].

Але як би привабливо не виглядало впровадження хмарних технологій, цей інструмент теж має певні недоліки, серед яких [4]:

- безпека облікових даних: оскільки у хмарному обліку дані зберігаються на віддалених серверах, якими володіють інші компанії, є певні ризики кібератак, фішингу, витоку даних тощо;

- відсутність інтернет-з'єднання – особливо актуальна проблема в умовах постійних блекаутів і перебоїв з мережею; інтеграція записів із застарілої програми на хмару не завжди можлива через їхню несумісність, великий обсяг інформації, що необхідно перенести та ризики втрати певних даних; хмарні сервіси зазвичай працюють за моделлю підписки, що створює регулярні витрати; витрати на перенавчання облікового персоналу; можливі обмеження щодо налаштування, що може ускладнити облік для підприємств зі специфічною діяльністю чи податковим режимом; відсутність сертифікації кваліфікованого електронного підпису деяких серверів, що змушує працівників додатково дублювати документи до програм, які дозволяють їх підписати за допомогою КЕП відповідно до законодавства [1].

Також наразі в Україні існують наступні перешкоди для впровадження хмарного обліку [2]: відсутність законодавства, яке б регулювало ведення обліку за допомогою хмарного середовища; забезпечення відповідності нормативним вимогам для кожної галузі; відсутність обов'язкової сертифікації хмарних систем за стандартами ISO/IEC 27001:2013. Ці чинники суттєво стримують широке використання хмарних технологій у бухгалтерському обліку та потребують вирішення на державному рівні. Отже, впровадження хмарних технологій в облікову систему підприємства є перспективним напрямом цифрової трансформації, який забезпечує підвищення ефективності, гнучкості та прозорості облікових процесів. Хмарні рішення дозволять зменшити витрати на IT-інфраструктуру, забезпечити доступ до даних у режимі реального часу та оперативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі. Водночас використання хмарних сервісів супроводжується певними ризиками та викликами, зокрема щодо безпеки даних та нормативного регулювання. Тому для успішного впровадження хмарного обліку перш за все необхідно розробити відповідну законодавчу базу та забезпечити сертифікацію сервісів, аби максимально спростити процес бухгалтерського обліку та підвищити його ефективність у діяльності підприємства.

Література:

1. Шеверя Я. В., Яцко М. В., Мельянцева Л. В. Впровадження хмарних технологій у бухгалтерський облік України. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 10. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/435> (дата звернення: 01.05.2025).

2. Шиш А. М. Хмарні технології у бухгалтерському обліку та фінансовому аналізі в Україні: аналіз відмінностей та стратегії адаптації до місцевого контексту. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 2.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРУ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ЗВІТНОСТІ

*Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах цифровізації економіки бізнес-середовище зазнає суттєвих трансформацій, які впливають на всі аспекти управління, зокрема – на систему бухгалтерського обліку, аудиту та подання фінансової звітності. Цифрові технології стали каталізатором змін, що дозволяють підвищити ефективність, прозорість і достовірність фінансової інформації, а також автоматизувати рутинні операції, зменшуючи людський фактор і ймовірність помилок[2].

Однією з ключових тенденцій є автоматизація облікових процесів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Використання ERP-систем (Enterprise Resource Planning), хмарних облікових платформ та програм для ведення бухгалтерії дає можливість підприємствам вести облік у режимі реального часу, зберігати дані на віддалених серверах, забезпечувати їхню захищеність і доступність. Автоматизовані системи дозволяють швидко формувати фінансову, податкову та управлінську звітність, здійснювати аналітику, інтегрувати дані з інших підрозділів компанії та оперативно реагувати на зміни у фінансовому стані [3].

Цифрові інструменти також суттєво вплинули на аудит – як зовнішній, так і внутрішній. Традиційний аудит, що ґрунтувався на вибірковій перевірці документів, поступово поступається місцем аудитам на основі аналізу великих даних (Big Data) та застосування інтелектуальних алгоритмів. Завдяки цифровим рішенням аудиторі можуть охоплювати більші масиви даних, аналізувати їхню повноту, відповідність нормам та виявляти аномалії або ризики в автоматичному режимі. Крім того, цифрові технології, зокрема штучний інтелект та машинне навчання, надають можливість передбачати ймовірність помилок або шахрайства в обліку на ранніх етапах[1].

Ще одним важливим напрямом цифровізації є електронне подання звітності. Впровадження електронного документообігу, зокрема податкової звітності до контролюючих органів, значно спростило адміністративне навантаження на бізнес. Сучасні системи дозволяють подавати звітність в онлайн-режимі, отримувати автоматичні підтвердження, зменшувати кількість паперової документації та скорочувати час обробки інформації. Окрім зручності, це також сприяє підвищенню прозорості та зниженню корупційних ризиків, оскільки всі операції фіксуються та контролюються в електронній формі.

Важливо зазначити, що цифрові рішення в обліку та аудиті потребують нових підходів до безпеки даних. Захист інформації, яка містить фінансові та персональні дані, є пріоритетом. Тому все більше підприємств інвестують у кібербезпеку, використовуючи шифрування даних, багатофакторну автентифікацію, резервне копіювання тощо. Водночас зростає попит на

фахівців, які володіють як знаннями в обліку, так і навичками роботи з цифровими інструментами.

Хмарні платформи обліку та звітності сьогодні це Xero, FreshBooks, Wave, NetSuite. Вони дають можливість працювати з фінансовими даними з будь-якої точки світу, забезпечують автоматичне оновлення, резервне копіювання та спільну роботу з фінансовими консультантами.

Найпопулярнішими програмами для електронного документообігу та подання звітності в сьогоднішні виступають М.Е.Дос, СОТА, Taxer, Єдине вікно подання електронної звітності (ДПС), які забезпечують електронну подачу звітності до податкової служби, Пенсійного фонду, статистики. Дозволяють підписувати документи ЕЦП/КЕП.

В той же час аудиторськими аналітичними інструментами є IDEA, ACL (Galvanize), CaseWare, MindBridge AI, Power BI. Вони дозволяють проводити аналітичну перевірку великих обсягів даних, виявляти ризики, аномалії та можливі порушення в автоматизованому режимі. Отже, цифровізація сфери обліку, аудиту та звітності є не лише актуальним трендом, а й необхідністю для сучасного бізнесу. Вона відкриває нові можливості для підвищення точності, ефективності та прозорості фінансових процесів, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпечує конкурентоспроможність підприємств у цифровій економіці. Водночас, успішне впровадження таких рішень вимагає комплексного підходу: оновлення технологічної бази, підвищення кваліфікації персоналу, забезпечення безпеки даних та адаптації до нормативно-правових змін. Тільки в такому випадку цифрові інструменти стануть ефективним інструментом для сталого розвитку облікових і аудиторських процесів.

Література:

Євсєєва О.О., Іванова Н.А., Скорба О.А. Вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні. Актуальні питання економічних наук 1 (2024).

Ченаш В.С., Абрамов А.П., Шебештьєв Е.Г. Розвиток бухгалтерських систем в Україні під впливом цифрових технологій. Актуальні питання економічних наук 3-4 (2024).

Яковенко А. О., Гнатєєва Т. М., Воронюк І. Є. Інноваційні рішення в сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка 21 (2024): 75-85.

ІНТЕГРАЦІЯ СТАНДАРТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ ЗА МСФЗ: РОЛЬ IFRS S1 ТА IFRS S2

*Ольга Палій, здобувачка гр. МгОП-1-24
Науковий керівник: Ольга Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах, питання сталого розвитку стає все більш актуальним і має значний вплив на процес складання фінансової звітності компаній. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), активно адаптуються до цих нових викликів шляхом інтеграції стандартів, які підкреслюють важливість сталого розвитку. Особливу увагу можна необхідно звернути на включення стандартів нефінансової звітності, таких як IFRS S1, що визначає загальні вимоги до розкриття інформації у сфері сталого розвитку, і IFRS S2, який зосереджується на розкритті кліматичної інформації.

Стандарт IFRS S1 "Загальні вимоги до розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком" встановлює основні принципи підготовки звітності, що охоплює аспекти екології, соціальної відповідальності та корпоративного управління (ESG) [1]. Метою стандарту є забезпечення користувачів фінансової звітності інформацією про те, як фактори сталого розвитку впливають на діяльність компанії, її фінансові показники та перспективи.

Основні вимоги IFRS S1 включають:

- ідентифікацію значущих ризиків і можливостей, пов'язаних зі сталим розвитком, які можуть впливати на грошові потоки чи вартість компанії;
- організацію розкриття інформації за чотирма ключовими напрямками: управління, стратегія, управління ризиками, метрики та цілі [3];
- інтеграцію з фінансовою звітністю, щоб показати зв'язок між фінансовими результатами та факторами сталого розвитку.

Цей стандарт вимагає від компаній аналізувати, як їхня діяльність впливає на довкілля та суспільство, а також як зовнішні фактори, такі як зміна клімату, впливають на бізнес. Наприклад, компанії повинні розкривати, як їхні стратегії відповідають принципам сталого розвитку, що сприяє довірі інвесторів [4].

Стандарт IFRS S2 "Розкриття інформації, пов'язаної з кліматом" фокусується на кліматичних ризиках і можливостях, які впливають на діяльність компанії [1]. Він ґрунтується на рекомендаціях Цільової групи з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD), і вимагає від компаній надавати детальну інформацію про вплив кліматичних змін на їхні бізнес-моделі.

Ключові елементи IFRS S2:

- фізичні ризики, такі як повені чи посухи, які можуть пошкодити активи компанії;
- перехідні ризики, пов'язані зі зміною законодавства чи ринкових умов у процесі переходу до низьковуглецевої економіки;
- кількісні показники, такі як викиди парникових газів (Score 1, 2 і 3), та плани щодо їх скорочення [4].

Наприклад, підприємства повинні оцінювати, як кліматичні ризики впливають на їхні активи чи ланцюги постачання, і розкривати плани адаптації. Це дозволяє інвесторам оцінити стійкість компанії до кліматичних викликів. IFRS S2 також вимагає використання сценарного аналізу для прогнозування впливу кліматичних змін на фінансовий стан [3].

Включення IFRS S1 та IFRS S2 до МСФЗ змінили підхід до підготовки фінансової звітності. Компанії тепер зобов'язані інтегрувати нефінансову інформацію про сталий розвиток у свої звіти, що підвищує їхню комплексність, зокрема: покращує прозорість: інвестори отримують доступ до даних про те, як ESG-фактори впливають на довгострокову цінність компанії; підвищує відповідальність: компанії змушені розробляти стратегії для мінімізації екологічних і соціальних ризиків; гармонізує звітність: стандарти створюють єдиний глобальний підхід до розкриття інформації, що полегшує порівняння компаній із різних країн.

Наприклад, підприємства, що працюють у галузях із високими викидами (енергетика, металургія), повинні розкривати свої плани декарбонізації, що може вплинути на оцінку їхньої ринкової вартості [4]. Водночас компанії, які активно інвестують у зелені технології, можуть отримати конкурентні переваги завдяки позитивному сприйняттю інвесторів.

Впровадження IFRS S1 та IFRS S2 пов'язане з певними труднощами, серед яких збір даних (потреба в нових системах моніторингу) та підвищення кваліфікації персоналу. Для подолання цих викликів підприємствам можуть інвестувати в автоматизовані системи збору даних; організувати навчання персоналу щодо вимог МСФЗ та стандартів сталого розвитку; співпрацювати з консультантами для адаптації звітності до нових стандартів [2].

Включення IFRS S1 та IFRS S2 до МСФЗ є важливим кроком до інтеграції принципів сталого розвитку у фінансову звітність. Ці стандарти підвищують прозорість, допомагають інвесторам оцінювати ризики та можливості, пов'язані з ESG-факторами, і сприяють гармонізації глобальної звітності. Попри виклики впровадження, компанії, які адаптуються до нових вимог, отримають переваги у вигляді довіри інвесторів і стійкості бізнесу. У майбутньому стандарти сталого розвитку стануть невід'ємною частиною фінансової звітності, що сприятиме розвитку відповідального бізнесу.

Література:

1. Войцеховська О.П. *МСФЗ і сталий розвиток: Навчальний посібник*. К.: Видавництво "Центр навчальної літератури", 2023. 280 с.
2. Жиглей І.В. Стандарти сталого розвитку в МСФЗ: виклики та перспективи. *Фінансовий простір*. 2024. № 1. С. 45-52.
3. Ковальчук Т.М. *Звітність сталого розвитку: Практичний посібник для підприємств*. Львів: Видавництво "Новий Світ-2000", 2024. 200 с.
4. *Міжнародний стандарт фінансової звітності IFRS S1 "Загальні вимоги до розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком"* / Переклад українською. К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2024. 60 с.

СУЧАСНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ, ЗОКРЕМА ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ

*Сергій Сотніков, здобувач групи МгОП-24
Науковий керівник: Ольга Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У ХХІ столітті розвиток цифрових технологій суттєво трансформував бізнес-процеси. Якщо раніше управління підприємством, бухгалтерія та фінансова звітність вимагали значних ресурсів, то сьогодні ці функції дедалі частіше автоматизуються за допомогою спеціалізованих онлайн-платформ. Такі інструменти не лише полегшують роботу підприємців і бухгалтерів, а й підвищують точність, швидкість і прозорість операцій. У цьому тексті розглянемо найпоширеніші сучасні платформи для ведення бізнесу та складання звітності, їхні переваги, функціональні можливості та перспективи розвитку. Хмарні рішення як основа сучасного бізнесу є одним з ключових факторів, що вплинув на цифровізацію бізнесу, є хмарні технології. Вони дозволяють підприємствам зберігати дані, обробляти їх та мати до них доступ з будь-якої точки світу. Це особливо важливо для малого та середнього бізнесу, де обмежені ресурси не дозволяють утримувати великі ІТ-відділи [1].

Популярні хмарні платформи, як-от Microsoft 365, Google Workspace, Zoho, надають комплексні рішення для управління офісними задачами, документами, комунікацією, а також дозволяють інтегрувати інші бізнес-додатки. Наприклад, Google Workspace має вбудовані інструменти для створення електронних таблиць, баз даних, презентацій і опитувальників, що може бути корисним для щоденного менеджменту.

Для систематизації інформації про клієнтів, обліку взаємодії з ними та планування ресурсів підприємства використовуються CRM (Customer Relationship Management) і ERP (Enterprise Resource Planning) системи. Серед популярних CRM-платформ варто виділити Salesforce, HubSpot, Bitrix24, Zoho CRM. Вони допомагають відстежувати життєвий цикл клієнта, автоматизувати продажі, маркетингові кампанії та післяпродажне обслуговування. ERP-системи, як-от SAP, Oracle NetSuite, Microsoft Dynamics 365, забезпечують централізоване управління фінансами, постачаннями, виробництвом і персоналом. Вони інтегрують усі підрозділи компанії в єдину інформаційну систему, що дає змогу керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних [2].

Автоматизація бухгалтерського обліку є одним з найважливіших напрямів розвитку сучасних бізнес-платформ. В Україні особливо популярні сервіси М.Е.Дос, Соната, БестЗвіт, 1С:Підприємство, Арт-Звіт Плюс. Вони дозволяють формувати фінансову, податкову, статистичну звітність, подавати її до відповідних органів, а також обмінюватися документами з контрагентами в електронному вигляді.

Платформи, як-от FREDO Звіт, пропонують зручну інтеграцію з бухгалтерськими програмами та електронним цифровим підписом, що є

обов'язковим у роботі з державними структурами. Це значно скорочує час на складання звітності та мінімізує ризики помилок.

Платіжні системи та фінансові сервіси

Інтеграція платіжних платформ у бізнес-процеси – ще один важливий аспект сучасного підприємництва. Використання сервісів на зразок PayPal, Stripe, Fondy, LiqPay, WayForPay дає змогу підприємцям швидко та безпечно приймати онлайн-платежі від клієнтів, як в Україні, так і за її межами. У свою чергу, сервіси на кшталт Моно для бізнесу, Приват24 для бізнесу, Райф Онлайн Бізнес дозволяють вести облік надходжень, витрат, контролювати залишки на рахунках та формувати виписки.

Сучасні платформи також включають потужні засоби для аналізу даних. Інструменти на зразок Power BI, Tableau, Google Data Studio дають змогу візуалізувати фінансові показники, аналізувати продажі, виявляти слабкі місця в бізнес-процесах. Завдяки такій аналітиці можна краще прогнозувати майбутні витрати та доходи, оптимізувати ресурси й підвищити прибутковість.

Переваги використання цифрових платформ – це використання сучасних платформ надає бізнесу ряд переваг:

- Автоматизація – значна економія часу на рутинних процесах;
- Мобільність – доступ до системи з будь-якого пристрою;
- Прозорість – легке відстеження транзакцій, звітів, змін;
- Безпека – надійне зберігання даних та контроль доступу;
- Масштабованість – можливість адаптувати платформу до зростання компанії.

Сучасні бізнес-платформи стали невід'ємною частиною успішного підприємництва. Вони не лише полегшують операційну діяльність, а й дозволяють приймати стратегічно важливі рішення на основі точних даних. Для українських підприємців актуальним є не лише вибір платформи, а й її інтеграція з державними системами звітності, банками та контрагентами. Саме тому важливо стежити за новітніми технологіями, постійно вдосконалювати цифрову інфраструктуру свого бізнесу та навчатися працювати з новими інструментами.

Література:

1. Kuzym, M. O., V. Y. Khaustova, and O. I. Reshetnyak. "Організаційно-економічний механізм інтеграції освіти, науки та бізнесу: модель сучасного університету." *Problemy Ekonomiky* 4 (2021): 29-41.

2. Melnyk, Tetiana. "Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення." *Journal of Innovations and Sustainability* 7.3 (2023): 07-07.

3. Шведа, Наталія Михайлівна, and Ольга Ігорівна Краузе. «Електронна комерція: сучасний стан та стратегії розвитку.» *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки 2 (82) (2024).

ВИКОРИСТАННЯ GPS-ТЕХНОЛОГІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

*Антон Терновий, Дмитро Скидан, здобувачі першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Олександр Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сільське господарство України, з його величезним аграрним потенціалом, стикається з численними викликами, серед яких – необхідність підвищення ефективності використання ресурсів, зниження витрат та адаптація до змін клімату. Впровадження GPS-технологій є одним із шляхів вирішення цих проблем. Ці системи забезпечують точне управління технікою, моніторинг стану полів та оптимізацію агротехнічних заходів.

Використання GPS-технологій у сільському господарстві України набуває дедалі більшого поширення завдяки їх здатності оптимізувати виробничі процеси, знижувати витрати та підвищувати врожайність. Ці системи дозволяють аграріям ефективно управляти технікою, ресурсами та даними, що є критично важливим у сучасних умовах ведення сільського господарства в Україні.

На нашу думку до основних компонентів GPS-систем у сільському господарстві відносяться:

1. GPS-навігація – це технологія супутникового позиціонування, яка дозволяє точно визначати місцезнаходження сільськогосподарської техніки та автоматизувати її рух по полю. Її застосування охоплює широкий спектр завдань: від сівби та обприскування до збору врожаю, що забезпечує точність операцій і мінімізує людський фактор. GPS системи встановлюються на сільськогосподарську техніку, таку як трактори, комбайни, обприскувачі та сівалки. Вони дозволяють слідкувати за переміщенням сільськогосподарської техніки, забезпечуючи рівномірне та ефективне виконання польових робіт;

2. Геоінформаційні системи (ГІС) – це комплекс апаратного і програмного забезпечення, який дозволяє збирати, зберігати, аналізувати та візуалізувати просторову (географічну) інформацію про поля, ґрунти, врожайність та інші агрономічні показники. Ці системи допомагають аграріям приймати обґрунтовані рішення щодо внесення добрив, поливу та інших агротехнічних заходів. У сільському господарстві ГІС слугують основою для точного землеробства, оскільки допомагають аграріям ухвалювати обґрунтовані рішення, підвищуючи ефективність використання ресурсів та зменшуючи вплив на довкілля. ГІС – це не просто карти, це інтерактивні платформи, які поєднують географічні дані (карти полів, топографію, межі) з аналітичною інформацією (родючість ґрунтів, врожайність, внесення добрив, вологоутримання тощо). Вони дозволяють аналізувати стан полів у розрізі ділянок, виявляти проблемні зони, планувати диференційоване внесення ресурсів, зберігати хронологію обробки поля;

3. Датчики та сенсори – це ключовий елемент систем точного землеробства, який дозволяє в режимі реального часу отримувати детальну

інформацію про стан навколишнього середовища, ґрунтів, рослин і техніки. Ці дані використовуються для точного управління агротехнічними процесами та моніторингу ефективності виконаних робіт. Завдяки їм аграрії можуть ухвалювати обґрунтовані рішення, мінімізувати втрати, оптимізувати ресурси та підвищувати врожайність. Датчики та сенсори – це очі та вуха сучасного аграрія. Вони забезпечують точність, передбачуваність і стабільність виробництва, даючи можливість зменшити витрати, зберегти природу і працювати з максимальною ефективністю.

Основними перевагами використання GPS-технологій для українських аграріїв є:

- економія ресурсів – використання GPS-навігації дозволяє оптимізувати маршрути техніки, зменшуючи витрати пального та знос обладнання. Наприклад, фермери відзначають зниження витрат пального на 15–20% завдяки точному плануванню руху техніки та уникненню перекриттів під час обробки полів.

- підвищення врожайності – точне внесення добрив, засобів захисту рослин та води сприяє рівномірному росту культур та підвищенню врожайності. За допомогою GPS-систем аграрії можуть створювати карти родючості ґрунтів та адаптувати агротехнічні заходи до специфічних умов кожної ділянки поля.

- зниження екологічного навантаження – точне управління внесенням хімічних речовин зменшує ризик їх надлишкового потрапляння в навколишнє середовище, знижуючи забруднення ґрунтів та водних ресурсів. Це сприяє сталому розвитку сільського господарства та збереженню екологічної рівноваги.

- покращення управління технікою – GPS-моніторинг дозволяє в реальному часі відстежувати місцезнаходження та стан техніки, що сприяє своєчасному технічному обслуговуванню та запобіганню нецільовому використанню ресурсів. Це також допомагає виявляти несанкціоновані зупинки або неефективне використання техніки.

Початкові інвестиції у GPS-системи можуть бути значними, що є бар'єром для малих та середніх фермерських господарств. Однак з часом витрати на впровадження окупаються завдяки зниженню витрат на ресурси та підвищенню ефективності виробництва.

Використання GPS-технологій вимагає від аграріїв нових знань та навичок. Тому важливо проводити навчання та підвищення кваліфікації персоналу для ефективного використання цих систем.

Для досягнення максимального ефекту GPS-системи повинні бути інтегровані з іншими технологіями, такими як дрони, сенсори та програмне забезпечення для аналізу даних. Це дозволяє створювати комплексні рішення для управління сільським господарством.

Використання GPS-технологій у сільському господарстві України сприяє підвищенню ефективності виробництва, економії ресурсів та впровадженню сучасного сталого агробізнесу.

ЕЛЕКТРОННЕ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОЗОРСТІ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

*Ольга Чернецька, к.е.н., доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних умовах цифровізації економіки електронне подання звітності стає важливим елементом фінансового обліку та контролю. Застосування цифрових технологій у процесі складання та передання фінансової звітності сприяє підвищенню прозорості, своєчасності та достовірності фінансової інформації. Вважаємо, що електронна звітність — це не лише вимога часу, а й ефективний інструмент оптимізації управлінських процесів та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Електронне подання звітності передбачає використання спеціалізованого програмного забезпечення та електронних каналів комунікації для передання фінансових документів до контролюючих органів. Це зменшує обсяг паперової роботи, мінімізує людський фактор та пришвидшує обробку інформації. Важливими компонентами електронного подання звітності є кваліфікований електронний підпис (КЕП), стандартизовані формати звітності та платформи для взаємодії з фіскальними органами. Державна податкова служба України підтримує електронне подання звітності з електронним підписом, отриманим від Кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг, зокрема, КНЕДП ДПС, Дія, ЦСК України, Приватбанк, Вчасно.КЕП тощо. Для взаємодії з фіскальними органами в контексті електронного подання звітності суб'єкти підприємництва на власний розсуд обирають відповідну цифрову платформу, зокрема, Електронний кабінет платника податків, Соната, М.Е.doc, FREDO Звіт тощо.

Серед переваг електронного подання звітності слід відмітити прозорість (електронне подання звітності забезпечує відкритість та доступність фінансової інформації для користувачів, включаючи інвесторів, регуляторів та громадськість), оперативність (швидка передача звітів дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення та реагувати на зміни у фінансовому стані підприємства), контроль і аудит (електронна форма звітності полегшує проведення аудиторських перевірок і підвищує ефективність контролю з боку державних органів), зниження витрат (зменшення витрат на папір, друк і зберігання документів позитивно впливає на загальні витрати підприємства). Попри значні переваги, електронне подання звітності пов'язане з низкою проблем, зокрема, недостатній рівень цифрової грамотності серед суб'єктів підприємництва, ризики кібербезпеки та захисту персональних даних, технічні збої в роботі електронних систем, складність інтеграції з існуючими обліковими системами підприємства.

Наразі суб'єкти сучасного середнього та великого бізнесу активно впроваджують корпоративні цифрові системи для обліку та управління – так звані ERP - системи (Enterprise Resource Planning System), які мають можливості інтеграції з цифровими платформами для електронного подання звітності. У майбутньому очікується подальший розвиток технологій, що підтримують

електронне подання звітності, зокрема впровадження штучного інтелекту та блокчейн-технологій у процеси обліку та звітності. Блокчейн забезпечує незмінність та перевірюваність звітності шляхом збереження фінансових записів у розподіленій децентралізованій базі даних. Кожна транзакція підтверджується мережею та не може бути змінена без відома всіх учасників, що значно ускладнює шахрайство та сприяє довірі до даних. Штучний інтелект використовується для автоматичної перевірки звітності на відповідність нормативам, виявлення аномалій та підозрілих операцій, а також для прогнозування ризиків на основі історичних даних. Це дозволяє підвищити якість контролю та швидко реагувати на потенційні загрози. Це дозволить ще більше підвищити рівень автоматизації, точності та прозорості фінансової інформації.

Управління якістю даних у системах електронного подання звітності також відіграє ключову роль: необхідно впроваджувати механізми автоматичної валідації звітів, що допоможе запобігти помилкам і шахрайству. Підвищення рівня аналітики фінансових звітів на основі великих даних (Big Data) і прогнозової аналітики забезпечить додаткові можливості для стратегічного планування та фінансового аналізу. Big Data дає змогу обробляти великі обсяги різномірної інформації з різних джерел (банки, податкові служби, CRM-системи тощо), що підвищує комплексність аналізу та забезпечує обґрунтовані управлінські рішення. Обробка даних у режимі реального часу дозволяє оперативно виявляти відхилення у звітності. Аналітика фінансових даних, зокрема прогнозна та візуалізаційна, допомагає не лише контролювати минулі та поточні показники, а й прогнозувати тенденції розвитку, визначати ключові ризики та точки зростання. Таким чином, аналітичні інструменти підвищують стратегічну прозорість діяльності підприємства. Не менш важливо створювати сприятливе нормативно-правове середовище для підтримки цифровізації звітності, з урахуванням балансу між ефективністю обліку і захистом прав суб'єктів господарювання. Крім того, впровадження міжнародних стандартів електронної звітності сприятиме гармонізації облікової інформації між країнами, полегшуючи транснаціональний аудит та інвестиційну діяльність. Суттєве значення має також розвиток інтероперабельності облікових систем, що дозволить уніфікувати обмін даними між різними суб'єктами господарювання та контролюючими органами. Отже, електронне подання звітності є важливим інструментом забезпечення прозорості та контролю в системі фінансового обліку. Воно дозволяє підвищити ефективність управлінських процесів, знизити витрати та забезпечити відповідність вимогам регуляторів. Для максимального використання потенціалу електронного подання звітності необхідно подолати існуючі бар'єри та активно впроваджувати інноваційні технології в облікову практику підприємств. Інноваційний розвиток електронного подання звітності має стати стратегічним пріоритетом для підприємств, державних органів та розробників фінансових технологій. Лише за умови консолідації зусиль на всіх рівнях можливо досягти високого рівня прозорості, достовірності й ефективності системи фінансового обліку в умовах цифрової економіки.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ	4
<i>Бадран Олег, Штефан Вадим</i> Проблеми управління інформаційним забезпеченням системи менеджменту підприємства	4
<i>Баран Єлизавета</i> Бухгалтерський облік як інструмент інформаційного забезпечення облікових користувачів	6
<i>Белозьоров Євгеній</i> Огляд змісту та структури мса 230 «аудиторська документація»	9
<i>Білозерцева Юлія</i> Особливості обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху запасів на підприємстві	13
<i>Бондаренко Максим</i> Методологія обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання	15
<i>Голуб Наталія, Зарубаєва Олена</i> Бухгалтерський облік як інструмент інформаційного забезпечення	17
<i>Губарик Ольга</i> Облік та звітність про криптоактиви в умовах невизначеності міжнародних стандартів	19
<i>Декет Людмила</i> Організаційно - методичні аспекти нарахування заробітної плати працівникам	22
<i>Дівакова Олександра</i> Бухгалтерський облік як інструмент інформаційного забезпечення контролю, аналізу та управління підприємством	24
<i>Дубина Олена</i> Етичні стандарти в діяльності бухгалтера як основа фінансової довіри	27
<i>Ісак Надія</i> Обґрунтування впливу облікової політики підприємства на фінансовий результат його діяльності	29
<i>Калінець Анастасія</i> Система контролю за розрахунками з персоналом: шляхи оптимізації та цифровізація процесів	31
<i>Ковтун Наталія</i> Облік дебіторської заборгованості на підприємствах водного господарства та міжнародний досвід	33

<i>Кузнецов Іван</i> Удосконалення обліку та внутрішньогосподарського контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в контексті складання звіту про фінансові результати за МСФЗ	36
<i>Латайко Анна</i> Удосконалення обліку та аналіз витрат на модернізацію та будівництво газотранспортної інфраструктури на підприємстві	38
<i>Лега Ольга, Байва Анатолій</i> Ремонт основних засобів: фактори витрат та шляхи їх зниження	40
<i>Логвиненко Олександра</i> Економічна сутність та обліково-аналітична характеристика елементів спрощеної системи оподаткування в Україні	44
<i>Любимов Микола, Делія Микола</i> Ергономіка управлінської звітності	47
<i>Микита Мудрак</i> Впровадження електронної звітності в Україні: переваги та виклики для бухгалтерів	49
<i>Надтока Наталя</i> Розрахунки за виплатами працівникам як об'єкт обліку і внутрішньогосподарського контролю на підприємстві	51
<i>Олійник Віталій</i> Податок на додану вартість: його роль та облік	53
<i>Пащенко Марина</i> Значення організації обліку для інформаційного забезпечення управління підприємством	55
<i>Погрібняк Еліна</i> Нормативно – правове регулювання обліку розрахунків з оплати праці в державній установі	57
<i>Сабодирь Юлія</i> Оптимізація обліку і аналіз основних засобів підприємства в процесі експлуатації та модернізації підземних сховищ газу	59
<i>Суміна Наталія</i> Забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах воєнної нестабільності	61
<i>Удовіченко Ангеліна</i> Удосконалення організації обліку фінансових результатів сільськогосподарських формувань у період воєнного часу	63
<i>Фесенко Валерія</i> Нефінансова звітність як інструмент обліку соціальних інвестицій: досвід країн ЄС	65
<i>Чепець Ольга</i> Перспективи розвитку бухгалтерського аутсорсингу в умовах цифровізації та використання штучного інтелекту	69
<i>Чорний Данііл</i> Удосконалення організації обліку на підприємстві в умовах цифровізації	

	71
<i>Шеремета Анастасія</i>	
Обліковий аспект нарахування та сплати податку на прибуток	73
<i>Шкарбун Артем</i>	
Організація внутрішнього контролю за рухом і зберіганням виробничих запасів	75
<i>Явтушок Дмитро</i>	
Система показників оцінки рівня кадрової безпеки підприємства	77

СЕКЦІЯ 2

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ	80
<i>Алексєєва Анна</i>	
Оподаткування та етапи організації облікового процесу оплати праці працівників дснс в умовах військового стану	80
<i>Дук Анастасія</i>	
Фіскальні ризики для фермерських господарств у зв'язку зі зміною підходів до оподаткування землі	82
<i>Кравченко Анна</i>	
Мінімальне податкове зобов'язання як інструмент фіскального контролю в аграрному секторі України	84
<i>Лега Ольга, Прийдак Тетяна, Яловега Людмила</i>	
Податкова відкритість у фокусі esg: від звітності до відповідальності	86
<i>Логвиненко Альона, Гулівець Юлія</i>	
Податкові пільги та стимули: міжнародний досвід та можливості для України	89
<i>Альона Мінковська</i>	
Вплив воєнного стану на податкове середовище малого підприємництва	91
<i>Павленко Оксана</i>	
Трансформаційні зміни в системі оподаткування України	93
<i>Павлова Галина</i>	
Сучасні напрями розвитку бухгалтерського обліку в державному секторі та їхній зв'язок із трансформацією системи внутрішнього державного фінансового контролю й іншими елементами управління державними фінансами в Україні	95
<i>Перерва Петро, Канцедал Наталія, Лега Ольга</i>	
Відповідальне оподаткування як елемент репутаційного капіталу бізнесу	99
<i>Посипай Максим</i>	
Особливості оподаткування діяльності фізичних осіб– підприємців другої групи	103
<i>Саванчук Тетяна</i>	

Податковий менеджмент підприємства: завдання та інструменти реалізації	105
<i>Ткаченко Олександр</i>	
Внутрішній податковий контроль як засіб управління підприємством	107
<i>Чайка Тетяна</i>	
Трансформаційні процеси в оподаткуванні аграрного сектору України: війна, виклики і шляхи відновлення	109
<i>Чернришишенко Дар'я</i>	
Особливості сплати податків фоп на загальній системі оподаткування	112
<i>Суміна Наталія</i>	
Забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах воєнної нестабільності	114

СЕКЦІЯ 3

ІНСТИТУТ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ	116
<i>Атамас Олександр</i>	
Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю в державному секторі	116
<i>Діана Долгіх</i>	
Особливості аудиту запасів в системі господарювання комерційних підприємств	118
<i>Еліна Погрібняк</i>	
Облік і аудит руху грошових коштів за міжнародними стандартами	120
<i>Приходько Ігор</i>	
Вплив блокчейну на підвищення надійності доказів зовнішнього та внутрішнього аудиту	122

СЕКЦІЯ 4

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ	124
<i>Андрюшин Богдан</i>	
Місце обліково-аналітичного щодо забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства	124
<i>Бардадим Марія</i>	
Система раннього попередження ризиків як інструмент фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах воєнної нестабільності	126
<i>Бойчикова Діана</i>	
Значення управління фінансово-економічною безпекою для підприємств бюджетної сфери	128
<i>Васілева Леся, Антон Денисов</i>	
Ключові аспекти удосконалення механізму управління фінансово-економічної безпеки підприємства	130
<i>Васілева Леся, Штаній Віталій</i>	

Особливості системи управління ризиками аграрного підприємства <i>Волчанська Людмила</i>	132
Підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства шляхом оптимізації управління бізнес-процесами <i>Гаженко Микола</i>	134
Особливості управління прибутком підприємства для підвищення рівня його фінансово-економічної безпеки <i>Гулковський Артем</i>	137
Роль управлінського обліку в системі проектного менеджменту <i>Кравченко Микола</i>	139
Моніторинг та управління забезпеченням економічної безпеки аграрного сектору <i>Коропецький Сергій</i>	141
Діагностика системи економічної безпеки підприємства <i>Левицький Іван, Міньковська Альона</i>	143
Роль механізму забезпечення економічної безпеки в стратегічному розвитку підприємства <i>Луньова Марина</i>	145
Підходи щодо вдосконалення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки банківської установи	147
<i>Масюк Юлія</i>	
Фінансово-економічна безпека українських страхових компаній в умовах воєнної нестабільності <i>Мачак Тетяна</i>	149
Оптимізація управління кредиторською заборгованістю як інструмент підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства <i>Михлик Анастасія</i>	152
Роль інформаційного забезпечення в управлінні ризиками фінансово-економічної безпеки підприємства <i>Талько Юрій</i>	154
Вдосконалення механізму забезпечення економічної безпеки в контексті розвитку аграрного підприємства <i>Попсуй Євгеній, Васильєва Леся</i>	156
Партнерський маркетинг як інструмент вдосконалення бізнес-стратегій <i>Чорномаз Єлизавета</i>	158
Управління ризиками в системі економічної безпеки підприємства <i>Штепа Дмитро</i>	160
Сутність та значення управління фінансово-економічною безпекою підприємства	162

СЕКЦІЯ 5

ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ <i>Khalatur Svitlana</i>	164
---	-----

Anti-crisis financial planning for enterprises in conditions of war <i>Аберніхіна Ірина</i>	164
Стратегічні підходи до забезпечення фінансової стійкості бізнес-структур в умовах воєнного стану <i>Бровко Лариса</i>	167
Сучасні підходи до оцінки фінансових активів в умовах нестабільної економіки та високої інфляції <i>Водолазська Оксана</i>	170
Антикризове фінансове планування як інструмент забезпечення стійкості бізнесу під час війни <i>Грабчук Оксана</i>	172
Управління капіталом сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних ризиків <i>Качула Світлана</i>	174
Esg-фінансування як стратегія підвищення довіри інвесторів до українських підприємств в умовах війни <i>Коломоєць Катерина, Брігіда Вікторія</i>	177
Застосування методології бізнес-аналізу до оцінки фінансової стійкості страхової організації <i>Лиса Олена</i>	180
Трансформація фінансово-організаційних аспектів діяльності агропромислових підприємств України за умов військового стану <i>Олійник Олег</i>	183
Фінансова стійкість аграрних підприємств в умовах воєнного стану <i>Рошко Наталія, Калинович Андрій</i>	186
Адаптація фінансової стратегії підприємства до викликів воєнної нестабільності <i>Цюпка Антон</i>	188
Основні принципи управління фінансовою стійкістю підприємств	191

СЕКЦІЯ 6

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА АВТОМАТИЗАЦІЮ ОБЛІКУ, АУДИТ ТА ЕЛЕКТРОННЕ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ <i>Кравченко Анна, Тронь Юлія</i>	193
Застосування супутникових знімки для визначення індексу ndvi <i>Кузьміна Анастасія, Поросла Поліна</i>	193
Переваги та недоліки впровадження хмарних технологій у ведення обліку підприємства <i>Одношевна Ольга</i>	195
Впровадження цифрових рішень у сферу обліку, аудиту та звітності <i>Палій Ольга</i>	197
Інтеграція стандартів сталого розвитку у фінансову звітність за МСФЗ: роль IFRS S1 ТА IFRS S2 <i>Сотніков Сергій</i>	199

Сучасні платформи для ведення бізнесу, зокрема обліку та складання звітності	201
<i>Терновий Антон, Скидан Дмитро</i>	
Використання grs-технологій у сільському господарстві України	203
<i>Чернецька Ольга</i>	
Електронне подання звітності як інструмент прозорості та контролю в системі фінансового обліку	205